Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor
Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links
Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

MEMOIRER OG BREVE

UDGIVNE AF
JULIUS CLAUSEN OG P. FR. RIST.

X

DOMPROVSTEN I ROSKILDE

BRUDSTYKKE AF EN FAMILIEKRØNIKE

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN
1909

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

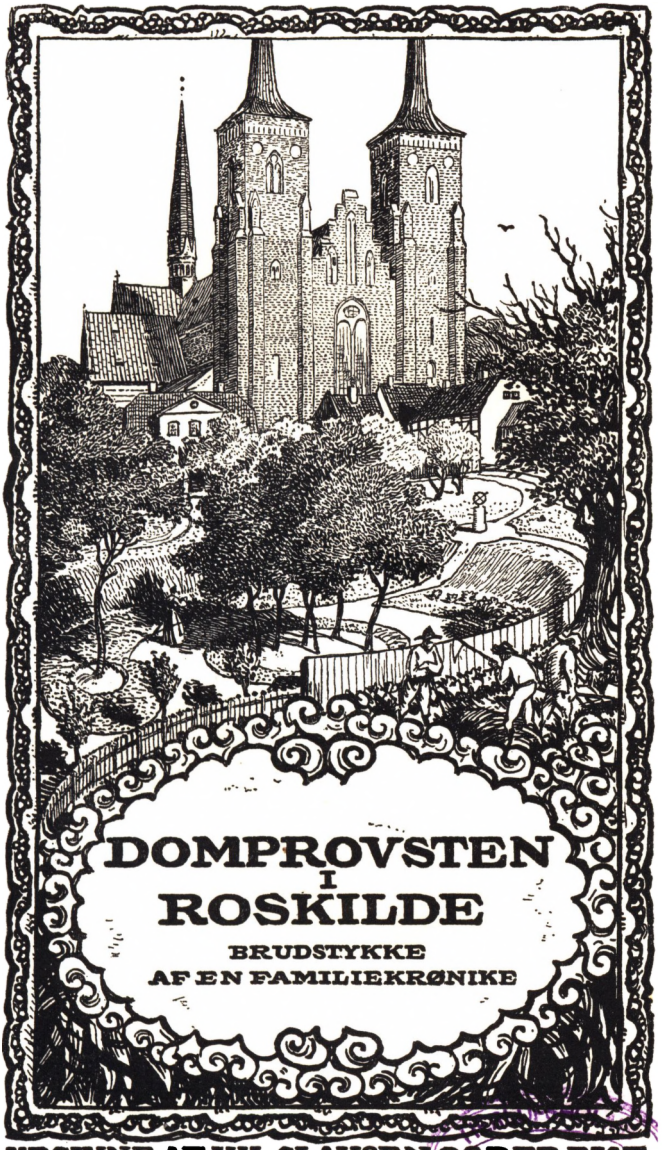

DOMPROVSTEN I ROSKILDE

BRUDSTYKKE
AF EN FAMILIEKRØNIKE

UDGIVNE AF JUL. CLAUSEN OG P. FR. RIST.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

TRYKT I 900 EKSEMPLARER

LANGKJÆRS BOGTRYKKERI
KØBENHAVN

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

INDLEDNING

De fleste af de Manuskripter til „Memoirer og Breve", som Udg. hidtil har havt til Raadighed, har været saa bindstærke og voluminøse Værker, at der ikke har været Tale om at kunne udgive dem uden betydelige Forkortelser og Beskæringer. I Almindelighed har dog store Dele af disse vidtløftige nedskrevne Livserindringer enten været af en saa fuldstændig privat Natur eller saa ganske blottet for almindelig Interesse, at det ofte har været Udg. let at se, hvad der burde udelades for at bringe Manuskriptet i en Form, der gjorde det muligt at udgive det i Trykken, uden at gøre altfor store Brud paa Helheden og uden at foretage Amputationer, der misdannede det hele Værk.

De her foreliggende Memoirer, som vi har kaldt „Domprovsten i Roskilde", er derimod en Torso, idet vi af fire tæt skrevne Bind kun gengiver de tre. Det fjerde er nemlig allerede for faa Aar siden saa stærkt benyttet til en Beskrivelse af Forholdene i Ribe fra 1820—25 under Titel: „Minder fra Biskop Hertz's Tid efter hans Datters Optegnelser,"[1] at det vilde være overflødigt ogsaa her at gengive dette Bind i direkte Form.

Men heller ikke de her benyttede og direkte meddelte tre første Bind er gengivne i deres Helhed af Grunde, der ligger i selve de nedskrevne Erindringers Natur.

Forfatterinden *Lucie Elise Fich*, Domprovst Hertz's eneste Datter, blev i Aaret 1852 Enke efter et langt og lykkeligt Ægteskab med Konsistorialassessor, Sognepræst i Bogense *Hans Jacob Fich*. Omtrent ti Aar efter, da hun var 63 Aar, begyndte hun at nedskrive det, som hun kalder: *Characteristisk Slægtregister over Familierne Hertz, Fich og Flere*

[1]) Meddelt af Kammerherreinde H. Stemann i „Fra Ribe Amt", udg. af Hist. Samfund for Ribe Amt. IV. Kbhvn. 1906.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

dem Vedrørende. Samlet efter Hukommelsen af Elise Lucie Fich, født Hertz, begyndt i 1863.

Men det blev mere end et Slægtregister.

Den gamle Dame, som havde bosat sig i Odense, hvor hun først døde 1883, blev det efterhaanden en Livsopgave at skrive en hel Familiehistorie, i hvilken alle hendes Familiemedlemmers og deres Venners Liv og Levned bliver „charakteriseret", som hun kalder det, deres Ydre og Indre nøjagtig beskrevet, alle Familiebegivenheder omtalte og belyste, og alt hvad der hænder og sker berettet, selvfølgelig kun for saavidt det vedrører Familien.

Paa den inderligste Maade bliver man ført ind i et Familieliv for 100 Aar siden, saaledes som det blev levet i de mere dannede og nogenlunde velhavende Krese i en Provinsby, og selv om Familiens egne Medlemmer i og for sig ikke har Krav paa særlig Interesse, fanges man dog ind og omfatter dem efterhaanden med varme Følelser, især da man i Provstegaardens vidt bekendte, hyggelig gæstfri Stuer træffer Navne, der hørte eller senere hører til de berømteste i Videnskab, Digtning og Musik.

I hele deres fordringsløse og milde Stemning, deres fine og lette Naivetet giver hendes Erindringer et Billede fra det 19. Aarhundredes første Fjerdedel af megen kulturhistorisk Værdi. I Provinserne, endnu mindre end i Kjøbenhavn, mærkede man ikke synderligt til Verdens stærke Storme, man lyttede vel til Uvejret derude, og først naar det slog ned, som i 1801 og 1807, dukkede man Hovedet; men naar det var drevet over, slog man sig atter til Ro i de dyre Tiders tarvelige og sparsommelige Levemaade, i de smaa nøjsomme Glæders megen Dilettantkomedie, Fødselsdagspoesi og forlorne Drikkeviser, der for Nutiden muligvis kan se aandløse, blodløse og ubetydelige ud; men det var dog *Weyse* selv, der var med til at arrangere dem, det var *Christian Winther*, der spillede Komedie, *Poul Martin Møller*, der sad i Tableau som Apollo, *Hans Nicolai Clausen*, der dansede med Provstens Døtre. Det har vel ikke været saa helt aandløse Glæder endda!

Forfatterindens skarpe Syn og mærkelige Hukommelse er beundringsværdig. Alt hvad hun ser, præger sig urokkelig fast i hendes Øje, hendes Syn har en ualmindelig følsom Evne til at optage og gemme, især er hendes Hukommelse for Farver hel mærkelig, — hele Livet igennem gemmer hun

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Erindringer om en Lysstraale paa et farvet Glas og om de Personers Paaklædning, hun har set i sin Barndom. Memoirerne virker desuden ved hele deres kvindelige Form og Stil og Iagttagelses-Sans for alle de smaa Ting, — men man kan mærke den gamle Dames Alder. Hun breder sig hyppigt over ganske ubetydelige Begivenheder med en Vidtløftighed, der undertiden gaar over til Snakkesalighed, hun gentager de samme Ting og giver let sine Følelser, sin Smag og sine Tanker Luft i vel overdrevne og alt for mange Ord.

I sit Manuskript beder hun tidt om Overbærenhed, siger selv, at det er et Lejlighedsarbejde, som hun tager fat paa, naar hun i de ledige Timer følte sig oplagt dertil, „jeg har mange Gange," skriver hun, „følt, at det er for storartet et Arbejde, jeg har begyndt paa alene som et Hukommelsesværk og mere end én Gang har jeg været fristet til at standse." Det er især med Hensyn til Begivenhedernes Rækkefølge, hun føler sig usikker, og i kronologisk Henseende spiller hendes Hukommelse hende da ogsaa mange slemme Puds, flere maaske, end der nu kan spores. Hun kan pludselig indføre nye Oplysninger om Ting, hun allerede har fortalt og tilføje Meddelelser om andre ganske tilfældigt dér, hvor hendes Pen er standset. Hun lever hele sit Liv et Familieliv, alle hendes Tanker og Interesser drejer sig om Familien og dens Medlemmer, hun er rørende blind for deres Fejl, og hun, som saa skarpt kan „characterisere" andre Folk, er hel fanatisk i sin Familiekærlighed. Intet Under derfor, at den gamle, barnløse Frue i saa Henseende kan blive vidtløftig og trættende, og at det har været en Nødvendighed at bortskære en stor Mængde af disse mange langtrukne Familiebegivenheder, der ikke hører hjemme i den nye trykte Bog, men kun i de gamle, skrevne Blade, der gemmes i Chatollet.

I November 1875, altsaa efter tolv, tretten Aars Arbejde, da hun er 75 Aar gammel, slutter hun sine Optegnelser med Beretningen om Faderens, Biskop Hertz's Død i Ribe 1825. Ikke fordi der ikke er mere at fortælle om, hun vil ogsaa gerne fortælle om sin gamle blinde Moder og meget andet; men hun er træt, siger hun, og Løftet om senere at optage Arbejdet i „Tillægsblade i rapsodisk Form" om forskjellige korte Episoder, er ikke indfriet.

Udg.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Idet jeg her begynder at optegne min Mands og min egen Slægts Historie saa godt, som jeg formaar efter de Materialier, jeg har i min Hukommelse, gør jeg det nærmest i den Tanke, at da der dog har været nogle ret mærkelige Personligheder blandt vore Forfædre, endog nogle som er blevne navnlig kendte i en videre Kreds i deres Tid; saa mener jeg, det kunde gerne være muligt, der af en eller anden Grund, længere hen i Tiden, kunde blive Spørgsmaal om denne eller hin Persons Familieforhold, Stilling, Karakter osv., og da jeg maaske snart er det eneste nulevende Medlem af Familierne, som véd nogen Besked om vore Stamfædre (skøndt jeg tilstaar, den er ufuldstændig nok), saa tænker jeg dog, at om jeg døde og tog denne min Smule Kundskab med mig i Graven, skulde man have ondt ved at faa nogensomhelst Oplysning om de Ældre i Familierne. Men om end ikke nogensinde en slig Forespørgsel opstaar, saa troer jeg dog, at det vil kunne interessere flere af mine nærmeste Slægtninge, som nu lever, og maaske endog Efterkommere af disse, at erfare lidt om deres Stamfædre fra en troværdig Kilde. Ja herpaa har jeg allerede havt flere Beviser og modtaget Opfordringer baade fra Slægtninge og Venner, om at udføre dette Arbejde, som jeg alt for mange Aar siden havde

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

paatænkt. Nogle enkelte Hjælpekilder for min Hukommelse og Kundskab har jeg ogsaa i den seneste Tid fundet, og faaet nogle Bidrag fra Slægtninge, som interesserer sig for Arbejdet.

Og saa begynder jeg det da her i Guds Navn; det vil da vise sig, om han vil unde mig Tid til at fuldende det.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

LUCIE ELISE FICH født HERTZ
Memoirernes Forfatterinde.
Efter Fotografi ca. 1867

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

STAMTRÆET

Min Oldefader paa fædrene Side, Fiskemester *Johansen* (jeg troer *Jens*) boede i Gjentofte i Aarene 1730—60, maaske baade længere og tidligere, min Kundskab er her ufuldkommen. At *Johansen* ogsaa skal have været Bødker, har jeg nylig hørt, men at han ogsaa skulde have været Forstmand, som der er angivet i hans Datters trykte Nekrolog er fejlagtigt. Han var to Gange gift. Af første Ægteskab var der 2 Sønner, af hvilke den ene blev Matros og faldt i Slaget 1801. En Datter af ham [ɔ: Matrosen] var gift med en *Rasbek*, som nok ogsaa har været Matros og faldt maaske samtidig med Svigerfaderen. *Rasbeks* Enke mindes jeg at have set engang, hun var enøjet og grim og vist ikke god. En Datter af hende, *Birgitte Rasbek*, blev opdraget i min Farbroders, Klokker *Hertz's* Hus, indtil han døde. Længe vidste jeg ikke mere om hende, men nu har jeg nylig hørt, at hun er gift og boer i Roskilde, men jeg véd ej Mandens Navn eller Hverv. En Søn maa denne førstnævnte Matros ogsaa have havt, som maa have heddet *Johansen*, thi denne *Johansens* Datter blev efter Faderens Død bragt af Enken til vores Bedstemoder, daværende Madam *Boye*, som maaske blev indtaget i Barnets store mørkebrune Øjne og tog hende til sig og opdrog hende som sin egen.

Barnet hed *Dorthe* og var kun $^1/_4$ Aar gammel, da hun kom i Huset til *Boyes*, rimeligvis i Aaret 1793. Madam *Boye* havde hende $^1/_4$ Aar skjult i sit Hus, inden hendes Mand fik mindste Nys derom. For Re-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sten blev denne *Dorthe Johansen* opdraget i kjøbenhavnske Institutter, dels forkælet, dels overladt til sig selv og til slet Selskab, som hun siden valgte sig, og i Bund og Grund fordærvet. Tilsidst blev hun skilt fra sin Mand, den ulykkelige, halvt politisk-forvirrede Doctor *Dampe*, der for sin taabelige Oprørsplan imod Frederik den Sjette blev forvist til Christiansø. *Dampe* vilde jo ved falske Nøgler trænge ind i Kongens Sovegemak, dræbe ham og lade sig udraabe til Konge. Men denne Daarskab faldt han dog først paa mange Aar efter Skilsmissen, saa heri havde Konen ingen Del.[1]) Men Fru *Dampe* levede som fraskilt i Huset hos sin Bedstemoder [Fru *Boye*], der nu atter var Enke, og hun [Fru *Dampe*] døde nok omtrent 1821 efterladende sig adskillige Børn, om hvilke jeg dog intet véd uden dette, at jeg i 1853 opdagede et Skilt paa en lille Urtekræmmerbod i Ny Kongensgade, hvorpaa der stod „*J. Dampe*", vel altsaa en Søn af ovennævnte Ægtepar. Saa meget véd jeg dog, at *Dampes* havde adskillige Børn. Det ældste hed *Bolette*, det andet hed *Hansine;* hun var opkaldt efter Bedstefader *Boye* og var Bedstemoders Yndling, hun kaldte hende altid „lille Hans". Det tredie Barn kom til at hedde *Jakob*, og det var nok ham, som jeg stod Fadder til kort før Bedstefaders Død, maaske er det ham, som nu er Urtekræmmer.

Den anden af Fiskemesterens Sønner var en stakkels Halvfjante, som hed *Johannes Johansen* eller *Jensen*. Han levede en Del Aar i Huset i [sin Søster] Madam *Boyes* Hus, men altid paa et afsides Kvistkammer, hvor kun faa saa ham. Som gammel levede

---

[1]) Dorothea Kirstine Johansen, født c. 1793, blev adopteret af sin Faster, Salmedigterinden Birgitte Cathrine Boye og $^{5}/_{3}$ 1811 gift med den senere saa sørgelig bekendte Politiker, Dr. phil. Jacob Jacobsen Dampe, der da, kun 21 Aar gammel, var Lærer ved Slagelse Latinskole. Efter at være dømt til Døden for Højforræderi og Majestætsforbrydelse 1821, sad han fængslet i 20 Aar og døde 1867. Ægteskabet var meget ulykkeligt og hun, der vil blive meget omtalt i disse Memoirer, og som var en i alle Maader uværdig Person, blev af Dampe mistænkt for at staa i Forhold til hans Fader, Skrædermester Jacob Frantzen Dampe; Ægteskabet blev opløst $^{6}/_{10}$ 1819. Hun døde 11. Februar 1823. (Hist. Tidsskr. VI. 5. Pers. Tidsskr. IV. I. 196 ff. P. Hjorts Breve I. 62).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Stik af T. KLEVE

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

han sine sidste Aar i Huset hos [Søstersønnen] Klokker *Hertz* i Roskilde, hvor han døde omtrent 1809 eller 1810.

Har nu de Personer af Familien, som jeg hidtil har omtalt, havt liden eller ingen Betydning for Verden, saa har dog hun, som jeg nu vender Tanken til, spillet en for et Fruentimmer ikke ganske ubetydelig Rolle i den lærde Verden.

Min Farmoder *Birgitte Cathrine Boye*, var Fiskemester *Johansens*, saavidt jeg véd, eneste Barn af andet Ægteskab og født 6. Marts 1743 [ɔ: 7. Marts 1742]. I den trykte Beretning om Madam *Boyes* Herkomst staar, at hendes Moder var fra Kjøbenhavn. Jeg har derimod hørt, at hun var jydsk af Fødsel og at hendes Fader, som hed *Michel Michelsen,* levede sine sidste Aar i *Johansens* Hus. Videre strækker min Kundskab sig ikke om *Birgittes* Herkomst. I sit fjortende Aar gjorde hun Bekendtskab med en Forstmand *Hermann Hertz,* hvis Fader *Adolph Hertz* ligeledes havde været Forstmand og var udvandret fra Tyskland, jeg troer Meklenborg. Da *Hermann Hertz* friede til *Birgitte,* spurgte hendes Fader hende, hvorfor hun dog havde saa stor en Lyst til den Jæger? Med barnlig Uskyldighed svarede hun: „Jo, Fader, han har saadan dejlige brune Øjne.“ Og vistnok har de brune Øjne spillet en stor Rolle i hendes Fantasi, thi hendes tre Børn fik alle smukke brune Øjne, uagtet hun selv havde blaa og var meget blond med rige lyse Lokker, en smuk Hud og Kulør, en fint bøjet Næse, fyldige Læber, en kløftet Hage og høj Pande, en meget aandrig Mine, men Ansigtets Form var vel bred til egenlig at være smuk, ligesom hun ogsaa har været lille og før af Vext, hvorfor hun ogsaa var forfængelig nok til, senere da hun kom ind i den store Verden, at snøre sig stærkt. Da hun blev gammel, det vil sige fra den Tid, jeg kan erindre hende som en Kone paa nogle og treds, og man ikke længere lagde Vægt paa Figuren, kunde man med Rette kalde hende

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

en dejlig gammel Kone. Jeg har aldrig set et ærværdigere Aasyn. Højhed og Kløgt tronede paa den af snehvide Lokker omkransede Pande, Øjet var stedse klart, mildt mørkeblaat, og hun læste Aviser uden Briller endnu i sit 81. Aar. Hendes Hud beholdt den klare Farve, Kinden Sundhedsrødmen og Munden et klogt, behageligt Smil. Over hendes hele Fremtræden hvilede Værdighed og Ro. Hun lo ikke meget, dog stundom ret hjærteligt. I Selskab med Herrer var hun særdeles underholdende og veltalende. Hun var ganske inde i Politik, Literatur og alle lærde Sager, ogsaa meget religiøs, derimod erindrer jeg sjældent at have hørt hende tale med Damer og aldrig om Husvæsen eller sligt. Børn gav hun sig heller ikke af med, og jeg, hendes eneste Sønnedatter, erindrer aldrig at have siddet paa hendes Skød eller være bleven kælet for eller leget med. Engang erindrer jeg, at hun, da hun i Samtale med min Fader, gik op og ned ad Gulvet og kom forbi det Sted, hvor jeg sad og arbejdede, strøg mit Haar bort fra Panden og sagde: „*Lises* Haar skulde ikke saaledes hænge ned og skjule hendes Pande. Hun har en klog Pande.“ Maaske tænkte hun ogsaa paa sin egen.

I sit 18. eller 19. Aar blev hun gift med *Hertz*, som dengang var bleven Skovrider i de kgl. Skove ved Vordingborg. De kom til at bo i Landsbyen Ørslev tæt ved Vordingborg. Her fødte hun 1764 [ɔ: 21. Marts 1765] sin første Søn *Christian*, 1766 d. 26. Juli den anden *Jens Michael* og 1768 en Datter *Inger Dorthea*. Forresten véd jeg ikke stort at fortælle om min Bedstemoders første Ægteskab. Man har fortalt mig, at der i hendes Dagligstue hang Portrættet af en smuk Jægersmand i fuld Legemsstørrelse med brune Øjne og sort krøllet Haar. Det var vor Oldefader *Adolph Hertz*. Vor Bedstefader *Hermann Hertz* døde temmelig ung som Følge af et Fald, da Hesten en Dag styrtede med ham og han brækkede et Ben, og efterlod saaledes *Birgitte*

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

som en ung Enke med tre Børn paa 12, 10 og 8 Aar i trange Kaar.

Endnu medens min Farfader levede, blev der foretaget nogle Forandringer og Salg af de kongelige Domæner og Skove, hvorved hans Skovdistrikt og Embede blev betydelig forringet. I denne Anledning skal hans Hustru have fattet det Mod at rejse til Kjøbenhavn og selv at gaa til den meget formaaende Minister *Høegh Guldberg*, forebringe ham sin Mands uheldigt forandrede Stilling og bevæge ham til at tage sig af Sagen. Til sin naturlige mundtlige Veltalenhed har hun føjet nogle af sine smaa Poesier og derved formodenlig vundet Ministeren baade for sin Mands Sag og for sin egen aandige poetiske Begavelse, thi fra den Tid var det, at *Guldberg* begyndte at interessere sig for hendes sjældne Aandsgaver og tillige fik Arveprinsen til at betale for hendes opvakte Sønner i Helsingørs lærde Skole. Da var *Jens Michael* 9 og *Christian* 11 Aar. — Det bliver ligefuldt en stor Mærkelighed i denne unge Kvindes Liv, der var født og opdraget i simple Kaar og gift ind i en Stilling, som aldeles ikke syntes at føre hende til Poesie og literær Virksomhed, at hun allerede tidlig har beskæftiget sig med disse poetiske Arbejder, som hun senere helligede hele sit Liv til.

Digteraanden har været hende medfødt og derfor udviklet sig hos hende af en indre Trang midt under de lidet opmuntrende ydre Forhold, thi da *Guldberg* lagde Mærke til hende, var hun jo allerede Digterinde; han hjalp kun de naturlige Anlæg frem.

Da Sønnerne kom i Helsingørs Skole, flyttede Madam *Hertz* til Kjøbenhavn med sin lille Datter, og fra nu af opofrede hun sig i flere Aar ene til sine Studier og Skriverier. I denne Tid var det nok, at hun omarbejdede og versificerede Davids Salmer tildels under *Guldbergs* Tilsyn, Paavirkning og Hjælp, især med at skaffe hende Bøger fra det kgl. Bibliothek, men selv korrigerede han dog nok ogsaa ofte, hvad hun skrev; ogsaa véd jeg,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

at hun ofte var hos Arveprinsen og forelæste ham sine Arbejder. *)

Foruden Salmerne, som nok alle blev optagne i den „*Guldbergske*“ Salmebog, som efter den Tid blev brugt i Købstæderne, skrev hun ogsaa flere Skuespil, som blev opført, f. Ex. „Melicerte“, „Gorm den Gamle“, „Sigrid“ osv., og til disse satte den gamle *Hartmann* (Bedstefaderen til vor nuværende Komponist Prof. *Peter Hartmann)* Musik. Jeg har ofte hørt min Fader og hans Søskende spille og synge disse melodiøse smukke Sange med deres bløde kraftige Stemmer til Harpe, Klaver eller Fløjte. *Dorthea* havde endnu til sin sildigste Alder bevaret en mageløs høj, blød og ren Sopran, men hun spillede ikke. [1])

Da min Bedstemoder blev Enke, var hun 33 Aar, og hun har vist dengang havt meget behageligt og tiltrækkende i sit blide, forstandige, kvindelige Væsen,

---

*) Af Fengers ugunstige Dom over dise Madam Boyes Salmer (Fortalen til de samlede Kingoske Salmer) ses, at der skal være 102 af min Bedstemoders Salmer optagne i den Guldbergske Salmebog. Vistnok er der en Del opskruet og affekteret i Stilen i enkelte, det kan ikke nægtes, men mange er dog opbyggelige og indeholder høj Poesi. *(Forf.s Anm.)*

---

[1]) Birgitte Cathrine Boye — under hvilket Navn hun er bekendt i Literaturen — er født 7. Marts 1742 og var en Datter af ovennævnte kgl. Jagtbetjent ved Jægersborg Jens Johannissen og Dorthe Henriksdatter. Hun blev gift 1763 med Skovrider Herman Michelsen Hertz ved Vordingborg. Fra ganske ung havde hun søgt at erhverve sig Kundskaber i Literatur og Sprog, og da de skønne Videnskabers Selskab 1773 indbød til at indsende hellige Digte til Bedømmelse, konkurrerede ogsaa Madam Hertz med 20 Salmer, der gjorde saa megen Lykke, at hun vandt Prisen. Nu udfoldede hun en overvældende digterisk Virksomhed. Den saakaldte Guldbergske Salmebog, der udkom 1778, indeholdt henved 150 af hendes aandelige Sange, det var dem, der gav Bogen dens Præg, og hendes Samtid lovede hende et udødeligt Digternavn. Senere omtales hendes Produktion kun nedsættende, og i P. Hansens Literaturhistorie er hendes Navn ikke at finde. Hendes ovennævnte dramatiske Arbejder gjorde ogsaa, takket være hendes Velgører, Guldberg, en Del Lykke og opførtes ved Hoffet, men hendes heroiske Skuespil „Gorm den Gamle“ (1781), som er det eneste, der kom frem paa det kgl. Theater, opnaaede kun fem Forestillinger trods Hartmanns udmærkede Musik. Da Skovrider Hertz døde 1775, var hun ret sørgeligt stillet, til hun 1778 giftede sig med Kontrollør Boye. Hun døde 17. Oktober 1824, 82 Aar gammel.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

især for Herrer, og sikkert har hun haft adskillige Tilbedere, efter hvad jeg har hørt. En af dem har jeg kendt i min Ungdom, en theologisk Kandidat *Deichmann*, der i flere Aar var Lærer ved Landkadet-Akademiet, men som paa Grund af Øjensvaghed maatte fratræde denne Post. Han blev i nogle Aar Klasselotterikollektør med Inspektør-Titel, tilsidst blev hans Syn saa svagt, at han ogsaa maatte opgive denne Næringsvej og levede af sin lille Pension. Da flyttede han ud til Roskilde, og dér vil jeg senere komme til at omtale hans Liv og sidste Dage. Indtil sin Død var han en Beundrer af Bedstemoder. Formodenlig har han dog aldrig friet til hende, thi hans Kaar var ikke til at gifte sig paa.

Heller ikke véd jeg om hun har havt andre Tilbud end det af hendes anden Mand, Toldkontrollør *Hans Boye*, [1]) som hun ægtede nogle Aar [1778] efter min Bedstefader *Hertz's* Død. Mærkelig nok var det, hvad der kan have draget disse to Mennesker til hinanden, thi *Boye* var vist en saa prosaisk Natur som mulig. En dygtig og akkurat Regnskabsfører, nidkær og ærekær Embedsmand, men for Poesi og højere Videnskaber havde han vist aldeles ingen Sands. Rimeligvis har de gensidig fængslet hinanden ved et smukt Ydre, hvilket vistnok altid i det mindste for Bedstemoder har havt meget at betyde. *Boye* var endnu som gammel Mand smuk. Høj, velskabt, rank, blond, med fine behagelige Træk, men førte en noget stiv Person. Jeg ser ham endnu tydelig. En høj maaske lidt skaldet Pande, men endnu rigt Haar, hvidt, zirligt friseret og pudret med en lille Bukkel i hver Tinding og en lille Pisk i Nakken. Altid pynteligt og fint klædt, gerne med hvid Vest og Halstørklæde, Fløjls Krave paa Kjolen med de blanke Knapper, lyse Pantalons i gulkravede

[1]) Hans Boye blev Kontrollør (Overvisitør) ved Maltmøllen 1774, Toldskriver ved Kbhvns. Toldkammer 1784 og Justitsraad 1814. Han døde 9. Juni 1815. (Medd. af Arkivar G. Kringelbach.) Han blev gift 2. Jan. 1778 med Birgitte Cathrine Hertz, født Johansen.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Støvler, en lille Perlemors Tobaksdaase, et hvidt og et broget Silkelommetørklæde hængende med en lille Snip ud af Kjolens Baglommer, Guldrepeter-Uhr med mange Signeter ved — det var hans daglige Kostume. Med Hensyn til det zirlige Ydre kunde de nu passe godt nok sammen, thi Bedstemoder klædte sig altid pænt og smagfuldt som gammel Kone og har vel gjort ligesaa i en yngre Alder. Jeg har aldrig set hende i andet end sort Silke til Stads, fint mørkt Sirts til daglig, og dertil meget propre Kapper, ofte med hvide Blomster, altid med hvide Baand. De levede ogsaa meget godt og kærligt sammen, og *Boye* var en meget retskaffen Stedfader, d. v. s. han fortrædigede vist aldrig sine Stedbørn, hjalp dem vel ogsaa lidt med pecunia, saa at de idetmindste aldrig led Trang; men han var maaske ikke selv saa velhavende i de Aar Sønnerne studerede (eller skulde studere maa man vel sige om *Christian)*, at han kunde afse meget til dem.

Et underligt Forhold har der vist alligevel existeret i mine Bedsteforældres Hus. Han gik tidlig om Morgenen paa Toldboden og kom hjem til sildig Middag; hvad der passerede i Huset i hans Fraværelse, derom fik han kun lidt at vide f. Ex. at hans Kone havde den spæde *Dorthe Johansen* længe i Huset, inden han anede det. Jeg véd ikke, naar *Boye* havde faaet Raad til selv at købe Gaard, men han ejede allerede, medens Sønnerne studerede, den store Gaard paa Hjørnet af Blanco- og Amaliegade.[1]) I denne beboede de selv første Sal og Kvisten, og oppe paa disse Kvistværelser foregik mange Ting, som han aldrig fik Nys om, men som Ordsproget siger: hvad Øjet ej faar se, gør Hjærtet ingen Ve. Han troede sin Kone godt, og uagtet han var en streng Husfader, foregik der dog meget i Huset, som han ikke opdagede, da hun trods sine mange fortrinlige Aandsgaver og virkelig gode Egenskaber,

[1]) Det nuværende tildels ombyggede Sted paa Hjørnet af Amaliegade og Fredericiagade, der ejes af Geheimeetatsraad Glückstadt.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

altid havde en forunderlig, ubegribelig Tilbøjelighed til at holde med og beskytte det Forkerte, ja endog det Lastefulde. Det var vistnok aldrig min Bedstemoders Hjærtevillie at beskytte Lasten eller give den Medhold, men en vis Indolens, en Ulyst til at forstyrres i sine høje, aandelige Beskæftigelser, gjorde maaske, at hun saa igennem Fingre med disse Uordner, som hun vel ogsaa kun tildels kendte. Hun har vel tænkt: Aa, det er Ungdomsdaarskaber, de fortager sig nok, og glemt at beregne hvormegen Magt man giver Ukrudt ved at lade det voxe i Fred. Jeg har engang kendt en Politimester, som sagde til Betjenten, der kom trækkende med en Tyv, som længe forgæves var eftersøgt: „Aa, hvorfor lod De ham ikke løbe, nu skal vi jo have Ulejlighed med ham!" — Sat sapienti.

Dog, medens han gik paa Toldboden, og hun regerede derhjemme og forøvrigt fortsatte sine fortrinlige Aandsarbejder, voxede Børnene op. Sønnerne gik i Helsingørs Latinskole, siden [fra 1781] i Metropolitanskolen. Datteren *[Inger Dorthea]* blev nok undervist hjemme og holdt meget strængt til Haandarbejde. Jeg har hørt hende sige som ældre: Ja, naar jeg ikke fik en af Faders fine Manchetskjorter færdig paa 2 Dage, eller en Natskjorte pa 1, saa hyt! Men hun havde for Resten en Del hemmelig Frihed og Omgang med adskillige mindre elskværdige Personer, om med eller uden Moderens Viden véd jeg ikke saa nøje.

Sønnen *Christian* havde brillant Hoved, men ingen Flid. Han morede sig allerede som Discipel med at skrive Vers, Komedier og Satirer og havde travlt med at spille Komedie og more sig paa bedste Maade. [1])

---

[1]) Christian Hertz (1765—1810) blev Student 1784; han vilde da være Skuespiller, hvilket Moderen modsatte sig. Som Skoledreng udgav han 1782 „Rejsen til Helikon", et morsomt satirisk Heltedigt, og paabegyndte 1784 med sin Broder og Literaten Johan Werfel et Hæfteskrift: „Det muntre Bibliothek for begge Køn". Han nedbrød sit Helbred ved et udsvævende Liv, blev 1800 cand. theol. med Non, udgav 1802 et stort højtideligt Digt om „Slaget paa Rheden" og blev 1804 Klokker i Roskilde. Se iøvrigt I. Steenstrup. Fortid og Nutid. Kbh. 1892. S. 259 ff.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Jens Michael [Forfatterindens Fader] var vel ikke utilbøjelig for sligt, men han var dog ligefuldt flittig, og da han ogsaa havde godt Hoved, saa gik han godt frem i Skolen, var meget yndet af sin gamle Rektor, *Ludvig Baden*, og skal især have skrevet god latinsk Stil. Ogsaa han var poetisk og oversatte for Moro latinske og græske Digte i bunden Stil. [1])

Sønnerne blev flyttede til Metropolitanskolen i Kjøbenhavn [1781], og Arveprinsen betalte for dem, baade i Skolen og for deres Logis i Huset hos Forældrene, hvis Kaar dengang kun var smaa. Min Fader fik saaledes en ny Rektor, som han ogsaa holdt meget af og vel har været yndet af, thi jeg kan ogsaa godt erindre at have hørt ham omtale Rektor *Thorlacius*.

I sit 18. Aar blev han 1784 Student tilligemed Broderen. De flyttede nu ind i Huset til Forældrene, og paa de omtalte Kvistværelser, hvor der snart blev ført et Liv, som havde sin fordærvelige Indflydelse paa *Christians* letsindige Karakter, men trods alle sine Forvildelser var og blev han dog Moderens Yndling, medens min Fader, al sin Flid og Sædelighed uagtet og senere erhvervede Livsstilling, aldrig syntes ret at kunne finde Vejen til Moderens Hjærte, om hun end ej kunde nægte ham sin Agtelse. Mod Datteren *Inger Dorthea* var hun ogsaa altid kold og formel, som hun heller ikke tog sig meget af hendes Opdragelse,

Jeg vil nu hellige et Kapitel til min Fasters Minde, og kortelig berøre min stakkels Farbroders Liv og Død, for siden at kunne holde mig stadig til mine Forældres og deres Børns Historie.

---

[2]) Jens Michael Hertz, „Domprovsten i Roskilde", var født 26. Juli 1766. Memoirernes Meddelelser om ham suppleres med følgende Data. Han deltog allerede før han blev Student 1784 i Broderens vilde Liv, til han 1785 blev Huslærer; blev 1787 theologisk Kandidat, ligesom Broderen med daarligste Karakter. 1791 Sognepræst til Nørhaa i Thy og gift s. A. med Christiane Sophie Koch. 1796 Sognepræst til Butterup og Tudse ved Holbæk. 1800 Sognepræst i Korsør. 1804 Domprovst i Roskilde og s. A. gift med sin afd. Hustrus Søster Else Christence Thrige, født Koch. 1819 Biskop i Ribe. Død 2. Juni 1825.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

OM FASTER INGER DORTHEA HERTZ

MIN Tante var altid, saa længe jeg kan erindre hende, flittig, virksom og dygtig til al Kvindegerning, men dog en flygtig og let Karakter. Egenlig smuk har hun aldrig været, hun havde havt de naturlige Kopper og var noget arret, og som ældre, da jeg kan huske hende, temmelig rød af Ansigt. Men hun har havt en pæn lille Figur, nydelige smaa Hænder og Fødder, et stort brunt Haar, dejlige, næsten *for livlige*, sorte Øjne, en smuk, lidt krummet Næse, en fyldig satirisk Mund med smukke hvide Tænder og en fint kløftet Hage. Hun manglede ikke heller den høje Pande, som hører Slægten til. Naar hertil føjes et meget livligt Væsen, yndefulde Bevægelser, et brillant lyst Hoved, og som før omtalt en ganske udmærket Sangstemme, var det intet Under, at hun gjorde Lykke i „Kongens Klub", som den Tid var Hovedstadens eleganteste Selskab, og hvori hendes Forældre var Deltagere. Hun skal dér have havt mange Tilbedere, men maaske ingen alvorlige Tilbud. Mig er det fortalt, at hun endnu i sit 27. Aar var uforlovet, men dengang efter et dépit-amoureux erklærede, at nu vilde hun pynte sig for gamle *Potter*. Han var en Skotlænder, som i sit 14. Aar var kommen paa et Handelskontor i Kjøbenhavn, men dog aldrig, skøndt han blev gammel her i Landet, lærte vort danske Maal rigtig. Da Tante, formodenlig i Kongens Klub, gjorde Bekendtskab med ham, var han anden Gang Enkemand, dog uden Børn. Med sin første Kone havde han to Børn, men de overlevede ikke Moderen. Hans anden Kone var en Jomfru *Hviid* eller *Hvitte* [Wismer] og skal have været meget ung og dejlig, men dansede saa voldsomt paa sin Bryllupsdag, at hun blev syg og døde en Maaned derefter.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Potter ejede nok allerede dengang et stort Jernstøberi paa Christianshavn. [1])

Den muntre, livlige *Inger Dorthea Hertz* maa have forstaaet at vinde og opmuntre den alvorlige Enkemand, thi kort efter [5 Aar] blev hun hans Hustru, skøndt man ikke let kunde tænke sig to større Contraster. Han var en ægte Typus af en alvorlig Skotte, og hun, som jeg har skildret hende: livlig, let conversable, næsten som en Sydlænderinde, som man ogsaa godt efter hendes Ydre kunde antage hende for. Han var Grosserer, førte et stort Hus og havde Omgang med en Masse Englændere, hvorfor min Tante med sit gode Hoved og bøjelige Organ (en Egenskab som tildels er gaaet i Arv fra *Birgitte Christine Boye* til hele hendes Afkom) snart erhvervede sig Færdighed i det engelske Sprog, hvilket hun talte korrekt og med smuk Accent og hvorved hun vistnok ogsaa har behaget de stolte Englændere, og indtaget dem ved med megen Ynde og Naivitet at synge smaa skotske Viser, som jeg hørte af hende endnu i ældre Dage og tidt morede mig ved, hvilket man i Grunden næsten altid maatte i hendes underholdende vittige Selskab, der trak baade Unge og Gamle til hende.

Potters holdt Karet, Heste Kusk, Tjener, 2—3 Piger, flere Kontorfolk og Folk paa Støberiet, og gjorde ofte store Selskaber, mest for Englændere, men Tante har ofte senere fortalt mig om de mange Ærgrelser, disse storsnudede Kumpaner (som jo alle Englændere er) voldte hende. Naar hun havde dækket sit Bord med det fineste Damask og overlæsset med Sølvtøj, hvilket disse Storhanser næppe værdigede et Blik, saa skulde de efter Maaltidet hver have sit Vandfad ind ved Bordet, vadske

---

[1]) Fabrikant og Grosserer Thomas Potter, født i Edinburgh 1745, anlagde 1769 Danmarks første Jærnstøberi paa Appelbys Plads paa Christianshavn. Hans første Kone Gertrud Marie Spengler (1762—85) var en Datter af Kunstkammerforvalter Spengler, den anden, Inger Marie Wismer, døde 19. Marts 1789, 18 Dage efter sit Bryllup. Den 3. Marts 1794 blev han gift med Inger Dorothea Hertz. Han døde i Kbhvn. 1811.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Hænder, skylle Mund og saa viske sig i de fine Servietter, som de smed under Bordet, hvilket jo ej kunde behage nogen ordenlig *dansk* Værtinde, som var uvant til sligt Svineri, og Tante var overordenlig proper paa dansk, men ej paa engelsk Buldog-Maner.

Der kom imidlertid vanskelige Handelstider, og skøndt *Potter* var en paapasselig, forstandig, særdeles honnet og reel Mand, spillede han dog tre Gange fallit, men rejste sig igen, uagtet Fallitterne var fuldkommen ærlige. Skøndt man nu skulde tro, at Tante med sit lette Sind og ved Vanens Magt skulde kunne lære at bære disse Stød taaleligt, saa skal hun dog hver Gang have været rent fortvivlet, naar Fallitten indtraf.

De havde i disse Aar fire Børn sammen: den første *Catharine Thomasine* blev født 1799, 25. September. Faderen kaldte hende *Ketty*, den anden *Thomas*, født 1800, Nr. 3 *Hans Jakob* 1802, og *Polly* eller *Marie* 1804.

Da *Ketty* omtrent var 9 Aar gammel, blev Faderen contrakt af Gigt i alle Lemmer og kunde lige til sin Død hverken gaa eller spise uden Hjælp; — og her begik Moderen i mine Tanker en stor Uret mod den unge fintbyggede Ketty, som, naar hun kom fra Instituttet, altid skulde have sin Plads paa en Skammel ved Siden af Faderen, hvor hun maatte sidde og læse sine Lektier og arbejde, for at være ved Haanden og hjælpe ham, naar han behøvede det. Frihed eller Bevægelse i fri Luft var aldrig at tænke paa. Moderen kørte imidlertid sine Lystture og spadserede med lille *Polly* og Drengene, og overlod Mandens Pleje til en gammel Tjener (*Jørgen*, maaske ældre end hans Herre) og til den lille *Ketty*. Hun var et fint, yndigt Barn med en livlig og vakt Aand, saa fordringsfri og beskeden, som jeg endnu aldrig har kendt Magen. Stille og flittig sad hun paa sin Skammel, og naar Faderen ikke forlangte hendes Hjælp, lod hun sin levende Fantasi skaffe hende den Adspredelse, hun i Virkeligheden manglede. Hun troede at se baade Engle og Trolde omkring sig,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

var snart henrykt, snart angst ulykkelig, som hun senere fortalte mig, og dette Liv havde naturligvis en skadelig Indflydelse paa hendes Sundhed, men udviklede imidlertid hendes Aandsevner i en forbavsende Grad. Hun talte Engelsk til Fuldkommenhed, var udmærket i Instituttet (Døtreskolen paa Christianshavn) baade i levende Sprog, Haandarbejder og Tegning, og havde arvet Moderens dejlige sølvklare Stemme og fine Gehør. Kort sagt, hun var eller rettere blev senere mit Ideal, baade af aandelig og legemlig Skønhed. Hun var mit Søskendebarn, hun blev min Sjælesøster. Dog hendes korte Lidelseshistorie kommer jeg til en anden Gang.

Da hun var 12 Aar gammel [1811], døde hendes Fader, og Aaret efter giftede hendes Moder sig med sin afdøde Mands Fuldmægtig *Reck*, et Menneske paa 23 Aar, da hun selv var 46. [1])

Nu et Par Ord om min Farbroder *[Christain Hertz]*[2]) hvis Historie er kort, men ikke glædelig. Han blev som sagt Student i sit 20. Aar og flyttede ind paa de omtalte ulykkelige Kvistkamre i Forældrenes Hus. Med sine mange Talenter stiftede han snart i det muntre, farlige Kjøbenhavn mange og alle Slags Bekendtskaber. Et af de vigtigste var vistnok med de

---

[1]) Memoirerne indeholder en meget vidtløftig Beretning om dette Ægtepar og dets Børn, der antagelig ikke har almindelig Interesse. Heraf skal kun meddeles, at Ægteparret *Reck* trods Aldersforskellen tilsyneladende levede godt sammen. Vielsen blev fuldbyrdet, uden at hendes Moder eller Broder, Domprovst Hertz, blev raadspurgt. Jærnstøberiet blev solgt, og de købte en Vandmølle ved Viborg, hvor hendes Sønner af første Ægteskab maatte arbejde som Karle. 1814 solgte de Møllen efter at have sat en Del af hendes Kapital til, og efter flere uheldige Gaardkøb og Salg (Petersborg ved Hørsholm) blev *Reck* Tobaksfabrikant i Aarhus, hvor Forretningen gik godt og senere blev overtaget af deres Søn, Jens Michael Reck.

Inger Dorothea Reck, der var født 1768, døde c. 1834, og hendes Mand efter 1869 som en velhavende Mand. Af hendes Børn af første Ægteskab gav *Thomas Potter* sig til at studere, blev Præst, først i Grønland, 1836 i Allested og døde i Odense 1879. Da Forældrene solgte Møllen, kom *Ketty* og *Hans Jacob Potter* i Huset hos Morbroderen, Domprovst Hertz i Roskilde, hvor Familien, som man vil se, altid fandt Tilhold. *Hans Jacob* blev ligeledes Præst, sidst i Støvring ved Randers, hvorfra han blev afskediget som sindssyg 1851 og døde 1866 i Horsens. *Ketty* og hendes Moder, „Tante Reck", vil mange Gange blive omtalt i disse Memoirer.

[2]) Se Side 11.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

dengang unge *Hartmanns*, Fædre til de nulevende ældste af denne store og berømte Musikerfamilie. Stamfaderen: „den gamle *Hartmann*“, Komponisten til Musikken til „Fiskerne“ af *Ewald* og til „Sigrid“ af min Bedstemoder og mange flere Operaer osv., som jeg næppe kender af Navn. Denne gamle *Hartmann* var vistnok indvandret fra Tyskland og boede dengang i Kjøbenhavn (maaske som Organist eller Stadsmusikant) og opdrog der sine mange musikalske Sønner til Kunsten. To af disse har jeg kendt personlig: *Johan Ernst* og *August;* senere har jeg dog ogsaa kendt lidt til *Augusts* Søn: Professor *Peter Hartmann. August* blev Organist ved Garnisons Kirken. *Johan Ernst* blev ved min Faders Anbefaling ansat som Kantor ved Roskilde Domkirke. [1])

I ovennævnte gamle *Hartmanns* Hus kom baade min Farbroder og min Fader hyppigt som Studenter, og her udviklede sig deres musikalske Talenter. Omgangen i dette Hus havde vist intet fordærvende ved sig for de mange unge Mennesker; men derimod kom de begge ligeledes meget i et muntert, men vist ogsaa meget farligt Hus hos en Nordmand, som hed *Molberg.* Hvad hans Bestilling var, véd jeg ikke, men han havde en Søn og mange Døtre, alle lystige og raske, og her kom mange lystige Fyre sammen og her førtes et overgivent, støjende og vist ikke ganske sædeligt Hus.[2]) *Christian* blev snart forlovet med den ældste Datter, *Sylvia*, en rigtig rask, raffineret Pige, og denne Forbindelse i Forening med en udbredt Studenteromgang blandt de

[1]) Johan Ernst Hartmann (1726—93) var født i Schlesien og blev Koncertmester i det kongelige Kapel 1768. Hans Sønner var Johan Ernst (1770—1844), der 1807 blev Kantor ved Roskilde Domkirke, og August Wilhelm (1775—1850), der blev Kantor ved Garnisons Kirke i Kbhvn. og Fader til J. P. E. Hartmann. (Biogr. Lex.)

[2]) Om denne Mand, Kristian Gran Molberg, der falskelig udgav sig for en Søstersøn af Ludvig Holberg, findes udmærkede Oplysninger i Personalhist. Tidsskrift (III, 6. og IV, 2.). Han var født c. 1730 i Norge og blev 1760 Generalauditør i Throndhjem, men afskediget efter Dom for Bedrageri 1765. Levede derefter som Vinkelskriver i Trondhjem og fra c. 1780 i Kbhvn. som Forfatter til økonomiske og historiske Skrifter. Hans mange Ansøgninger om Embeder ledsagedes altid af forfalskede Attester. Han døde i Kbhvn. 1799.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

muntreste af Faget, betog ham tidlig Lysten til Studeringer. Han vilde til Theatret, og havde sikkert dér gjort stormende Lykke med sin smukke Personlighed, belevne Væsen, sit klare, kraftige Organ og brillante dybe Bas, der endnu i hans ældre affældige Dage kunde rulle som en Torden dundrende frem i store Kor, men det gik her, som siden efter hans Søstersøn: hans Moder vilde paa ingen Maade tillade det. Saa søgte han da Oprejsning ved at spille paa private Theatre og skrev ogsaa selv Skuespil og andre lystige og vittige Piecer, bl. a. „Rejsen til Helicon", som skal have været særdeles vittig og morsom, men jeg kender den kun af Navn.

Her maa jeg dog fortælle en ganske mærkelig Begivenhed. Han havde skrevet et Skuespil i fem Akter, fuldt af Vittigheder og Lune. Hvad han kaldte det, har jeg glemt, men da han læste det for adskillige Venner, blandt andre for en vis *Olufsen*, bestormede de ham alle for at han skulde indlevere det til Theaterdirektionen, men det vilde han ikke, hvorfor véd jeg ej. Han lagde det hen paa sin Boghylde, og dér laa det et Par Aar, vel næsten forglemt, indtil bemeldte *Olufsen* pludselig traadte frem med „Gulddaasen", det eneste Stykke, man dengang havde set fra den Forfatter, fik det antaget af Direktionen og opført med almindeligt stormende Bifald, og tjente nok en god Skilling ved det *Mesterstykke*. Brødrene *Hertz* maatte da ogsaa hen at se dette Underværk og — med Undtagelse af Personernes forandrede Navne — saa og hørte de til deres Forbavselse: *Christians* Femaktsstykke, Ord til andet. Da han kom hjem, søgte han efter sit Manuskript paa Hylden, men det var og blev borte, intet Sted at finde. Mange af Brødrenes Venner havde med dem genkendt Komedien og vilde nu have *Christian* til at træde frem og bekæmpe sin Ret imod *Olufsen*, men han var nok for flegmatisk, maaske ogsaa for godmodig — et Grundtræk i hans Karakter — til at begynde en saadan

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Kamp. Tyveriet blev upaatalt, og *Olufsen* gaar og gælder endnu for Forfatter til „Gulddaasen".[1])

Et Par Aar efter at *Christian* havde forlovet sig med *Sylvia Molberg*, kom hun og en Kusine af hende, hvis Navn jeg har glemt, i Huset til mine Bedsteforældre [Boye]. Maaske har det været, da Tante *Potter* blev gift [1794][2]) at Bedstemoder har ment at trænge til ungdommelig Hjælp. Disse to unge Piger blev nu ogsaa indlogerede paa de nævnte Kvistværelser, hvor da Livet blev endnu lystigere ved denne Dobbeltbesætning. I denne Tid var det nok ogsaa at Bedstemoder tog *Dorthe Johansen* [den senere Fru *Dampe]* til sig som lille Barn, og de unge Piger blev hendes [ɔ: Barnets] Plejersker og Opdragerinder! Saa meget maa man dog indrømme *Sylvia*, at hun, trods sin Letsindighed og Daarskab, var et dygtigt Fruentimmer, rap til al Kvindegerning og egenlig af Naturen proper og ordenlig. Men det frie uordenlige Levned, som her blev ført, fordærvede alle Deltagerne.

Christian lod som han læste og læste ikke endda, som Ordsproget siger; Nætterne gik hen med Doblen og Svir, og hvad et saadant Levned kan bevirke, naar det fortsættes i flere Aar, kan man forstaa uden videre Udvikling. *Christians* Konstitution havde mindst taalt dette enerverende Liv. Han fik Podagra og duede egenlig til intet Arbejde, hverken aandeligt eller legemligt, uden at spase og fjase, til han omsider 1804, sagtens ved sin Moders Indflydelse, maaske ogsaa tildels ved min Faders Medvirkning blev Klokker ved Roskilde Domkirke og kunde gifte sig paa dette gode Levebrød i sit 40de Aar.

Det var jo et mageligt Embede, men selv kunde han

---

[1]) Mythen om at Christian Hertz og ikke Oluf Christian Olufsen var den egenlige Forfatter til „Gulddaasen" har indgaaende været behandlet i den danske Literatur og er med stor Indignation tilbagevist af Professor Johs. Steenstrup i „Fra Fortid og Nutid". Kbhvn. 1892. Se ogsaa H. Schwanenflügels Artikel i „Ude og Hjemme" 1878, C. Behrens, „Forfatterskabet til Gulddaasen" Kbh. 1892 osv.

[2]) Fru Boyes Datter Inger Dorothea Hertz.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

dog slet ikke bestyre det. Han sad altid i sin Lænestol med bløde Snørestøvler paa og en blød Skammel under de hovne Fødder, saaledes kan jeg kun erindre ham. Og skulde han rejse sig, maatte han have sin Stok i den ene Haand og en Ledsager under den anden Arm, og saaledes kunde han til Nød ved enkelte højtidelige Lejligheder række hen til mine Forældre, som dog ikke boede langt fra Klokkerboligen. Her kom hans Kones Fermeté godt til Hjælp, thi da hun mærkede at Ringeren, som besørgede Omvisningen i Kirken for dem, snød dem, saa lærte hun ham hurtig Kunsten af og overtog selv denne Bestilling. Som Børn fik vi stundom Lov til at gaa med, naar hun viste Rejsende omkring, og jeg husker hende endnu tydelig. Midt i den strængeste Vinterkulde skyede hun end ikke dette Arbejde, hendes norske Natur hjalp hende at udholde disse strænge Ture. Jeg ser hende endnu trave om i Kirken i sin celadongrønne, fidtede korte Atlaskes Pels med Forværk om, sort Fiskebens Hat med afslidte Fjer, store Halvstøvler paa Benene; [med] alle Kirkenøglerne i den magre rødbrune Haand gik hun rask frem og opremsede med sin skarpe norske Stemme alle historiske Mærkværdigheder uden at standse, pegende med sin Stok nu hist nu her, omkring paa Kister, Basrelieffer og Malerier, forklarende dem godt nok og bankende med Nøglerne for at lade høre: „dette er Sten“, „hint Malm“, „dette er hult“, „hint massivt Sølv“, osv. Jeg vilde gerne gøre Runden med. Min Tante *Hertz* var mig dog en Skræk, især naar hun vilde kysse og karessere, overstrøet af Snustobak og duftende af Spiritussen. Det gør mig ondt at maatte skildre min Farbroders Kone saaledes, men jeg følger Sandheden. Min Farbroder var en stakkels svag Karakter, som manglede al Kraft til at styre baade sig selv og andre, men han havde et Hjærte, saa kærligt og blødt som faa, og han som kender Hjærter og ransager Nyrer haaber jeg, har i Naade og Barmhjærtighed

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

tilgivet min stakkels Farbroder, fordi han elskede meget, og taget ham hjem til Salighed hos hans Frelser.

Han døde 1812 [1]) og ligger begravet paa Domkirkegaarden tæt op til Palæets Mur, men intet Mindesmærke viser Stedet, dog mindes jeg det godt, da jeg i min nye Sørgedragt fik Lov at gaa op og strø Blomster i og paa Graven. Det var første Gang jeg hørte den dumpe Lyd, naar Jorden ruller ned paa Kisten, den gennembævede mig, og jeg græd og skælvede. Jeg havde virkelig holdt af den kærlige, muntre Farbroder.

Han efterlod sin Enke en net lille Formue, den hun vel rigtignok selv havde sparet sammen, for husholderisk var hun, uagtet sin slemme Fejl; en pæn Gaard og en god Pension. Jeg har heller aldrig erfaret andet end at de levede godt sammen, trods deres fælles Fejl. Fire Aar blev hun boende i Roskilde, indtil hun omsider fik Gaarden solgt, og da min Bedstefader *Boye* døde 1815,[2]) flyttede hun ind til min Bedstemoder omtrent samtidig med den afskyelige Fru *Dampe*, og de fortsatte i Samling deres forrige Liv i de Kvistkamre, som ogsaa fandtes i den store smukke Gaard paa Østerbro, Søholtegaard, som Bedstefader havde købt nogle Aar før sin Død og som hans Enke nu ejede og beboede omtrent ganske alene, skøndt den var tre Etager høj, med mange dejlige høje Værelser, en udmærket Have, Stald, Vognremise og alle mulige Bekvemmeligheder til et stort Herskab.

Det Liv, disse to Kvinder førte, kunde imidlertid ikke vare længe. De døde omtrent et halvt Aar efter hverandre, begge under store Lidelser. [3]) Mærkeligt var det, at min i mange Maader saa udmærket kloge og i Vandel saa rene Bedstemoder aldrig fik Øjnene op for disse usømmelige Forhold, men troede især Fru

---

[1]) Skal være 19. Juni 1810.

[2]) Justitsraad Hans Boye døde 8. Juni 1815. Fru Dampe blev først separeret 1819.

[3]) Sylvia Christine Hertz, født Molberg, døde 3. Maj 1824 og Dorthea Dampe 11. Februar 1823.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Dampe godt bestandig, saaledes havde Kærlighed og Godtroenhed forblindet hende.

Om min Bedstemoder *Boye* maa jeg endnu tilføje, at hun tog sig *Boyes* Død meget nær og sørgede oprigtig over ham. Men den Rigdom, 80,000 Rbdl., som han efterlod hende, forstod hun kun daarligt at anvende. I min Faders herpaa følgende Historie vil jeg komme til at omtale baade Justitsraad *Boyes* og hans Enkes sidste Levedage, og forklare, hvorledes hun otte Aar efter hans Død gik bort i en belejlig Stund for ej at dø i Armod.

MIN FADER OG HANS SLÆGT

I det foregaaende har jeg omtalt, at min Fader, *Jens Michael Hertz*, var født i Landsbyen Ørslev ved Vordingborg. — — I sit 18de Aar [1784] blev han Student tilligemed Broderen *Christian*, og medens han tog de smaa Examiner [1785], blev han blændet af *Amalie Molbergs* Skønhed og forlovede sig med hende[1]). At blive i København og læse til Embedsexamen havde han ikke Raad til, hvorfor han søgte og fik en Huslærer-Plads hos en Agent *Staal* i Nykøbing paa Falster, men det var et meget uheldigt Sted at komme paa. Saavidt jeg véd, var der tre Sønner, næsten voxne, raa, dumme og uopdragne, og Forældrene, pengestolte Mennesker, forkælede Børnene og vilde have, de skulde lære uden at bestille noget. Et Par Aar tilbragte min Fader her, vistnok meget ubehageligt, da Vorherres Velsignelse ledede hans Vej ind i en hel forskellig Kres, hvor man vel nok kan sige, at Grunden til hans Lykke blev lagt.

Pastor *Hans Peter Koch* var Sognepræst til Horbe-

---

[1]) Georgine Rebekka Amalia Molberg (1768—1838), en Søster til Sylvia. Hun blev 1795 gift med Proprietær Elias Winther Jørgensen.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

lev og Falkerslev paa Falster. Han havde været Kapellan der paa Stedet hos sin Formand, Hr. *Christopher Elers* [1]), og da Familien *Stampe* paa Skørringe, som hørte til Sognet og havde Kaldsret, yndede den unge *Koch*, valgte de ham til Sognepræst, da Pastor Elers døde.

Denne Pastor *H. P. Koch* var min Bedstefader paa mødrene Side [2]) Han var Søn af en Degn og født i Landsbyen Aastrup ved Haderslev. Min Bedstefader var to Gange gift, først vist med en Købmand *Bentzons* Datter fra Stubbekøbing. Da min Bedstefader var i sit 30te Aar, ægtede han sin anden Kone, *Lucie Olsen*. Om hun ogsaa var en Falstring, véd jeg ikke heller, men kun at en Broder af hende boede i Kjøbenhavn, og at han var Fader til den i sin Tid bekendte Notarius publicus *Godske Olsen* og vel ogsaa til ham, som blev bekendt af at have opholdt sig nogle Aar i Paris og da han kom hjem kaldte sig *Blicher-Olsen* (udtalt paa Fransk). [3])

Denne min Bedstefaders anden Kone var kun 15 Aar, da hun blev gift og altsaa ikke meget dreven i at føre en stor Landhusholdning, men hun bar sig meget snildt ad ved at lære det af sin Mand, og han vidste god Besked og var i det hele meget praktisk. Hun raadførte sig hver Morgen med sin Mand om alt, hvad der kunde forefalde i Huset den Dag, og saa gik hun ud i sit Køkken og Spisekammer og forstod at ordne alt efter den Anvisning, hun havde faaet i Sovekammeret, med en Sikkerhed, som om hun længe havde vidst god Besked. Piger og Jomfru mærkede aldrig hendes Uvidenhed, som da naturligvis ogsaa snart forsvandt, og hun blev en rigtig ferm og dygtig Husmoder. Moder blev hun ogsaa og det til 18 Børn, saa

---

[1]) Pastor Hans Christopher Elers (1692—1766).

[2]) Pastor Hans Peter Koch (1723—1806) blev i Følge andre Kilder gift 1752 med en Datter af Færgemanden i Gaabense, Sophie Christane Tjellesen, død 1756, og 1757 med Lucie Olsen (1741—97), Datter af en Købmand i Saxkøbing.

[3]) Om Legationsraad, Not. publ. Gottsche Hans Olsen og Etatsraad Blicher-Olsen se Biogr. Lex. De var Sønner af Rasmus Olsen paa Ulriksdal paa Lolland.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

min Bedstefader i alt havde 20 Børn, dog var der kun 11 levende ad Gangen, og kun de 9 overlevede Moderen og 7 Faderen.

Bedstefader *Koch* var ret, hvad Tyskerne kalder „ein Biedermann". [1]) Af Person høj, mager og knokkelstærk, af Karakter alvorlig, næsten streng, retskaffen i enhver Henseende, ogsaa kristelig nidkær i sit Embede. Om han var en god Prædikant véd jeg ikke, men han var vist meget omhyggelig, ja kærlig i Sjælesorgen for sine Menigheder, som Barn har jeg flere Gange kørt med ham paa Sygebesøg. I det hele var jeg vist en af hans Yndlinge, dog var jeg meget bange for den alvorlige Mand og især for hans tre sorte Fingre, naar han pegede med dem i A.B.C.-Bogen for at indprente mig Forskellen mellem de store B'er og b'er, som jeg havde meget ondt ved at fatte. Bedstefaders Ydre var ikke smukt, han havde skarpe, haarde Træk, høje Kindben og en fremtrædende Næse med en Klump paa Enden, men havde megen Værdighed i sit Væsen. Han bar Allongeparyk med Bukler, naar han var i Ornat eller pyntet, men til daglig gik han mest med en hvid Bomuldshue. Han var meget proper i alt, hvad han foretog sig. Hans sorte Fingre, som jeg var bange for, var tre, som altid var boldne paa den venstre Haand og derfor altid i sorte Silkehytter. Han stod op om Morgenen Kl. 4 à 5 baade Sommer og Vinter, gik saa uden Lys ud i Køkkenet, tog en Lerskaal, han havde hængende paa et bestemt Søm, fyldte den med Vand, vadskede Ansigt og Hænder, skyllede og fyldte en Pægl Vand i Skaalen, drak det, fyldte den paany og hældte dette tredie Sæt Vand i sin lille Kaffekedel og gjorde saa Ild, om Sommeren paa Skorstenen, om Vinteren i sin Kakkelovn, studerede medens Kaffen kogte, og først naar han havde drukket den, vækkede han Folkene, — før maatte ingen i Huset røre sig. Saa

[1]) En Del af disse Meddelelser om Pastor Koch er benyttet i Professor Thriges Undomserindringer, Museum 1891, I.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

satte han sig atter til Studeringerne til Kl. 10, gik saa ud og saa til Folkenes Arbejder i Hus eller Mark og gav sine Ordrer for den øvrige Dag. Kl. 11 kom han ind igen og lagde sig til Middagssøvn. Kl. 12 skulde Maden staa paa Bordet, og Brødet med Brødkniv ligge ved Siden af Bedstefader. Ved Bordet skulde enhver, efter at Bordbønnen var læst højt, forlange, hvor meget Brød de vilde have til deres Mad, og havde nogen forlangt for lidt, maatte de gerne bede om mere; men naar Maaltidet var endt, og nogen havde levnet Brød, gik han rundt og stak Levningerne i Lommen paa dem, der havde ladet Brødet ligge, og det enten det var Husets egne Folk eller Fremmede. En halv Time sildigere blev der drukket Kaffe, saa arbejdede han igen til Kl. 5, da der blev drukket The, og nu anvendte han et Par Timer paa Sygebesøg eller Havearbejde (han var en dygtig Gartner), eller han gik igen i Lo og Lade til Kl. 7, saa stod Aftensbordet dækket. Saa snart han havde spist, rejste han sig, sagde Godnat og gik tilsengs, ihvem der saa var ved Bordet, og saa kunde han sove roligt og godt, hvor megen Støj og Spøg end Børnene og de Fremmede, hvoraf der kom mange i det gæstfri muntre Hus, havde for.

Bedstemoder skal have været meget livlig og aldrig paalagt de Unge nogen Tvang, men meget snarere opmuntret dem. Hende kan jeg ikke erindre, thi jeg var kun et Aar, da hun døde.

Anledningen til, at min Fader kom i Bekendtskab med den *Koch'ske* Familie, gav den ældste Datters, *Else* (Elice) *Christences* Bryllup med en Prokurator og Godsforvalter *Thrige*.[1]) Om han var Forvalter paa et falstersk Gods, og de derved var kommen i Bekendtskab, véd jeg ikke, men Bekendtskab og Forlovelse havde kun varet omtrent $^1/_4$ Aar, og straks efter Bryl-

[1]) Søren Thrige (1757—1804) var en Bondesøn fra Landsbyen Trige i Jylland, han blev 1783 exam. jur. og Hof- og Stadsretsprokurator i Kbhvn. Han blev 1786 gift med Else Christence Koch (1768—1845), separeret 1792, og senere gift med Catharine Margrethe Teilmann.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

luppet drog den næppe 18aarige unge Kvinde til Frijsenborg i Jylland med denne Mand, som hun kun kendte saa lidt, bort fra Forældre, alle Slægtninge og Venner. Han var nok nylig bleven Forvalter paa dette store Gods. Det var paa deres Andendagsbryllup, en Søndag, at gamle *Koch* havde anmodet min Fader om at prædike i begge hans Kirker. Men Fader maa strax have behaget ham, thi kort efter, da han hørte at *Hertz* ikke var tilfreds hos Agent *Staals*, engagerede han ham til Huslærer for sine Børn.

Dog førend *Elise Christence* og hendes Mand drage bort, maa jeg give en lille Skildring af det unge Par. Han, *Thrige*, skal have været en ualmindelig smuk, velvoxen, meget blond Mand, som førte en imponerende Person, havde brillant Hoved og gode Talegaver. Intet Under da, at han let indtog den unge uerfarne Pige, [dér], hvor der vel desuden ej gaves Overflødighed af unge Mænd. Forældrene havde han jo ogsaa vundet, ingen anede, hvad der boede i ham, og hvilken Elendighed den arme, livsfriske *Christence* gik i Møde.

Hun havde tidlig faaet langt mere Dannelse end nogen af hendes Søstre, thi Justitsraad *Stampes* paa Skørringegaard, som havde en eneste svagelig Datter, anmodede *Kochs* om at lade *Christence* komme til dem paa Herregaarden som Legesøster og Selskaberske for deres Barn, med hvem hun da kom til at deltage i Undervisning. Omtrent ved den Tid hun skulde konfirmeres, døde den svage Frøken *Stampe*, og *Christence* kom da hjem og hjalp at undervise sine egne Søstre, af hvilke nok især den yngste *Nicoline* profiterede mest, dels vel fordi hun maaske havde bedst Nemme, men ogsaa fordi Omstændigheder, som jeg siden kommer til, lod hende nyde Søsterens Omgang længere end de andre. Af Udvortes var *Christence*[1]) ogsaa mere end almindelig heldig, egenlig smuk var hun vel ikke, men hun havde en høj, slank, vel proportioneret Figur,

[1]) Hun blev Forfatterindens Stedmoder.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

en næsten majestætisk Holdning, lette og smukke Bevægelser, hun skal have danset dejligt. Hun havde de dejligste Arme og Hænder endnu som ældre, som jeg nogensinde har set, et stort brunligblondt Haar, en kongelig Profil, men just lys eller fin Teint havde hun næppe havt, hendes Øjne var smaa og lysegraa, og Synet blev tidlig svagt, hvorfor hun nok ogsaa temmelig tidligt efter Datidens kloge Folks Raad vænnede sig til at bruge Snustobak. Men hun havde grædt meget i sine Dage, og i de sidste 12 Aar hun levede, udslukkedes hendes Øjnes Lys.

Et Par Aar efter dette Bryllup ombyttede min Fader det *Staalske* med det *Kochske* Hus. Hvilken lykkelig Forandring for ham! I Horbelev Præstegaard var Liv og Munterhed, Velvillie og Venlighed, Gudsfrygt og Dannelse efter Datidens Fordringer tilhuse, og han fandt sig snart som hjemme i denne hyggelige Kres. Han læste baade med Drenge og Piger, og de lærte snart at elske denne venlige og dygtige Lærer, som Forældrene agtede. Han var snart hele Husets Yndling, i Fritimerne deltog han i Børnenes Lege. Der kom mange Fremmede, især havde de stadig Omgang med Præstens Familie i Moseby (Magister *Bjerring*), her var ogsaa mange Børn, og naar disse to Skarer var samlede [1]) lærte *Hertz* dem alle Slags aandrige Lege, især drev de det vidt i historiske Pantomimelege, Karader osv. Var Familien ene, læste han ofte højt for dem, og i at foredrage Skuespil saa livligt, som om man saa dem opførte, var han en Mester, idet han med sin smukke bøjelige Stemme og fine Sans for det dramatiske, vidste paa en vidunderlig Maade strax at sætte sig ind i hver af de spillende Personers Karakter. Jeg har ofte senere beundret hans Mesterskab i denne Henseende, som jeg hos ingen andre har truffet saa

[1]) Den bekendte Præst til Aastrup (Maarsby) paa Falster, Christian Henrik Bierring (1729—1804). Han havde 15 Børn og Pastor Koch 20.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

udmærket. Saa kunde han ogsaa en Mængde Sange af Operaer etc. udenad. Over dem forfattede han et Register, og det skal have indeholdt flere end 200 Numre. Med dette sad saa Husmoderen eller et af de ældste Børn og slog op og forlangte hvilken Sang, de ønskede, medens han i Mørkningen gik op og ned ad Gulvet og gav den ene Sang efter den anden med sin bløde kraftige Stemme tilbedste for Publikum. Imellem spillede han ogsaa Fløjte for dem.

Saaledes hengled et Par Aar eller tre meget behageligt. Imidlertid læste han til sin Attestats og gjorde den ældste Søn *Hans Christoffer Elers Koch* færdig til artium,[1]) hvorpaa han 1787 ledsagede ham til Kjøbenhavn og tog saa selv sin theologiske Attestats med haud.[2])

Om dette hans Ophold i Kjøbenhavn, som vel kun medtog nogle Maaneder, er der den Mærkelighed at berette, at han maatte hæve Forbindelsen med sin elskede *Amalie Molberg*, der ikke havde været saa trofast som han, men morede sig med adskillige andre Elskere. Fri og frank rejste han altsaa tilbage til sit kære Horbelev, og det var vist omtrent paa den Tid, at han gjorde sig fri for et andet Baand, som generede ham i legemlig Henseende: han aflagde en stiv pudret Paryk og bar for Fremtiden sit eget smukke mørkebrune Haar, der endnu, da det blev graaindsprængt, faldt i dejlige Lokker ned om hans Nakke. Denne Forandring skal have været hans Udseende meget fordelagtig, og han vedblev at gaa med det blottede Hoved, indtil han blev temmelig skaldet og Gigten nødte ham

---

[1]) Hans Christopher Elers Koch (1774—1847) blev Student 1790 og cand. theol. 1795. Han blev 1808 sin Faders Efterfølger i Horbelev og 1800 gift med den behendte Dispacheur Buntzens Datter Laurenze Marie (1781—1854).

[2]) Jens Michael Hertz, den senere Biskop, fik ikke Haud, men Non til sin Embedseksamen. Daniel Smith skriver i sine Memoirer (Pers. Tidsskr. II, I, Side 169): — „de bedste Studiosi læste kun til Haud (et vist Pensum), Resten til Nct. (ɔ: Non contemmendus), et meget ringe Pensum og et Studium af nogle Uger. Kun de egentlige Lærde læste til Laud. Derfor havde Bisper som Hertz, Nordal Brun og flere kun Non, der ikke som nu var et Mærke paa en Stymper, men kun paa Fattigdom og Hastværk".

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

til at anlægge en lille sort Fløjls Kalot, som ogsaa klædte ham meget godt. Om hans Ydre vil jeg her tilføje, at han havde et Par dejlige milde brune Øjne, en lidt bøjet, smukt formet, men temmelig stor Næse, en meget udtryksfuld Mund, enten han strammede den alvorligt eller krummede de fyldige Læber til et Smil. Høj var han ikke, men en ualmindelig Værdighed var over hans hele Ydre, naar han var i Ornat. — —

To Aar efter at han havde bragt *Elers Koch* til Kjøbenhavn, rejste han derind med en anden Søn, *Jacobus*, som nu var færdig til at antages paa Søkadetakademiet.[1]) Noget før dette, min Faders andet Besøg i Hovedstaden, var *Thrige* blev udnævnt til Hof- og Stadsretsprokurator i Kjøbenhavn, og de var nu bosatte dér. Livet i Jylland havde været intet mindre end lykkeligt for den stakkels *Christence*. Hendes Mand havde ført et i alle Maader vildt Liv i de fire Aar, uden at bryde sig synderligt om sin unge Kone.

Den Stakkel haabede paa en Forbedring hos hendes Mand ved det forandrede Opholdssted og Liv, og det saa meget mere, som hun just ved denne Tid blev Moder til det første og eneste Barn, der i Daaben fik Navn: *Hans Peter* efter Bedstefader *Koch*. Men det skønne Haab slog fejl. *Thrige* fortsatte snart, ja, forværrede endog sit udsvævende Liv i Hovedstaden.

Saaledes stod Sagen, da min Fader kom til Byen med *Jacobus* og vistnok snart anede de sørgelige Forhold, hvori den arme *Christence* levede. Et Optrin som han blev Vidne til, maatte saa temmelig aabne hans Øjne. Han tilligemed hans Broder *Christian*, *Jacobus*, *Elers [Koch]* og vel endnu et Par andre Gæster var indbudne til en Aften hos *Thriges*. Gæsterne var samlede, det nette Aftensbord var dækket, og de ventede kun paa Husfaderens Hjemkomst. Imidlertid kom *Christence* til at fortælle et Optrin, som hun og hendes Mand

[1]) Jacob Olaus Koch (1776—1844) blev Søofficer 1797 og gik 1814 som Kaptajnlieutenant over i den norske Marine og blev Søindrulleringschef i Stavanger.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

havde været Vidne til hos en Familie i Jylland, med hvilken de omgikkes. Der havde været stort Selskab, Manden kom til at slaa en Tallerken itu, og Konen, som var lidt enfoldig, begyndte at skænde derover. Manden, som var meget hidsig, forsvarede sig med, at det var hans Porcellæn, og at han havde Lov til at slaa saa meget itu, som han vilde, hvorpaa han gav sig til at knuse den ene Tallerken efter den anden, saa langt han kunde naa. Konen græd og skændte, og der blev et slemt Spektakel. Midt i denne Fortælling kom *Thrige* hjem, og da han hørte hvorom Talen var, og at alle Tilstedeværende dadlede denne Mands brutale Fremfærd, paastod han — maaske i en halv utilregnelig Tilstand — at hvad Manden derovre havde gjort, var fuldkommen rigtigt, han havde været i sin gode Ret, og hvis nu han, *Thrige*, rev al Ting af Bordet, saa havde ogsaa *han* fuldkommen Ret dertil. Man lo og modsagde ham, men ingen anede vist, hvad det onde Menneske vilde gøre: for alles Øjne trak han Dugen af Bordet, saa Tallerkener, Fade, Mad, Glas, Flasker og alt fløj sønderslaaet paa Gulvet. *Christence* græd og Gæsterne skyndte sig bort; men den stakkels Hustru døjede nok mange lignende Scener.

Min Fader vendte tilbage til det kære hyggelige Horbelev og fortsatte der sin afbrudte Undervisning hos de tilbageblevne af Ungdommen. Skridt for Skridt at følge min Faders omtrent 6aarige Ophold i Horbelev, kan jeg naturligvis ikke.

Cathrine Koch var nu den ældste Datter hjemme, konfirmeret og opvoxet til en meget smuk Pige, som forstod at gøre sig behagelig.[1]) Adskillige Herrer sværmede om hende, og min Fader var nok ikke ganske

[1]) Cathrine Magdalene Koch (1771—1869) gift 1787 med den senere saa bekendte Biskop i Trondhjem Peder Olivarius Bugge (1764—1849), som dengang var Præst i Skuldelev paa Sjælland. Se om ham: P. C. B. Bondesen: Slægten Bugge. Odense 1891, hvor det fortælles, at den 16aarige Cathrine Koch, da Bugge friede til hende, var hemmelig forlovet med en Lieutenant (Ejler?) „men der var ikke Tale om andet end at Lieutenanten maatte vige for Magisteren, om det unge Pigehjærte end krympede sig derved".

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

fri for at forøge deres Tal, dog stod han paa en meget venskabelig Fod med en vis Hr. *Ejler*, som nok galdt for den begunstigede i sine egne Tanker, paa den Tid, som jeg nu vil fortælle om, men *Thrine* forstod nok at holde flere i „Skak", som man siger.

Den gamle Morbroder *Olsen* kom en Dag til *Christence* og spurgte: „Har Du Lyst til at rejse med til Horbelev gratis, min Pige, jeg kan skaffe Dig fri Rejse. Jeg kender en Kateket *Hansen*, som rejser til Falster i Morgen, og som har tilbudt baade dig og mig fri Rejse?" Lysten manglede ikke, og da det intet skulde koste, gav *Thrige* ogsaa sit Samtykke, og næste Dag rullede den lykkelige *Stence* med sin lille Dreng og gamle Onkel ad Falster til i Selskab med en ung Mand, den saakaldte Kateket *Hansen*. Imidlertid fandt Onklen Lejlighed at tilhviske sin Niece: „Han er egenlig ikke Kateket og hedder heller ikke *Hansen*, men *Bugge* og er Præst i Gjerlev i Sjælland og en Frier til *Thrine*, tænker jeg. Det er en flink Mand, og da han kom og fortalte mig, at han var bleven Præst og skulde søge sig en Præstekone, men han kendte ingen, han havde Lyst til at tage, sagde jeg, at jeg vidste, hvor der var mange haveværdige Pigebørn, nemlig i Horbelev Præstegaard. Det fik han nu strax Lyst til at prøve, og saa blev vi enige om at rejse derover, og Du skulde følge med for at han foreløbig kunde gøre Bekendtskab med et Exemplar af de Pigebørn, men han vilde rejse anonymt, for i Fald han ikke syntes om nogen af Døtrene. Men kan Du nu holde ren Mund, lille *Stence*, for ingen maa vide, hvem han er, før han siger det selv." Det lovede hun at gøre lige saa godt som Onkelen.

De kom til Horbelev om Aftenen, fandt hele Familien samlet og blev gæstfrit modtagne. *Hertz* og Hr. *Ejler* var tilstede og gjorde selvfølgelig strax Bekendtskab med Kateketen. Jalousi er en snild Vejleder. Da man om Aftenen skiltes ad, bad *Ejler* min Fader, om han maatte gaa med op paa hans Værelse og ryge en

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Pibe, hvori min Fader samtykkede, skøndt han dengang ikke selv røg. Men næppe var de deroppe før *Ejler* udbrød: „Hvad troer De om den Hr. *Hansen?*“ *Hertz:* „Hvad jeg troer: Ih, jeg troer, det er et honet Menneske, siden gamle *Olsen* har bragt ham hertil!“ *Ejler:* „Og jeg er vis paa, at han hverken hedder *Hansen* eller er Kateket!“ *Hertz:* „Hvorfor troer De det, hvad skulde han da være?“ *Ejler:* „Det er en Frier til *Thrine.* Pas kun paa! Han rejser saamænd ikke til Lolland i Morgen, som han siger. Det skal jeg snart overbevise Dem om i Morgen. Pas kun paa! siger jeg.“ Hermed gik *Ejler*, og *Hertz* slog sig til Ro og gik i Seng, om han end grublede lidt over den Frier til *Thrine.*

Næste Formiddag, da *Hertz* saa *Ejler* komme anstigende igen, gik han naturligvis med ind i Stuen. Moder og Datter sad der ved det store Bord og snittede Bønner, og *Olsen* og den Fremmede holdt dem med Selskab. Saasnart *Ejler* saa min Fader, tog han et stort Brev op af Lommen og bad Hr. Kateket *Hansen* have den Godhed at besørge det for ham paa Lolland, da Posten i de Dage gik saa sjældent og usikkert. „Hm, ja,“ begyndte Hr. *Hansen* stammende, — „men det er uvist, naar jeg rejser til Lolland — det tør jeg ikke paatage mig — for det er muligt, jeg slet ikke kommer til Lolland.“ Med et langtrukkent: Ja, saa! og et polisk Sideblik til *Hertz* stak Hr. *Ejler* igen sit Brev i Lommen. — Efter Bordet gik min Fader, som han plejede, op paa sit Værelse og øvede sig lidt paa sin Fløjte. Denne Pavse før Kaffen plejede at vare en halv Timestid, men i Dag trak den ud, en hel, halvanden Time forløb, ingen kaldte ham ned til Kaffe. Omsider gik han da ned af sig selv, i Dagligstuen var ingen, heller ikke i Havestuen, heller ikke Spor til Kaffebordet, men begge Døre stod aabne til Haven. Dér saa han dem endelig, men spadserende Par og Par, hver for sig i ivrig Samtale. Omsider fik han Øje paa *Ejler*, der

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

spankede omkring alene med korslagte Arme sænket Hoved og sparkende Løv og Grus bort som hans Fod stødte paa. Min Fader gik hen til ham.

„Naa *Ejler*, hvad er der paafærde, De ser saa mørk ud, mig synes hele Huset er i Oprør, hvad gaar her for sig?"

„Ja, hvad gaar her for sig, sagde jeg det ikke nok?"

„Hvilket?"

„At han vilde fri til Thrine!"

„Ja vilde — men —"

„Han har gjort det, Menneske!"

„Friet! Allerede!"

„Javist den Lurendrejer!"

„Tys, tys, ikke saa højt, — og *Thrine!*"

„Ih, naturligvis, hun har sagt Ja. Tøsen vil giftes!"

„Nu — saa lad hende da have sin Villie. Er hun saa letsindig, saa er hun saamænd ikke værd at sørge over."

Maaske drog min Fader her et lille Suk. Lidt efter kaldtes der da til Kaffebordet, og nu kom de Gamle tilsyne og præsenterede de Nyforlovede, med hvem de havde holdt Raad i Sovekammeret. Sagen var klappet og klar og Parret modtog Gratulation. *Ejler* var forsvunden.

Et Par Maaneder efter holdt *Bugge* Bryllup i Horbelev [$^{26}/_{10}$ 1787] med den smukke 16aarige *Thrine*, som saaledes blev konfirmeret, forlovet og gift i ét Aar. Om dette Bryllup har jeg ikke hørt andet, end at den yngste Datter *Nicoline* hoppede og sprang og sang: Jeg er otte Aar og om otte Aar skal jeg giftes![1]) De unge Folk drog til Gjerlev paa Selsø Gods i Sjælland, dér fødtes deres første Barn, en Pige, som Geheimeraadinde *Plessen* holdt over Daaben. Hun fik Navnet *Johanne. Bugge* blev senere udnævnt til Biskop over Trondhjems Stift, hvilken Post han beklædte vist til

[1]) Nicoline Lucie Koch (1782—c. 1869) blev 1802 gift med Købmand i Nykøbing, senere Landmand Niels Burman Schierning (1779—1827).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

1860 eller 1861 og døde dér som en gammel Mand.[1]) De havde 10 Børn, hvis forskellige Skæbner jeg dog ej fuldstændig kender. Min gamle Tante *Thrine* blev over halvfems og døde i Vinteren 1869 oppe i Throndhjem.

Det var vist kun faa Maaneder efter *Cathrines* Bryllup at gamle Morbroder [ɔ: Forf.s Bedstemoders Broder] *Olsen* [da han] en Dag kom op for at besøge *Christence Thrige*, først ikke kunde finde hende, men efter megen Søgen tilsidst fandt hende blodig, grædende, skjult i en Krog med sit Barn, og da *Olsen* nu begyndte at spørge hende ud, kunde hun ikke længere skjule sin Elendighed, men maatte fortælle ham alt om sine gruelige Lidelser. At Forholdet var daarligt, havde han jo længe set, men anede dog ingenlunde, hvor vidt *Thriges* skændige Opførsel mod den arme Kone gik. Resultatet af denne Onklens Opdagelse blev, at han forlangte, at *Christence* i Stilhed skulde gøre sig og Barnet færdig til, naar Manden næste Dag gik ud, at komme hen til *Olsen* og følge med ham til Horbelev.

At denne Tilbagevenden til hendes Fædrenehus var tung og sørgelig, kan man nok forstaa, jeg véd kun, at det nu i mange Aar blev hendes stadige Opholdssted, at hun traadte ind i sine tidligere Beskæftigelser dér og saaledes atter blev Lærerinde for sine Søstre, især for *Nicoline*, der endnu var saa ung, og da nogle Aar efter [1797] deres Moder døde, overtog hun hele Husvæsnets Styrelse. Senere [1792] blev hun lovformelig skilt fra *Thrige*.[2])

Omtrent ved den Tid, da *Christence* kom hjem, var *Christiane Sophie* [*Koch*] 16 Aar, om just ingen Skønhed, saa dog en tækkelig, livlig, rødmusset Pige, og det var vel muligt, at den unge Huslærer begyndte at

[1]) Dette er en af Forfatterindens hyppige Fejl i Kronologien. Den lærde og vittige Biskop Bugge fik sin Afsked 1842 og døde 1849.

[2]) Sønnen Peter Thrige kom i Huset hos hendes Broder H. C. E. Koch, Kapellanen i Falkerslev, da Faderen ikke tillod hende at beholde Sønnen.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

interessere sig for hende og hun for ham, men pludselig indtraf en sørgelig Omstændighed, der truede med at skille de unge Hjerter fra hinanden.[1]) *Christiane* fik Smaakopper i en meget høj Grad, og i lang Tid saa min Fader hende ikke. Hun havde været Døden nær, og først efter Ugers Forløb kom hun saa vidt, at hun kunde sidde oppe i et mørkt Værelse. Min Fader, som tidligere havde havt Kopperne, havde ikke nødig at frygte Smitten og længtes efter at se sin unge syge Veninde, men hun kunde ikke udholde Tanken at vise sig for ham med det vansirede Ansigt. Han blev imidlertid ved at gentage sin Bøn og lovede at komme ind og læse højt for hende. Det Tilbud kunde hun ikke modstaa og gav omsider Tilladelse til, at han maatte komme ind, naar han lovede ikke at se om bag Skærmbrædtet, som skjulte hende og udelukkede Dagen for hendes syge Øjne. Han benyttede flittigt sine ledige Timer til at læse højt for den kære Rekonvalescentinde, og Tiden gik da behageligt for dem begge. I de Dage læste han meget for hende af *Storms* Digte, dem yndede han særdeles og vakte ogsaa hendes Smag for disse efter Datidens Smag virkelig ogsaa yndige, lette og kraftige Vers.[2]) Heraf kan man vel forstaa, at han tilsidst fik Lov at kigge om bag Skærmbrædtet, og da Synet ikke skræmmede ham bort, rørte det nok den venlige unge Piges Hjærte saa dybt, at hun gav ham Lov til at komme igen, og saaledes blev hun hans elskende og elskede Pige.

Min stakkels Moder beholdt for Resten sine dybe Kopar sit hele Liv igennem, og saaledes var vistnok hendes største Skønhed, den fine hvide Hud og blomstrende Rødme forsvunden. Smuk var hun vistnok ingenlunde. Hendes Haar var rødligt, blødt og glindsende ligesom mine Brødres og mit, og hendes Øjne

[1]) Christiane Sophie Koch, Forfatterindens Moder, var født 16. December 1772 og døde 16. Marts 1804.
[2]) Edvard Storm (1749—94) udgav 1785 sine „Samlede Digte".

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

forblev altid svage efter Kopperne. Af Figur var hun lille og blev, som Kone og Moder til mange Børn, meget mager, men efter alt, hvad jeg har hørt og erfaret om hende, ja selv kan erindre, skønt jeg kun var lille, da hun døde, saa har hun havt et blidt, kærligt og trofast Sind og været en stille og huslig Kone, som levede for sin Mand og for sine Børn.

1791 blev min Fader kaldet til Sognepræst for Nørhaa Menighed i Thyland (Annekset erindrer jeg ikke), noget før han fyldte sit 25de Aar, jeg tror, han maatte søge Alders Dispensation, men det var ogsaa et meget lille Kald og en yderst forfalden Præstegaard i en nøgen barsk Egn ved det larmende Vesterhav, der ofte lød lig Tordendrøn op til dem, medens den hæftige Vestenvind peb, tudede og brølte ind ad alle Døre, Vinduer, Revner og Sprækker i den forfaldne Rønne. Mine Forældre havde Bryllup den 18. Marts 1791. Fader fortalte adskilligt om de strænge Vintre, de oplevede dèr, især inden han naaede at faa forbedret, tildels opbygget af nyt, den gamle Gaard. Den første Nytaarsaften, som de oplevede dér, kom min Moder ind til ham og fortalte, at hun havde været ude i Bryggerset og dèr hørt en Musik af mange blæsende Instrumenter. Det var vist Stadsmusikanterne fra Thisted, der kom og vilde blæse Nytaar ind. Hun begyndte allerede at tænke paa Beværtning til dem; men da de nu ikke vilde komme nærmere, de gode Musici, gik Fader ogsaa ud i Bryggerset og lyttede og opdagede da, at det kun var en ublid Zephyr i Følgeskab med den vrede Boreas, der blæste dem et Stykke. En anden Gang begyndte der om Aftenen en hæftig Snestorm, og da de vaagnede om Morgenen, var hele Stuelængen tilføget helt op paa Taget, saa de hverken kunde faa Dør eller Vinduer op. Overalt der paa Egnen var Bygningerne opført i to Længer, og da nu Beboerne af Stuehuset var saaledes indesluttede af Sneen, var Karle og Kreaturer ligesaa i Staldlængen. Denne Belejrings-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

tilstand varede i to Døgn. Karlene maatte nære dem af Køernes Mælk, medens de i Stuerne savnede den, indtil det endelig lykkedes at arbejde dem igennem Snedriverne fra begge Sider, og den første Kommunikation skete endda ved, at en Karl kom ned igennem Køkkenskorstenen. At Embedet var lille i Indtægter, kan man forstaa deraf, at Faders første Juleoffer, som bestod af lutter store Kobber-Eneste- eller Halvskillinger, skøndt de fyldte en hel Dragkisteskuffe, dog kun udgjorde 12 Rigsdaler gammel Mønt i et og alt. I 6 Aar var min Fader Præst i Nørhaa, i hvilket Tidsrum min Moder fødte ham 4 Sønner. Uden Tvivl var den første en Nytaarsgave 1792. Han blev opkaldt *Hans Peter* efter Bedstefader Koch, men blev kun $^{8}/_{4}$ Aar gammel. Den anden blev født den 2. Novbr. samme Aar og fik den afdøde Broders Navn, tilføjet *Boye,* til daglig kaldtes han *Peter.* Han var et sjældent smukt og opvakt Barn, men forresten sagde Fader, at han blev strængere opdraget end nogen af hans yngre Søskende, fordi Fader havde det Princip, at han skulde dannes til et Exempel for de mindre Børn. Lille *Peter* var maaske dog en lille let Fugl, der ikke altid svarede til denne Forventning. Den næste Lille, *Christian Ehlers Hertz,* var derimod et stille, sagtmodigt, fromt Barn og kunde vel snarere staa som den mønsterværdige. Han blev født 28. Marts 1795.

I Maj eller Juni [15. Juli] 1796 blev min Fader kaldet til Butterup og Tusse Sognekald paa Løvenborg Gods i Sjælland. Baron *Herman Løvenskjold* kaldte ham, men om min Fader havde nogen særegen Anbefaling til denne Familie, har jeg ikke erfaret. Under sin fireaarige Virksomhed i dette nye Kald véd jeg derimod, at han blev særdeles yndet og agtet af den hele adelige Familie. Da han fik denne Udnævnelse, ventede min Moder sin fjerde Nedkomst i August, og de besluttede derfor at oppebie denne i Nørhaa, uden at begynde nogen Indpakning. Men min stakkels Moder havde for-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

regnet sig slemt, hun ventede og ventede, men Timen slog ej. Saa begyndte de saa smaat at pakke ind. Vinterligt Vejr indfandt sig tidligt. Indpakningen maatte saa fremskyndes, da Godset skulde tilsøs.

Den 1. November, just som Fader slog den sidste Pakkasse til, maatte han sende Vogn efter Jordemoderen. En sund og buttet Krabat med store brune Øjne blev Resultatet. Drengen blev kristnet *Herman Adolph.* Tre Uger sildigere, altsaa 21. November, tiltraadte mine Forældre Rejsen til Butterup, den nylig opstandne Moder med de tre smaa Drenge og det i en stræng Kulde med Sne og Frost paa aaben Vogn! Min Fader talte ofte om den vidunderlige Styrelse af Forsynet, at der netop var kommen en Præst fra Grønland med mange Smaabørn ned til et Nabokald paa samme Tid, og at de hos ham havde faaet at laane Edderduns Pelse til alle Drengene, uden hvilke de umuligt kunde holdt den lange Rejse saaledes ud. Som en Snurrighed paa Rejsen fortalte Fader, at han havde en Karl til Kusk, som aldrig havde været uden for Thy og aldrig set et stort Træ. Denne var nu meget nysgærrig efter at vide, hvorledes en Skov saa ud og havde bedt Fader vise ham den, naar de kom til en, og utaalmodig spurgte han ved hver større Busk, de kom forbi: „Æ dæ æ Skov, Husbond?" og da de saa endelig kom til en virkelig Skov, stod „Chreen" af Vognen, bandt sine Heste og gik ind og besaa de høje Træer op og ned og spaserede en Stund omkring i Skoven.

I Butterup kom de atter i en maadelig Præstegaard, som Fader snart maatte bygge om. Jeg véd ikke, om *Taarning* alt var ansat som Degn i Butterup, før Fader kom dertil, eller kom der strax efter, men Fader fik en vakker og dygtig Medhjælp i ham.[1]) Han var en retsindig og kristelig Skolelærer, havde et godt Hoved, en smuk Sangstemme, spillede ret godt Fløjte, saa han

[1]) Niels Poulsen Taarning (1774—1852) blev Degn i Butterup 1802 og 1799 gift med Dorthea Elisabeth Koch (1780—1863).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

i mange Maader var en behagelig Omgangsven for mine Forældre, og da min Moder fik sin næstyngste Søster, *Dorthea*, over til Butterup som Hjælperske, blev *Taarning* og den muntre 16aarige Pige snart gode Venner. Hun blev hans Hustru, endnu medens mine Forældre boede i Butterup, og da *Taarning* vedblev at være Degn i Sognet, saa længe han levede, holdt de Guldbryllup dér, men af 5 Børn, som de havde sammen, oplevede dog ingen af dem denne de gamle Forældres Højtid.

I kun fire Aar var Fader Præst i Butterup, men vistnok har det været den roligste og mest idylliske Periode i hans gejstlige Virksomhed. Her i dette lille fredelige Landsbykald i en ret behagelig Egn og med lidt bedre Udkomme end i Nørhaa fik han Otium til at dyrke sin Muse. Hans Ven og Svoger, *Taarning*, havde ikke saa lidt poetisk Sands og kunde vist tilfulde paaskønne den højere Aands Gaver, og især havde min Fader vistnok megen Opmuntring i Omgangen med det begavede Herskab paa Løvenborg, som han jævnlig blev indbudt til. Baronens gjorde meget af ham, og Baronessen skal især have elsket hans Poesier.[1])

Maaske var det hende, som tilskyndede ham mest til at forsøge sine Kræfter paa Prisdigtet „*Det befriede Israel*“, hvilket temmelig store Arbejde han paabegyndte, om ej fuldendte dér, og hvoraf han forelæste Sangene, efterhaands som han fik skrevet dem, for Baronessen.*)[2])

*) Han vandt ved dette Digt den udsatte Pris 400 Rdlr. (det var nok „Videnskabernes Selskab“, som havde udsat den), men senere har vittige Hoveder, som *Baggesen* og hans Eftersnakkere, omtalt det spottende. I sin Tid blev det anset for et Mesterværk og er vel, i den Aand hvori det er skrevet, endnu ej naaet, endsige overgaaet af nogen *dansk* Poet. *(Forf.s Anm.)*

[1]) Amtmand, Baron Michael Herman Løvenskiold (1751—1807) og hans Hustru Frederikke Juliane Marie Komtesse Knuth (1756—1804).

[2]) Dette uhyre Digterværk, „Det befriede Israel, et Prisdigt i den episke

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

I Sommeren 1798 ventede min Moder atter sin Nedkomst. Denne Gang maatte det da blive en Pige! Begge Forældre ønskede det ivrigt, og Navnet til hende havde de allerede bestemt; hun skulde opkaldes efter Farmoder *Boye: Birgitte*, og efter baade Faders og Moders Søstre: *Dorothea*, altsaa Birgitte Dorothea, det *var* nu slaaet fast. Men saa kom den 24. Juni — atter en lille Dreng, og man kom da i Forlegenhed for Navnet, dog fandt de tilsidst ud af det, og min uartige Broder, der saaledes kom mig i Forkøbet, blev da kristnet med Navnet: *Børge Theodorus.*[1]) Da jeg endelig fik Lov til at komme frem den 18. Marts 1800 efter de mange Drenge, skal der rigtignok have været en stor Jubel over den lille Lykke, og megen Spøg blev drevet med min lille Moder, fordi hun, som man sagde, da jeg netop blev født paa Forældrenes niaarige Bryllupsdag, havde gaaet ni Aar i Stedet for ni Maaneder med Pigebarnet. Jeg blev da opkaldt efter min Mormoder og min ældste Moster og kom til at hedde *Lucie Elise.*

Det var ellers ikke længe, jeg fik Lov at slaa Rod og trives i mit Fødesteds Jordbund. Maaske var Fader allerede før min Fødsel eller blev kort efter kaldet til Sognepræst for Korsør og Taarnby Menigheder, og om Sommeren 1800 drog mine Forældre til den lille Søstad med en forøget Rigdom: 5 Børn.

Det saa i den Tid næsten ud, som om Korsør var et Promotions-Kald for Gejstligheden til Bispestolen. Saavidt jeg véd, havde *Birch* været Præst der, saa

---

Poesi i 18 Sange", arbejdede Hertz paa i 10 Aar og det udkom først 1804, da han var Præst i Korsør. Det blev belønnet af Selskabet for de skønne Videnskaber med 600 Rbd., en Del af den udsatte Pris, vakte en Del Opsigt og henledte i hvert Tilfælde Opmærksomheden paa ham. I Biogr. Lex. omtales det saaledes: „Ved Læsningen af Herders: „Vom Geist der hebräischen Poesie" havde Hertz faaet Impulsen til at give sig i Lag med et saadant Arbejde. Israeliternes Udfrielse fra Ægypten under Moses er det historiske Stof, der behandles i korrekte og smagfulde Hexametre, ofte med betydelig rhetorisk Skønhed, om ogsaa ikke saa lidt hul Pathos faaes med i Købet, og Digtet i hele sin Udstrækning vanskelig vil kunne fængsle Læseren (bekendt er Baggesens Persiflage: „Det lange Jødedigt, som ingen læser")".

[1]) Børge Theodorus Hertz, født i Butterup 24. Juni 1798, død i Rusland.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Domprovst i Roeskilde og døde som Bisp i Aarhus.[1] *Plum*, som var Faders Formand, var nok derefter et Par Aar i Slagelse, saa blev han Stiftsprovst i Kjøbenhavn og døde som Bisp i Odense. Min Faders Løbebane blev jo en lignende.

I Korsør var han Præst i fire Aar. Stiftede der et inderligt Venskab med Borgmester *Klagenberg*,[2] ogsaa med Fæstningens Kommandant, Kaptajn *Lützau*[3] og hans Familie levede mine Forældre i venskabeligt Forhold. I Korsør var det, at min Fader skrev: „Apocalypsen", en metrisk Oversættelse af Johannes's Aabenbaring, men af dette Skrift kender jeg intet andet end Titlen, jeg har aldrig set mere deraf end et Par løse Blade af Kladden, som jeg engang fandt ved Oprydning af gammelt Papir, kiggede lidt i, men ikke forstod noget af; ja jeg er ikke engang fuldkommen vis paa, at Værket nogensinde er *trykt*, men det troer jeg dog, skøndt jeg nu ved at tænke derover undrer mig over aldrig at have set det, hverken hos Fader eller hos mine Brødre, heller ikke mindes jeg at have hørt nogen Dom om det.[4]

1802 skænkede hans Hustru ham atter en Søn den 19. Februar, som efter Moders Ønske fik Lov til at bære sin Faders Navn: *Jens Michael*,[5] vel som om hun havde en Anelse om, at det skulde blive det sidste Kærlighedspant, hun efterlod sin Ægtefælle. De mange Børn medtog vistnok den fintbyggede Moders Kræfter. I Slutningen af 1803 saa hun atter sin Nedkomst i Møde i Maj eller April 1804. Det var den 15. Marts 1804, at Fader var i Taarnby for at vie et Par Folk;

---

[1]) Andreas Birch (1758—1829), Domprovst i Roskilde 1796—1803, død som Biskop i Aarhus Stift.

[2]) Borgmester Reinhold Jacob Klagenberg (1757—1830) døde som Justitiarius i Politiretten i Bergen.

[3]) Kaptajn Magnus Lützau (1770—1844) Inspektionshavende i Korsør Fæstning, 1814 Kommandant paa samme og 1833 Oberstlieutenant.

[4]) Det er trykt i „Forhandlinger ved Sjællands Stifts Landemoder," Bind II, og særskilt trykt. Kbhvn. 1816.

[5]) Jens Michael Hertz født i Korsør 19. Febr. 1802, død som Kateket i Hjørring 30. April 1828.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

maaske han ogsaa var indbudt til Brylluppet, thi han var nok temmelig længe fraværende fra Hjemmet den Dag. Imidlertid kom vor Huslæge, Dr. P. [v. Prangen], for at gøre en Visit.[1]) Han hørte Moder hoste, og han sagde, han vilde skrive hende en Mixtur op, som nok skulde befri hende for den slemme Hoste. Jeg var dengang knap fire Aar endnu, men det forekommer mig, som jeg tydelig kan huske Doktoren med hans røde blussede Ansigt, siddende ved Bordet og skrive Recepten. Saasnart han var borte, sendte Moder Bud paa Apotheket, fik Mixturen og havde alt taget den første Skefuld, da Fader kom hjem. Glad fortalte hun ham strax, at Doktoren havde været der og ordineret hende denne Mixtur for Hosten. Min Fader, som kendte Doktoren og hans ikke ualmindelige Uefterrettelighed, spurgte strax ængstelig: „Men gjorde du ham opmærksom paa Din Forfatning?" „Nej, det var jo noget, han baade kunde se og har vidst saalænge". „Ja," indvendte Fader, „men var han ædru?" „Nej, vel ikke saa ganske, men rigtig fuld var han heller ikke". Her blev Samtalen pludselig afbrudt af Apotheker *Gravenhorst,* en oprigtig god Ven af Huset,[2]) som kom styrtende ind: „Til hvem var den Mixtur, De nylig lod hente, for alting dog ikke til Deres Kone?" „Jo netop!" „For Guds Skyld, smag ikke en Draabe deraf, Madam *Hertz,* i Deres Forfatning er det en ren Gift. Manden har været fuld, det er den bestemteste Blodstyrtning strax!"

Advarslen kom desværre for sildig. Modmedicin, som den tro Ven bragte, kunde ikke forhindre Blodstyrtningen. Dagen efter laa min stakkels kære Moder Lig med en lille dødfødt Dreng i sin Arm, og min dybt nedbøjede Fader viste sine kære moderløse Smaa det sørgelige Syn.

Min Moder døde den 16. Marts 1804, 2 Dage før

[1]) Dr. med. Stadsmedikus i Korsør, Johan Friedrich August v. Prangen (1765—1816).

[2]) Friedrich Conrad Gravenhorst (1759—1836) Apotheker i Korsør fra 1792. Død i Slagelse.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sin trettende Bryllupsdag. Nu kom der en tung Tid for min stakkels Fader. Den første, som kom ham kærligt deltagende til Hjælp i Sorgens bitreste Dage, var min Moster *Marie*. Hun var gift med en af *Bieringerne* fra Mosbye Præstegaard, *Frederik*.[1]) Han var Sømand, og naar han sejlede „ad Chinas Kyst" til, drog hun til Horbelev og havde dér et Hjem, medens Manden var borte; hvor hun ellers havde Hus og Hjem, véd jeg ikke. Hun havde dengang endnu ingen Børn, der var altsaa intet Baand paa hende, og hun kom vistnok et Par Dage efter Moders Død til Korsør. Hun blev kun, til der blev skaffet en Jomfru tilveje, som kunde passe Hus og Børn, en Jomfru *Mine Greif*, vistnok fra Falster. Da hun var vel installeret i sine nye Funktioner, rejste Tante *Marie* og tog mig med til Horbelev. Min Broder *Børge* kom til *Taarnings* i Butterup, og saaledes beholdt min Fader kun de tre ældste og den lille *Michael* tilbage.

Omtrent tre Maaneder efter min Moders Død var det nok, at Fader blev kaldet til Domprovst i Roskilde. Det maatte jo synes at være en stor Lykke for ham, og var det vistnok ogsaa, netop paa den Tid, da hans mange Sønner voxede til og behøvede bedre Undervisning, end han kunde skaffe dem i Korsør, skøndt han alt et Par Aar havde holdt Huslærer til dem; men, som jeg engang hørte en jydsk Præstedatter sige, da hendes Venner advarede hende for at tage en rig fordrukken Herremand, som friede til hende: „Der er aldrig saa fedt et Stykke Kød, der er jo en Kirtel ved det." Kirtlen ved Roskilde Domprovsti var den over al Beskrivelse forfaldne Provsteresidens.

---

[1]) Marie Koch (1775—1844) blev 1803 gift med Frederik Christian Biering (1776—1864), Søn af Præsten i Maarsby. Han var først Sømand, saa Landmand, til han blev Inspektør ved Sorø Amts Syge- og Fattighus.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Ja, jeg vil dog prøve paa at give en Beskrivelse af denne Rønne, der mest lignede en forfalden Røverrede, og som jeg tydelig erindrer endnu, skøndt den blev nedreven og begyndt at ombygges i mit 8de Aar. Rundt omkring Domkirkegaarden løb dengang en tyk mørkerød, næsten sort Ringmur, fra hvilken flere smaa hvælvede Buer [Porte] førte ned til de bagvedliggende Bygninger. Den første af disse paa den nordre Side tæt op til en stor, gammel toetages Bygning, Levningen af et Munkekloster, og som nu kaldtes „Konventhuset", fordi Præstekonventerne holdtes dér, var lukket med en svær rødmalet Laage forsynet med en umaadelig stor Klinke og Laas til at aflukke. Fik man nu løftet Klinken, kunde dog intet Barn skyde Laagen op, thi indenfor var en pommersk Bjælke med Jernlænker fastgjort til Døren og den svære Dørstolpe for at tvinge den [ɔ: Laagen] til at falde i, saasnart man var sluppen igennem, med et Rabalder, som længe gav Genlyd, medens den indtrædende vandrede en lang Strækning mellem to høje røde Mure, dækkede foroven med et bredt Brædtetag, der bøjede sig ned over en Allé af store Hyldetræer, der voxede saa tæt sammen, at de næsten var en Buegang, hvis „vaade Vintergrene" ofte viskede Vandreren i Ansigtet. [1])

Endelig naaede man da her igennem til en dobbelt Port. Den yderste stod altid aaben, men paa den inderste havde man atter en svær Bjælke, som Vægt paa Døren, at slaaes med. Man kom nu ind i Hjørnet af en firkantet rummelig Gaard. Paa den østlige Længe var i Krogen ved den sydlige en stor Stentrappe med Jærngitter, umiskendelig fra den nyere Tid; men kom man ad den indenfor i den fliselagte Forstue, var alt ældgammelt. Forstue og Gange optog store Rum og var helt igennem belagte med store, firkantede, mørkebrune, hollandske Fliser. Laasene paa alle Dørene var

[1]) Om Konventhuset og Kirkegaardens Ringmure, se: I. Kornerup, Roskilde i gamle Dage. Kbh. 1892. Side 115.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

svære Klinker med Nøgler over. Alt Træværk, baade i Forstue, Gange og Værelser var malet med en sortgul, vistnok fordum Egetræs, Farve. Dagligstuen var stor og firkantet og havde tre Fag smaa Vinduer med smaa Blyruder, som sad sammentrængt i det ene Hjørne om to smalle Piller; paa den vestlige Side i Flugt med Vinduerne var en mørk Krog paa 2 à 3 Fag. Langs med de andre Vægge var der indmuret Hængeskabe af ovennævnte smukke Farve, og midt under Bjælkeloftet laa en saa stor pommersk Tverbjælke, at vi Børn imellem blev gemt oppe paa den, naar vi legede Skjul og de Voxne vilde hjælpe os.

Kakkelovnen var meget stor med Kobbertromle og Rør. Dens ene brede Side var prydet med den barmhjærtige Samaritan, som jeg godt erindrer havde en Hue paa med fire Spidser, thi dem fik jeg engang indbrændt i min Arm, da jeg faldt i Søvn paa min Skammel. Dog denne Beskrivelse er vel nok, for at man kan fatte Gaardens Uhyggelighed, og jeg vil kun endnu tilføje, at den svære Tverbjælke var lagt af Nødvendighed som en „Vexel" for at holde paa Loftet, der ellers vilde styrte ned under Vægten af det Rødstensgulv, som prydede hele anden Etage. I Sovekammeret var en stor Kamin med tilstrækkeligt Sodvæld, og op til den østre Længes østlige Side hældede sig en halvtags Lude, fra hvilken alle Stuer oversvømmedes med Floder i Regn- og Snevejr.[1])

At min Fader ikke kunde være tilfreds med denne Bolig, skøndt hans Formand, *Birch*, vel havde faaet indrettet to taalelige Værelser, et Studerekammer og en Havestue i den sydlige Længe, kan man vist forstaa. Han skrev og talte og stred meget for at faa Byggehjælp, men det velvise Cancelli vilde ikke tilstaa ham denne. Omsider efter meget Vrøvl blev Gaarden solgt ved Auktion og Fader nødt til at købe den som sin Ejendom og paa egen Bekostning ombygge.

[1]) En Lude er et Skur eller Udbygning uden Sidevægge. (Molbech).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

den. Han gav 1000 Rdlr. for den, men egenlig var det da kun for Grunden, alt maatte redrives. Da den nye Gaard var færdig, existerede der kun en eneste Tavl af den gamle [Bygning], som Fader lod sidde som en Kuriositet. Men det var i de allerdyreste Krigsaar, at min Fader maatte bygge, derfor kunde han kun gøre det stykkevis. Han begyndte i Sommeren 1807 og blev først ganske færdig 1816, men da fandt baade han og vi og alle andre, at det var blevet en smuk, solid, hyggelig og bekvem Bolig. Men Faders anden Eftermand, Provst *Bang*, lod Gaarden aldeles forfalde, og den tredie, *Ortved*, lod den nedrive og ombygge.[1]) Min Fader haabede naturligvis, hvad der nok ogsaa omtrent var ham lovet, at Gaarden skulde blive købt af Kirken til fast Præstebolig, naar den var færdig, men dette Haab blev ej opfyldt, førend han blev Biskop og flyttede til Ribe, da fik han 9000 Rdlr. for den Gaard, der i det mindste, paa Grund af de forvirrede Konjunkturer, havde kostet ham 20000 Rdlr., ja vist mere, at bygge.

Jeg kom da i Begyndelsen af Foraaret [1804] til Horbelev.[2]) Paa den Tid var ogsaa *Hans Christopher Elers Koch* bleven Kapellan hos sin gamle Fader, boede i Kapellangaarden i Annexet Falkerslev og var gift med *Laurenze Buntzen*, Datter af en velhavende Mægler i Kjøbenhavn, hvis Familie jeg senere hen nærmere skal omtale. *Laurenze* var yndig, uden egenlig at være smuk, men hendes fromme, kloge Øjne og hendes dejlige mørkebrune Silkehaar maatte indtage, hun var ogsaa en from, kristelig og tro Hustru, en omhyggelig og kærlig Moder.[3])

Det var i denne Sommer 1804, at jeg skulde lære at kende Forskel paa ℬ og ℬ og var bange for Bedste-

[1]) Domprovsterne Jacob Hansen Bang (1770—1841) og Søren Rosbjerg Ortved (1796—1872).

[2]) Forfatterindens gamle Bedstemoder var død 1797, og hendes Moster og senere Stedmoder Christence Thrige havde overtaget Husvæsenet i Præstegaarden i Horbelev, se Side 34.

[3]) Se Side 28.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

faders de tre sorte Fingre. Jeg var vist i Grunden hans lille Favorit, for han gav sig meget af med mig, og da var det ogsaa, at jeg kørte med ham paa Sygebesøg. Engang husker jeg saaledes, at vi stod af og spaserede i en Skov, og der fandt jeg til min Glæde og Overraskelse et gult Voxhjærte og et Naalehus og et rødt Æble, alt i Vox, i Græsset, og jeg troede, det var groet op af Jorden dér. Bedstefader havde naturligvis bragt det med, og jeg førte dem hjem i Triumf, og dette fortæller jeg kun for at vise den Gamles Godhed imod mig.

Endnu et Par Ord om den ikke ganske almindelige Horbelev Præstegaard og Have. Gaarden bestod af fire meget lange, sammenbyggede Længer. Midt paa den første, jeg troer nordre, var den store Indkørselsport, og lige fra den, naar man var kommen over den store, pænt brolagte, firkantede Gaard, holdt man for den gammeldags brede Indgangsdør, der ganske vist aabnedes, før man naaede den; med hvad der morede mig som Barn, og som jeg fandt igen paa samme Sted velkonserveret, da jeg i mit 45de Aar sidste Gang var i Horbelev, var en stor Kat malet paa et Bræt opstillet i Dagligstuevinduet nærmest ved Forstuen. Denne Kat hører saa uadskillelig til mine Erindringer om Horbelev, at jeg ikke kan tænke mig den borte.

Man kom naturligvis først ind i den store Forstue og her var, lige for Indgangsdøren, en meget stor Lem, malet med groteske Damer og Herrer i brogede, gammeldags Dragter, men denne Lem lukkede for en stor Skorsten, og da jeg engang saa dette store sorte Hul aabent, var jeg altid bange for, at Lemmen skulde være tagen fra, naar jeg som Barn kom derind. Og saaledes var jeg ogsaa bange for at komme op paa det store Loft, hvis lukkede Trappe løb op fra Forstuen, thi deroppe stod altid en Ligkiste, beredt til at modtage den første, som døde. Tilvenstre i Forstuen førte en Dør ind til den store Dagligstue og gennem denne til

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Køkken, Borgstue osv., alle Slags huslige Bekvemmeligheder, alt i stor Stil, men gammeldags, tarveligt og bekvemt. I *meget* stor Stil var ogsaa Havesalen, som laa tilhøjre i Forstuen. Det var et overmaade stort Værelse med Vinduer baade til Gaard og Have, og bag denne Storstue laa 3 à 4 Gæstekamre. Stuen var efter gammel Skik med kalkede Vægge og malet Bjælkeloft, og midt paa Væggen til Haven var der dobbelt Glasdør, der om Sommeren gerne stod aaben, og hvorigennem man saa ned ad en lang, bred Gang til et Kastanielysthus, der med en Stakitlaage førte ud til Præstens Mark. Bedstefader var en stor Gartner, og da han levede dér paa samme Plet i saa mange Aar (41 Aar, fra 1765 til 1806), saa havde han omtrent plantet hvert Træ, som fandtes i Haven. Kastanierne til dette Lysthus, som nu bredte sig med dejlige Kroner over de store Bænke, havde han selv lagt. Tilhøjre i Haven havde han nedlagt flere hundrede Agern, og nu stod der en dejlig stor, skyggefuld Egeskov i hvilken Onkel *Elers [Koch]* siden rejste en meget stor Bautasten med Indskrift: Huc adsunt manes parentis. [1]) Græsset groede frodigt under de store Ege, kun gennemskaaret af et Par Grusgange, og det var en dunkel, højtidelig Lund at vandre i, og er vel saa endnu. Onkel lod senere sætte et Par mindre Mindesten over to næsten voxne Børn, som han mistede, og hans ældste Søn, *Johan Buntsen Koch*, som nu er hans Eftermand i Horbelev er nok, ligesom hans to Forgængere, en stor Havemand og holder vist alt i fulkommen Orden. [2]) Tilvenstre for Haven laa en stor Indhegning, som Bedstefader havde beplantet med Asketræer, og herunder var en stor Park, hvori Ænder og Gæs diverterede sig, men der var ogsaa prægtige Karudser i den, og senere lod Onkel *Elers* sætte en Bro ved

[1]) Her dvæler Fædrenes Aander.

[2]) Johan Buntzen Koch (1804—1878), gift 1831 med Petrea Pauline Taarning, Datter af den nævnte Degn i Butterup, blev Præst i Horbelev 1856, og efter ham fulgte hans Broder Hans Christopher Elers Koch (1819—1895).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

En endnu bevaret Længe af den gamle Provstegaard i Roskilde

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Bredden og ved den gyngede en lille Baad, i hvilken man kunde ro omkring, endda ej saa meget indskrænket. Onkel udvidede ogsaa Haven overordenlig, idet han tog baade Askehaven, Vænget udenfor Kastanierne og flere Marker rundt om Gaarden ind til Have, saa at Gaarden laa midt i Haven, saaledes at man kørte et Stykke igennem den før man kom til Porten, og hele Havens Omfang udgjorde da en Spaseretur paa halvanden Fjerdingvej. 1804 var Haven vel ikke saa monstrøs, men dog stor og smuk og sjælden for *sin* Tid.

Medens jeg nu tilbragte den nævnte Sommer i Horbelev, kom min Fader derover med sine tre ældste Drenge i Høstens Tid for at hente mig hjem, — det var den Grund, som blev angivet, og sand var den jo ogsaa, jeg anede ikke, at der maaske var en endnu vigtigere, som drog ham dertil. De tre Drenge var jo Legekammerater for *Peter Thrige*, der var en stille, flittig Dreng, vant til at gaa og raade sig selv, mest beskæftiget med sine Bøger og som allerede plejede at læse Aviserne for Bedstefader, ja havde vist alt dengang begyndt at følge Napoleon I paa hans Heltetog og gøre sine historiske Uddrag af, hvad han læste. [1]) Han var dengang 12 Aar, min Broder *Peter* 11, *Christian* snart 10 og *Herman* 8.

Paa dette Sommerbesøg sad min Fader en solvarm Eftermiddag i det skyggefulde Kastanielysthus med sine Svigerinder *Christence [Thrige], Marie [Biering]* og *Nicoline [Schierning]* og jeg som sædvanlig paa *Maries* Skød legende med hendes „Sentimentsbukler", som

[1]) Hans Peter Thrige (1792—1827) var en Søn af Prokurator Thrige og hans fraskilte Hustru, Else Christence Koch. Han blev Student 1809, cand. theol. 1814, Dr. phil. 1819, Overlærer ved Roskilde lærde Skole 1820. Han var højt elsket af sin Halvsøster og spiller derfor en stor Rolle i hendes Erindringer. Han skal have været en udmærket Skolemand. Gift 1819 med sin Rektors Datter, Margarethe Bloch. — Som ung var han en udmærket Discipel, og da han var hvid og rød af Ansigtsfarve, exemplarisk i sin Opførsel og meget ordentlig og sirlig i sit Ydre, kaldte de andre Drenge ham „Jomfru Thrige". (Museum. 1891. I.)

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

de lange Slangekrøller, Damerne dengang bar bag Ørene, kaldtes. Hvorom Samtalen drejede sig, havde jeg naturligvis ikke lagt Mærke til, før min Fader spurgte mig: „Naa *Lise*, hvem af Tanterne vil Du nu helst have til Moder?“ Uden Betænkning svarede jeg strax: „Tante *Marie*.“ „Vil Du ikke hellere have Tante *Stence*?“ Men Tante *Stence* havde vel imellem villet holde mig en Smule i Ave, naar *Marie* var altfor eftergivende, saa jeg gentog: „Nej, Tante *Marie!*“ „Ja,“ sagde Fader, „men naar hun skulde være Din Moder, maatte jeg jo være hendes Mand, og hun har jo allerede en Mand.“ „Tante Marie, har Du en Mand?“ raabte jeg forskrækket, „hvor har Du ham?“ „Han har været sejlet langt bort, men nu kommer han snart hjem.“ —

Mere erindrer jeg ikke om dette falsterske Besøg. Kort efter rejste Fader hjem med sine fire Børn til Korsør, og dér havde Jfr. *Greif* vistnok ikke bestyret alt efter Faders Ønsker, thi det varede ikke længe, før hun kom bort, og en ældre norsk, høj og mager, mørk og knoglet Jomfru *Karen Lykke Wølner* afløste hende. Hun var et temmelig raskt og djærvt Fruentimmer og godt nok skikket til det ikke lette Ansvar at flytte med Børn og Indbo paa eget An- og Tilsvar fra Korsør til Roskilde ved Vintertid, medens vor Fader rejste til Falster for at hente sin anden Kone. Imidlertid troer jeg *Wølner* bestred Flytningen og dens Vanskeligheder godt nok, men jeg mindes ikke andet af den end en meget urolig Nat, i hvilken tre, fire af os Børn laa og tumlede os i en Slagbænk og saa *Wølner* og *Michaels* Barnepige, *Karen*, med nogle Karle slæbe Kufferter og Kasser ud. Saa blev vi klædt paa, fik Frokost og blev stuvede sammen paa en stor Vogn. *Wølner* gjorde altid meget af mig, og jeg sad paa hendes Skød, hvor jeg nok snart sov ind, thi saa husker jeg intet mere af Rejsen, men har vel drømt om vort Indtog i Roskilde, thi endnu, naar jeg tænker derpaa, synes mig, at vi kørte ind forbi

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Apotheker-Kilden i Klostermarken, og jeg saa det sprudlende Væld dybt nede mellem mange høje Træer, og længe efter, da jeg lærte denne Plet i Klostermarken at kende, var jeg vis paa, at det var den Vej, vi var kørt ind i Byen — skøndt der jo slet ingen Kørevej var, og vi kom fra den modsatte Side. Men hvad jeg husker af Virkeligheden er, at vi tilbragte den første Aften i vor Farbroder, Klokker *Hertz's* Hus og spiste stegte Pølser. Saa bar *Wølner* mig den skumle Vej over Kirkegaarden ind i Provstegaardens store mørke Dagligstue.

Den 27. November 1804 havde min Fader Bryllup i Horbelev med *Else Christence Koch*, som hun kaldte sig, efter at hun var bleven lovlig skilt fra *Thrige*. Det var nok den 1. eller 2. December, at de Nygifte begav dem paa Rejsen til Roskilde, men det var allerede saa stræng Vinter det Aar, at de maatte gaa over med Isbaad fra Gaabense til Vordingborg, og de havde en baade besværlig og farefuld Rejse. Blandt andet maatte Moder, som var en temmelig høj og velvoxen Dame, lade sig bære et langt Stykke over Isen af en lille lavbenet Matros. Hun maatte klynge sig fast til hans Ryg, saa godt hun kunde, men hendes Fødder slæbte hele Tiden i Sne og Sjapis, og hun blev baade vaad og kold trods sine Sælhundeskinds Støvler. I Roskilde ventede vi Forældrene med stor Længsel hen ad Mørkningen, men Rejsen trak jo langt ud ved det vanskelige Føre. *Wølner* havde dækket et stort Bord, hvorved vi alle skulde spise, naar de kom, men hun vilde ikke tænde Lysene, før hun hørte Vognen. Det behøvedes just ikke heller, for Fuldmaanen stod lige for de tre Fag smaa Vinduer i Dagligstuen og beskinnede den snehvide Dug saa klart, at jeg endnu kan se for mig det lyseblaa Skær, som et Glaskrus, mørkeblaat med Guldstjerner, som *Michael* havde faaet af sin Gudmoder i Korsør, kastede langs hen ad Dugen, og de dejlige røde og grønne Stegprofeter [?], som stod pænt opstil-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

lede. Mine Brødre *Michael, Børge* og jeg trippede længe i en Række efter hinanden rundt om dette dejlige lovende Bord og sang paa vore egne velklingende Melodier:

Nu kommer Fader!
Med den nye Moder!
Og den nye Broder!
Og den lille Hest!
Og den gamle Ost!

Den lille Hest var et lille tamt Dyr, som Bedstefader havde givet *Peter Thrige*, men paa Grund af det vanskelige Føre kom den ikke med, hvilket var en stor Skuffelse for alle Drengene. Om den gamle Ost kom, husker jeg ikke, men vore længselsfuldt ventede Rejsende kom først hen imod Midnat, og til vor store Sorg blev der intet af Festmaaltidet. Vi maatte tilsengs paa et Stykke Smørrebrød, thi den kære Fader var bleven syg, og der blev strax sendt Bud efter den bekendte dygtige Dr. *Kall*. Faders Sygdom var dog ikke af nogen farlig Natur.

Denne Dr. *Kall* var ellers en mærkelig Personlighed. Hans Ydre var temmelig frastødende, han var høj og mager og havde et brunrødt, furet og stærkt markeret Ansigt med en skarp Ørnenæse mellem to smaa graa spillende Øjne. Han var meget vittig og sarkastisk, og naar han kom med en af sine spydige, træffende Bemærkninger, skød hans Underansigt sig frem paa en besynderlig Maade og viste en Række lange grønne Undertænder. Paa Hovedet bar han en af de Parykker, som dengang kaldtes Geniparykker. Men klog og dygtig var han i sin Videnskab og besad mange andre vidt omfattende Kundskaber. Han var bleven Student i sit tolvte Aar, havde bestaaet alle sine Examina hurtigt og brillant, og havde han nedsat sig i Hovedstaden i Stedet for i en Provinsby, var han maaske bleven en af Danmarks berømteste Læger.[1])

[1]) Marius Wøldike Kall (1752—1817). Han studerede først orientalske Sprog, saa Medicin. Da han blev forbigaaet til Professor ved Universitetet, nedsatte han sig som Læge i Roskilde 1784. (Erslew. Forf. Lex.)

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Jeg vil slutte dette Afsnit af Historien og i et nyt begynde Meddelelser om Livet i Roskilde, skøndt jeg maa sige om det som om Præstegaarden: det vil blive vanskeligt at fremstille klart, saaledes at Efterslægten, for hvilken jeg dog egenlig skriver disse Beretninger, blot nogenlunde kan faa et anskueligt Billede af dette aandrige, virksomme, kundskabsrige, opdragende, farefulde, trange, besværlige, fremadskridende, hæderlige, glæderige Kærlighedsliv, som nu i 16 Aar udviklede sig i Provstegaarden. Vanskeligt vil det blive, det føler jeg; men da vel ingen anden vil prøve derpaa, saa vil jeg gøre det, saa godt jeg kan, efter ringe Evne.

LIVET I ROSKILDE

Min anden Moder — jeg holder ikke af nævne hende Stedmoder — har jeg jo allerede fortalt meget godt og smukt om og beskrevet hende baade som en dannet, forstandig og huslig Kvinde, men som Moder for hendes Søsters Børn træder hun dog nu først frem, og i denne Egenskab mener jeg, hun især fortjener Agtelse af alle og Kærlighed af os, som hun opdrog. Jeg troer virkelig aldrig nogen af os har mærket, at hun var stedmoderlig eller paa nogen Maade gjorde Forskel mellem os og hendes eneste egen Søn, *Peter Thrige;* og det var dog meget, især da han virkelig var et mere stille og flittigt Barn end de fleste af mine Brødre, som jo var vant til at tumle sig lystigt mellem hverandre.

Ja, denne nye Broder var i mange Maader en exemplarisk Dreng. Mageløs ordentlig, næsten pertentlig om sit Tøj, brugte han ikke saa mange Klæder som de andre, der ofte løb og legede, naar han sad stille over sine Bøger. Maaske havde nogle af mine Brødre hurtigere, lysere Fatteevne end han, men han havde derimod en udmærket Hukommelse og Flid. Imidler-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

tid kom de dog sædvanlig ret godt ud af det sammen. Engang imellem kunde vel han og min ældste Broder pukkes lidt, men det tabte sig dog snart.

Om min Faders aandelige og lærde Virksomhed i Roskilde har jeg nu en Del at berette. Han plejede altid at skrive sine Prædikener ordret og derpaa at lære dem udenad. At læse disse Prædikener kunde jo altid være godt, men man fik derved intet Begreb om, hvad det var at høre ham foredrage dem. Hans Stemme havde hverken ualmindelig Styrke eller Dybde, men den var sonor, klar og bøjelig, og hans Deklamation og Gestikulation naturlig, behagelig og smuk. Og hørte man nu dertil hans dejlige, rent musikalske og følelsesfulde Messe i den store, prægtige Domkirke, den vidt bekendte udmærkede Korsang af de store Drenge, som Faders Ungdomsven, *Johan Ernst Hartmann* *) havde oplært med mageløs Omhu og Fagkundskab, [1]) dertil den dygtige Organist *Struchs* smukke Spil [2]), saa maatte vist enhver Tilhører, som forstod at bedømme det, erkende, at det var en Gudstjeneste, værdig dette herlige Guds Tempel.

Men det var ikke alene i de skrevne, udenad lærte Foredrag, at min Fader var en Mester, det beviste de extemporerede Taler, han holdt paa sine Visitatser baade som Provst og senere som Biskop. Det var noksom bekendt blandt hans Samtidige. En Gang fik han fra Kjøbenhavn et anonymt Brev med et stort, kun halvt aftrykt adeligt Segl for, der indeholdt en Anmodning til ham om at komme til Hovedstaden en bestemt Søndag og prædike i en angiven Kirke, hvor en højt-

*) Min Fader havde strax efter sin Ansættelse som Domprovst faaet udvirket denne udmærkede Musikus's Ansættelse i den ledig blevne Kantorpost. *(Forf.s Anm.)*

[1]) Kantor J. E. Hartmann (Se Side 17) blev 1808 gift med Ebbine Frederikke Bruun (1788—1864), Datter af den velhavende Købmand Søren Bruun i Roskilde.

[2]) Jens Vilhelm Struch (1789—1834), Organist ved Roskilde Domkirke, fulgte Faderen i Embedet ved dennes Død 1810.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

staaende Person ønskede at høre ham, hvilket maaske kunde blive ham til Held. Min Fader fulgte ikke Opfordringen. „Jeg rejser ikke om og lader mig høre," sagde han, „hvem der har Lyst at høre mig, kan søge mig i min egen Kirke." Og derved blev det, han hørte ikke mere om den „højtstaaende", som maaske har taget hans Ulydighed ilde op.

Aandelig oplivende Omgang var der den Tid ellers ikke Overflødighed paa i Roskilde. Den residerende Kapellan ved Domkirken var en gammel, umaadelig korpulent Mand, Pastor *Baagøe*, som vistnok sørgede bedre for sin Bug end sin Aand, og hans Hustru var en rigtig driftig og kæk Dame, som godt kunde gaa omkring og hverve Konfirmanter til sin Mand, og Vitalia til sit Bord, og var der et Sted i Byen stort Selskab, Bryllup, Fadderstads eller sligt, saa gjorde Værtinden klogt i at have en ledig Plads ved Bordet, for Madam *Baagøe* skulde nok indtage den. At denne Familie ikke kunde passe synderlig til mine Forældre, vil man let forstaa. [1])

Kateket ved Skolen var der endnu ikke den Gang, Undervisningen besørgedes af to temmelig simple Mænd. Den ene hed *Roerslev* og var en meget fattig Familiefader med en stor Flok Børn, den anden var en gammelagtig, jysk Pebersvend, *Rønnekilde*, som vel efterhaanden fik Adgang til Præstegaarden, men interessant kunde han aldrig være, kun lidt pudserlig med sine godmodige Egenheder. [2])

Den lærde Skole var dengang stærkt i Forfald, dens Rektor, Professor *Tauber*, [3]) var vel en meget lærd og begavet Mand, men nu en Olding, som tænkte paa at

---

[1]) Peter Baagøe (1743—1812) blev 1782 Kapellan ved Roskilde Domkirke, gift med Christine Rasmussen Schønberg (1762—1836). Provst Daniel Smith beskriver ham som en latterlig Original. (Kirkehist. Saml. III. 4. S. 663).

[2]) Rasmus Roerslev var dog vistnok Student fra Roskilde fra 1771. I Provst Dan. Smiths Erindringer kaldes han meget fordrukken. Rønnekilde benævnes „en ærlig gammel Jyde".

[3]) Professor Johan Henrik Tauber (1746—1816) var Rektor ved Roskilde Domskole 1786—1808. (Biogr. Lex.)

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

resignere, maaske til Fordel for sin Konrektor, Magister *Schultz*, der endnu var en ung, dannet og kundskabsrig Mand og dygtig Lærer, som vel holdt Skolen sammen, thi de to gamle Hørere Hr. *Kjær* og en anden, hvis Navn jeg har glemt, kunde vel ej udrette stort. [1]) Imidlertid havde *Tauber* en stor Familie og flere vakre Børn, saa vi dog i flere Aar holdt Omgang med dem, og vi Børn delte mange Fornøjelser med hverandre. Men *Schultz* blev dog snart Faders bedste og interessanteste Omgangsven, og da Konerne ogsaa kom meget godt ud af det med hinanden, saa sluttedes en Venskabspagt, som vedvarede trofast til Døden. Da vi kom til Roskilde, havde de to smaa Sønner. [2])

De øvrige Roskildensere var mest Købmandsfamilier, som alle vare beslægtede. Da vi kom dertil, var der ikke mindre end fem Brødre *Kornerup*, Købmænd. Nogle af dem rigtig grundmurede velstaaende Folk, og to af disse var gifte med en rig og gammel Købmand *Bruuns* Døtre, ja den ene, *Hans Kornerup* var dengang alt gift med den anden *Jfr. Bruun*, og nogle Aar senere viede Fader ham til den tredie Søster efter de tvende førstes Død. Saa var der en velhavende Købmand *Borch*, ogsaa gift med en *Bruun*, og en dito ung Købmand *Bruun*, som blev gift med sin Kusine, en af de samme Jomfruer *Bruun*. Endnu var der to yngre af disse Søstre, af hvilke den ene fik Faders Ven, *Hartmann*, den anden Pastor *Sommer* i Herlev, Faders Distrikt. Endelig var der ogsaa en Agent *Brünniche*, beslægtet med Borcherne, og hans Børn indgik ogsaa dobbelte Ægteskaber og ligesaa med *Kornerupper*. Af dette roskildske

---

[1]) Lars Christian Kjær var Hører i Roskilde Domskole fra 1786 til sin Afsked 1806; om hans Uduelighed forræller Dan. Smith anf. St. Han levede senere i Kbh. af sin Pension og „ved at skrive sit Navn paa Bankosedlerne". Den Hører, hvis Navn Forf. har glemt, maa være Joen Dam Vind Gjemsøe, der var Hører fra 1789 til 1806 og døde som Degn paa St. Jørgensbjerg 1809.

[2]) Rektor Carl Frederik Schultz (1763—1812), født i Roskilde, hvor Faderen var Domprovst, blev 1784 cand. philol. og Hører ved Domskolen, ved hvilken han 1808 blev konstitueret og 1810 virkelig Rektor. Han var gift med Anna Hass (1776—1849). Han havde et udmærket Navn som Skolemand og var i høj Grad agtet og elsket.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Slægtsregister vil man se, at omtrent den hele By var beslægtet.[1]) — Det bedste ved disse rige, ærlige, noget gammeldags Købmands-Familier var dog for dem selv, men ogsaa for deres Sognepræst og Sjælssørger, at de havde bevaret den ogsaa gammeldags Ærbødighed og Ærefrygt for Gud og Guds Hus og hans Tjenere, og denne Tænkemaade viste sig ikke alene i Ord, men i Gerning. De hædrede ved alle Lejligheder deres Provst, kom flittig i Kirke og var altid rundhaandede med Offer og Accidenser og ikke karrige med andre Lejlighedsgaver.

Kunde nu alle disse Handelsmænd, som trolig passede deres jordiske Gerning, som foruden Handelen, der mest bestod i, at de hentede deres Varer paa Axlen fra Hovedstaden og afsatte dem til Bønderne med taalelig Avance, men dernæst ogsaa i stor Landbedrift — de havde alle mange udmærkede Jorder og Staldene velbesatte med prægtige Heste og stort, stolt Hornkvæg — kunde, som sagt, dette Folkefærd just ej tjene til Aandsopvækkelse, saa befandt man sig dog altid vel i Omgang med dem og var altid hædrede Gæster i deres rigelig forsynede Huse, og det skal ogsaa siden vise sig, hvorledes vi efterhaanden blev indflettede i dette store Familieskab.

Men det var om min Faders Virksomhed, jeg vilde tale. Den viste sig nu her i Roskilde fra en ganske ny Side. Ved at gennemse Arkiver, Dokumenter og sligt, som hørte til Kirken, Stiftelserne og Fattigvæsenet dér i Byen, opdagede han snart, at der var begaaet mange Fejl og Uretfærdigheder ved disse offentlige Midlers Bestyrelse. Mange store Godser var dem frataget og tillagt Regeringen. Til disse Misbrug kunde han ikke tie, og efter nøjere Undersøgelser anlagde han Sag derom mod Kongen. Da jeg 5—6 Aar gammel, hørte, at Fader vilde føre „Proces mod Kongen", blev

[1]) Se F. E. Hunderup. Stamtavler over fire Roskildske Familier: Borch, Bruun, Brønniche og Kornerup. Roskilde 1888.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

jeg gruelig angst, jeg troede bestemt, Fader vilde blive afsat fra sit Embede. Nej tvertimod, han vandt Processen og Hæder og Ære til, og Kirke, Stiftelser og Fattigvæsen kom til deres Rettigheder. Kirken blev atter hovedrig. — Mærkeligt ved denne Proces var det, at Fader selv skrev alle Indlægene, og jeg véd, at hans Sagfører ved denne Lejlighed, Overretsadvokat *Klingberg*, som var en af Datidens dygtigste Jurister, [1]) oftere erklærede, at han kun havde lidet Arbejde, thi Præstens Indlæg var i alle Maader saa vel skrevne, at han kunde benytte dem akkurat som de var, til sine mundtlige Foredrag. Maaske kan den værdige Sankt Lucius (Domkirkens Helgen) takke min Fader i hans Grav for en stor Del af de Midler, hvorved det nu er blevet den muligt paa sine gamle Dage at blive restaureret, prydet og forynget at fremstaa som en Fønix af sin Aske, til Beundring og Henrykkelse for alle, som faar Lejlighed til at fryde sig ved det opløftende Syn af dette dejlige Guds Hus.

Et andet Arbejde af mere aandelig Natur udførte min Fader vistnok omtrent paa denne Tid. Han skrev nemlig et Stridsskrift mod to tyske Theologer: *Bretschneider* og *Wegscheider*, formodenlig Professorer, som havde udgivet et theologisk Skrift. Han skrev det paa tysk og lod det udgive i Göttingen, eller hvor det var, 1805. For at der ingen Sprogfejl skulde indløbe, lod han *Behrmann*, en Halvtysker, som var ansat ved den nye Latinskole i Roskilde, gennemse Skriftet.[2])

Men da jeg nu nævnte *Behrmann* [3]) og den nye Skole, maa jeg berette, at mine fire Brødre *Peter [Thrige]*, *Hans*, *Christian* og *Herman* blev sat i den lærde Skole strax da vi kom til Roskilde, skøndt den da var stærkt i Forfald; men Aaret efter blev Skolebygningen tildels

[1]) Højesteretsadvokat Christian Klingberg (1765—1821).
[2]) Dette Skrift nævnes ikke i Erslews Forf. Lex.
[3]) Hans Heinrich Behrmann, f. i Holsten 1776, d. i Altona 1836, 1810—14 Overlærer ved Roskilde lærde Skole, 1815 Arkivar i holstenske Kancelli, Afsked 1829. Kancelliraad og historisk Forfatter.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

nedbrudt og ombygget og indrettet efter det dengang nye Skolereglement. Gamle *Tauber* tog sin Afsked [1808], *Schultz* blev Rektor, *Behrmann* Overlærer, og saa kom der nogle Adjunkter til, af hvilke jeg dog kun erindrer *Daniel Smith*, som senere blev Overlærer, da *Behrmann* blev forflyttet andet Sted hen, og tilsidst Provst i Stege paa Møen. *D. Smith* var en Smule Poet, — i egne Tanker vist en stor — og en noget ubesindig Karakter.[1]) Saa var der ogsaa en Adjunkt *Bonnier*, som agerte fransk, men hvis Fader var Snedker i Slagelse og hed *Boner*.[2])

Endvidere kom der en mathematisk Professor *Gamborg* som Timelærer. Han havde været ved Kjøbenhavns Universitet, men havde lidt meget af Chikaner og Drillerier derinde, saa han tilsidst blev sindssvag. Nu var han dog fuldstændig helbredet, man fortalte ved at en Jydepotte faldt ned paa ham og slog Hul paa Hjærneskallen, men han kom ej til Universitetet igen. Han var en underlig, godmodig Særling, der forsvarede sine Paradoxer, ofte pudserligt ivrigt; men hans Kaar var meget trange, han havde vist 10 Børn, og hans Kone var underlig stille og forknyt.[3]) Nogle Aar senere kom der ogsaa en fransk Emigrant som Timelærer: Chevalier *de Clochier* [de Clozier]. Han var udmærket i sit Sprog og skrev den dejligste Haand, forresten en Nar,

---

[1]) Daniel Peter Smith (1782—1871) blev 1806 Adjunkt, 1814 Overlærer ved Roskilde lærde Skole. Han blev senere Præst, sidst i Stege, hvor han døde, efter at have taget Afsked 1858. Hans Erindringer, der er trykt i Kirkehist. Saml. III. 4 og Pers. Tidsskr. II. 1—2, giver gode Oplysninger til Fru Fichs Memoirer. Han havde flere stærke Sammenstød med Domprovsten, som han fortæller meget morsomt. Han siger bl. a., at Hertz efter at have skrevet „Det befriede Israel", hvis gode Hexametre var dets Hovedfortjeneste, var blevet saa imbueret af den jødiske Religion, at han derover rent glemte sin Kristendom. Iøvrigt roser han Hertz som Prædikant, men mener, at han „ikke var ligegyldigere for sit Embede end hans For- og Eftermænd" osv.

[2]) Peter Bonnier (1785—1834), Hører ved Roskilde Domskole 1806—12. Derefter Overlærer ved Aalborg lærde Skole, til han paa Grund af Drikfældighed fik Afsked 1821.

[3]) Anders Gamborg (1753—1833), en Præstesøn fra Kirke-Hvalsø ved Roskilde. 1788 Regensprovst, 1796 Professor ved Universitetet i Filosofi. Han følte sig tilsidesat i sin Virksomhed, tog Afsked 1803 og overtog Mathematikundervisningen i Roskilde lærde Skole. Han var en original og ædel Personlighed, gift med Marie Mathilde Clausson (1768—1853). (Biogr. Lex.)

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

gift med en rig norsk Enke, hvis Penge han ødte. Ogsaa den senere som Seminarieforstander bekendte *Wegner* var først Vicarius hos min Fader, og som saadan ogsaa Timelærer ved Skolen.

Saaledes var der da kommen mere Liv i den aandelige Sfære, hvori min Fader levede.

Der er endnu et Par Mennesker, som hørte til de første Stamgæster i Præstegaarden, og hvis Billeder jeg maa drage frem for Lyset, nemlig Inspektør *Deichmann* og Landinspektør *Schultz*, en ældre Broder til Rektoren. *Deichmann* havde som ung Kandidat været Hovmester hos den nu for mange Aar siden afdøde Grev *Danneskiold-Samsøe* og, saavidt jeg véd, rejst udenlands med ham i flere Aar, havde endog i flere Aar været Grevens Fortrolige i hans hemmelige Forlovelse med Frøken *Kaas*, troer jeg det var, som blev hans Gemalinde, og besørget deres hemmelige Korrespondance. Ved Opholdet her i det grevelige Hus havde han baade erhvervet sig en vis Datidens Finhed i Væsen og beriget sig med mange Kundskaber, saa at han vel næsten kunde kaldes en lærd Mand, men nu som gammel Pebersvend var han højst original.[1]) Ingen Perpendikel i et Uhr kunde gaa regelmæssigere i sin Kasse, end han gennem Livet. Af Person var han temmelig høj og meget mager med et blegt, rynket, profilagtigt Ansigt. En svagt pudret Geniparyk dækkede det skaldede Hoved, men lod dog en lille Halvmaane tilsyne bag, under hvilken Resten af hans eget Haar var samlet i en lille Pisk. Under de tynde graa Bryn fremtraadte hans store matte Øjne som et Par Glaskugler, der blev holdt i Skranke af de tynde Øjenlaag, som næppe kunde skjule dem. Han var i høj Grad „starblind", som man dengang kaldte det, og som ligesaa meget betyder svag- som kortsynet. Briller brugte han aldrig, men naar han læste, holdt han Bagen af

[1]) Peter Frederik Deichmann, død 1816 i Roskilde, 67 Aar gammel, fhv. Inspektør ved Klasselotteriet.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Haanden tæt til Øjet og kiggede igennem en smal Aabning mellem Pege- og Langfingeren. Hans daglige Dragt var en noget afslidt graagrøn Spidskjole med grøn Fløjls Krave og store blanke Knapper, lysegraa Pantalons i gul- eller snarere brunkravede Støvler. Hans hele Dragt var proper og ren med hvidt Halstørklæde, men den var afslidt og vidnede om trange Kaar. Han var flyttet til Roskilde tildels af Økonomi, men maaske ogsaa fordi nu begge Brødrene *Hertz* var bosiddende dér og han vel altsaa kunde gøre Regnig paa dog imellem at se sin gamle Veninde Fru *Boye*. Han havde tinget sig i Kost og Logi hos en Kammerraad *Albrecht*, som var Forvalter over de kgl. Skove dér i Distriktet.[1]) Han boede der uforstyrret til sin Død. *Albrechts* Gaard var den yderste i Ringstedgade, og der var lang Vej derfra og ned over Kirkegaarden, men præcis Kl. 4 hver Eftermiddag begav han sig paa Vandring i Kulde, Storm og Sne om Vinteren, i brændende Hede om Sommeren, til en gammel Enkepastorinde *Altewelt*, som boede i Meiercrones Stiftelse nord for Kirkegaarden, Provstegaardens nærmeste vestlige Nabo.[2]) Provstinden havde en Søn, som gik i Latinskolen, og *Deichmann* tog sig noget af ham og hans Lektier. Derfra gik den gamle Mand, naar Klokken manglede 5 Minutter i 5 og traadte saa ind til os ligesom Kirkeklokken ringede 5 og Themaskinen kom paa Bordet. Saa drak han en Kop The med *én* Tvebak til, konverserede livligt om Politik og hvad der forefaldt, med Fader og Moder, eller med mine Brødre, spurgte om og hørte alle deres Lektier — især var *Peter Thrige* hans Yndling, — men præcis, naar Klokken ringede 7, gik han bort og blev aldrig et Minut længere. Saa gik han op i „Prinsen" til gamle Madam *Rosted*,[3]) spiste en Portion Smørre-

[1]) Kammerraad Johan Carl Albrecht (1767—1842), kgl. Forvalter paa Bistrup Gods og Landvæsenskommissær.

[2]) Maren Aldewelt, f. Kjerulff, død 1825, var Enke efter Sognepræst Johan Aldewelt til Nørre-Jærnløse. Sønnen Johan Christian Aldewelt (1789—1849) blev 1823 Præst i Bloustrød.

[3]) Ane Rosted f. Borch (1743—1825) var Enke efter fhv. Forpagter, Gæstgiver i „Prinsen" Carl Christian Rosted (1741—1787).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

brød med et Glas Mælkevand til (vistnok for halv Pris) og Klokken $8^1/_2$ gik han hjem, saaledes at han kunde træde ind ad Porten, naar Raadhusklokken ringede 9, og saa lige i sin Seng Klokken $9^1/_2$. Men om Morgenen var han tidlig oppe igen, og saa kom mine Brødre og *Aldewelt* ud hos ham, og han gennemgik saa deres Lektier i alle Videnskaber til Skolen. *Deichmann* tilbragte gerne et Par Maaneder om Sommeren paa Giselfeld. Han var en flittig Kirkegænger og kom gerne hver Søndag Formiddag efter Gudstjenesten ind i Provstegaarden, fik sig en Kop varm Bouillon, læste Berlingeren, som jo den Gang kun kom ud to Gange om Ugen, (og da var det især vi saa ham bruge sin Fingerkikkert), og derefter gennemgik han Faders Prædiken nøjagtig Punkt for Punkt, mest med rosende Bemærkninger, men dog stundom med beskedne Indvendinger.

Den anden Stamgæst, *Schultz*, havde det tilfælles med *Deichmann*, at han var Pebersvend og forstod at leve sparsommeligt af det lidet, han havde, men her ophører ogsaa Ligheden. [1]) Han var vel ti Aar yngre end *Deichmann*, stor og stærk og robust at se til, med et rundt, rødbrunt, ret smukt Ansigt, en højt hvælvet skaldet Pande, men i Nakken en rig Haarvæxt af graasprængte Lokker, hans Øjne var smaa, livlige og poliske, og om hans Mund spillede ofte et sarkastisk Smil. Han havde i sin Ungdom taget Landmaalerexamen og siden ernæret sig ved Opmaalinger i mange Aar, men derved samlet sig saa megen Gigt, at han saa sig nødt til at tage sin Afsked. Den fik han med Inspektørs Titel og en lille Pension, den han nu levede af. De første Aar vi kom til Roskilde boede han hos sin Moder, Enkepastorinde *Schultz*, [2]) hvis Mand havde været Domprovst, og en aldrende Søster; denne havde

[1]) Landinspektør Samuel Schultz (1760—1829) var en Broder til Rektoren. Han var Student fra Roskilde 1780 og blev juridisk Kandidat.
[2]) Anna Magdalene Schultz f. Reimarus (1730—1807).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

i sine unge Dage været en Skønhed og i flere Aar forlovet med en Husarofficer, men da han blev hende utro og pludselig ægtede en Opvartningspige, tog Jomfru *Schultz* sig det saa nær, at hun fik Tæring og nær havde bukket under. Hun blev efterhaanden mere og mere kroget, og som det jo ofte gaar Mennesker, som faar denne udvortes Skavank, hendes Sind blev bittert og pirreligt. Hun havde Broderens bidende Vittighed, men ikke hans godmodige Lune ved Siden af. Med Svigerinden, Rektorens Kone, kunde hun heller ikke komme ud af det, og egenlig med ingen hun kom i nærmere Berørelse med. Hun flyttede saa nogle Aar derefter [efter Moderens Død 1807] og levede enlig, men saa længe hun blev i Roskilde, kom hun ofte i Præstegaarden, som hun næsten betragtede som et Slags Hjem.[1])

Hvad nu Broderen angaar, da boede han siden alene hos en Uhrmager og morede sig i ensomme Timer med Drejerbænken. I Provstegaarden var han ogsaa som hjemme, han kom der 2 à 3 Aftener om Ugen, gerne paa den Tid *Deichmann* gik, saa blev han og spiste til Aften og fik saa derefter et Parti. Hver Fredag Aften var han en sikker Mand, og saa kom ogsaa gamle *Rønnekilde*, saa spillede Fader og Moder L'hombre, Whist eller Boston med dem, alt som det kunde falde sig, — men forstaar sig altid om „Kejserens Skæg". Ordenlig Regnskab blev der ført, men aldrig gjort anden Afregning end Æren at have vundet. De Aftener, *Rønnekilde* ikke kom, maatte Tante *Wandel* være Fjerdemand, som hun gerne vilde, naar *Schultz* vilde lade hende i Fred, men han havde stor Morskab af at drille hende og faa hende ilter. Men selv naar hun ikke spillede med, men sad flittig med sin Rok ved Siden af Moder for at benytte Lyset, kunde *Schultz* ikke lade være at komme med sine Narrestreger. Især naar han kom med det

[1]) Anna Medea Schultz døde 1838, 70 Aar gammel.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Udtryk: „Nej, nu faar Tante Rokkeslut!“ — som han forklarede var saadan som de gamle Hospitalskoner, der altfor tidt stak Fingeren i Munden for at bløde den, saa kom Underkæben til at hænge — blev Tante vred: „Nej, nu bliver han for gal, *Schultz!*“ udbrød hun gerne og saa afsted med Rok og Stol hen til det store Fløjbord, som var blevet staaende udslaaet efter Spisetiden, og som gav Plads for alle os Børn til vore Lektier, Arbejde eller Legetøj. Saa maatte vi dele vort enlige Spedelys med hende; det var nemlig en vedtagen Skik, at vi, naar der ikke var mere end et Par Fremmede om Aftenen, maatte blive med vort Arbejde ved det store Bord, selv om Fader læste højt for Moder og andre Damer, hvilket ofte var Tilfældet. Den, som ikke kunde lade være at høre efter, maatte stikke Fingrene i Ørene, til han var færdig med sine Lektier.

Men kom *Schultz* en Aften, naar Moder ikke havde Tid eller Lyst til Kortenspil, saa fik han og Fader „et Slag paa Brættet“ („Tokkodille“), og da havde han altid sine staaende Vittigheder saa fast, at vi Børn gerne kunde hviske dem til hverandre, før han fik dem udtalt: „Esser alle — det kan skralde!“ „Sex Trøjer — en til hver af Deres Drenge!“ osv. osv. De to gamle Herrer blev regelmæssigt budne ned i Provstegaarden, naar Bedsteforældrene [*Boye*] fra Kjøbenhavn et Par Gange om Aaret kom nogle Dage paa Besøg hos os: *Deichmann* til Middag for at konversere med Bedstemoder, og saa var han fin, sortklædt fra Top til Taa; *Schultz* kom sædvanlig helst om Aftenen og fik et Parti med Bedstefader. Imellem spillede Bedstemoder ogsaa.

Foruden de her nævnte Gamle var der endnu en Del andre aldrende Damer, som holdt dem til Provstegaarden og altid blev venlig modtagne og paa bedste Maade diverterede der. Men det var da heller ikke lutter *gamle,* som søgte til Præstegaarden. Mange af de flinkeste Skolediscipler havde som mine Brødres

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Kammerater fri Adgang om Sommeren til den store Have med dens Overflødighed af Buskfrugter og herlige Skjulesteder til „Slagbundte", naar Skumringen faldt paa; ligesom om Vinteren til Stuerne med deres Sang og Dans og muntre Lege. Da mine Brødre efterhaanden blev Studenter og kom til Kjøbenhavn, bragte de gerne flere Venner hjem med i Ferierne, og flere af disse unge Mennesker har siden vundet bekendte og ansete Navne i Danmark, som *H. N. Clausen, Just Thiele, Kirstein* o. a., som jeg maaske senere nærmere vil komme til at omtale.*)

Familieomgang manglede heller ikke i vort Hjem. Foruden Embedsmændene omgikkes vi meget med de velhavende og gæstfri Købmænds Familier. Købmand *Jakob Kornerup*, den næstældste af de fem Brødre *Kornerup*, var i 15 Aar Faders stadige Handelsmand. De førte et rigt og zirligt Hus, havde mange Børn, og der var jævnaldrende Selskab for os alle.[1]) Hans Svoger, *Jakob Borch*, var ligeledes velhavende og førte et behageligt Hus; baade Mand og Kone[2]) var her livligere end *Kornerups*, og her var fem Børn, saa det var ogsaa en behagelig Omgang; men fremfor alle maa jeg dog nævne de gamle *Bruuns*, Svigerforældrene til alle disse vakre Familier.[3]) Han var en solid gammeldags Handelsmand og hans Hustru en ualmindelig smuk og værdig gammel Kone, som havde bevist sin Dygtighed i at opdrage Døtre, da hun havde dannet otte udmær-

*) Ogsaa blandt de Disciple, som kom til mine Brødre, var der mange senere bekendte Navne, som *Preben Rosenkrantz, Axel Oxenstierna, Ferd. Neergaard* o. a., som ogsaa alle var Faders Konfirmanter.

(Forf.s Anm.)

[1]) Købmand Jacob Kornerup (1760—1840), gift med Maria Elisabeth Bruun (1771—1842).

[2]) Købmand Jacob Borch (1757—1821), gift med Else Cathrine Bruun (1772—1840).

[3]) Købmand, Stadsofficer og Konsumtionsforpagter Søren Bruun (1742—1813) gift med Inger Dorothea Borch (1752—1821).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

kede Husmødre, der udbredte Velsignelse og Velstand i deres Krese.

Det var nu den Omgangskreds, man stødte paa i Provstegaarden, som jeg omtrent kan navngive, men foruden den var der en talløs, unævnelig Skare af Rejsende, som tog deres Tilflugt til den. Man rejste paa den Tid ikke saa let som nu paa 3 à 4 Timer fra Hovedstaden til Korsør eller Vordingborg og omvendt, — man brugte 2 à 3 Dage til den Tur. Og da var det jo meget behageligt at puste lidt undervejs *gratis* hos de gæstfri Provstefolk. Det var en ganske almindelig Sag, at allerbedst som vi stod ved et eller andet husligt Arbejde, Slagtning, Syltning osv., holdt der et Læs Fremmede for Døren, og Moder og jeg — da jeg var voxet til — maatte da overlade Arbejdet til Tante *Wandel* og gaa ud og være gæstfri og behagelige, og det stundom i flere Dage, da Folk syntes, der „var godt at være". En Lykke var det, at Moder var baade forstandig og økonomisk og havde en trofast Medhjælp i *Wandel*, der visselig intet skulde øde eller forsømme. Der skete næsten heller aldrig nogen Afvigelse fra den daglige Orden i vore Anretninger, fordi der kom uventede Gæster, og det var ogsaa den eneste Maade, hvorpaa dette stadige Gæstgiveri kunde holdes ud, thi der kom baade Venner og Frænder og næsten ubekendte Størrelser, saa det blev dyrt nok alligevel, især da de rigtig dyre Tider begyndte fra 1805.

Medens jeg her efter fattig Evne har tegnet det Panorama af Gæster, der samledes i Provstegaarden, er jeg flere Gange kommen til at omtale en Person, der baade som virkeligt Medlem af Familien, og fordi hun blev et Slags Inventarium i Huset, lige til det ved min elskede Faders Død opløstes, bør beskrives lidt nøjere i en Familiekrønike, nemlig Tante *Wandel*, som hun næsten blev kaldt af alle, og idet jeg her nedskriver hendes Navn, tilstaar jeg, at det for *første Gang* falder mig ind, at man, naar man lærer hendes sørgelige Ung-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

domsliv og daarlige Opdragelse at kende, snarere maa *beundre* den mangesidige Dygtighed, hun virkelig havde erhvervet sig, end forundre sig over hendes i flere Henseender bagvendte Kluntethed og Enfoldighed, der ofte vakte Spotterier. Hun var egenlig Søskendebarn til min Bedstefader *Koch*, Datter af en Købmand *Wandel* i Nykøbing paa Falster, og det var nok hans Kone, som var Moster eller Faster til Bedstefader, men hun var dog nok yngre end han. De havde fire Børn, en Søn og tre Døtre, den ældste *Mette Lene* og den yngste *Cathrine* var nok smukke Børn, men stakkels *Lisbeth* var stedmoderlig udstyret af Naturen, saa hendes Moder slet ikke kunde lide *Lisbeth,* men tidlig byttede hende bort for en Søsterdatter, *Thrine Døllner,* og *Lisbeth* maatte rejse med Madam *Døllner* ned til Altona, hvor hendes Mand var ved Postvæsnet. Hun tog sig ikke af Barnets aandelige Udvikling, men maa dog have sørget for, at hun lærte nogen Haandgerning, thi som ældre var *Wandel* ferm i al Kvindegerning; mærkeligt nok, at hun ikke kunde tilegne sig noget af denne Kones fine Verdenstone; for den besad Fru *Døllner* virkelig som gammel Dame, da jeg saa hende. Da var hun Enke og ansat som Vartfrue hos Kronprinsesse *Caroline.*[1]) I de Aar *Lisbeth Wandel* nu opholdt sig i Altona, døde Faderen, og Moderen giftede sig med en Enkemand *Schrøder*, der havde mange Børn. Da *Lisbeth* nu kom hjem til Nykøbing, havde hun rent glemt sit Modersmaal og talte formodentlig plattysk, som disse nye Søskende ikke forstod, saa drillede og plagede de hende, indtil hun i Fortvivlelse styrtede ud i Gaarden, løb rundt og holdt sig ved et stort Træ og raabte was is! was is![2]) Det gamle Træ

[1]) Madam Cathrine Døllner, f. Wandel (1737—1815).

[2]) Elisabeth Wandel var Datter af Købmand Caspar Nielsen Wandel i Nykøbing p. F. (1720—86) og Elisabeth Schiønning (1738—1812). der *først* havde været gift med en Kaptajn Schrøder og for tredie Gang blev gift med Rektor Mathias Bastholm.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

var hendes eneste Trøst, Mennesker var der ingen, hun kunde holde sig til.

Saa blev hun konfirmeret og sendt over til sin Helbroder, der havde nedsat sig som Købmand i Saxkøbing, hvor hun blev taget i Tjeneste som den simpleste Butikskarl, maatte i klingrende Frost trave om i Butik, i Kælder, paa Loft og i Gaard og rage i Salt, Sæbe, Sild, Tjære, kort alt, hvad der hørte til grov Kolonialhandel, og det med Hænder, som var ophovnede og sprukne af Frost, og hendes Fødder var saa tykke og ømme, at hun næppe kunde gaa eller staa paa dem. Hvor mange Aar hun førte dette Trælleliv, véd jeg ikke, men det véd jeg, at hendes Hænder altid beholdt den grueligste Façon og Farve, lige som vist ogsaa mangen Svaghed, hun led af, skrev sig fra den Tid. Hendes Aandsudvikling gik heller ikke fremad, vel lærte hun igen sit Modersmaal og glemte Tysken, men da hun hørte daarligt, opfattede hun mange Ord galt og førte et Sprog, som jeg ikke kan nægte, tidt klang pudserligt nok. — — —

1806, den 30. Marts fyldte Bedstefader *Koch* sit 84. Aar, og et Par Dage senere kom der Brev med sort Segl fra Horbelev til mine Forældre: den gamle tro Tjener var hjemkaldt af sin Herre. — Samme Aar ved Paasketid blev *Peter Thrige* konfirmeret, og i den Anledning var der stort Middagsgilde i Præstegaarden. Han var et smukt lille Menneske, velskabt, med lyse Proptrækkerkrøller ned ad de fine røde og hvide Kinder, et Par Forglemmigei-Øjne og en kroget stolt Næse. Han saa meget fornem ud i den fine, sorte Kjole, dito Silkevest, Knæbenklæder med smaa lakerede Spænder, sorte Silkestrømper og Saffianssko ogsaa med Spænder. Ja, jeg var ganske stolt af den pæne Broder, men dog bange for at komme ham for nær, og han selv var ogsaa ængstelig for sin Stads; dog saa han meget alvorlig og bevæget ud, da han gik bort med Forældrene.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Jeg véd ikke, om det var denne Højtid, der havde samlet næsten alle mine Onkler, eller om det maaske var et Slags Samfrændeskifte i Anledning af Bedstefaders Død. Samtidig skulde den første Examen holdes i den nye Latinskole, og det var vel denne Nyhed, der samlede Tilhørere fra alle Kanter og alle Stænder. Blandt disse var Landinspektør *Schultz*, vistnok for at se sin Broder fungere første Gang som Rektor. I Skolesalen sad han ved Siden af Pastor *Broager*, en lille livlig og vittig Mand. [1])

„Hvem mon den lange Præstemand er, der kommer dér?" spurgte han *Schultz*.

Schultz: „Det er Provstens Svoger fra Falster." [2])

Broager: „Ja saa, men hvem er da den lange Rækel dér med de gule Ben?"

Schultz: „Det er Provstens Svoger, Landmanden fra Falster." [3])

Broager: „Naa, véd De ogsaa, hvem den Bolle er, som der triller ind?"

Schultz: „Det er Provstens Svoger, Sømanden fra Falster." [4])

Broager: „For Pokker, Provsten er nok besvogret med hele Falster."

Schultz: „Ja."

Broager: „Men se nu dér — hvem er den sortsmudsede Krøltop, dér kommer, kender De ham?

Schultz: „Det er Provstens Svoger, Degnen fra Butterup." [5])

Broager: „Nej, nej, holdt nu min gode Mand, lad os nu sige stop med det Svogerskab! De vil vel ogsaa bilde mig ind, at den Søofficer er Provstens Svoger?"

---

[1]) Præsten i Rerslev — senere i Gadstrup — Eggert Christopher Broager (1775—1840).

[2]) Hans Christopher Elers Koch, hidtil Kapellan hos Faderen i Horbelev og nu hans Eftermand. Se Side 28.

[3]) Cand. philol., Gaardejer og Sognefoged paa Falster Ole Stampe Koch (1778—1831).

[4]) Frederik Christian Biering gift med Marie Koch. Se Side 50.

[5]) Niels Poulsen Taarning gift med Dorthea Elisabeth Koch. Se Side 38.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Schultz: „Ja, ganske rigtig, det er Lieutenant *Koch*,[1]) men nu kan De sætte Punktum, for nu troer jeg ikke der er flere Svogre."

Broager: „Skade vi ikke fik det halve Dusin fuldt!" —

Saavidt jeg mindes var det mod Slutningen af 1806, at Arveprins *Frederik* døde og blev bisat i Roskilde Domkirke. Jeg saa dog ej mere af denne Højtidelighed end et Par Herrer af Følget, som blev indkvarterede hos os, og af dem kan jeg kun erindre den ene, en Kommandør *Lindholm*, en pyntelig, gammelagtig Mand, men grim af Ansigt.[2]) Jeg saa ham om Morgenen tidlig ved Lys i hans brillante Søofficers-Uniform, medens Moder maatte hjælpe ham at fæste Floret om hans Arm. Den anden var en Kaptajn af Landetaten, men jeg har glemt baade hans Navn og Person. Derimod kan jeg huske, at jeg hørte megen Tale om Prinserne *Christian*, en smuk, ung Mand, og *Ferdinand*, en køn Dreng.[3]) Man fortalte, at de fulgte Faderens Kiste til-hest, ledsagede af den tykke *Blücher*, som var saa svær, at Hestens Ryg knækkede under ham, — om det er bogstavelig sandt, véd jeg ikke —, men Billedet af de to bedrøvede, blege, sortklædte Sønner gjorde levende Indtryk paa min barnlige Fantasi, skøndt jeg ikke saa dem selv, og i lang Tid efter var det min og mine to smaa Brødres kæreste Leg, at jeg kørte ud som Prin-sesse *Juliane* i en væltet Træstol, som var min Karet, fandt to smaa Drenge liggende i Sneen, tog dem hjem med mig til Slottet, gjorde *Børge* til Prins *Christian* og hvid Ridder ved at binde et Haandklæde skraas over hans Skulder, og *Michael* til Prins *Ferdinand* og rød Ridder med et gammelt Silketørklæde over Skulderen, og saa levede vi herligen i Gammen og Glæde paa vort Slot (Pigekammeret). At jeg fandt Børnene i Sneen,

[1]) Jacob Olaus Koch. Se Side 29.
[2]) Kommandørkaptajn og kgl. Jagtkaptajn Hans Lindholm (1757—1821).
[3]) Prins Christian (Kong Christian VIII) var dengang 21 Aar og Prins Ferdinand 15 Aar.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

foranledigedes vistnok af den strænge Vinter, det i Virkeligheden var.

Et Bevis paa den strænge Vinter husker jeg ved at Moder og Tante *Wandel* flyttede med Skrædderbordet, hvorved de syede nye og lappede gamle Klæder til Drengene, helt ned til den store Kakkelovn med „Samaritanen" paa, som vistnok paa den Tid brændte min Arm, og medens de søgte Varme dér, frøs de smaa Ruder i Blyrammerne til med tykke Blomster, som vi Børn imellem fik Lov at optø et lille Kighul paa med Pressejernet, naar det var afkølet.

Hermed slutter jeg mine Erindringer fra 1806, men jeg har tænkt mig, at det vist har været i disse to første Aar af Faders Ophold i Roskilde, at han har udarbejdet „Vandringen til Emaus", skøndt jeg maa tilstaa baade med Skam og Sorg, at jeg er ligesaa ubekendt med dette hans Arbejde, som med Apokalypsen; jeg véd ej om det er trykt, og jeg har aldrig set det eller véd om noget Exemplar deraf endnu existerer.[1]) — —

Her skulde nu egenlig 1806 sluttes, og maaske vil mangen Læser sige, at dette Aar kun indeholdt faa og lidet mærkelige Minder, men saa maa man erindre, at jeg dengang selv var liden. Hvad der ellers hjælper mig til at erindre temmelig sikkert, er min Sted-Hukommelse. Jeg ser altid Begivenhederne lige som fremtrædende for mig i den eller hin Stue, og jeg véd jo, naar omtrent de gamle Værelser blev ombyggede og nye indrettede. Saaledes husker jeg godt, at den gamle Dagligstue blev til i sin første Form 1808, da blev der Køkken i den østlige Længe og Dagligstuen blev flyttet op i den søndre Længe, hvor Havestuen før var; men denne Længe modtog dog ej sin fulde Forandring før 1810. Indtil den Tid stod den gamle „Storstue" og de to gamle Gæstekamre endnu paa deres Plads, og de havde endnu deres Vinduer med smaa Blyruder.

Men mellem Storstuen og Dagligstuen blev anbragt

[1]) Nævnes ikke i Erslews Forfatterlexikon.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

en stor Fløjdør, som jeg fandt meget stadselig, og 1811 fik Fader indrettet en smuk Forstue Vest for Dagligstuen, hvor der nu blev Indgang fra den nye Forgaard, der blev planeret og beplantet, fik to store Stakitporte ud til Kirkegaarden, hvor det gamle Konventhus før stod, og mod Sydlængen Espaliers med Ferskner, Aprikoser og Druer med et lavt Stakit for. Da blev der ogsaa indrettet en stor Sal, 6 Fag lang og 5 Fag bred paa den anden Side af Forstuen, med Vinduer baade mod Syd og mod Vest, saa man derfra kunde nyde den dejlige Udsigt ned over St. Jørgensbjærg, Fjorden og de fjærne Skove, — dog til denne Sal, vore muntre Ungdomsdages livlige Tumleplads, vil min Fortælling oftere føre mig tilbage, om Gud giver mig Kræfter til at fortsætte dette Familiemaleri.

Endnu er jeg kommen i Tanker om en lidt mystisk Begivenhed fra 1806. Der blev en Formiddag dækket et usædvanligt Frokostbord med Chokoladekopper osv. i Dagligstuen. Lidt før Middag holdt en Vogn for Døren med 4 à 5 Fremmede. Den ene af disse troer jeg vist var Jfr. *Greif*, og en Herre lignede hende saa meget, at jeg mener det var hendes Broder. Han løftede en ung Dame ned, som saa meget bleg og svag ud og var ganske sortklædt. Hvordan *den* eller *de* andre saa ud, husker jeg ikke. De kom tilbords, fik Chokolade m. m. og imidlertid blev Brudeskamlen hentet fra Farbroder [Klokker *Hertz*] og stillet op i Havestuen. Den var grumme brillant i mine Øjne; overtrukken med lyserødt, stribet Silketøj og Sølvfryndser om stod den paa et Tæppe af samme Slags. Nu kom Fader ind i Ornat og førte den rødhaarede Herre til Brudeskamlen, og Moder førte fra den anden Side den blege Dame, der nu havde faaet Myrthekrans paa, hen til Brudeskamlen, og Fader viede dem sammen. Bruden græd meget, og strax efter Vielsen fik hun ondt og maatte have Hoffmannsdraaber, og saa kørte de bort. Jeg havde jo aldrig set en Vielse før, og dertil, at jeg aldrig fik at vide,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

hvem de Folk var, hvor de kom fra, og hvor de rejste hen, gjorde naturligvis stærkt Indtryk paa min barnlige Fantasi.

Saa naaede vi da 1807, det Rædselsaar, da Slangen, Snogen, den engelske Hugorm omsnoede os under Venskabs Maske! Huggede sin giftfyldte Tand i os og knuste Danmarks Hjærte! Havde de engelske Kæltringer og Røvere ladet os i Fred, ikke stjaalet vor Flaade og ødelagt vor Hovedstad, medens de udsugede hele det øvrige Lands Kræfter, alt under Venskabs Løgnemaske, saa var vi visselig aldrig blevne saa svage, saa usle og fattige. Saa havde vi ikke været nødt til at give vor venlige Nabo Norge eller vor Fjende Hertugdømmerne. Saa havde der endnu været Marv i vore Ben, Kraft i vore Arme!

Dog før jeg fordyber mig i Beskrivelsen af disse Krigsulykker, som da ogsaa egenlig først tog deres Begyndelse ved Midsommertid, har jeg et Par Smaabegivenheder fra Foraaret at berette. Mindes jeg vel, blev min Broder *Hans* [og Broderen *Christian*] konfirmeret denne Paaske og vist ogsaa den elskelige *Marie Kornerup*. Derved kom hun da hyppigere i Provstegaarden end nogen af de andre i Familien, og det gav vel Anledning til, at da der strax efter Paasken kom en Danselærer til Byen, kom hun til at lære at danse med mine Brødre og mig. Det var en stor og mærkelig Begivenhed i vor lille By, da denne „Dansemester", en Figurant *Stahl* fra det kgl. Theater, kom tilsyne i Roskilde, hvor der intet saadant Fænomen havde vist sig i flere Aar. Han fik derfor ogsaa strax et stort Antal Elever; alle nogenlunde konditionerede Familier lod deres Børn lære hos ham, og han fik da Tilladelse til at samle disse i de Huse, hvor der var bedst Plads. I Provstegaarden havde vi jo en „Storstue", og da mine fem Brødre skulde lære Kunsten, blev denne indrømmet Hr. *Stahl*. Foruden mine Brødre kom der endnu

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

5 à 6 Skolediscipler paa vort Parti, men da der ingen andre Damer kom til os end *Marie Kornerup*, var det vel for hendes Skyld, at jeg fik Lov at danse med, skøndt jeg kun var 7 Aar. *Stahl* havde bragt Kone og to Børn med sig.[1]) Han blev behandlet som en stor, velkommen Kunstner, og der blev gjort Selskaber for ham og Familie. Da vi var skredne noget frem i Kunsten, samlede han imellem alle de Dansende i en stor Sal, som blev overladt ham i det gamle Konventhus lige for Provstegaarden, og der lærte vi i Forening en theatralsk Dans, hvormed Afdansningsballet skulde sluttes. Den havde vist været svær for Hr. *Stahl* at sammensætte i sit Hoved. Han kaldte den „Taksigelsesdansen", og hver af de kunstige Ture endte saaledes, at vi stod opstillede i et Bogstav, men at lægge disse Bogstaver sammen til Ord, vilde vist være en Umulighed for Tilskuerne; vi fandt i det mindste ikke ud deraf. Saa meget saa vi dog, at det var flere Ord og i disse forekom 2 „I"-er og i disse var *Børge* altid Prikken over „I"-et, han dansede godt og lærte let med et eget Sving at snurre sig ud og staa som den lille Prik. Omsider kom da det længselsfuldt ventede Afskedsbal, og efter at baade Forældre og Elever havde moret eller kedet sig tilstrækkeligt i nogle Timer, blev et Transparent, hvis Inskription var dækket med smaa Klapper, stillet op i et stort Vindu, og lige foran det begyndte „Taksigelsesdansen". Hver Gang vi nu stod i et Bogstav blev en Klap taget af, og da til allersidst sex af de største Damer stod paa ét Ben og strakte en lille Krans henimod Transparentet og Hr. *Stahl* midt imellem dem med Haanden paa Hjærtet, kunde man læse de højrødt straalende Ord paa den mørke Grund: *„Leve De i Roeskilde!"*

Der blev da en almindelig Bukken og Komplimentering, men ingen blev vel mere overrasket end Hr. *Stahl*

[1]) Figurant Johan Valentin Carl Stahl død 1829, 54 Aar gammel, gift med Ane Cathrine Middleton, død 1856, 74 Aar gammel. (Richter).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

selv, da han vendte sig om og saa lige over for sit Transparent et dito i det modsatte Vindu med Indskription: „*Modtag vor Tak!*“ og lige foran Transparentet en stor, smuk Sølvthepotte som Gave fra Forældrene. Sjælden er vist en Dansemester blevet saaledes lønnet. Mine Brødre og et Par andre Disciple havde forfærdiget og indsmuglet dette Taksigelsesværk. Et Par Aar senere kom *Stahl* atter til Roskilde. Da havde han udfundet den Forandring, at sætte „Modtag min Tak“ paa Transparentet, men jeg troer dog ikke han fik nogen Sølvthepotte. —[1])

Men nu til de større Begivenheder. Det er naturligvis ikke min Hensigt at prøve paa en Skildring af hele Englændernes Skændselsdaad og mit stakkels Fædrelands Undertrykkelse; Historien har allerede og vil end mere i kommende Tider paatrykke den sit Stempel som et uhørt Niddingsværk. „Ja, ve hver en Engellænder, som ej bliver bleg, naar Forfædres Udaad i Hu ham rinder, og ve, hver en Dansker, som ej bliver hed ved Fortidens bitreste Minder!“ (Se Storms Digt om Zinclairs Røvertog til Norge!) Mange vil maaske sige, at Preussernes Grusomhed i Frankrig nu overgaar den Tids Rædsler,[2]) men saa glemmer de, at her er dog en aabenbar erklæret Krig, som giver dem Vaaben ihænde. Englænderne kom med smilende Lader som Katten og sønderrev og slugte sit Bytte! Dog til Begivenhederne, som foregik i min Nærhed, i min Familie. —

Jeg kan ret godt huske, hvorledes der daglig kom Rygter om engelske Soldater, som efter at Tropperne var sat i Land, sværmede om og plyndrede nu hist, nu her. Ligeledes hed det hvert Øjeblik i Roskilde: nu kommer her engelske Tropper til Byen og skal indkvarteres her, dem maa man vogte sig for! De plyndrer

[1]) Kort efter faldt Forf. i en haard Sygdom. Beretningen herom forbigaas.
[2]) Dette er altsaa skrevet under den fransk-tyske Krig 1870—71.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

og røver alt, hvad de ser! Det meste af disse Rygter var opdigtet og overdrevet, men imidlertid indjog det dog Folk Skræk og i hvert Hus, hvor man havde mere Linned og Sølvtøj eller andre Kostbarheder, som ej var nødvendige til det daglige Forbrug, pakkede man slige Sager i Kofferter og Kister og forvarede dem paa bedste Maade. Hos mine Forældre blev saaledes en stor Kiste gravet ned i Logulvet og en dito muret ind i en gammel Kamin i 2. Etage. Alt dette Hemmelighedsværk, som mest gik for sig om Aftenen, satte min Fantasi i stærk Bevægelse, for saa vidt jeg bemærkede det. —

En Dag blev de stakkels Roskildensere stærkt allarmerede ved et Rygte, der lig en Løbeild foer Byen rundt. Gud véd, hvorfra det kom? Det hed at General *Wellesley* (senere Lord Wellington) marcherede med sin Armé mod Byen for at brandskatte den. En Rædsel overfaldt næsten alle ved denne Tidende, og hvem der kunde slippe fra Hus og Hjem og havde Heste og Vogn at raade over, pakkede baade Gods og Mennesker paa, saa meget og saa mange det lod sig gøre, og flygtede til Holbæk, Ringsted eller hvor de kunde finde paa, saa Byen i en Haandevending var halv øde.[1]) Imidlertid var der mange af de gamle, ærlige og virkelig gudfrygtige Købmænd og andre ligesindede, som havde saa megen Respekt for Kirken selv og Kirkens Embedsmænd, at de troede, at Englænderne dog ogsaa maatte have nogen Gudsfrygt i Livet, at de sikkert ikke vilde overfalde denne Del af Byen, hvad de saa vilde foretage dem med Resten: Kirke, Provst og Præstegaarde maatte være sikre Tilflugtssteder. Saaledes sendte Købmand *Jakob Kornerup* Bud til mine Forældre, om de ikke tillod, at han lod et nyt Fortepiano bringe ned i Provstegaarden et Par Dage. Na-

[1]) „I Roskilde", skriver Engelstoft den 23. Septbr. 1807, „er Skoleundervisningen afbrudt, da Rektor og Lærere uden Nødvendighed have forladt Byen". (Danske Saml. III, Side 139).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

turligvis kunde de intet have derimod, og strax blev Instrumentet baaret ned til os. Det var lukket af, men Dragerne klagede over, at det var urimelig tungt — dengang kendte man ikke Jærninstrumenter — og der var nogle, som ymtede om, at Klaviaturet nok var taget ud og Kassen fyldt med Sølv og Guld og andre Kostbarheder. Ogsaa for deres Børn antog mange det for et sikkert Tilflugtssted i den ærværdige Provstegaard, og fra flere *Kornerupper*, *Borchs* og andre Familier blev Børnene sendt ned til mine Forældre den Eftermiddag. Saa stort et Børneselskab havde vi aldrig havt, og der blev Leg og Støj i Stue, Have og Gaard. — Det var den Dag dog kun blind Allarm, og mod Aften gik hver rolig til sit.

En Omstændighed erindrer ieg fra denne Sommer, men kan ej nøje bestemme, naar det var, nemlig at der laa en Del af vore egne Tropper i Lejr paa Markerne mellem Roskilde og Bistrupgaard. Rimeligvis har det vel været, inden Englænderne kom til Roskilde og Omegn, men jeg husker godt, hvor smukt det saa ud med de hvide Telte og røde Dannebrogsflag og Vimpler, og at vi morede os med at gaa ud og høre paa Musikken. Men hvad det var for Regimenter, hvorlænge de kamperede dér, naar de drog bort og hvorhen, derom har jeg ingen Forestilling.[1]) Men ét erinrer jeg endnu tydeligt fra den Tid og det maa jeg anføre; nuværende Etatsraad *Hoffmann-Bang*, Stamherre til Hoffmansgave, ejede og beboede den Gang Bistrupgaard, og som en ægte Dannemand ofrede han frivillige Gaver paa Fædrelandets Alter. Daglig forsynede han Lejren med alt, hvad hans Gaard formaaede: Mælk, Ost, Smør, Brød, Frugt osv., og jeg hørte ham ofte i den Anledning omtale med sand Beundring.[2])

[1]) Der kan ikke gives Oplysning om nogen Lejr ved Roskilde af *danske* Tropper paa den Tid. Den omtales ej heller i Hofman-Bangs „Mine Hændelser under Krigene 1807". (Pers. Tidsskr. IV. I).

[2]) Niels Hofman-Bang (1776—1855). Han havde 1805 købt Bidstrupgaard til Forsøgsanstalt for Agerdyrkning, men solgte den 1808 til Staten til Sindssygehospital.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Strax efter den Dag, da der blev gjort blind Allarm i Roskilde, var det nok, at Englænderne belejrede Kjøbenhavn, og Kommandanten lod Byen afspærre saaledes, at ingen mere kunde komme ud af den, og ingen, som var ude, komme ind. Mange Familier var i Sommerferien rejst bort fra Staden i Fred og Ro for Fornøjelse. Nu vendte de tilbage og vilde ty til deres Hjem og Slægt og Venner for at være samlede i Nødens Tid, men fra de lukkede Porte maatte de drage bort igen og se, hvor de kunde finde Husly. Roskilde var da et af de nærmeste Steder, og da den paa den Tid just ej var rig paa Hoteller, saa var „Prinsen" og „Postgaarden" snart overfyldte med Gæster. Hvem der kom senere, maatte ty til Venner og Bekendte, om de havde nogen.

Saaledes holdt pludselig en Dag en Vogn med 4 Damer for Provstegaarden og bad om Kvarter. Det var den bedagede Enkeprovstinde *Blicher* med tre Døtre. Hendes Mand havde været Provst paa Falster i mange Aar, og meget gode Venner med Horbeleverne var hele Familien. De blev følgelig modtagne paa det hjærteligste af mine Forældre. Provstinde *Blicher* var en mild og behagelig gammel Dame [1]) og de tre Døtre smukke, livlige, dannede og huslige, saa jeg antager, at deres tre Ugers Ophold just i denne Tid var endog en stor Behagelighed og Adspredelse for mine Forældre; og da et Par Dage senere Notarius publicus *Gottske Olsens* Frue med to Døtre ogsaa bad om Logis, var det vistnok mine Forældre kært ikke at kunne modtage flere Gæster, thi skøndt lidt af Familien, var disse københavnske Modedamer kun lidet harmonerende med deres Smag.[2]) Fru *Olsen* fik da ogsaa Plads

[1]) Provstinde Mette Blicher, f. Povlsen (1737—1826) var Enke efter Provst D. N. Blicher til Gunslev, død 1805.

[2]) Gottsche Hans Olsen (1760—1829) var som bekendt 1797 blevet foretrukket P. A. Heiberg som Notarius publ. Han var en Morbroder til Domprovstinden. Hans Frue Elisabeth Dorothea Balle (1775—1853) var en Datter af Biskop Balle.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

i „Prindsen“ og kom saa imellem paa en Visit ned til os; men i Hotellet førte de nok et muntert Liv.

Stakkels Fru *Blicher* havde imidlertid megen Modgang, Ængstelse og Sorg at kæmpe med. Hendes yngste Datter[1]) var bleven i Kjøbenhavn, fordi hun den Sommer gik til Konfirmations-Forberedelse; to Sønner havde hun, som var Studenter, og den ældste Datter, *Marie*, en yndig bly Pige, var forlovet med en stud. theol. *Poul Egede Glahn*,[2]) og disse tre unge Studerende var alle i Studenterkorpset og havde maaske derfor ikke kunnet faa Permission til at forlade Byen under disse kritiske Omstændigheder. De tre unge Damer fandt sig for Resten snart tilrette i deres uventede Stilling og var som husvante i Provstegaarden, deltog i alle Slags Sysler, plukkede ind med fra Haven Blomster og Grønt til Køkkenet, pillede og skallede, skrællede Asier og snittede Bønner, og her maa jeg sige, at jeg hverken da som Barn eller siden som Voxen har set nogen udføre dette Arbejde med den vidunderlige Færdighed, som den yngste af Søstrene, *Lise*.[3]) Jeg standser her ved hendes Navn for at tilføje, at hun blev nogle Aar efter gift med *Grundtvig*, som mente, at han havde tjent for denne sin første Hustru som Jacob for Rachel i syv Aar. Aa ja, det kan gerne være, at han havde forelsket sig i *Lise Blicher* i hendes 16. Aar, thi da skal hun have været noget af det yndigste, man kunde se (har andre sagt mig), men den gode, for kvindelige Yndigheder vist altid temmelig svage *Grundtvig* puttede nok adskillige smaa Rachler ind imellem denne syvaarige Tilbedelse. Dog havde den yndige *Lise* vel intet at bebrejde ham, thi i det sidste Par Aar, før han vandt

[1]) Jane Mattia Blicher (1791—1853), død ugift.

[2]) Bodil Marie Elisabeth Blicher (1783—1862), gift 1808 med Sognepræst til Ulsø-Braaby Poul Egede Glahn (1778—1846), senere res. Kapellan til Garnisonskirken i Kbh.

[3]) Elisabeth Christine Margrethe Blicher (1787—1851). Hun var altsaa dengang kun 10 Aar gammel. I Septbr. 1811 blev hun, kun 14 Aar gammel, forlovet med Grundtvig, med hvem hun først blev gift 1818. — Den fjerde Søster, Anne Pouline Blicher, f. 1785, døde først 94 Aar gammel 1880 som Enke efter Grosserer Christian August Schmidt, der, født 1782, døde 1853 af Kolera.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

hendes Ja, var han vist trofast Bejler, og deres Ægteskab blev da ogsaa lykkeligt.

Kort efter at *Blichers* var flyttede ind til os, holdt General *Wellesley* virkelig sit Indtog i Roskilde med et temmelig stort Korps.[1]) Han tog med en Del af sin Stab Kvarter paa det kongelige Palais, og det saa næsten ud, som om de kristeligt tænkende Roskildensere skulde faa Ret, thi endskøndt hele Byen blev belagt med Indkvartering saa stærkt, at man i de større Købmandsgaarde fik mellem 50 til 100 Menige og dertil ofte endda en Officer med Oppasser, saa blev Provstegaarden endnu dog ganske forskaanet. Men et Par Dage senere, just som de tre Frøkner *Blicher* og min Moder en Formiddag stod beskæftigede med Strygning i vor store Dagligstue, og Fader tilfældigvis var kommen lidt ned fra sit Studerekammer, ser vi fire fuldtvæbnede engelske Soldater spasere op ad Gaarden henimod den høje Stentrappe. „Nu faar vi nok dog Indkvartering," siger Fader, og idet han gaar hen til Forstuedøren, beder han Damerne blot blive rolige ved deres Arbejde og lade, som om intet var paafærde. Ude i Forstuen hører vi ham paa bedste Maade tale med Soldaterne, baade paa Latin og Tysk, thi han forstod ikke Engelsk og de ikke de Sprog, han prøvede til dem, men efter en kort Konference aabnede han Dagligstuedøren for dem alle fire og siger til Moder: „Nej, de skal ikke blive hos os, men beder høfligt om noget Mad. Vil Du lade Frokostbord dække, med hvad vi har." Hurtig blev der nu dækket et Bord til dem i det ene Hjørne af Stuen og rigeligt forsynet med alle Slags Spisevarer og Rødvin, Fader vilde intet Brændevin have ind. De fire Drabanter lod meget ordenlige, nikkede blot mildt til de smukke Damer, satte Geværer og Huer fra sig og tog godt for sig af Maden. Brød brugte de ikke, men man kunde snart se, at de just ikke var vant til

[1]) 26. August 1807 sendte den engelske Hær et Korps paa 6000 Mand til Roskilde og derfra til Køge. (Vaupell: Den dansk-norske Hærs Hist.)

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

saa god Beværtning. De fraadsede ordenlig i alle disse Herligheder, skar tykke Skiver af den fine Ost, smurte Smør paa dem og belagde dem med Kalvesteg og Skinke, og det gled glat ned i dem forsat med dygtig Vin. Omsider var de dog færdige, og hvad de havde levnet af Vin, tyllede de i deres Feltflasker, hvorpaa de nikkede og takkede, bød Fader Haandslag, men fjernede sig derpaa i en Hast, som om de frygtede for at blive overrumplede. Af deres Kaudervælsk, der nok næppe heller var godt Engelsk, havde mine Forældre dog udfundet, at det egenlig var Marodører, der saaledes furagerede paa egen Haand, og at de var bange for, at Generalen skulde faa det opsporet. Det var jo kun et muntert Forspil, men Tragedien fulgte efter.

Alt i nogle Dage gik Folk og lyttede og mente, de hørte en fjærn Dundren af Kanoner. Det var Begyndelsen til Kjøbenhavns skrækkelige Bombardement, som virkelig kunde høres saa langt, og som rystede Jorden med sit grove Skyts, naar man lagde Øret til Jorden. Snart saa man ogsaa Røg ad den Kant, og den anden Bombardements-Aften var Branden synlig nok. Vi kom alle ned i Haven, og fra vort Lysthus „Kiggenborg", hvorfra der var en vid Udsigt, egenlig mod Nord over vor dejlige Fjord, kunde man ogsaa se temmelig frit baade i Vest og Øst, og her i denne Himmelegn trak en bred blodrød Stribe sig langs med Horisonten. De Voxne, som saa gennem Faders Kikkert, fortalte, at de saa lyse Spidser fra Striben stige højt i Vejret snart hist snart her, ja af og til Funker i Luften, som de antog for Bomber og Granater. Medens vi nu alle med Rædsel betragtede dette Ødelæggelsens Skuespil, faldt gamle Fru *Blicher* besvimet om og blev baaret ind og bragt tilsengs. Afmagten varede dog nok ikke længe, men vi blev dog alle forskrækkede for den kære Gamle. Efter at Bombardementet var standset, gik der dog mange Dage, jeg husker ej hvor mange, inden man kunde faa Efterretning om, hvad der vir-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

kelig var sket. Saavidt jeg mindes, forblev Staden nok spærret, og ingen fik Lov at komme hverken ud eller ind, før Røverne havde opnaaet deres Hensigt, som de ved deres Niddingsdaad, Byens Ødelæggelse, tiltvang sig, nemlig vor Flaades Udlevering. Jeg siger atter: Ve hver en Dane, som ej bliver hed, naar han paa det Røverpak, den engelske Kæltringenation, tænker!!! Men mine Læsere bryder sig vel kun lidt om mine Exklamationer, og Efterkommere, som ikke har oplevet denne Jammerperiode, kan maaske ikke engang sympathisere med disse bitre Følelser.

Nogle Dage efter at Bombardementet var standset, inden Efterretningen om Flaadens Udlevering endnu var naaet ud til Roskilde, sad vi en Eftermiddag rolige i vor Dagligstue, da Døren gik op, og en i mine Barneøjne dejlig ung Mand i Studenteruniform traadte ind. I samme Nu laa *Marie Blicher* i hans Arme. Det var den unge *Glahn,* som havde benyttet det første Øjeblik, da Stadens Porte blev aabnede, for at ile ud til sin Elskede. Gamle Fru *Blicher* fik da den store Trøst, at hendes tre Børn i Kjøbenhavn dog var frelste og uskadte baade paa Liv og Lemmer, men tungt var det for den stakkels Enke at erfare, at hendes Lejlighed derinde og alt, hvad hun ejede af Møbler og Gods, var fortæret af Luerne og hun en ruineret Kone. Dog hvor Nøden er størst, er ogsaa Hjælpen stor. En af dem, hvis Ædelmodighed viste sig storartet ved denne Lejligked, var den dengang rige Grosserer *Hans Friis*, en sand Hædersmand.[1]) Senere, flere Aar efter, kom han desværre selv, sagtens ved de paa Krigen følgende uheldige Handelskonjunkturer, næsten til Bettelstaven og maatte spise Naadensbrød hos en Søn, som nok heller ikke havde Overflod. Men da han [dengang] var saa heldig, at hans Bolig, Pakhus, Kontor og alt laa i Kvæsthusgade, der omtrent ganske blev forskaanet af

[1]) Grosserer og deputeret Borger Hans Friis, død i Alsted ved Ringsted 1828, 75 Aar gl.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Bomber og Ild, hjalp han mange med sin Velstand, og da Fru *Blicher* var en af hans kæreste Venner, ja siden endog blev besvogret med ham, saa tog han sig af hende som en trofast Broder og, saavidt jeg véd, erstattede hende det meste af hendes Tab.

Da nu den unge *Glahn* hin Eftermiddag havde meddelt sin tilkommende Svigermoder alt, hvad han vidste, trak han og hans lille *Marie* sig tilbage til den noget afsides liggende Havestue for at tale lidt sammen i Enrum. Om jeg fik et Ærinde derop, eller om „den smukke Student" tiltrak mig saa meget, véd jeg ikke, men kun at jeg kom derind lidt efter, og at jeg syntes, at jeg aldrig havde set noget dejligere end dette smukke Par Arm i Arm paa den lysegrønne Damaskes Ottoman og halvt med Taarer og halvt med Smil hviskende meddele hinanden deres Længsel, Angst og Glæde under den pinlige Adskillelse. Saa vidt jeg mindes, blev *Glahn* hos os nogle Dage, og derpaa vendte han tilbage med de fire Damer, som han nok skulde anmode om at tage Ophold hos Grosserer *Friis* indtil videre. Jeg tror, det var et Savn for os alle, da disse elskværdige Mennesker forlod os. —

I denne urolige ængstende Tid var det en almindelig Skik i de større Huse i Roskilde, at der altid vaagede nogle af Husets Folk af Natten, thi bestandig frygtede man enten for Ildspaasættelse eller anden Voldsgærning af de talrige Fjender, som havde taget Station dér, uden at man kunde fatte Hensigten med dette dog temmelig rolige og langvarige Besøg i den fredelige lille By. Sagtens har det været Mangel paa Levnetsmidler til den hele Armé inde ved Kjøbenhavn, som har drevet dem til denne Udvandring. I Provstegaarden fulgte vi imidlertid Byens forsigtige Skik, og hver Nat skiftedes de Voxne til at vaage i to Hold.

Den Nat, som jeg her vil fortælle om, havde Moder og Fader været oppe til Klokken henved ét og havde nu kaldt paa mine to ældste Brødre *Peter Thrige* og *Hans*

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

og en ung Seminarist *Jørgensen*, en Skomagers Søn i Roskilde,[1]) som Fader havde taget sig af, da han ønskede at komme paa Jonstrup Seminarium; og da han nu var færdig med sin Examen, men endnu intet Levebrød havde, antog min Fader ham som Lærer for mig og mine to yngste Brødre. Just som disse tre Afløsere kom ned i Dagligstuen, havde min Fader trukket sit Uhr op og lagt det fra sig, taget Støvler af og Tøfler og Nathue paa. I det samme bliver der dundret frygteligt paa Indgangslaagen til Gaarden, som førte fra Kirkegaarden gennem den mørke Hyldeallé, som jeg har beskrevet. At nogen Fremmed ved Nattetide skulde kunne finde denne Vej, var utroligt, de mente derfor, at det maatte være Bekendte, som trængte til hurtig Hjælp, og derfor løb Fader i den Dragt, han var, fulgt af de tre Unge, gennem Gaarden ned til Laagen og spurgte: „Hvem der?" Til Svar dundredes der endnu stærkere paa Døren, medens forskellige Stemmer raabte: „Make up!" „Mach auf!" „Ouvrez!" Saa vidste han da, hvem det var, der vilde ind. Modstand kunde her ikke nytte, han aabnede forsigtig Laagen, som blev trukken rask op af flere Militære, der atter i Munden paa hverandre brølte: „Licht!" „Laterne!" „The Preter!" „The Parson!" „Der Probst!" „Le privot!" Medens Fader nu forklarede, at det var *ham* og spurgte, hvad man vilde ham paa denne Tid af Natten, var *Jørgensen* løbet ind efter en Lygte, og de saa nu 5 à 6 Militære og deriblandt en Officer. Paa Faders Spørgsmaal svaredes, at han strax skulde følge med op til Generalen. „Til Generalen! Hvad vil han mig midt om Natten?" Ja, det fik han nok at vide. Han skulde følge med strax! og et Par greb ham i Armen. „Jeg kan da ikke gaa uden Hat og Støvler!" Støvler behøvedes ikke, Hatten kunde en af de andre hente. Ham slap de ikke mere. En af mine Brødre hentede da Hatten, og saa slæbte de af

[1]) Maaske den Hans Friderich Jørgensen, f. c. 1790, der nævnes i A. Petersens „Den jonstrupske Stat", S. 175, og som 1840 skal have været Lærer i Nyborg.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

med ham. Fader bad Officeren om, at han i det mindste vilde sende sende en af sine Folk ind og sige hans Kone, at det var en Officer, der skulde hente ham op til Generalen, det vilde dog berolige hende lidt. „Nej, han skulde have betænkt, at han havde Kone og Børn, før han indlod sig paa slige Kæltringestreger!"

„Hvad har jeg gjort? Hvad beskyldes jeg for?"

„Aa, han skulde ikke lade saa uskyldig. Inden i Morgen skulde han dingle i den højeste Galge" osv.

De unge Mennesker havde dog set, at der var en Officer med, som kunde lidt Tysk, og han havde sagt, at Fader skulde op til Generalen. Det var alt, hvad hun fik at vide. Et Par Gange sendte hun de Unge ud paa Rekognoscering; alt, hvad de kunde berette, var, at der endnu var Lys paa Palaiset, og en Gang skimtede de Lys i Kirken, men overalt stod der Skildvagter, som hindrede Enhver Indgangen.

Imidlertid blev min Fader som sagt ført til Palaiset og op i den store Sal, hvor jeg nogle Aar senere har faaet mig mangen lystig Svingom, og hvor endnu længere hen i Tiden Stænderne forsamledes for at beraadslaa om „Landets Bedste og Borgernes Vel". Hin Nat saa Fader i en dunkel Nattebelysning nogle Officerer, tilsyneladende temmelig ligegyldige og søvnige, spanke op og ned ad det lange Gulv, og en lille Klynge af civile Mennesker staa i en Krog og stikke Hovederne sammen, medens bevæbnede Skildvagter var opstillede ved begge Dørene. Da man overlod til ham selv at vælge sit Selskab, opdagede han snart, at han maatte høre til den lille Klynge, da han i den genkendte den gamle Amtmand *Treschow* og Borgmesteren.[1]) Til dem gik han hen for om mulig at erfare noget om Hensigten af dette Nattestævne, men forgæves. Der stod foruden de to den lille *Lars* Ringer, to Politibetjente og to Væg-

[1]) Højesteretsassessor Michael Treschow (1741—1816) blev Amtmand i Roskilde 1800, men tog Afsked 1808. Borgmesteren var Peter Friis, der døde 1811, 84 Aar gammel.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

tere. Alle var de pludselig hentede derop med den Ordre, at de skulde til Generalen og hænges inden i Morgen, men hvorfor, vidste ingen. Saaledes tilbragte de efter Faders Skøn mere end en Time uden anden Afbrydelse, end at en Officer engang kom ud, formodenlig fra Generalens Soveværelse, gik hen til de sammenslæbte Fanger, som man vel maatte kalde de stakkels Roskildensere, og med Papir og Blyant i Haanden paa gebrokkent Tysk udspurgte dem om deres Navne og Bestillinger, som han da optegnede. Ved denne Lejlighed maatte Fader tildels agere Tolk. Saasnart Adjutanten, som han vel var, havde faaet denne Optegnelse, forsvandt han igen, og atter stod de ventende i lang Tid. Lidt efter kom en af de spaserende Officerer hen til Fader, det var en Hannoveraner, og spurgte ham: Hvad mon Klokken er? Fader svarede, at han vidste det ikke, han var i Færd med at gaa i Seng og havde lagt sit Uhr fra sig, da de kom og øjeblikkelig kommanderede ham op til Generalen. „Ja," svarede Lieutenanten, „det gik mig ligesaa. Jeg havde jour igaar hos Generalen, kom temmelig træt hjem og skyndte mig i Seng, men var næppe faldet i Søvn, før jeg blev banket op og fik netop min Surtout kastet om mig, og nu gaar vi her og driver Natten hen, Gud véd hvorfor?" Min Fader indlod sig nu lidt nærmere i Samtale med denne, som det lod til, dannede og ret vakre Mand og beklagede, at hans stakkels Kone gik hjemme i Uvidenhed om, han endnu var levende eller dræbt, hvorpaa Hannoveraneren gav ham det Raad at gaa hjem uden videre: „hvad vilde man vel kunne gøre ham for det?" „Nej," svarede Fader, „er jeg hentet herop med Magt, beskyldt for Kæltringestreger og truet med at hænges, saa vil jeg dog vide, hvad jeg har gjort."

Kort efter kom Adjutanten tilbage med sin Liste, gik lige hen til Fader og spurgte:

„Siden De er Domprovst, har De vel Kirkens Nøgler?"

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Fader: „Ja, jeg har Nøglen til den ene Kirkedør, men den hænger hjemme."

Adjutanten: „Hvem har de øvrige Nøgler?"

Fader: „De plejer at opbevares hos Klokkeren."

Adjutanten: „Hvor er han? Han er jo ikke bragt herop!"

Fader: „Nej, han er Podagrist og kan ikke gaa ud, men maaske Ringeren har Nøglerne." Fader pegede paa ham.

Adjutanten: „Har De dem?"

I stor Angst forklarede Lars nu, at Nøglerne altid var hos Klokkeren.

„Adjutanten: Saa march afsted, gaa og hent dem allesammen baade til Døre og Begravelser og alle Smuthuller og glem ingen!"

To Soldater blev kommanderet til at følge ham. Adjutanten vedblev at examinere Fader:

„Hvor mange Indgange er der paa Kirken?"

Fader: „Fire."

Adj.: „Der er flere."

Fader betænkte sig lidt. „Ja det er sandt, der er en femte her ind til Palaiset."

Adj.: „Ja, ser De! Der greb jeg Dem i Løgn, min gode Hr. Provst! Tag Dem iagt, vi er bedre underrettede end De troer. Flere Løgne kunne komme Dem dyrt at staa!" Han tog sig betydningsfuldt om Halsen.

Her blev, maaske heldigvis for Fader, der vel kunde blevet hidsig og forløbet sig, Examen afbrudt ved Ringerens Tilbagekomst med en Masse Nøgler, og strax blev saa de otte Roskildensere beordret gennem den lukkede Gang fra Palaiset ned i Kirken. Adjutanten fulgte dem selv til Døren og to Soldater med spændte Haner sluttede Troppen. Ved Døren blev de talte. De 8 Mand med 4 Lygter fik Ordre til at gennemsøge hver en Vraa og Hul i Kirken for at finde og bringe tilbage med dem: *de danske Militære, som var skjult derinde.* „Danske Militære skjulte i Kirken!" udbrød

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Fader forbavset. „Ja, lad kun ikke saa uvidende," svarede Adjutanten, „De ser, vi har opdaget Skurkestregerne. De vilde jo bryde ud imod os forleden Dag, men heldigvis var vor Skildvagt paa sin Post og jog dem tilbage."

Saasnart de var ene i Kirken, talte Fader med Amtmanden og Borgmesteren om, at det jo var en ren Taabelighed [at tro at] der skulde være nogle af Vore skjult i Kirken, hvad skulde de dér, til hvad Nytte for os eller Skade for Fjenden? Der maatte stikke noget under, at de havde samlet alt, hvad der hørte til Øvrighed og Politi i Byen; de maatte have noget ondt i sinde. Han vilde derfor raade til, at Amtmanden, som jo desuden var tilaars og ikke saaledes ved Nattetid kunde taale at trave om i den kolde Kirke, skulde blive oppe paa Omgangen med en af Betjentene og en Lygte for gennem Vinduerne at holde Udkig over Byen og se, om de ikke stak den i Brand eller sligt. Imidlertid vilde de andre i tre Partier se efter, om Fjenden havde skjult noget derinde. Denne Plan blev da fulgt. Efter nogen Tids Forløb blev der givet Signal, at noget var opdaget og i Hast samledes de alle. *Lars* Ringer havde udfundet, hvad det var, der havde forskrækket Englænderne.

Han havde nemlig en Dag vist en irsk Officer, som havde faaet Adgangskort af Generalen, omkring i Kirken. Kortet lød paa Ind- og Udgang af den *nordre* Kirkedør. Efter at de et Par Timer havde gaaet om og talt og lukket Døre op og i, lukkede *Lars* Irlænderen rigtig ud af den nordre Dør, men efter gammel Vane gik han selv om til den *søndre*, som laa nærmest hans Hjem, stak Nøglen i og aabnede Døren, men i det samme satte Skildvagten, som vel ej vidste Grunden til den Larm han længe havde hørt inde i Kirken, Geværet for Brystet af Ringeren, som skreg forskrækket og lukkede Døren i og løb tilbage til den nordre Dør, hvor der nu ingen Skildvagt var, thi den anden havde

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

gjort Allarm og kaldt dem alle til den søndre. Saaledes slap Lars ubemærket ud. Men det var vistnok denne hans Fejltagelse, der havde bragt dem paa den Tro, at der laa Soldater skjult derinde.

De fandt nu alle, at Ringeren vel havde fundet det rette, gik tilbage til Døren og bankede paa. Ringerens Beretning blev meddelt Adjutanten, der dog lod, som han ikke fæstede Lid til den Historie, men sagtens selv ked af denne Nattevagt hjempermitterede de syv og beholdt den arme *Lars* som Gidsel. Han blev sat i Arrest og sagtens glemt, thi han maatte i flere Uger bøde dér for sin Fejltagelse. Fader kom hjem og i Seng og havde om Morgenen en hidsig Feber, saa Doktoren strax maatte hentes. Foruden Medicin gav han det Raad at sende Bud til Generalen med en Attest fra ham, at den ringeste Uro kunde koste Provstens Liv, og forlange en Sauvegarde. Budet blev sendt — men Fuglen var fløjet og Reden tom, alle Engelskmænd var som blæste bort, hvorhen vidste ingen. De havde kun efterladt et Kompagni Hannoveranere, hvis Chef, den vakre Kaptajn *Ompteda*, kom ned for at se til Fader og berolige Moder. Han sendte strax en Sauvegarde, og levede vi i Fred i Provstegaarden fra den Dag af. Ja saa fredeligt havde vi det dernede bag Kirken, at vi næsten aldrig saa en fremmed Soldat, derfor blev vi Børn ofte hentede op til Rektor *Schultz*, som boede i den store Gade, naar man vidste, at der kom nye Tropper til Byen, ofte var det kun paa Gennemmarche eller en Dags Hvil. Hvorfra de kom, eller hvorhen de skulde, véd jeg ikke, men de kom altid fra Ringstedgadens Port og drog ud ad Røde Port, som den ud ad Kjøbenhavns Vejen til kaldtes, og det var stor Morskab for os, at se de statelige Tropper og høre deres smukke Musik. De Korps, som det især morede os at se, var dog Højskotterne med deres blanke Hjælme, brogede Klæder og solbrændte nøgne Knæ over de i tærnede Klude indviklede Skinneben.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Det var næsten uden Undtagelse høje, smukke, kraftige og alvorlige Folk at se til, og gerne havde de tyrkisk, larmende Musik. —

Med Beretningen om disse Bagateller vil jeg nu slutte dette Sorgens og Rædselens Aar. Mit Barnehoved var jo heller ikke i Stand til at opfatte al den Nød og Elendighed, det beredte mit stakkels Fædreland, men en Del deraf vil dog nok skinne igennem med sine Følger i Fremtiden, som jeg gaar over til. Vist er det, at alle Danske dengang betragtede denne Skændselsdaad som enestaaende i Historien, som noget, der aldrig kunde gentage sig. Man var her i Landet saa lang Tid vant til at leve i Fred og Ro, og man vidste ikke bedre end at man stod sig godt med alle andre Nationer. Det var kun Englænderne, der var saadanne Skurke og Røvere. Jeg mindes godt, at Fader dengang ofte sagde til os: Ja Børn, naar I bliver gamle, vil I have noget at fortælle Eders Børn, thi slige Grusomheder gentages ikke i hvert Sekulum, maaske ikke saalænge Verden staar! Den kære Fader oplevede heller ikke vort lille Lands næst paafølgende Krige, men vel at vi mistede Norge, og det var ham en stor Hjærtesorg.

Aaret 1808 begyndte med en for os Børn meget interessant Begivenhed. Vor Fader blev nemlig tilsagt at møde ved Ordenskapitulet den 29. Januar for at modtage Ridderslaget af Kong *Frederik den Sjettes* egen Haand. [1]) Fader skulde være Ridder af Dannebrog! Vi jublede. „Jeg véd rigtignok ikke af, at jeg nogensinde

[1]) Forf. siger i en Note, at hun er blevet gjort opmærksom paa, at det først var 1812, men hun hævder, at det var 1808. Hun har imidlertid Uret, det var ved Ordensfesten den 28. Januar 1812, at Domprovsten blev Ridder af Dannebroge. Hun tilføjer: „Men det gør forresten intet til Sagen, i hvilket Aar det var. Det hele Optrin foregik saaledes, som jeg her har fortalt." Det maa dog bemærkes, at hendes Beretning i flere Detailler ikke stemmer overens med Ceremoniellet fra 1809, saaledes som det er gengivet i P. Brocks: Efterr. om Rosenborg. III, Side 4 ff.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

har udøvet nogen Ridderdaad," sagde Fader med sit humoristiske Smil, som klædte ham saa godt, „men skal jeg nyde den Ære at bære Korset paa mit Bryst for „Gud og Kongen", saa vil jeg stræbe at blive begge mine Herskere en nidkær og trofast Tjener, thi saadan kan man dog nok tjene to Herrer."

Bedstemoder *Boye* sagde med et sarkastisk Smil: „Men paa Korset staar jo: „Og Gud! Kongen!" Hun fandt vist, at den Fugl Phønix, der her hævede sig af sin Aske over Hovedstadens endnu rygende Ruiner, var vel kostbar at kalde tillive med saa megen Pomp og Pragt, som det i første Aar skete med Dannebrogsordenen, medens hele Landet sukkede under Følgerne af det Hjærtesaar, Niddingerne havde bibragt det.[1])

Jeg erindrer ikke, om jeg allerede dengang var i Kjøbenhavn paa Besøg eller om Fader tog mig med, da han rejste ind til denne Højtid, men jeg logerede hos Onkel *Jürgensens* i de Dage, — længere hen vil jeg komme til nærmere at omtale denne kære Familie, som vi kom til at staa i saa mange inderlige Forhold til. Min Tante og hendes tre Børn var indbudne hos Bekendte, som boede i Amaliegade, til at spise Frokost paa denne Højtidsdag og for fra deres Vinduer at se Riddertoget, og hun tog mig med derhen. Da det kan være muligt, at nogle af dem, som læser disse Linier, aldrig har set et saadant Optog, saa vil jeg her beskrive, hvilken Herlighed mine Barneøjne den Dag fik at skue. Det højtidelige Optog var bestemt at skulle begynde Kl. 9 om Morgenen fra Kolonaden paa Amalienborg op til Christiansborg Slot,[2]) hvor Ridderslagene skulde uddeles. I betimelig Tid var naturligvis vi tilligemed adskillige andre Gæster samlede hos *Petersens* (saaledes troer jeg, Familien hed). Gaderne var rensede saa godt det lod sig gøre trods Sne og

[1]) Den første Ordenshøjtidelighed for Dannebrogsordenens Udvidelse blev afholdt den 28. Januar 1809.

[2]) Der menes: fra Amalienborg til Rosenborg Slot.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Slud, Militære opstillede en haie hele Ruten, Folk strømmede frem og tilbage og holdtes med Møje i Orden af det talrigt samlede Politi. Alt dette tjente jo en Tidlang til Underholdning for os, men snart begyndte vi dog at længes efter noget mere at se paa, og de Ældre talte om, at der maatte være kommen noget i Vejen, da Kongen ellers altid var saa præcis i alle sine Bestemmelser. Tilsidst var vi nær ved at tabe Taalmodigheden, thi Klokken blev 10, $10^1/_2$, omsider 11, da lød det glædelige Forbud: en Art af Fanfare af Livgardens Trompeter fra Amalienborg. Nu kommer de! — Ja! Toget begyndte! Det var den kongelige Livgarde til Hest, som nu er afskaffet af Kong Christian IX som et altfor kostbart Legetøj, der ingen Nytte kunde gøre, da den aldrig kunde bruges i Krigstilfælde. Det var maaske en rigtig Beregning for vort lille Land, men vist er det: det var en statelig Kongevagt at se til! — Musiken var dengang larmende tyrkisk, der næsten ogsaa kunde høres helt tilbage i det lange Tog, hvoraf de første Vogne vist havde passeret Kongens Nytorv, længe før de sidste kom frem fra Kolonaden. Efter Livgarden fulgte et Par Kareter, vist nok med mere underordnede Hofbetjente, saa en Rideknægt i højrød Dragt, derpaa Overhofmarskalken i firspændig Karet, og efter hver Vogn fire kongelige Løbere, der satte Fødderne kunstigt som i stærkt Løb, skøndt Toget gik Parademarch, og havde deres Nød med at vogte de hvide Silkestrømper for Stænk fra Gaden, deres Dragt var hvidt Kachemir med højrøde Skærf, blanke Messinghjælme, aaben foroven og fyldt med kunstige Blomster og den lange, hvide Springstok med den store Guldknap i Haanden. Nu kom endelig det, jeg længe havde længtes efter: Kongen i sin „Guldkaret“ trukken af 6 Skimler. Paa de tre Fjermere (hedder det nok) sad højrøde Rideknægte, men den forreste „Nærmere“ var „Springeren“ og den anden „Danseren“ [1])

[1]) I en Note oplyser Forf. sin Fejltagelse, idet „Springeren“ og „Danseren“ ikke var i Forspandet, men blev redne frit foran dette af Rideknægte.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Disse to Dyr skulde være Glanspunktet, da de aldrig blev set uden ved største Parade. Det var dog mere underligt at se disse dresserede Dyr end egenlig smukt. „Springeren" gik eller løb ikke, men sprang altid, først med Forbenene, saa med Bagbenene, og „Danseren" trippede bestandig med Benene paa Kryds som til Entrechat. Bedre tog Pagerne sig ud, som trippede 6 ved hver Side af Vognen i hvide Silkestrømper og Knæbenklæder, højrøde Spidskjoler, trekantede Hatte og smaa Kaarder ved Siden, alt rigt besat med Guldtresser og alle smukke unge Mennesker og saa de to Hejdukker, som stod hver paa sit Vogntrin, ganske i hvidt Atlask og Guld, og *derinde* sad den gamle,*) kære hvidhovede Kong *Frederik den Sjette* i Purpurkaabe med Hermelin og nikkede og nikkede til alle Folk, som svingede med Hattene og overdøvede Musikken med de uendelige jublende Hurraer, og vi i Vinduerne jublede og klappede i Hænderne. Blomsterregn kendte man dengang ikke til, men mangen Glædestaare gled ned ad Kinderne. Og næsten lige saa jublende modtoges Dronning *Marie*, som ligeledes i Glaskaret, trukken af 6 snehvide Heste, fulgte tæt bag efter Kongevognen med 4 Pager og 2 Hejdukker. Ogsaa hun var i Fløjl og Hermelin. Efter hende kom en Suite af Prinser og Prinsesser og Hofkavalerer og Damer, alle i kongelige Ekvipager, saa Ministrene, uden- og indenlandske, og tilsidst alle de vordende Riddere i Hyrekareter. Der var saa meget at se og bemærke, at jeg ej engang husker, om jeg fik Øje paa Bedstefaders Karet med min egen kære Fader. Vi saa og saa vist i to Timer og glemte næsten Chokoladen og Frokosten.

Nogle Dage efter hørte jeg Fader fortælle Moder, hvorledes den egenlige Højtidsakt var foregaaet i Riddersalen paa Christiansborg [ɔ: Rosenborg]. Kongen

*) Gammel af Udseende med det sølvhvide Haar og de magre Træk, men dog kun 42 [44] Aar. *(Forf.s Anm.)*

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

havde siddet paa Tronen, foran hvilken de tre store Sølvløver var opstillet og mellem dem en rød Fløjls Skammel ved Tronens Fod. Dronningen og alle de Kongelige sad paa ophøjede Sæder til begge Sider af Tronen, længere ned efter Ministrene og Hofdamer og Hofkavallerer. En Koral blev afsungen, Biskoppen holdt en kort Tale,[1]) og derpaa blev de vordende Riddere fremkaldt en efter en til at knæle paa Skamlen. Kongen steg ned af Tronen, og medens der af en Kavaler blev oplæst en Edsformular, som den Knælende maatte sige efter med oprakte tre Fingre, hvilede Kongen sit Scepter paa den Sværgendes Skulder, rakte ham dernæst egenhændig Korset, saa blev han stedet til Haandkys, ved hvilket Kongen hævede ham op, og Kavaleren hjalp ham at anbringe Korset i sit Knaphul. Der var adskillige, som den Dag blev slaaet til Riddere,[2]) saa Ceremonien tog temmelig Tid. Til Slutning blev atter sunget en Koral, saa blev Fløjdørene aabnede og de Kongelige gik, fulgt af deres Suite. Ridderne var blandt de sidste, som kom ud i Vestibulen, men dér stod saa en Lakaj, som tilsagde dem at møde *civil* til Taflet, men de maatte være i Sko og Silkestrømper, Knæbenklæder og Spidskjole med Chapeaubas, hvilken Dragt Fader heldigvis var forberedt paa og halvt iført under Præstekjolen. Om Taflet fortalte han adskilligt, men jeg kan kun huske, at en af Retterne var smaa Blodpølser til min store Forundring. Hvad der ellers af Faders Fortælling gjorde mest Indtryk paa mig var, at Grunden til det lange Ophold om Morgenen var den, at just som Kronprinsesse *Caroline* stod færdig i hvid Atlaskes Robe til at tage bort, kom der en Stafet med den sørgelige Efterretning, at hendes trolovede Brudgom, Dronningens Broder, Prins *Carl af Hessen* var gaaet fra Forstanden. Den stakkels *Caroline* fik ondt, faldt om og tilsmudskede sin Stads, saa hun maatte

[1]) Det var Holmens Provst F. C. Gutfeld, der holdt Talen 1812.
[2]) Der blev den 28. Januar 1812 dekoreret 220 Personer.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

omklædes; at blive hjemme tillod Etiketten hende ikke. Det maa jo have været et alvorligt Anfald af Vanvid, thi Forlovelsen blev strax hævet, men jeg kan ikke huske, om han levede længe i den Tilstand eller døde snart. [1])

Kort efter at Fader var blevet dekoreret med Ridderkorset, blev han udnævnt til Amtsprovst. [2]) Jeg véd ikke, om han havde ønsket dette Tillæg i sin Embedsvirksomhed og tillige ogsaa Tillæg i Gage, thi Stillingen paalagde ham ogsaa mange Udgifter til Kontorhold og til en Vikar, som det kaldtes, som Amtsprovsterne skulde antage, da de ved mange verdslige Forretninger, Visitatsrejser osv., som denne Stilling medførte, umulig ogsaa til enhver Tid ogsaa kunde udføre de gejstlige Forretninger og altsaa maatte have en ordineret Medhjælper. — Han [ɔ: Provst Hertz] var en af de fem, som først blev valgt til Amtsprovster. Hans Amt blev sammensat af Sømme, Voldborg, Tune, Lejre og Ramsø Herreder. Jeg erindrer godt, hvor højtideligt det saa ud, da de fem midaldrende Mænd sad i en Halvcirkel foran Alteret iført de hvide Messeskjorter, og Bispen i fuld Ornat indviede dem og saa en hel Mængde andre Præster traadte frem og tilligemed Bispen lagde Hænderne paa deres Embedsbrødres Hoveder, medens han lyste Velsignelse over dem.

Om *Glahn* paa den Tid søgte til Fader eller Fader ham, véd jeg ikke, men han blev den første Vikar hos Fader, giftede sig strax med sin yndige *Marie* og flyttede ind i en net lille Lejlighed i Roskilde, hvor jeg vilde have fundet det meget rart imellem at besøge de smukke unge Folk, dersom de ikke havde en lille Pen-

---

[1]) Prins Christian (ikke Carl) af Hessen, født 1776, havde ganske vist fra ung været udset til at være Kongens Svigersøn, men hans Forlovelse med Prinsesse Caroline (1793—1881) blev først deklareret 14. Septbr., som Ordensfesten gik for sig 28. Jan. 1812. Han var dog allerede dengang svag, men døde dog først to Aar efter som Sindssyg 1814. Muligvis har han paa Ordensfestens Dag havt et Anfald af sin Sygdom. Se Memoirer og Breve. III. Reg.

[2]) I. M. Hertz blev allerede den $^{18}/_{12}$ 1807 udnævnt til Amtsprovst.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sionær, som jeg havde mangen sorgfuld Time over. Jeg nævner ham egenlig her, fordi han siden er bleven en bekendt og meget agtet Lingvist, det var nemlig *Carl Mariboe.*[1]) Han var paa min Alder, en smuk, meget artig og overordenlig proper Dreng, som aldrig tilsmudskede hverken sine Klæder eller Hænder og altid saa pænere ud end jeg, der dog var en lille Pige. Disse Sammenligninger kostede mig dengang mange Taarer.

Glahn blev omtrent kun et Aar i dette lille Embede. Ved den gamle Inspektør *Deichmann*, som strax blev indtaget i den vakre unge Mand, blev han bekendt med Grev *Danneskjold-Samsøe,*[2]) og da der Aaret efter blev et ret godt Kald ledigt paa Gisselfeld, saa kaldte Greven *Glahn* dertil. Min Fader skulde følgelig søge sig en ny Vikar, og denne Gang meldte *Wegener* sig. I det Ydre kunde han rigtignok ikke taale at sammenlignes med *Glahn*, skøndt endnu ung, var han dog skaldet og bar en rødbrun Geniparyk, var meget bleg og havde et Par store fremtrædende Glasøjne, men forresten dog ret fine veldannede Lineamenter og et roligt, fast Væsen. Kort efter at han var ordineret, giftede han sig med *Marie Bindesbøl*, Datter af den gamle Pastor *Bindesbøl* i Ledøje. Ved Siden af sit Vikariat paatog *Wegener* sig Timeundervisning i Latinskolen, gav Privattimer, udgav den dengang meget yndede „Husven", havde flere Pensionærer og forøgede saaledes sine Indtægter, og skøndt de blev en talrig Familie, troer jeg dog de kom ret godt ud af det i den lange Tid han forblev Vikar, nemlig 10 Aar, til han gik over til at blive Forstander for Jonstrup Seminarium.[3])

---

[1]) Den senere saa bekendte Skolemand Carl Rudolph Ferdinand Mariboe (1800—1860).

[2]) Grev Christian Conrad Sophus Danneskjold-Samsøe (1774—1823).

[3]) Jens Ernst Wegener (1781—1846) blev 1809 Kapellan hos Domprovsten og 1833 Lærer ved Latinskolen. 1819 blev han Forstander for Jonstrup Seminarium. 1811 gift med Birgitte Marie Bindesbøll (1793—1856).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Stedet tilhøjre viser det nuværende Nr. 67 i Nyhavn

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Og saaledes slipper jeg nu Vikarerne for en Stund og tager atter fat hvor jeg slap i 1808. I Pinsedagene fik vi Besøg af Onkel *Jürgensens* fra Kjøbenhavn, dog før jeg taler videre om disse kære Mennesker vil jeg, som jeg lovede Side 91, nærmere berette, hvorledes vi var i Familieforhold til dem.

Mægler og Dispachør *Johan Buntzen* stammede fra Holsten eller Slesvig, som Dreng kom han paa et Mæglerkontor i Hamborg. Om hans Ophold dér har jeg ikke hørt andet mærkeligt, end at han i et Aar havde arbejdet i Kontoret, som laa i et snævert, mørkt Stræde, og da han derfra aflagde et Besøg i sit Hjem, opdagede han til sin Sorg, at han var bleven saa kortsynet, at han ikke mere kunde se den frie Egn om sit Fødested. Senere bosatte han sig i Kjøbenhavn som Mægler og Dispachør og giftede sig med en Datter af en Sadelmager *Koch* i Haderslev, en Søster til Bedstefader *Hans Peder Koch.* Med denne Kone troer jeg ikke han havde Børn, men efter hendes Død ægtede han nok en Kjøbenhavnerinde, en Jomfru *Moldt*, saavidt jeg véd, og med hende havde han nok fem Døtre.

1) *Thomasine Christine Buntzen*, første Gang gift med *Peter Andreas Heiberg*, og ved ham Moder til *Johan Ludvig Heiberg*, anden Gang giftede hun sig med Baron *Gyllembourg-Ehrensvärd.* Hun og hendes Skrifter er jo bekendte nok,

2) *Buntzens* anden Datter var *Elisabeth Dorothea*, gift med hans Fuldmægtig og senere Kompagnon og Eftermand, Mægler og Dispachør *Froderus Jürgensen*, født i Frederiksstad i Slesvig,

3) Den tredie Datter var *Laurentze*, som blev gift med min Morbroder *Hans Christopher Ehlers Koch*,

4 og 5) To yngre Døtre: *Johanne* og *Bolette* døde begge ugifte i Trediveaars-Alderen.[2])

[1]) Ovenstaaende Oplysninger er ikke rigtige, Her skal kun bemærkes, at Johan Buntzen var en Bondesøn fra Slesvig, blev født 1728 og døde i Kbhvn. 1807. Han blev Skibsmægler og Dispachør stds. og giftede sig med Elisabeth

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

I mit sjette Aar kan jeg mindes med min anden Moder at have besøgt disse Slægtninge. Gamle *Buntzen* levede endnu dengang. De havde Sommerværelser paa Blegdamsvejen, og jeg husker godt den smukke venlige gamle Bedstefader siddende i sin Lænestol i Slobrok og Nathue, men han døde vistnok Aaret efter.

Dér saa jeg nok ogsaa første Gang Onkel *Jürgensen* og disse Tanter og gjorde Bekendtskab med de to Kusiner og Fætteren. *Jürgensens* ældste Datter *Bolette Sophie* var dengang henved 11 Aar, den anden *Johanne Christine* henved 9 og *Peter Andreas Heiberg Jürgensen* i Alder med mig. Jeg mindes endnu fra dette Besøg deres Have med store Ribs- og Stikkelsbærbuske. — Bedstefader *Buntzen* var nok en ganske velhavende Mand og ejede et Hus inde i Byen, Nr. 34 i Nyhavn.[1]) Dér levede de om Vinteren, dér var Kontoret, og dette Hus beholdt *Jürgensen* efter hans Død, og Tante *Jürgensen* beholdt det flere Aar efter sin Mands Død. Til dette Hus knytter sig mange af mine gladeste Barndomserindringer.

Ved dette Tidsrum [1808] var det omtrent, at vort lille Land atter blev oversvømmet af udenlandske Tropper, idet *Napoleon* sendte os en hel spansk Armé paa Halsen. Saa gik det da igen med Indkvartering over

---

Dorothea Koch (1735—66), Datter af en Skolelærer i Slesvig og Broder til Hans Peter Koch. To Sønner døde som Børn. Anden Gang giftede han sig med Anna Bolette Sangaard (1751—82) Datter af Sejlmager Ole Peder Sangaard i Kbhvn. Af deres fem Døtre nævnes de tre hyppigt i denne Bog:

Thomasine Christine Buntzen (Tante Sine) Johan Ludvig Heibergs Moder, Hverdagshistoriernes Forfatterinde (1773–1856), gift 1790 med P. A. Heiberg (1758–1841), skilt $^{4}/_{12}$ 1801 og gift $^{17}/_{12}$ s. A. med Carl Frederik Baron Gyllembourg-Ehrensvärd (1767—1815).

Elisabeth Dorothea Buntzen (Tante Lise eller Tante Jürgensen) (1776—1867), blev 1795 gift med sin Faders Kompagnon, Dispachør og Mægler Froderus Christian Jürgensen, født i Sønderjylland 1759, en svagelig Mand, der døde 1810. Det var til deres Hjem P. A. Heiberg betroede sin Søn, da hans Hustru svigtede ham, og det var til dem den unge Heiberg tyede, da han flygtede fra Rahbeks. Hun har, som det ogsaa fremgaar af disse Memoirer, været en udmærket Kvinde.

Laurenze Marie Buntzen (1781—1854) opholdt sig som ung meget i P. A. Heibergs Hus, og blev 1800 gift med res. Kapellan i Falkerslev Hans Christopher Ehlers Koch (1794–1847) senere Sognepræst i Horbelev og Falkerslev. (Se Side 46).

[1]) Nuværende Nr. 67. Stedet staar endnu, vistnok uforandret.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

en lav Sko, som man siger i Roskilde. Denne Sommer gik det nu ogsaa raskt med Provstegaardens Nedrivning og Ombygning, under hvilke Omstændigheder det just ikke var saa belejligt at tage mod Indkvartering. Saaledes erindrer jeg just en Dag, da vi i Middagsstunden, medens Haandværksfolkene var borte, alle stod sammen med Fader og Moder oppe i den forhenværende lille Havestue, hvor alle Murene var nedbrudte og kun Stolperne stod tilbage. Vi saa os om i dette Øde, der nu skulde omdannes til en rummelig Dagligstue, da kom der en Politibetjent og tilsagde [os] 12 Mand og Officer til Indkvartering næste Dag. — Resultatet blev nok, at Fader maatte betale for det tilsagte Antal i Byen, og saadan gik det mange Gange, altsaa en svær Skat, thi vel skulde man gemme Indkvarteringssedlerne og et Par Aar senere melde sig for at faa Erstatning, men om jeg husker ret, saa fik man $1^1/_2$ Skilling for hver Mand i Døgnet, derfor holdt Moder ogsaa snart op med at gemme disse Sedler, som ellers blev trukne paa Traade og hængt hen paa Søm i en Krog.

I denne Sommer fik jeg Tilladelse at tilbringe nogle Uger inde i København hos Onkel *Jürgensens*. En Dag havde vi en særdeles Fornøjelse. Onkel *Jürgensen* havde i flere Dage havt Forretninger med og for en hollandsk Skibskaptajn; hans store Skib, der kaldtes en „Fløjte", laa for Anker ikke langt fra Gammel Holm. Nu var Kaptajnen snart sejlfærdig igen og han havde saa indbudt Onkel med Familie til et Besøg paa Skibet. I et yndigt Vejr roede vi da derud i Baaden, som afhentede os og blev saa en efter en hejsede op i en Tridse-Lænestol ad Skibets Side, der forekom mig lige saa høj som Onkels tre-Etages Hus. Det var morsomt at se det brede og lange blankt skurede Dæk, de pyntede Matroser, alt Messing og Metal skinnende i Solen som Guld, og saa et Par rigtig pæne Skipperkoner i nationale hollandske Dragter med stive, klare

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Hovedtøjer, fastholdt ved Ørene med store straalende Metalplader, som jeg ej véd var af Guld eller Messing. Vi blev naturligvis trakterede overmaade pænt og rigeligt og saa viste om overalt paa dette store svømmende Hus, og vi fik saa ved Solnedgangstid en uventet Morskab, idet Spanierne, som vi nok hele Eftermiddagen havde set bevæge sig ovre paa Gammel Holm i deres hvide Uniformer med de højrøde Kraver og Rabatter, nu begyndte at spille og synge og danse deres Fandango etc. De hoppede og sprang saa let og saa raskt, og Musikken lød saa klart over til os, at vi fik os en lille Svingom paa det blanke Dæk. —

Da *Jürgensens* fulgte mig ud til mine Bedsteforældre [Boye], hvor Faders Vogn var og skulde tage mig hjem med til Roskilde igen, græd jeg saa jammerligt paa Vandringen, at *Niels*, da han kom tilbage, sagde til Tante: „Det var da Synd, Madammen vilde sende det stakkels Barn hjem! Det var godt at se, hun har Stedmoder hjemme, saa forsørget hun var." Det var Skade han ikke kunde følge mig lige hjem til Provstegaarden og se, hvor glad jeg sprang af Vognen og i Forældrenes Arme, som begge stod paa Trappen for at modtage deres lille *Lise*. Og saa kom Brødrene løbende en efter en: „Er *Lise* kommen? Er *Lise* kommen?" En nappede mig og en anden klappede mig, og kærligt og godt var det altsammen indenfor den Provstegaards Mure og nok værd at hedde *Lise* dér.

Morsomt var det ogsaa at løbe omkring mellem disse gamle Mure og se, hvor meget de var blevne fornyede, medens jeg var borte. Her var altsaa nyt nok for mig at se. [1])

Det var vist i dette Aar eller maaske først 1809, jeg er ikke ganske sikker heri, men det gør heller intet til Sagen, at gamle Professor, Rektor *Tauber* solgte sit for en privat Mand ualmindelig store Biblio-

[1]) De hyppigt forekommende Beskrivelser af Provstegaardens Ombygninger udelades for en Del, da den hele Bygning senere blev nedrevet.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

thek til Grundlag for det sjællandske Stiftsbibliothek, som skulde oprettes og opbevares i Roskilde Domkirke, og hvilket min Fader tilbød sig at ordne og registrere, saa vidt jeg véd aldeles gratis. *Taubers* Bøger udgjorde nok 8000 Bind, og saasnart det var afgjort, at Stiftsbikliotheket skulde oprettes, blev der sendt Gaver til det af Bøger fra alle de offentlige Biblioteker i Kjøbenhavn, især af deres Dubletter, saa der strax blev 12000 Bind at begynde med. [1]) I mange Aar var som bekendt dette Bibliothek paa Riddersalen i Domkirken, men da Salen ikke kunde opvarmes, kunde Fader jo ikke arbejde der om Vinteren. Men i flere Aar stod Fader, som ellers plejede at læse et Par Timer om Morgenen paa Sengen, nu op Kl. 5 og gik over paa Bibliotheket og arbejdede dér til Kl. 10 à 11.

Undertiden hændte det jo, at der kom Folk, som skulde tale med Fader paa den Tid, han var oppe i Riddersalen, da morede det os Børn at løbe over i Kirken, op ad de mange Trapper og rundt om ad den lange Omgang for at hente Fader, og morsomt var det ogsaa, naar vi imellem fik Lov at besøge ham dér og se paa de i mine Øjne uhyre Dobbelt-Reoler, som var nye og smukke og opstillede i Rækker som lange Gader og saa efterhaanden se dem blive fyldte med Bøgerne, som laa i Stabler, dels paa det lange Bord, dels paa Gulvet. Naar Fader saa tog sig et lille Pusterum, gik han omkring med os for at vise os de mange mærkværdige gamle Bøger, især Munkeskrifterne, i hvilke der ofte var mange Billeder og mange kunstige Bogstaver, som vi slet ikke kendte. Før Stiftsbibliotheket blev bragt op paa Riddersalen, var denne tagen i Brug til Landemodernes Konventforsamlinger, og nu blev der sat et stort smukt Gitter tværs over Salen, som

[1]) Provst Daniel Smith, der kalder det oprettede Stiftsbibliothek lidet nyttigt, siger at Rektor Tauber ved sin Afsked 1808, tvunget af sine maadelige Finanser ved Biskop Münters Godhed fik 5000 Rbd. for sit Bibliothek. Ved kgl. Resolution af 1811 blev Summen udredt af Domkirkens Midler. (Se Kirkehist. Saml. III, 4, S, 673. Pers. Tidsskr. IV, 3, S. 169).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

delte den i to Rum. I det bageste blev Bibliotheket anbragt, og i den forreste Afdeling stod et langt Bord med grønt Klæde over og Stole omkring, hvor Gejstligheden sad under Landemode-Forhandlingerne. Dette store Bord benyttede Fader nu til sit Arbejde. Denne Forandring blev nødvendig ved Konventerne, da det gamle Konventhus, som jeg har omtalt, efterhaanden var forfaldent og ubrugeligt. En af Landemodets Højtideligheder gik imidlertid det simplere Publikum glip af ved denne Forandring, nemlig den højtidelige Procession, naar Præsterne parvis med Bisp og Stiftamtmand i Spidsen marcherede fra Kirken til Konventhuset til Takten af den Salme, som Basuner udførte fra det lille Kirkespirs Lydhuller. Det kaldte altid en Del Tilskuere sammen paa Kirkegaarden, men nu gik Processionen kun nede fra Kirken over Omgangen op til Riddersalen ved Orgelakkompagnement, og det saa ingen uden de faa, som havde havt Taalmodighed til at blive i Kirken under hele den lange Gudstjeneste med Ordination og alt.

Denne Forandring var meget heldig for Provstegaarden, thi det gamle Skræmsel, som stod og skyggede for den og tog Solen fra den, dette gamle grimme Konventhus, blev nu solgt til Nedbrydelse og nedbrudt et Aars Tid efter.

Da Efteraaret nu indtraadte, og man behøvede Kakkelovnsvarme, var den ny Dagligstue tør og brugbar — forstaar sig i raa Materie, vel gibset og med afrevne Vægge; males og betrækkes kunde den ikke endnu, men vi flyttede dog derind og fandt den i alle Maader bekvem og hyggelig.

Hvem der havde Lyst at se et muntert, kærligt Familiestykke, skulde have tittet ind i denne rummelige Stue i Skumringen om Vinteraftnerne, naar Ilden blussede i den smukke moderne Kakkelovn — (moderne efter Datidens Brug), — der stod midt paa Væggen mellem Sovekammer- og Gangdøren og oplyste hele

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Værelset. Da sad stundom Fader, dog oftere *Hans* ved Klaveret, *Herman* med sin Violin i Krogen ved Siden af og *Børge* med sin Fløjte paa det lave Hjørneskab, der dannedes af Brystpanelet; saa gik Fader og Moder Arm i Arm i Midten og saa mange af os Børn og andre unge, som var forsamlede og kunde rummes i den brede Række tværs over Stuen, Haand i Haand, frem og tilbage og sang med rene, klare stærke Stemmer til Akkompagnement af de Instrumenter, alt godt sammenspillet og sammensunget, den ene smukke Sang efter den anden. Mange var af den ældre Hartmanns Kompositioner, f. Ex.: „Den vrede Bølge krusede," „Alt fnysed Heltene, da Rota vild bebuded," „Liden Gunvor" eller og „Kong Christian stod ved højen Mast," eller ogsaa blidere, livligere Sange som: „Der var en Tid, da jeg var meget lille", „I Østen sølvblaa" og saa videre. Jeg kunde blive ved i det uendelige, thi Fader havde lært os en Mængde af sine Horbelevske Ungdomssange, — og hvor glade og lykkelige var ikke alle Ansigter under denne Marche! Undertiden morede det ham ogsaa i Mørkningen, naar han kom ned fra Studerekammeret, at øve os yngre Børn i udenads Regning og Stavning, og stundom ofrede han og Moder et Par Timer i de længere Vinteraftener, naar vi ingen Fremmede havde, for at more os Børn med Øvelser i bouts rimes, som Fader da gerne opgav os, og enhver af os sad saa med sin Tavle og anstrængte sin Hjærnes poetiske Evner. Ved Kaffebordet om Middagen derimod gennemgik Fader altid med de ældre Sønner deres latinske, græske og hebraiske Lektier, Moder hjalp os med de franske.

Det var dette Familieliv, der knyttede Børn og Forældre saa fast sammen. Der var Tugt og Orden i Huset, men aldrig Strænghed eller frastødende Kulde, alt var enigt og kærligt. En, der bestandig var rede til at tage sig af de Smaas Morskab i Mørkningen, var den stille, altid venlige og hjælpsomme Broder *Christian*. Han

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

havde særegne Gaver til at fortælle Eventyr, og naar det kunde lade sig gøre, satte han sig i Skumringen i den dunkleste Krog i Stuen med hele Børneskaren om sig, gærne med *Michael* paa Knæet, vi andre rundt om ham paa Skamler og Gulv, som vi kunde bedst, og næppe har nogen Professor havt et opmærksommere Auditorium. Der var 3 à 4 Historier, som han afvexlede med: „Kongens Skatkammer", „Espen, Asken og Musene", „Tommeliden" og „Troldmanden og Prinsessen". Den sidste var ustridig Yndlingshistorien og blev oftest forlangt, jeg kan saamænd huske dem alle tydeligt og har ofte siden moret andre Børn med at fortælle dem.

Den 29. December 1808 fyldte vor kære anden Moder sit 40. Aar. Hendes Fødselsdag var ikke tidligere bleven overholdt, — men denne Gang fik Fader isinde at overraske hende med et stort Middagsselskab i hendes *eget* Hus! — Først havde Fader hemmelige Konferencer med Tante *Wandel* om, hvorledes hun skulde faa beredt en fin Diner til et stort Selskab uden at Moder mærkede det. Suppe, Fisk og nogle Mellemretter paatog hun sig at skaffe uden at det mærkedes, naar Moder blot kunde komme bort et Par Timer den Formiddag, men Kagen og Stegen maatte besørges af en Kogekone, da de Ting duftede for meget. Borddækningen skulde hun ogsaa sørge lige saa godt for, som Moder selv. Hun listede sig saa om Aftenen ud til Slagter og Kogekone, og et Par Nætter var hun oppe for sine egne Tilberedelser. Hun var ret i sit Es ved saaledes at være Faders Fortrolige og var fuldkommen tavs. Mindre heldig var Fader med *Peer*, Karlen, som om Aftenen i Mørke blev betroet at hente adskillige Flasker Vin hos *Jacob Kornerup*. Den Vin skulde *Peer* nu i Stilhed ad en Bagtrappe liste sig op med paa Faders Studerekammer, hvor han selv var tilstede, modtog dem og gemte dem i et Skab. Men *Peer* var altfor glad ved denne Opdagelse til ganske at kunne tie med

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

den; og fortalte Pigerne, saa snart han kom ned, at nu vilde Provsen rigtig til at fornøje sig. — Om Aftenen før den store Dag havde Tante nok en lille Debat med Moder, som endelig vilde have Risengrød til Formad næste Dag og vanskelig vilde gaa ind paa, at det var pænere med Kødsuppe, da de skulde have Chokolade om Formiddagen. Endelig fik *Wandel* sin Krig frem, hvilket var nødvendigt, for at Suppegryden itide kunde sættes paa, men næppe var de blevet enige om den Sag, saa kom Fru *Møller* hjem fra en gammel Faster med Indbydelse til at drikke Chokolade næste Formiddag i Anledning af Fødselsdagen. Den gamle Jomfru *Møller* var det elskværdigste Væsen og livlig for sin Alder.[1]) Hun havde nylig fyldt 80 Aar, og førte dog endnu en pæn lille Husholdning for sin gamle Fætter, Kæmner *Hersleb*, som var Pebersvend.[2]) Imellem kom de to Gamle til mine Forældre, dog gik Moder oftere til dem. Moder maatte da ogsaa her give efter og love at gaa med derhen næste Formiddag. —

Næppe var Døren lukket efter de to Damer, før alle Hænder kom i Gang. Brænde blev ført ind i Storstuen, og Fader kom selv med Ild og fyrede i paa Kraft, den kolde Storstue skulde jo opvarmes paa et Par Timer. Et Spisebord blev stillet derop saa langt, som Stuen kunde rumme det. Tante kom med det fine Kløverbladsdamask, i Køkkenet blev der „sødet og braset", og paa Slaget $1^1/_2$ var alt parat. I det samme kom ogsaa de første Gæster: Rektor *Schultz* og Frue, og saa blev da endelig Stafetten afsendt efter Damerne hos *Hersleb*. Moder havde længe siddet som paa Naale lige fra Klokken 12, og da nu Budet kom, sprang hun op. „Naa,

---

[1]) Fru Møller og hendes Mand var i Julen 1808 i Besøg i Provstegaarden. Niels Christian Møller var i Følge Fru Fichs Optegnelser ansat ved asiatisk Kompagni. Han blev 1815 Toldkasserer i Svendborg, 1820 Kammerraad, 1829 Justitsraad, 1830 Konsumtionskasserer i Roskilde, 1837 tillige Toldkasserer. Han var gift med sin Kusine Elise Marie Møller. Hendes Faster, den gamle Jomfru Møller døde 1809. (Tildels meddelt af Arkivar Kringelbach).

[2]) Kæmnerkasserer Thomasius Peter Hersleb blev Student fra Roskilde Latinskole ved hvilken han var Skolekasserer til 1819. Han døde 1821.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

der ser Du, *Lise Møller*. Du skal rigtignok bære Skylden. Jeg har jo længe villet være afsted. Er Fader ikke vred?" spurgte hun *Børge*, som var Stafet. — Saa kom da Moder i Hast i Hat og Kaabe, og Fru *Møller* kunde knap følge hende, saa rask løb hun hjemad. Men hvor meget hun end skyndte sig, var der dog alt samlet flere Gæster, da hun traadte ind og ganske forbavset standsede i Døren. Foruden *Schultzes* var der nu kommen: Farbroder *Hertz* og Kone, Professor *Gamborg* og Frue, *Hartmanns, Glahns,* Købmand *Jacob Kornerup* og Kone, begge vore gamle Inspektører *Deichmann* og *Schultz*. Hun blev som sagt staaende i Døren og stirrede lidt, men da de nu alle kom frem med Gratulationer, gik hun venlig og smilende, men dog ganske forlegen omkring imellem dem og sagde: „Ja, jeg takker alle gode Venner for Deres store Opmærksomhed, men jeg kan ikke begribe, hvorledes det er blevet saa bekendt, at jeg fylder 40 Aar i Dag. *Lise Møller!* Du og Din Mand maa bestemt have løbet Byen rundt som Udraabere. Men hvad skal jeg dog nu byde alle disse Gæster? Det bliver vist for sent at koge Chokolade nu, og til Middag tør jeg ikke indbyde saa mange uventet, men dersom jeg turde bede Dem komme igen i Aften — —" Her afbrød Fader hende: „Ja, lille *Stence*, tør Du ikke bede dem til Middag, saa tør saamænd jeg. De skal alle være velkomne ved vort Bord." „Men, kære Mand, saa har Du da ladet *Wandel* spæde Suppen forskrækkeligt!" „Aa nej, den slaar nok til," svarede han og gik hen for at aabne Døren til Storstuen, medens Gæsterne tog Hat og Kaabe fra Moder; da gik Gangdøren op, og ind traadte gamle Faster *Møller* og *Hersleb*. „Men hvad er dog dette?" raabte Moder, „De med!" Og medens Moder havde vendt Ryggen til, havde Fader aabnet begge Fløjdøre til Storstuen — og hele det pyntelige Bord med Frugter og Blomster og den store Kransekage paa Midten straalede hende i Møde, og atter maatte hun udbryde: „Men hvad er dog dette, lille Mand?"

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Og Glædestaarer glinsede i hans kærlige Øjne, da han svarede: „Dette er min *Stences* 40aarige Fødselsdag, som jeg nu beder disse gode Venner hjælpe mig at højtideligholde!“ Og saa førte han Moder, medens hun stille skjulte sine Øjne i Lommetørklædet, ind til den midterste Plads lige for den stolte Kage, der prangede med hendes Navn i Purpur paa hvid Sukkerbund. — Morsomt var det at høre Moder ved hver ny Anretning sige: „Naa, hvad mon vi nu skal have? Hvad mon *Wandel* nu trakterer med?“ Alle morede sig over den fuldkomne Surprise, Fader ikke mindst, og jeg tvivler paa, at nogen af Deltagerne i denne Diner nogensinde havde bivaanet en muntrere. Og da nu Gaflen kom i Stegen, blev der omdelt en Sang af Farbroder, forresten husker jeg ikke mere af Sangen end de sidste Strofer:

Lev for os og lev for alle,
Som har kendt og følt Dit Værd!
Lev til Børnebørn Dig lalle:
Kære Bedstemo'er bliv her!

Vi stemmede i med Jubel, og efter Skaalen kom et Hurra, som gav tredobbelt Klang over mod den gamle Kirke. Vor Herre var da ogsaa saa god at bønhøre Ønsket, thi hun blev baade Bedstemoder og Oldemoder.

Med denne lille Familiefest, som jeg mener sætter Læseren ret livligt ind i det kærlige Familieliv i Provstegaarden, er Aaret 1808 jo omtrent afsluttet, men pludselig er jeg kommen i Tanker om en Begivenhed fra Spaniernes Tid i denne Sommer, som jeg selv undrer mig over at have glemt, da den dog dengang gjorde stærkt Indtryk paa mit Barnesind, ja jeg tør vel sige, den var temmelig uhyggelig for enhver Roskildenser, da den indtraf.

Det var en Søndag [den 31. Juli], kort efter at jeg var kommen hjem fra den omtalte Københavnstur, at vi Børn fik Lov at gaa over i Palaisgaarden og se paa

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

den stadselige [spanske] katholske Gudstjeneste, hvor alle Officererne og flere af deres Damer mødte i elegante Dragter; Fløjl, Silke, Guld og Sølv straalede, hvorhen man vendte Øjet. Damerne sad i to Rækker ved Siden af Hovedindgangen til Palaiset, og naar der skulde knæles, og naar de skulde staa op, gik de alle som trukne paa en Snor i Takten af den dejlige Musik, de havde. Den broget pyntede Præst stod øverst paa Indgangstrappen og talede og messede skiftevis. Hele Gaarden var fuld af Soldater, som trolig fulgte alle Bevægelser. Naar vi stod rolige og stille, fik vi Lov at staa i den *lille* Gaard og se til, og det var jo et helt Skuespil for os. Paa Palaiset boede Generalen med sin Stab og de fleste Officersfruer.[1]) Om Generalen var spansk eller fransk, det véd jeg ikke, men han var ikke yndet af Soldaterne, sagde man, og der havde nok af og til været lidt Mytteri imod ham igære, men en fransk Adjutant, han havde, forstod da gerne at tale Folkene til Orden igen, da han var meget yndet af de Menige.

Den forannævnte Søndag var vi tre yngste Søskende budne op til *Jacob Kornerups* om Eftermiddagen, maaske mine ældre Brødre endnu var paa Ferierejse. Vi havde vel været en Timestid ude i *Kornerups* dejlige store Have og leget med deres Børn og var nu alle samlede paa den høje Sneglebakke, da vi pludselig hørte en underlig Dundren: Puf! Puf! „Hvad er dog det?“ spurgte en af os. Vi lyttede alle lidt, men saa raabte Drengene: „Aa, det er de uartige Gadedrenge ude i Strædet, der kaster Sten paa vor Havelaage, men vi skal lære dem!“ Og derpaa stormede alle Drengene ned ad Bakken hen til Laagen og bombarderede den indenfra med Sten. Det gjorde imidlertid ingen Virkning. Puf! Puf! blev det ved at lyde udefra, og vi

[1]) Den franske General François Nicolas Fririon (1766—1840) havde Kommandoen over de to spanske Regimenter Asturias og Guadalajara, der laa i Roskilde og Omegn.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Pigebørn begyndte netop at blive bange og tale om, at det var lige som Skud, da Hr. *Kornerup* selv kom ned til os og sagde, at vi maatte strax komme ind, der var Bud efter os fra vore Forældre, som var nede hos *Schultz's*, hvis Pige var der for at hente os derned. Herover blev vi jo meget forundrede og endnu mere, da Pigen sagde os, at hun skulde gaa med os om ad Provstestrædet og Bondethinget ind i *Schultz's* Have. Vi maatte ikke gaa ad Gaden eller Kirkegaarden, for dér var saa mange Soldater, som skød. Det var det altsaa, vi hørte. Halv bange, dog endnu mere forbavsede fulgte vi da med hende den anviste Vej og snurrigt nok, da vi kom til Rektorens Haveport ud til Bondethinget, gik Sønnerne derinde og kastede Sten paa Porten, da de ogsaa troede, at det var Drengene udenfor, der slog med Sten. Men da vi kom op i Stuen til vore Forældre, fik vi dog lidt mere at vide. De havde da hørt, at da Soldaterne om Eftermiddagen samledes i Palaisgaarden, hvor de efter Ordre plejede at opføre Koncert hver Søndag Eftermiddag, havde de i Stedet for Instrumenter bragt Geværer, Kugler og Krudt med og begyndte at raabe paa Generalen, skyde paa Vinduerne og true ham paa Livet. Han vovede sig dog ud i Døren og begyndte at kommandere dem til Orden, men maatte flygte ind igen, da Larmen kun tiltog. Mere vidste man ikke, men nu standsede Skuddene pludselig, og man saa mange Soldater fare ganske forstyrrede omkring paa Gaden. Lidt efter blev alt stille, og kun hist og her stod Soldater samlede i smaa Hobe og hviskede sagte. Det var nu Aften, og vore Forældre gik hjem med os gennem *Schultz's* Have ad Bondethinget og op over Kirkegaarden, og paa den Vej saa vi ikke en Militær. Først næste Morgen fik vi Sammenhængen at vide. Da Generalen ikke kunde stille Tumulten, gik hans franske Adjutant modig ud blandt Folkene og haabede, stolende paa sin Yndest hos de Menige, at kunne tale dem tilrette; men ophidsede som de var,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

hørte de ikke hans Ord, men trængte ind paa ham med Vold, saa han maatte flygte, og da de spærrede Indgangen for ham, vilde han flygte ind ad et aabent Vindu. Da fik han i det samme en Kugle i Nakken og styrtede død ind paa Stuegulvet. Da de fik at vide i Gaarden, hvilken Udaad de havde øvet, overfaldt dem dog en Skræk, og al Skydning ophørte. Imidlertid var der dog adskillige, som holdt med Generalen og ej havde deltaget i Mytteriet. Ved deres Hjælp blev nok Ophavsmændene grebne og arresterede. Mere véd jeg ikke derom. Et Par Dage senere drog alle de Spanske bort fra Roskilde. Hvor den franske Officers Lig blev bragt hen, har jeg aldrig hørt. Jeg troer ikke, han blev begravet der i Byen, ellers havde jeg nok faaet hans Grav at se. [1])

Og saa Farvel til 1808.

— — — Et livligt Minde har jeg fra Fastelavns Mandag 1809: Mine Brødre havde den Dag *første* Gang faaet Lyst til at give en lille Forestilling i Samling med nogle af deres Skolekammerater. Vore Forældre havde intet derimod og overlod dem villig Storstuen til Skueplads. Den var jo rummelig, og med Anbringelsen af nogle Skærmbrætter og et Par Sengetæpper til Fortæppe var Theatret snart i Stand. Holbergs „Julestue" blev da valgt til at aabne den Privatscene i Provstegaarden, som senere i mange Aar tjente til at forhøje vore Juleglæder. Til den første Forestilling havde de ikke andre Damer end mig, der nok kunde være med at afgive et værdigt Exemplar af et Skolebarn. De nødvendige Medhjælpere blandt Disciplene blev valgte. Theatret blev indrettet af *Christian Jensen*, Søn af en Kantorenke, som et Par Aar senere [før] blev gift med Professor *Taubers* ældste Søn *Emanuel*, der blev Rektor

[1]) Den nøjagtigste Fremstilling af Begivenhederne findes i „Fra Arkiv og Museum II (Oberst F. J. d'Orignys Dagbog). Den franske Lieutenant B. Marabails Lig blev i Følge kgl. Ordre begravet i Kbhvn. med militær Honnør. Medd. fra Krigsarkiverne III. S. 480.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

i Aalborg. *Chr. Jensen* var en dygtig Mekanikus i sin Opvæxt og gav sig af med alle Kunstpillerier.[1]) Til disse Fastelavnsløjer var *Christian Kall*, en Søn af Doktoren, valgt til Suflør. Han kom tidt ned i vort Køkken og hjalp mine Brødre med deres Mellemmad; man sagde Moderen var lidt knap mod den lange Dreng, der løb svært op.[2])

Da Forestillingsaftenen kom, gik alt ypperligt, syntes vi, idet mindste til fælles Tilfredshed og det var jo nok.

Man erindrer maaske, at jeg har omtalt, at Onkel *Jürgensen* døde 1809. Det var endnu Vinter, korte Dage og lange, mørke Aftener; jeg kan huske, jeg gik en saadan med Fader og Moder i Blæst og Sne og Smudsk ned ad den lange mørke Nyhavn (Hovedstadens Belysning var dengang ikke stort bedre end Smaabyernes med de dunkle Tranlamper) ind til den kære, stakkels Tante *Jürgensen*, som sad i dyb Sorg med sine tre Børn. Foruden Sorgen at have mistet sin Mand og Fader var der endnu et haardt Tryk: smaa Omstændigheder; Onkel var gaaet pludselig bort endnu temmelig ung og havde ikke naaet at samle noget til Hjælp for sine Efterladte. Mæglerforretningen var øjeblikkelig overtaget af Onkels Fuldmægtig, *Rink*, for dennes egen Regning,[3]) og Tante havde knap nogen Enkepension, idetmindste kunde der da ingen tilfalde hende af det Offentlige. Part i en lille Tontine havde hun engang faaet af sin Fader, og foruden denne var hun omtrent overladt til selv at skulle sørge for sig og Børnene. Det lille Hus var dog hendes, det beholdt hun. Det er jo ikke Tante *Jürgensens* og hendes Families Historie jeg her skriver, men jeg kan dog ikke

[1]) Johan Christian Jensen, født 1790, blev Student fra Aarhus 1810, blev Sognepræst til Laurbjerg o. a. St., 1840 til Houlbjerg, Afsked 1877 og døde 1885, 95 Aar gammel.

[2]) Johan Christian Kall (1795—1858), Student fra Roskilde 1812, Dr. juris 1828, Byfoged i Vordingborg 1830, Afsked paa Grund af Embedsforsømmelse 1834, politisk Medarbejder ved Berlingske Tidende.

[3]) Vistnok Grosserer Johannes Rink, født i Ditmarsken, død 1865, 81 Aar gammel.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

lade være at udtale min dybe Beundring og Højagtelse for denne udmærkede Kone, hvem jeg næsten ogsaa betragter som min tredie Moder. Hvorledes hun forstod ved sit Malertalent og mange andre udmærkede Evner, ikke alene selv at arbejde sig frem, men meget hurtig ogsaa at bringe sine begavede Døtre til at hjælpe hende med at erhverve et, vistnok kun tarveligt, men anstændigt Udkomme, det var virkelig forbavsende! De kom snart til at illuminere Flora danica, de malede Border paa Silketøj for Hoffet, Portefeuiller og mangehaande Nettiteter til det dengang nylig oprettede Industrimagasin,[1]) og det saa udmærket smukt, at der ingen Mangel var paa Afsætning, de arbejdede alle fra tidlig Morgen til Midnat. Ogsaa paa andre Maader, ved at undervise, tage Pensionærer i Huset osv. vidste hun at forøge sine Indtægter, saa at hun kunde skaffe sine Pigebørn en udmærket Opdragelse, svarende til deres Evner. Skøndt hendes Søster Fru *Gyllembourg* unægtelig var meget begavet og vistnok fortjener den Beundring for sine Skrifter, som Verden ogsaa i fuldt Maal yder hende,[2]) saa var Tante *Lises* (som vi altid kaldte hende) Begavelse vist ingenlunde ringere, og i hendes hele Færd var hun en saa fuldkommen Kvinde og Moder, som man længe skal søge en Lige til, og dertil var hun saa from, kristelig troende, med en saa fast Tillid til Guds Forsyn og Fadergodhed baade i hendes trange og i hendes bedre Kaar, at hun ogsaa i den Henseende staar for mig som et lysende Exempel, langt over Tante *Sine* (Fru Gyllembourg).

Endnu ser jeg saa tydelig for mig det blege, magre Ansigt med de rødgrædte Øjne under den sorte Krepkappe, og *Bolette*[3]) var den Aften et Sidestykke til Mo-

[1]) „Selskabet for indenlandsk Kunstflid" blev oprettet 1808 og besørgede i sit Industrimagasin paa Hjørnet af Admiralgade og Vingaardsstræde kvindelige Haandarbejder udstillede til Salg. (Jul. Clausen. Studier over Heibergs Vaudeviller. S. 79.)

[2]) Det vil erindres, at Fru Gyllembourgs Forfattervirksomhed først begynder 1827, altsaa efter den Tid, disse Memoirer omhandler.

[3]) Fru Jürgensens ældste Datter Bolette Sophie (1795—1881). Den yngste Datter hed Johanne Christine, født 1805, døde 36 Aar gammel, se nedenfor.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ELISABETH DOROTHEA JÜRGENSEN født BUNTZEN
(„Tante Lise"). Efter Maleri

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

deren, bleg, mager og svag saa hun ud. Med mine Forældre talte Tante *Lise* meget om sin fremtidige Indretning. Hun vilde leje de to underste Etager bort af sit Hus og selv flytte op i den øverste, som var Mezzanin og derfor vilde give mindre Leje. Der oppe var ogsaa et Værelse bag Køkkenet, som hun kunde leje ud, naar der fandtes et skikkeligt Menneske, som ville tage tiltakke med den Indgang. Og det fandt mine Forældre strax i Broder *Peter Thrige*, som skulde være Student dette Efteraar. —

Den Sommer, som fulgte paa denne Vinter, var ellers slem nok for stakkels *Peter*, Koldfeber grasserede stærkt et Par Aar i Roskilde, og han havde den tre Gange, medens han læste til sin Examen. Imidlertid hjalp vor Herre ham dog til lidt Kræfter igen henad Efteraaret, og sund og rask og rødmusset drog den unge Student til Hovedstaden. Det var samme Aar som *Johan Henrik Clausen* blev demitteret fra Metropolitanskolen, og han og Broder *Peter* kappedes nok om Æren at blive den ypperste det Aar, og om jeg husker ret, saa stred de samme to ogsaa om, hvem der skulde indkaldes til anden Examen; men det var vist *Clausen*, der vandt, skøndt *Peter* var vel egenlig lige saa dygtig. [1]) Han var altid meget flittig, havde en udmærket Hukommelse og godt Mod ved Examina. Han var nu fuldkommen installeret i Tante *Lises* Hus

[1]) Forf. mener naturligvis Henrik Nicolai Clausen (1793—1877), den senere Universitets Professor og Sjællands Biskop. Hans Peter Thrige fik Udmærkelse til alle Examiner, saavel som H. N. Clausen. Denne dvæler i sine Memoirer (Optegnelser om mit Levneds og min Tids Historie. Kbh. 1877. Side 57 ff.) længe ved sine Besøg i Provstegaarden i Roskilde. Han skriver: „Min Ven Thrige, senere Overlærer ved Roskilde Skole, havde i en Sommerferie indført mig i Stiffaderens, Domprovst Hertz's, Hus i Roskilde, og siden den Tid tilbragte jeg i en Række af Aar Juleugen derude i Præsteboligen. Allerede for flere Aar siden er den nedreven, men den laa omtrent paa samme Sted som den nuværende, kun anderledes vendt, mellem Domkirken og Isefjorden og med Udsigt til begge. Det lykkelige og herlige Familieliv blev til Festens Tid beriget med Besøg af elskværdige Slægtninge og Venner fra Hovedstaden, og Ugens Dage gik hen i Munterhed og megen Moro; der var ikke alene Musik og Sang, men ogsaa Komedie med alle fornøjelige Tilberedelser og Bal baade i Hjemmet og paa Byens Raadhus eller i Palaisets Sal — senere Stændersalen". Og med stor Glæde omtaler han derefter Weyse mellem „de faste Julegæster i Roskilde Provstegaard."

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

som et Lem af Familien, blev ganske behandlet som Søn og fulgte ofte med dem i Familier, hvor de havde Omgang. Da nu Julen kom dette Aar og han skulde hjem i Ferien, blev Tante og hendes Børn indbudt at komme med ud til Roskildejulen, og fra den Tid havde vi hvert Aar den Glæde, at de var vore Julegæster, dog altid saaledes, at de tilbragte Juleaften hos *Gyllembourgs*, hvor der var svensk „Juleklap", om hvilken de da fortalte os meget morsomt, og hvor der altid var en stor Forsamling af vittige Hoveder, som hjalp til at gøre Spøgen interessant og underholdende. Dér kom den Aften *L. Kruse*, begge *Ørstederne*, *Weyse*, *Baggesen* o. fl., som alle længe iforvejen beredte sig til at frembære deres Julegaver paa den morsomste og vittigste Maade, som ingen ved den Lejlighed maatte støde sig over, om han end fik en lille Ters. Da var jo *Johan Ludvig Heiberg* ogsaa voxen; han blev Student samme Aar som *Peter Thrige* og var da alt begyndt at optræde som Digter og vække Opsigt ved sin satiriske Vits. [1])

Første Juledag sendte Fader sin Vogn ind saa betids, at den kunde bringe Tante *Lise* med hele hendes Ungdom ud til vor Julemiddag, og hvilket Liv kom der da ikke i Huset! Saa blev de hos os til den 7. eller 8. Januar, og saa kørte Vognen dem ind igen, for den 9. Januar var det *Gyllembourgs* Fødselsdag, og da fortsattes Juleklappen, som gerne var saa righoldig med Deviser, Deklamation og Sange, at det ikke kunde endes paa én Aften.

[1810—1811] — At Fader i disse to Aar og flere paafølgende Aar vedblev at arbejde troligt paa Stiftsbibliothekets Ordning, kan man vel forstaa; om han

[1]) Johan Ludvig Heiberg kom strax ved Faderens Landsforvisning i Huset hos sin Tante Lise Jürgensen til 1802, derpaa til Rahbeks til 1804 og dernæst atter til Mosteren, til han blev Student 1809.

Hvilken Rolle Julefesten spillede i det Gyllembourgske Hus kan ses af Brevene til og fra Heiberg, da han 1812 var i Sverige. (Museum 1890. Side 558. ff.)

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

beskæftigede sig med andre Aandsarbejder, foruden sine Prædikener, i disse Aar, véd jeg ikke, uden om ét, som jeg godt erindrer just blev færdigt 1811 i Foraaret. Det var et historisk Drama: „Slaget ved Nisaa", som han kaldte det. Kort før *Hermann* skulde konfirmeres, fik jeg Omgangssygen: Koldfeber, men havde min gode Dag, da Fader en Aften vilde forelæse Moder og *Schultz's* sit Stykke, før han sendte det ind til Theaterdirektionen, som var hans Hensigt, og da jeg inderlig gerne vilde høre med, men var meget mat, fik jeg Lov at ligge bag Faders Ryg paa en Pude i Sofaen. — Jeg hørte vist kun et Par Scener, før jeg sødelig slumrede ind og vaagnede først, da jeg hørte det enstemmige Bifald, som blev Stykket til Del ved dets Slutning. Ja, *dette* Publikum var henrykt derover, og jeg, som ej alene siden har læst det flere Gange, men endnu ejer Manuskriptet, kan heller ikke begribe, hvorfor Direktionen ikke vilde antage det, da det vist vilde gøre Lykke hos et større Publikum, men maaske manglede der Personale til at udføre det, og maaske vilde de nye Dekorationer, som det udkrævede, koste for meget. Jeg véd det kort sagt ikke, men Fader fik det tilbage med Protest, og saa lod han det ligge utrykt og ubrugt, og jeg har aldrig dengang eller senere hørt ham ytre nogen Vrede eller Fortrydelighed over dette mislykkede Forsøg.

En af disse Vintre, maaske var det i Begyndelsen af 1810, blev *Heiberg-Jürgensen* [1]) angreben af den forfærdelige Sygdom, som kaldes St. Veits Dans, og det i en saa høj Grad, at ingen af Kjøbenhavns Læger havde set den eller kendt den med saa voldsomme Ytringer. Han havde været ude paa Skøjter med en

[1]) Peter Andreas Heiberg-Jürgensen (1800—1860). Han gik i Efterslægtens Skole, men paa Grund af Svagelighed kom han 1812 i Huset hos Domprovstens i Roskilde, hvor han blev Student 1819. Han blev 1843 Sognepræst i Nørre-Vedby og Alslev og 1852 Stiftsprovst. 1827 blev han gift med sin Kusine Thomasine Elisabeth Johanne Koch (1809—86), Datter af Pastor Hans Christopher Elers Koch og Laurenze Buntzen.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Ven og Skolekammerat, *Ludvig Klingberg* (Søn af Højesteretsadvokaten), Isen brast, og *Ludvig Klingberg* faldt i, blev med Nød trukken op af *Heiberg-Jürgensen* og fik saa den heldige Drenge-Ide at krybe op i et Træ i en af Alleerne og sidde og tørre sine Klæder for ej at gaa drivvaad gennem Byen. *Heiberg-Jürgensen* stod nedenfor og ventede trolig paa ham. Følgen blev naturligvis, at *Ludvig* strax fik en Feber, som gik over til en Gren af St. Veits Dans og endte, saa vidt jeg véd, med Døden. *Heiberg-Jürgensen* saa flere Gange til ham under Sygdommen, saa vel ogsaa Ytringer af St. Veits og sørgede meget over Vennens Død. Han var i det hele en sart Dreng, opvoxet mellem Moder og Søstre, og havde for at fordrive Tiden ofte moret sig med at lære baade at strikke og brodere Tamburin af Søstrene. Derfor havde han færre Kræfter til at modstaa St. Veitsdansens Angreb, der meldte sig hos ham kort efter *Ludvig Klingbergs* Død og strax tog hæftig til. Flere af de dygtigste Læger blev tilkaldt, skøndt Tantes Kaar var saa knappe, men ingen fandt paa Raad. Midt i denne sørgelige Periode traf det sig, at jeg kom til Byen for at besøge Kusinerne et Par Dage, men *Heiberg-Jürgensen* blev saa glad ved mit Komme, og da hans Sygdom tiltog, hver Gang der var Tale om min Hjemrejse, saa blev mit Besøg efterhaanden forlænget fra et Par Dage til et Par Maaneder, og jeg fik da god Lejlighed til at lære denne voldsomme Sygdom at kende i alle sine mærkværdige Faser.[1])

Omsider maatte jeg dog hjem igen efter dette lange Besøg, min stakkels Fætter var endnu lige syg, og Lægerne lige raadvilde. Da kom Professor *Ørsted* (Kemikeren), som Tante kendte fra *Gyllembourgs*, op til hende og spurgte, om han ikke maatte prøve at magnetisere hendes Søn. Det var just i den Tid, da han ivrigt experimenterede med Magnetismen som Lægemiddel. Lægerne blev nu kaldt til, og efter nogen De-

[1]) Den indgaaende Beskrivelse af Sygdommen forbigaas.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

liberation blev de enige om at prøve dette sidste Middel. *Ørsted* kom da og magnetiserede Drengen to Gange daglig. Det var ikke vanskeligt at bringe den svækkede krampeexalterede Syge i magnetisk Søvn. Han sov næsten strax og vaagnede netop igen til den af Professoren bestemte Tid; forskellige Experimenter blev ogsaa prøvet med ham under Søvnen, der dog altid var urolig. Undertiden talte han i Søvne og svarede endogsaa rigtigt paa Spørgsmaal. En Dag sagde han *uopfordret*, medens han sov, at de skulde bruge Staalbade til ham. Det blev ogsaa forsøgt, og til almindelig Glæde var Virkningen af denne Kur forbavsende. — Hen paa Sommeren, da Drengen blev noget stærkere, erklærede Lægerne og Professoren, at det vilde være nødvendigt, at han kom ud af det indesluttede Stueliv, helst paa Landet blandt andre Drenge. Saa tilbød mine Forældre paa en Prøve at tage imod ham. Gik det saa godt, kunde han maaske omsider gaa i Skole derude med mine Brødre, og det blev da Resultatet til Tantes store Glæde og min Fætters store Held. Sygdommen veg efterhaanden for det friske, muntre Liv. Han blev sund og stærk, gik i Latinskolen og blev Student 1820. —

Saaledes blev da Broder *Peter Thriges* Plads ved Bordet i Provstegaarden udfyldt, og det var for at naa til dette lille Resultat, at jeg svang mine Læsere saa længe omkring i den rædsomme St. Veits Dans.

Det var ellers just i disse Aaringer, at Priserne paa alle Livets Fornødenheder steg saa umaadelig højt, at man næppe nu bagefter kan fatte, hvorledes Folk bar dem ad for at leve. Vore Penge faldt ganske i Værdi, vistnok fordi vi næsten kun ejede Papirspenge her i Landet. Lidet Kobber, mindre Sølv og intet Guld. En Dukat til 2 Rdlr. kostede 50, 60, ja jeg tror tilsidst 100 Rdlr. i Sedler. Det var en svær Tid for Fader at bygge i og efterhaands at sende Sønnerne til Universitetet, og dog var Domprovstiet et stort Embede, og det, at han fik sine Tiender in natura var jo en stor Fordel,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

thi Kornet var jo som alt andet, urimelig dyrt. Men for Fattigfolk, Enker og Embedsmænd, som sad paa fast Gage, f. Ex. en Adjunkt, som var gift og havde 400 Rdlr. aarlig, hvordan de Mennesker slap igennem de mange dyre Aar, er ubegribeligt. Lidt blev der jo lagt til Pensioner og Gager af Kongens Kasse hvert Aar under Navn af Gratialer, men hvad forslog det! 50 til 100 Rdlr., naar et Par Støvler kostede 20 Rdlr., en Mandshat 20—30 Rdlr. Fader fik paa den Tid en ny Præstekjole, vist ikke af fineste Klæde, den kostede 600 Rdlr. 1 Pund The kostede 20 Rdlr., en Otting Smør 100 Rdlr., og Kaffe og Sukker var næsten ikke til at opveje med Penge.

Ubeskrivelige er de Forfalskninger, som fandt Sted. Ordenligt, spiseligt Rugbrød var næppe at faa for dem, der ikke selv lagde Dejgen. Bagerne blandede den ikke alene med Bygmel, men med Kartofler, Grut og alle Slags for Mennesker uspiselige Ting. Det blev da en Nødvendighed i ethvert nogenlunde ordenligt Hus at finde paa al mulig Industri og Tilberedelse af mange Ting hjemme, som man aldrig før havde tænkt paa. Moder og Tante *Wandel* hjalpes troligt at udspekulere, hvad de selv kunde fabrikere. Fra den Tid bryggede vi Øl hjemme. Moder satte Eddike, lavede Ribsvin, kogte al den Sæbe, som blev brugt, fik Bistader i Haven og indsamlede Honning; næsten alt, som blev syltet til Husholdning, blev syltet i Honning. Der blev næsten ikke brugt Sukker i Huset uden til Fader og til Fremmede. Moder og *Wandel* tog en Smule Puddersukker i Munden til deres Kaffe og The. Jeg husker endnu tydelig, hvorledes Moder sad med lidt Sukker paa en Theske og rystede den, indtil der kun laa et Par Gran paa Spidsen. Men naar jeg siger Kaffe og The, er det fejlagtigt. The blev kun brugt, naar der kom Fremmede, til daglig havde vi Brødkager, som blev tagne fra Rugbrødsdejgen, før den kom til Bageren og tørrede i Flader som en Tallerken i vor

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Stegeovn, siden skaaret i Strimler og ristede og brækkede i Thepotten og skænket kogende Vand paa, og dette Brødvand syntes jeg dengang smagte bedre end The. Og Kaffen bestod af lollandske Vikker, som blev dyrket i Haven, Ærter og kogte Gulerødder, skaarne i Tærner. Disse tre Surrogater blev brændt sammen med $^1/_4$ Part Kaffebønner. Det var i flere Aar mine Forældres Kaffe. Vi Børn fik Mælkevand for The og aldrig Kaffe, før vi blev voxne.

Hør blev der saaet i vort store Vænge. Moder og vi Børn ruskede den med stor Plasér. Saa blev den „røddet" i vor Dam, tørret paa Græsset, braget og skættet i Vænget under Moders Tilsyn, heglet paa Loftet af Tante og Pigen, spundet mest af Moder og Tante, bleget eller farvet, alt som den nu skulde bruges, og kun vævet ude. Vi holdt Faar, og Ulden blev ligeledes behandlet hjemme indtil Vævningen til Klæde eller Gulvtæpper. Kort, der var en Industri og Flid, som gav Liv i Huset og sparede Fader mangen Skilling. Og man maa ikke tro, at vi levede ensomt under al den Travlhed, nej Gæster kom og gik fremdeles, baade indenbys og udenbys, altid modtagne med Venlighed og Gæstfrihed. —

En Art af Forlystelse, som man næppe skulde tro kunde bestaa i disse dyre Tider, kom dog virkelig i Gang og holdtes vedlige i flere Aar. Det var de saakaldte „Skolekoncerter", som Kantor *Hartmann* med nogle af Adjunkternes og Disciplenes Hjælp fik arrangeret. Han havde udmærkede Gaver til at finde og bruge de bedste Sangstemmer, det beviste han især ved den udmærkede Korsang, som han skabte af Borgerskolens Drenge i Domkirken, der blev beundret endog af Musikkendere i Kjøbenhavn (for et Par Aar siden bemærkede jeg med Sorg, at hans Søn ikke havde forstaaet at bevare dette udmærkede Kor); han var Syngelærer i Latinskolen, og paa disse Koncerter [Skolekoncerterne] fik man først et Par Instrumental-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

numre og saa Vokalmusik. Ved de første spillede *Hermanns* Violin ikke nogen ubetydelig Rolle, stundom hjalp *Hans* lidt med Violoncellen, og i Sangen var hans Sopran et Par Aar den vigtigste, *Børge* afløste ham og overgik ham, *Hartmann* kaldte ham „Skolens Madam *Frydendal*“, og hun var jo i den Tid det kgl. Theaters, ja maaske Danmarks første Sangerinde. Disse Koncerter medtog gerne et Par Timer, saa dansedes et Par Timer. —

I Efteraaret 1811 begyndte Rektoren at skrante, Sygdommen tog snart til og Kræfterne af. Først i November maatte han tage til Kjøbenhavn for at konsulere Professor *Fenger*, Dronning *Maries* Livlæge, som var en god Ven af ham; *Fenger* erklærede det for Brystvattersot og vilde beholde ham i Kur i sit Hus. Saa maatte hans Kone ogsaa derind. — Henimod Jul var han omtrent opgivet.

Første Juledag kom *Jürgensens* og *Peter Thrige*, og husker jeg ret, saa blev Rasmus Montanus spillet paa Moders Fødselsdag, og vi Unge var glade. Det var vist første Gang, den unge *Clausen* var med som Student til Julebesøg hos os. Da var hans Fader bleven Stiftsprovst efter *Plum*, der var bleven Biskop i Fyen.[1]) Da han [Plum] flyttede derover, husker jeg han skrev til Fader fra Kjøbenhavn, at han kom selv 13de til Roskilde og bad om Nattelogis én Nat for alle Tretten i Provstegaarden. Og der blev da ogsaa indrettet Senge til dem alle, skøndt det kneb. Og saa kniber jeg her ud af 1810 og 1811, som blev mig lange nok, maaske for lange for Læserne. Naar jeg sidder saaledes alene, næsten kun henvist til mit eget Selskab, som jeg saa ofte gør, da jeg er saa tunghør, saa er det mig en behagelig Adspredelse og Opmuntring ganske at hengive mig til gamle Minder og prøve min egen Hukommelse, hvor langt den kan naa til-

[1]) Stiftsprovst i Sjælland, Frederik Plum (1760—1834) blev Biskop 1811 og afløst som Stiftsprovst af Henrik Georg Clausen (1759—1840).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

bage, endog i Smaating, men nu videre frem! Altsaa til 1812.

Vore Julegæster var næppe rejste, som sædvanlig den 7. Januar, før der kom Stafet til Fader, at den kære *Schultz* ikke havde mange Dage, maaske Timer tilbage. — Næste Formiddag kom der atter Stafet med Brev: *Schultz* var død om Natten Kl. 3. — Skade at han kun i saa faa Aar var Skolens Rektor! Under hans Styrelse var den alt voxet betydelig i Anseelse og Elevantal. Mange rige og højtstaaende Folk havde fra fjerne Steder, ja fremmede Lande, sendt deres Sønner dertil, og især ansaas det for en Lykke at faa dem anbragt i Rektorens Hus. — — —

Overlærer Dr. *Schmidt* [1]) blev — om jeg tør sige det, uheldigvis konstitueret til Rektor i *Schultz's* Sted. Han var vistnok langtfra den Post voxen. Hvordan han senere var som Gejstlig, véd jeg ikke, men som Lærer var han mildest talt en Fusentast, som sjælden vejede sine Ord, men bruste frem med dem i Lidenskabelighed. Ofte var han stræng uden Grund, maaske lige saa ofte mild uden den. [2]) —

Hans blev Student 1811, han var dengang et ualmindelig smukt ungt Menneske med et Par dejlige levende brune Øjne, mørkt Lokkehaar, en Kulør, som nok kunde tyde lidt hen paa det hektiske, men dog ikke endnu dengang gav ham et egenlig svagt Udseende, veldannede Lineamenter, og dertil var han, skøndt ikke meget stor, dog meget velskabt. Mange behagelige Selskabstalenter besad han ogsaa. Han dansede smukt, gav en indtagende Elsker paa Scenen,

[1]) Ovennævnte Daniel Smith, se Side 59.

[2]) Provstens yngste Søn Børge Theodorus, som det ikke gik godt i Skolen, hvor han blev miskendt af den konstituerede Rektor, Daniel Smith, blev paa den Tid sat i Lære i Agent Johan Gottlieb Wildes Klædefabrik i Kbhvn. Denne Begivenhed fortælles overordentlig vidtløftigt, men er uden anden Interesse, end at den yderligere fremhæver det inderlige Familieliv i Provstegaarden, og den gode, stilfærdige Drengs Bortrejse fylder Hjemmet med Sorg. Den senere Fremstilling afbrydes ofte med bekymrede Beretninger om „den stakkels Børge".

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

en meget opmærksom og fin Kavaler i Selskab. Spillede godt Fortepiano, til Nød lidt Violoncel, Violin og Fløjte, kunde godt tage sit Parti i en Duet, Terzet osv., skrev nette lyriske Vers, komponerede nette Smaating og skrev nydelige Noder til unge Damer, naar han forærede dem sine Sonnetter. Man kan vel tænke sig, at min kære Broder *Hans* med dette behagelige Ydre og disse selskabelige Talenter snart blev en velkommen Gæst i mange Krese, og skøndt han var kommen til at bo hos vore gamle Bedsteforældre, Toldskriver *Boyes*, i hvis Hus ikke just megen Selskabelighed havde fundet Indpas og han der hjemme kunde sidde i Ro paa sit Kvistkammer, fra hvilket den fordums Lystighed nu var flygtet, saa manglede han dog ingenlunde Adspredelse og Venner. Meget hurtigt og let stiftede han Bekendtskaber i mange fine, ja fornemme Huse, hvor mine andre Brødre aldrig fik Adgang. Han kom bl. a. i Grev *Danneskiolds* Hus, naar de laa i Kjøbenhavn om Vinteren; med gamle *Deichmann* havde han alt tidligere besøgt Grevens paa Gisselfeldt. I Konferensraad *Bruuns* dengang saa bekendte brillante Hus, hvor Alverdens Skønaander forsamlede sig om den yndige *Ida* og i flere af de udenlandske Attachéers Huse, overalt var han som hjemme. Dog forglemte han ikke Tante *Jürgensens* Hus, men kom der ofte, og vel endnu oftere hos *Gyllembourgs*, hvor han jo ogsaa traf udmærket Selskab; og her gjorde han et Bekendtskab, som blev af megen Indflydelse paa hans hele følgende Liv og ej alene blev *ham*, men os alle meget vigtigt. Det var nemlig vort lille Danmarks, jeg tør vel sige det, største, i al Fald genialeste Komponist *C. E. F. Weyse.* [1])

[1]) Domprovstens ældste Søn Hans Peter Boye Hertz, født i Nørhaa $^{2}/_{11}$ 1793 (se Side 37), blev undervist af sin Fader og 1804 sat i Roskilde Domskole. Han blev 1811 Student og 1816 cand. theol. Efter at have været Huslærer hos Godsejer F. H. Barner til Eskildstrup, blev han 1819 pers. Kapellan hos sin Fader, 1824 Sognepræst til Kirkehvalsø og 1829 Sognepræst til Vor Frue Kirke i Roskilde. 1846 Konsistorialraad. Efter sin Afsked 1865 levede han til sin Død 1868 hos sin Søn, Kateket ved Domkirken Jens Mathias Hertz. Han var

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Ja, Bekendtskabet med denne udmærkede, aandrige og hjærterige Mand blev snart fra Bekendtskab til Venskab, inderligt, trofast Venskab, som voxede med Aarene og først blev afbrudt, da Døden skilte Vennerne ad, der visselig dog er genforenede, dér hvor ingen Adskillelse mere finder Sted.

Det er en bekendt Sag, at *Weyse* gerne sluttede sig til Ungdommen og altid havde en Skare unge Venner til sin stadige Omgang, og det var vistnok *Hans's* lyse Hoved og lette Opfattelsesevne tilligemed hans ikke almindelige musikalske Talent, som drog *Weyse* til den unge smukke Student, — og at *Hans* blev fængslet af ham var nu intet Under. Hvem kunde kende *Weyse* rigtig uden at elske ham? Men jeg troer næsten, *hvem der ikke havde set ham i Roeskilde, kendte ham i Grunden slet ikke;* han var dér et andet Menneske. Der fremskinnede alle hans elskværdige Egenskaber først i deres rette Glans, thi dér følte han sig snart hjemme som intet andet Sted. Det maa være Grunden til de mange forvanskede Skildringer, man har af hans saa originale, ejendommelige Karakter. Men maa ikke et saa stort alsidigt Geni, som *Weyse* virkelig var, være anderledes i mange Maader end de almindelige dagligdags Mennesker? Just fordi han er det, forstaar de ham ikke og bedømmer ham falskt. *Weyse* havde naturligvis sine Fejl. Maaske kunde han stundom være, som han ofte er skildret, tvær og gnaven, og i dette Lune sær, ja, uartig, men det var kun sjældent det kom over ham; det var intet fast Karaktertræk hos ham. I otte Aar, som jeg har kendt ham, har jeg en

---

som ung Student en intim Ven af Johan Ludvig Heiberg (se Museum 1890 og 1895 I. Reg.), og hos Fru Gyllembourg sluttede han sit inderlige Venskab med Weyse (se dennes Biografi af A. F. Berggreen. Kbh. 1876). Venskabet mellem disse Mænd vedvarede til Døden skilte dem, og Weyses Besøg i Roskilde fortsattes efter at Domprovsten var blevet Biskop. Hos Pastor H. P. B. Hertz havde han sit andet Hjem, hvor f. Ex. Ingemanns Aften og Morgensange blev komponerede, og paa Graabrødrekirkegaarden i Roskilde udsaa Weyse sig sin Begravelsesplads.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

eneste Gang set ham saaledes — dog det kommer jeg maaske længere hen til at berøre.[1])

Jeg vil hellere nu lade ham selv træde op paa Scenen i den roskildensiske Provstegaard saa godt jeg formaar, saa kan Læserne jo ogsaa selv dømme, da de maaske ellers anser mig for en partisk Dommerske, ja maaske falder de paa den samme kloge Ide, som jeg har hørt flere Kjøbenhavnere skal have havt, da de ikke kunde forstaa, hvad der tiltrak ham saa meget i Roskilde: de mente da, at han maatte være forlovet med Provstens Datter, men Læserne maa erindre, at jeg var dengang kun 12 Aar og *Weyse* vel 40, maaske mere.

Kort før dette Aars Sommerferie skrev *Hans* hjem og bad om Tilladelse at bringe *Weyse* med sig i Ferien. „*Weyse!*" udbrød Moder, „hvad skal vi dog gøre med ham her? Han skal jo være en ren Pernittengryn. Her vil da intet være ham tilpas, hverken Huset eller Maden eller vi selv! Lad os bare blive fri for ham!"

„Hm, ja," svarede Fader, „det kan gerne være, det bliver vanskeligt nok at gøre ham tilpas og at skaffe ham Underholdning og Tidsfordriv, men det er ikke godt at sige nej. *Hans* maa jo allerede have talt til ham derom, siden han skriver: *Weyse* har stor Lyst dertil. Saa vi maa vel sige, han skal være velkommen, og nægte kan jeg ikke, at det vil interessere mig at lære en saa stor Musikus at kende."

„Ja som Du vil, lille Mand, men mig interesserer det rigtignok slet ikke. Jeg er bange for ham, for jeg har hørt, han skal ha' sin Næse allevegne i Husene, hvor han kommer, og saa gaar det da ud over Konen, naar alt ikke staar paa Pinde for ham." —

---

[1]) Komponisten Christoph Ernst Frederik Weyse (1774—1842) var, da han 1812 første Gang besøgte Domprovstens Hus, i sin Manddoms fulde Kraft og en berømt Mester. Han var Organist ved Frue Kirke i Kbhvn. Hans ulykkelige Kærlighedsforhold til den 18aarige meget smukke og meget musikalske Julie Tutein havde forbitret ham Livet og bidraget sit til at gøre ham til det mærkelige Menneske, han var i Omgang og Væsen. Men fra 1807 havde han med „Sovedrikken" begyndt at arbejde for Scenen, og i den her omhandlede Periode af hans Liv fremkom hans berømteste Værker.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Saa kom da Ferien og med den *Hans* og *Weyse*. Vi gjorde os vist alle, hver især, sin Forestilling om denne meget omtalte berømte og forskelligt bedømte Mand, men jeg troer, at vi bleve alle skuffede i vore Forventninger. Hans Ydre kan jeg let beskrive, skøndt ogsaa det var originalt, men Væsnet og Manererne vil falde vanskeligt at afbilde klart. Han var af middelmaadig Højde, hverken mager eller fed, meget blond, med det lyse Haar hængende blødt, glat og frit ned, saaledes som det ses paa Portrættet fra hans Ungdomstid. Hans Komplexion var temmelig bleg, og Ansigtet egentlig ikke udtryksfuldt, naar han sad stille og tavs, men ved det ubetydeligste Ord han sagde, kom der et forunderligt Liv i hans Miner. Hans Øje var ubeskrivelig talende, som man ogsaa kan se paa Billedet, hans Lineamenter var hverken svære eller paafaldende, men det var hans Profil, der havde noget meget fugleagtigt. Hans Mund var temmelig lille, blød og fin, og det fik man snart følelig Kundskab om, da han havde for Skik altid at kysse de unge Piger til Goddag og Farvel i Huse, hvor han jævnlig kom, og saa kaldte han dem alle „Tante", hvorfor vi igen kaldte ham „Onkel *Weyse*" — jeg havde den Ære, sagde man, at mit Kys lignede hans, ogsaa min Profil lidt. Hans stadige Dragt var en blaa Kjole med blanke Knapper og lyse drapkulørs Pantalons. Jeg véd aldrig, jeg har set ham i anden Habit og dertil lys Vest, bredt Kalvekrøs og hvidt Tørklæde, om Sommeren hvide Strømper i Sko.

Saaledes kostumeret traadte han da den smukke Sommerdag første Gang ind i Provstegaarden, hilste mildt, næsten ærbødigt paa mine Forældre, gav mig til min Forbavselse strax det omtalte Kys og tilføjede: „Naa, det er da Tante *Lise!*" hvilket Spørgsmaal *Hans* besvarede med et Nik. Som „Fremmed" gererede han sig intet Øjeblik, takkede med et lille Nik, fordi man vilde have ham, pustede over den varme Køretur og

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

var i ti Minutter som hjemme i Familien. Han fulgte snart Fader i Haven for at se den og hvorledes der var afstukket til nyt Anlæg. En lille Lund, som Fader havde betænkt at plante paa det Stykke, der før havde udgjort den gamle Baggaard, interesserede ham især, og han lovede til Efteraaret at skaffe unge Træer og smukke Blomsterbuske fra en Gartner, han kendte. (Dette Løfte holdt han punktlig, kom selv en Dag kørende med et helt Læs af sligt og blev et Par Dage for at være med og anordne alt rigtigt. Denne Lund, som virkelig voxede smukt og godt til, vedblev at interessere ham alle de Aar vi boede i Roskilde.) Da de kom ind fra Haven, viste Fader ham Tegningerne til den Del af Provstegaarden, hvis Ombygning skulde paabegyndes næste Foraar. Ogsaa her viste han Interesse og Sagkundskab.

At han ikke holdt af at blive *bedt* om at spille — og endnu mindre af at blive bedt *for* at spille — det vidste vi, og Fader vilde desuden ikke byde ham vort gamle Klaver. Altsaa blev der ikke talt om Musik, men i Mørkningen aabnede han selv det gamle Instrument og — ja, det var som hans Fingre ved et Trylleri omskabte dets Toner! Stille lyttende, næsten med tilbageholdt Aandedræt sad vi alle tavse i Beundring og Forbavselse. Morsomt var det at se den kære Faders udtryksfulde Ansigt — han saa næsten ud, som han baade vilde le og græde paa én Gang. Men pludselig slog *Weyse* en underlig Disharmoni an og begyndte at pruste og hvæse og miave som den skinbarligste Kat, og saa gav han os sin bekendte og berømte „Kattens Bravourarie". Da var det umuligt at tvinge Latteren, skiøndt vi vist alle gjorde os Umage derfor for ej at tabe en Tone. Saa slog han en brillant Slutningsakkord med en Dissonans bagefter, miauede endnu engang, sprang op, lukkede Instrumentet og istemmede Latterkoret, som brød løs. Vi rejste os alle og Fader udbrød: „Nu har jeg i 20 Aar spillet paa det gamle

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Hakkebræt, men aldrig anet, at det gemte saadanne Toner i sin Sangbund.“ „Ja,“ svarede *Weyse*, „jeg spiller hellere paa de gamle Klaverer end paa vore moderne Pianoforter; i dem kan man aldrig lægge noget rigtigt Udtryk.“ Og som en Bekræftelse paa disse hans Ord aabnede han ofte det gamle Klaver og glædede os med sine mageløse Fantasier. *Bedt* om at spille blev han aldrig i Provstegaarden, men næsten regelmæssig spillede han altid i Mørkningen, naar Fader kom ned fra Studerekammeret. Imellem sad han ogsaa ved Instrumentet og komponerede, slog enkelte Toner an, nynnede lidt og skrev paa sit Nodeblad — — — —[1]) og stundom klagede han over Texten: den var „kantet“, „haard“, „urimelig“, „den duer sgu ikke til Musik“ var hans Kraftudtryk, naar han blev hed i Hovedet, — det var vist Musikken til „Faruk“, han dengang bearbejdede.

For alt, hvad han saa og stødte paa, viste han Interesse og Opmærksomhed, alt lod til at more ham, medens han morede os alle ved sit godmodige og dog sprudlende Vid, sin komiske Mimik og Tale, sine mange snurrige Indfald og næsten barnlige Glæde over Smaating. Saa talte han paa Vers, saa sang han pudsige Smaaviser, lærte os Unge komiske Lege, legede selv med og kaldte Fader og Moder til som Tilskuere, naar han havde faaet en Stampemølle, en Jødeskole, en naragtig Rundsang eller sligt sat i Gang, og saa kunde han more sig derover som et Barn. Kom han ud i Gaarden, stod han stille midt imellem Fjerkræet og galede, kaglede, pludrede, kækkede og rappede, indtil den hele Flok kom i Allarm og stormede sammen om ham, saa Moder undertiden maatte kalde til Orden. Men naar han om Aftenen kom ud og saa den stjærneklare Himmel, var han Astronom og tilbad Guds Almagt. Allerhelst var han dog ovre i den dejlige, ærværdige Domkirke med os alle. Han gik saa

[1]) Ved Manuskriptets Indbinding er en Linie skaaret bort.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

omkring og besaa alt det mærkelige, men gik tillige stadig paa Opdagelser og vilde finde et eller andet af det Hemmelighedsfulde, som han mente skjulte sig i de dunkle Gange og de mørke Trapper. En Dag fik han baade Moder og os Børn med sig paa en saadan Opdagelsesrejse ad den mørke Trappegang op til Omgangen, og her opdagede virkelig *Herman* og *Michael*, der var i Spidsen, en mørk Vindeltrappe, som vi ikke før havde kendt. Den gik fra en lav hvælvet Dør ned i et dybt Mørke. *Weyse*, som stadig spekulerede paa at finde Spor af den underjordiske Gang, som Sagnet beretter skal have gaaet fra Domkirken til Isefjorden — ja, man har endog sagt ned under Fjorden over til Haraldsborg Slot, — faldt strax paa, at denne Trappe mulig førte ned til nævnte Gang, og det maatte nu strax undersøges. Vi vilde da alle med paa dette vigtige Tog og stavrede saa godt vi kunde, en efter anden, ned ad den forfaldne Murstenstrappe. Den var baade snæver og mørk, og det gik langsomt, men paa engang raabte *Hermann:* „Holdt! Gaa ikke videre, her er flere Trin itu, men jeg vil prøve at kravle ned til en Laage, som jeg skimter dybt nede." Nu stod de ved Laagen, men forgæves prøvede de paa at aabne den, den var lukket med en stor Jærnlaas. „Nej," raabte *Hermann*, „op faar vi den ikke, men gennem en Sprække kan jeg se, den fører til noget ligesom et Kapel og der er lyst derinde, jeg kan se, der er malet glimrende Vaaben med Rødt og Blaat og Guldstads." „Er der lyst," raabte *Weyse*, „maa vi jo være uden for Kirkegrunden." Og nu overvandt Nysgerrigheden Frygten; han og saa mange af os andre som kunde, kravlede ned ad de smuldrende Trin og kiggede, hvor vi fandt en lille Sprække, ind i det brogede, solklare Rum, indtil endelig en, jeg troer det var *Christian*, udbrød: „Men det er jo de Hahners Begravelse, som vi ser nede fra den mørke Gang i Kirken. Jeg kan tydelig se, det er deres Vaaben." Der stod vi da med lange Ansigter,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

C. E. F. WEYSE
Efter Haandtegning af Kratzenstein-Stub

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

vi maatte le ad os selv og klatre op igen, *Weyse* lo med.

Ofte gik han ogsaa med en Lygte og en stor Nøgle omkring i Kælderen under Provstegaarden, som var hvælvet og opmuret af svære Kampesten, saa kiggede han om i alle Kroge og bankede med Nøglen og lyttede, om det ikke klang hult, der havde jo i Fortiden staaet en Klosterbygning, der kunde jo være skjult en Skat eller en Løngang. Megen Interesse havde *Weyse* ogsaa af at besøge Fader ved hans Arbejde i Bibliotheket paa Riddersalen, og dér forbavsedes Fader ofte over hans store literære Kundskaber. Han kendte mange af de ældste Skrifter og læste mange Sprog færdigt, ogsaa Latin, ja selv Græsk, skøndt han ikke var Student.

Men en af hans bedste Fornøjelser i Kirken var dog, naar han kunde faa samlet mange Unge med Sangstemmer om sig. Saa stillede han os op efter Stemmernes Værdi paa den runde Omgang ovenover Sakristiet, og medens de Gamle og de, der ej havde Stemme, gik nede i Kirken og lyttede til, fantaserede han for dem paa sit „levende Orgel" som han kaldte os, det vil sige: han gik hurtig bag ved hele Rækken og gav hver piano en Tone, som vi da maatte huske og istemme, naar han gav Signal, først piano, saa forte-fortissimo og saa ned igen til pianissimo, alt efter hans Tegn, og før denne Akkord rent døde hen, gav han os nye Toner og saaledes fremdeles i de vidunderligste Akkorder og Overgange, som især nede i Kirken tog sig prægtige ud. Fader sagde, at han forestillede sig, at det var „Sfærernes Harmonier" han hørte.

Et Par Dage efter *Weyse* kom Tante *Jürgensen* med sine Døtre for at hente *Heiberg-Jürgensen*, som skulde følge med dem til Onkel *Elers* [Koch] og Tante *Laurence* i Horbelev, hvor de gerne plejede at tilbringe et Par Sommermaaneder. Og omtrent samtidig med dem

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

kom Broder *Peter [Thrige]* med to Studenter, som han havde faaet Tilladelse til at invitere. Det var en Fyenbo, *Mads Schou*, som studerede Jura, en pertentlig Herre, som græd, naar der kom Stænk paa hans gule Støvlekraver eller Krøller paa hans Kalvekrøs, han var hvid og rød som en blomstrende Boghvedeager;[1]) den anden Student var Theolog, en Nordmand, *Sommerfeldt*, tør og stiv som de norske Fjælde og Stokfisk.[2]) Forresten var det to skikkelige Fyre og flinke Studenter, som jeg her omtaler lidt nærmere, fordi de i flere Aar blev stadige Feriegæster hos os, — maaske havde de ingen Slægtninge, som de kunde ty til.

Da vi nu blev saa mange Unge, var *Weyse* ret i sit Es. *Jürgensens* kendte han jo godt, og dér var to Tanter til: „Tante *Bolette*" og „Tante *Hanne*", den første var desuden en fortrinlig Sopran, høj og klar til vor Kirke-Harmonika, og Tante *Jürgensen* var en god Tilhørerinde, som selv sang en smuk Alt. — Dog jeg maa slutte mine vidtløftige Ferieberetninger. — Jeg vil ikke paastaa at alt, hvad jeg her foran har fortalt om *Weyse*, netop passerede denne *første* Gang han var i Præstegaarden, men jeg har med Villie samlet noget af det mest karakteristiske hos ham, for at give Læseren saa klart et Billede af ham, som jeg formaaede. — Da han tog Afsked denne første Gang, bad han om at maatte komme igen til Jul, hvilket naturligvis glædede os alle. „Ja," sagde han, „naar jeg har faaet min Juleklap hos *Gyllembourgs* og spillet mit Orgel til Højmesse første Juledag, saa kommer jeg." —

Det er temmelig længe siden jeg har omtalt Bedsteforældrene *Boye* i Kjøbenhavn og jeg kommer nu til en vigtig Katastrofe i deres hidtil saa rolige Liv. Efter min Beregning maa den være indtruffen i Efteraaret

[1]) Stud. jur. Mads Schou (1791—1761) blev Kandidat 1815, Byskriver i Holstebro 1829, 1850 Byskriver i Assens. Justitsraad. Afsked 1859.

[2]) Stud. theol. Søren Christian Sommerfeldt (1794—1838). Død som Sognepræst i Ringebo i Norge, bekendt Botaniker.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

1812 eller Foraaret 1813, dog gør denne Tidsforskel intet til Sagen. Allerførst maa jeg dog bede Læserne fastholde i Erindringen, hvad jeg skrev om Bedste-*Boye*, at han var en særdeles retskaffen, akkurat og redelig Embedsmand og tillige meget ærekær, men denne sidste Egenskab kan sikkert siges blev en Pind til hans Ligkiste. Hans Embede som Toldskriver var nok ret godt og indbringende, og da de gamle Folk levede saa stille og han var en god Økonom, havde han i sin lange Embedstid samlet sig en ret betydelig Formue, fuldkommen per fas, uden al nefas. En Del af denne satte han først i en Landejendom 1 à 2 Mil fra Kjøbenhavn, som kaldes „Pilegaarden“,[1]) et Par Aar efter solgte han den og købte i dens Sted en dejlig Gaard i Lyngby med en overordenlig stor og frugtbar Have. Den beholdt han i flere Aar, og dér tog de Gamle ud hver Lørdag Eftermiddag og blev til Mandag Morgen, saalænge det var Sommervejr. Hver Gang jeg var i Besøg hos Tante *Jürgensen* i Kjøbenhavn, blev jeg bedt til at tage ud om Lørdagen med *Boyes* og kørte derud med dem i deres Karet. Det var meget fornøjeligt, og jeg havde da Frihed til at tumle mig i den store Have, og der var intet mig forbudet Træ.

Der var ogsaa et stort muret Lysthus med Vinduer til Gaden og der morede det mig tidt at lukke alle Vinduerne op og sidde med en Bog eller et Strikketøj, som jeg naturligvis ikke brugte, og synge af fuld Hals alle mine kæreste Viser og saa se Folk standse udenfor, ja stundom sige et Par Ord til mig ind ad Vinduet. Saaledes husker jeg godt en Dag jeg istemte min Yndlingssang:

„Naar jeg ret betænker,
Lykkelig jeg er!
Ingenting mig krænker,
Alle har mig kær, osv.“

[1]) Pilegaarden ligger ved Mørkhøj, Gladsaxe Sogn.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Og da jeg kom til Verset:

„Kyllinger og Kapuner,
Ænder og Kalkuner,
Alt forsamler sig,
Naar jeg viser mig. — —

stak en ældre Herre Hovedet ind ad Vinduet og sagde: „Det var ret min lille Pige, er Du altid saa fornøjet, og har Du saa mange Kyllinger?“ Jeg blev lidt undselig, men vi fik os en lun lille Passiar, som vel morede Herren lige saa godt som mig. Just som han sagde Farvel og gik sin Vej, kom *Dorthe Boye*, den senere Fru *Dampe*, ind i Lysthuset og spurgte: „Hvem talte Du med?“ Men jeg fik ikke Tid til at svare, thi i det samme kom to unge Herrer og stak Hovederne ind ad Vinduet. *Dorthe* fløj strax hen til den ene, tog ham om Halsen og kyssede ham ud af Vinduet: „Aa, søde *Jacob*, er Du dér! Det var heldigt at jeg slap fra den Gamle just nu.“ Og nu fulgte der en halv hviskende, halv høj Samtale mellem de tre, hvoraf jeg hørte, at den anden Herre hed *Dahl*, og at de gjorde Aftale om at mødes i Sorgenfri Skov om Eftermiddagen, men hvad *Jacob* hed til Efternavn [ɔ: Dampe] fik jeg ej at vide. Da de Herrer gik bort, tog *Dorthe* mig ved Haanden og sagde: „Kom, nu maa vi skynde os, vi skal tilbords.“ Paa Vejen op sukkede hun kælent: „Den Stakkel, han kan jo ikke komme til mig anderledes.“ Da vi kom ind til Bedstemoder, sagde hun: „Lille *Lise* har saadan Lyst til at komme i Skoven, tillader Moder ikke, at jeg gaar lidt derover med hende i Eftermiddag?“ I Skoven mødte vi de to Herrer, som saa beværtede os med Kaffe, men da vi derefter spaserede omkring, mærkede jeg snart, at Hr. *Dahl* havde paataget sig at more mig og løbe omkring med mig, for at faa mig bort fra de tvende Elskende, for at jeg ikke skulde lægge for meget Mærke til deres Færd. Jeg havde imidlertid ret godt opfattet det hele Spil, og da jeg kom hjem til Tante *Jürgensen*, diverterede

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

jeg hende og Kusinerne med Historien om stakkels *Jacob* etc. til fælles Morskab. [1])

Længe blev denne Forlovelse dog ingen Hemmelighed. *Dampe* tog tidlig theologisk Embedsexamen med Udmærkelse og kort efter disputerede han for Doktorgraden og blev saaledes en velkommen Frier for de Gamle, blev optaget i Familien og fik Lov til at præsentere sin *Dorthe* for Papa Skrædermester, og hun blev snart, mine Bedsteforældre uafvidende, Primadonna paa Skræderklubbens Theater og hos den tilkommende Svigerfader. Og da *Jacob Dampe* et Aarstid efter blev Adjunkt ved Slagelse lærde Skole, stod Bryllluppet. Saavidt syntes jo alting herligt. Bedsteforældrene besøgte dem endog i Slagelse, efter at de havde mistet Farbroder *Hertz* i Roskilde [1810]. Men — Enden blev ikke Begyndelsen lig.

Det var vist omtrent, da min Bedstefader i Efteraaret 1812 kom hjem fra dette Besøg, at han fik den højst overraskende Efterretning, da han første Morgen igen kom ud paa Toldboden, at hans Fuldmægtig *Luden* ikke havde ladet sig se paa Kontoret i alle de Dage, Toldskriveren havde været fraværende. *Luden* havde været i Faders Tjeneste i flere Aar. — Ved Afrejsen havde han netop paalagt Luden at passe Kontoret godt i hans Fraværelse og kunde derfor ikke forklare sig hans Forsømmelse uden i Sygdoms Tilfælde. — *Luden* var rejst bort samme Dag som Toldskriveren og havde, før han rejste, sagt sine Værelser op, afgjort sin Regning med Værten og sagt, at han ikke mere kom igen, da han havde faaet en Ansættelse udenlands. Forfærdet begyndte Bedstefader nu en nøjagtig Undersøgelse paa Kontoret. Penge og Protokoller var i Orden, men derimod fandtes der et stort Antal Told- eller Passér-Sedler (hvad de kaldes?) paa indførte Kaffe-

[1]) Tidspunktet for denne Beretning er kun løst angivet og for Dampes Vedkommende forrykket. Han tog 1809 theologisk Embedsexamen, blev 8. Jan. 1811 Lærer i Slagelse Latinskole og 5. Marts s. A. gift med Dorthe Boye (Johansen).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

bønner, som *Boye* ej kunde mindes at have set før, skøndt han maatte erkende, at han virkelig selv havde underskrevet dem, men forklare, hvorledes der kunde existere saa mange Indførselsbeviser, uden at Oppebørslerne for dem fandtes i Kassen, og uden at de var indført i hans Bøger, det forstod han ikke. —

Der blev anstillet Undersøgelser, lagt Sag an imod ham, og han blev suspenderet fra sit Embede. Han satte sig strax i sin Vogn og kørte til Roskilde. Efter en lang Raadslagning [med min Fader] besluttede de, at han skulde antage *Klingberg* [1]) til sin Defensor, og Fader lovede, at han vilde skrive Indlægene i Sagen saa godt han formaaede, naar de vilde sende ham alle mulige Oplysninger. Det gjorde han ogsaa. Mange, mange Ark skrev han i denne ulykkelige Sag, og *Klingberg* erklærede dem alle for udmærkede, men noget Resultat kunde de ikke komme til. At Toldsedlerne maatte være forfalskede paa en eller anden Maade, derom var ogsaa Klingberg overbevist. — Sagen trak ud og trak ud, og min stakkels gamle Bedstefader gik i den frygteligste Spænding. Det nedtrykte hans Humør og nedbrød hans Helbred. Han kededes ved alt, gad ikke se Folk. Gaarden i Lyngby blev solgt, ja, han tænkte endogsaa at sælge den i Amaliegade. Kunde han ikke vinde sin Sag, blev han ikke alene afsat fra sit Embede, men *Slaveriet* blev hans Alderdoms Bolig, det var vist.

Før jeg skrider til Slutningen af denne ulykkelige Periode, maa jeg erindre Læserne om de forfærdelige dyre Tider, om den forfærdelige Told, som var lagt paa alle udenlandske Varer, navnlig Kolonialvarer og fornemmelig, troer jeg, paa Kaffe. Det meste blev paa forskellige Maader og Veje indsmuglet. Bl. a. sagdes det forvist, at Grossereres og andre Handlendes Koner og Døtre i Kjøbenhavn var meget driftige Smuglersker. De spaserede flittig ud af Byens Porte med store bru-

[1]) Se Side 58.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sende Pufganeringer udstoppede med Vat, gjorde nedladende Visiter i et eller andet Bondehus paa Vejen og mærkværdigt: naar de kom hjem, var Vattet forvandlet til Kaffebønner. Der skulde virkelig nogle af disse Smuglerdamer være blevne angivet for Toldvæsnet, anholdte og visiterede i Toldboden, grebne paa fersk Gerning og stærkt mulkterede. Under disse Forhold var det jo netop dobbelt misligt for en Toldembedsmand at blive mistænkt for Toldsvig. Mere end et helt Aar stod Sagen endnu paa samme Punkt eller rettere sagt, den nærmede sig Slutningen: fuldstændig Afsættelse fra Embedet og Dom til Slaveriet! Hans Fortvivlelse var forfærdelig.

En Aften i Vinteren 1813 henad Jul stod han alene i Mørkningen i det Kabinet, som førte til Hovedtrappen, da der blev ringet stærkt paa. Han aabnede Døren og en Mand, tæt indhyllet i en stor Kappe, trængte sig hurtigt ind til ham med de Ord: „Hr. Toldskriveren selv? Det var heldigt, jeg strax traf Dem!"

„Hvem er De, min gode Mand?" spurgte *Boye* ængstelig.

Manden slog Kappen tilside og traadte hen til Vinduet. „Kender De mig ikke?"

Bedstefader saa nærmere til. „*Luden!* Hvorfra?"

Luden afbrød ham ængsteligt: „Tys, tys, nævn mig ikke, tal ej saa højt, saa flygter jeg strax."

„Men hvor kommer De fra og hvad vil De mig? Vil De styrte mig i en ny Ulykke?"

„Desværre", svarede *Luden*, „har jeg i mit Skjul for sildig erfaret den Fare, mit Bedrageri har sat Dem i. Jeg drømte ikke om, at Toldskriveren kunde blive beskyldt for Falsk, men troede, at man naturligvis vilde kaste Mistanken paa den Flygtede. Saa snart jeg hørte det modsatte, er jeg ilet hid for at opklare alt og frelse Dem, trods Faren for selv at blive grebet og straffet. Kan De nu udvirke et Frihedsbrev for mig, saa at jeg uhindret kan rejse igen, naar jeg har oplyst

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

de Herrer Advokater om, hvori Forfalskningen bestaar, saa skal jeg i et Nu aabne deres Øjne."

Bedstefader mente, at han lige saa godt strax kunde sige *ham* det, men han vilde have den Triumf over de blinde Herrer, selv at aabne deres Øjne. Resultatet af Samtalen blev, at han næste Aften vilde komme igen. Bedstefader lovede da at forsøge at skaffe ham det forlangte Frihedspas. Det lykkedes ved *Klingbergs* Hjælp at faa Sagen ordnet. *Luden* mødte den følgende Dag i Retten og viste nu, at Forfalskningen var sket med Varerne. „Sukker" var raderet ud og gjort om til „Kaffe". Nu da de vidste det, kunde alle strax se, at at det var gjort saaledes. Sedlerne stemmede nu med Bøgerne, og *Luden* rejste uhindret bort. Bedstefaders Ære var frelst, han fik Æreserklæring, blev indsat i Embedet igen og fik Justitsraads Rang, — men hans nedbrudte Helbred kunde ikke oprejses igen. Han solgte Gaarden i Amaliegade og købte det smukke „Søholtegaard" paa Østerbro i det Haab, at den friere Luft derude skulde styrke ham.[1]) Haabet slog fejl. Et Par Aar efter maatte han tage sin Afsked, og i Begyndelsen af 1815 gik han tilsengs og sov stille hen i Sommeren [8. Juni] det Aar.

Jeg har sagt, at Bedstefader *Boye* efterlod sig 80000 Rdlr., men at hans Enke kun lidet forstod sig paa Penge og Penges Værd. Om sin Rigdom brød hun sig ikke stort, men over sin gamle Ægtefælle sørgede hun dybt. — Hun havde levet for sine Aandsarbejder, og ved Siden deraf i en inderlig varm, skøndt altfor blød og eftergivende Kærlighed til sin ældste, karaktersvage Søn [Klokkeren Christian Hertz] og Hengivenhed for sin Mand. Nu havde hun mistet dem begge og lagde derfor kun liden Vægt paa den Rigdom, som Møl og Rust kunde fortære. Dem, der havde Mod eller rettere

[1]) Søholtegaard eller som Stedet tidligere hed: „det hvide Hus" laa paa det nordre Hjørne af Kastelsvejen og Østerbrogade. Det havde to Etager og en bred Gavl. Bjælkeværket sagdes at stamme fra Struensees Skafot. Det var her gamle Rosenkilde boede, da det ejedes af en Snedkermester Granberg.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Frækhed nok til at tilvende sig denne ved at gaa hende under Øjne, tænkte hun aldrig paa at hindre deri, og saaledes bortdunstede hendes store Formue uden at komme hendes lovmæssige Arvinger til Nytte for en Skilling. Efter sin Mands Død har hun maaske ogsaa tabt Lysten til sine Aandsbeskæftigelser, thi jeg har ikke hørt Tale om noget efterladt i hendes Dødsbo. Jeg kan ikke afholde mig fra at ytre, at jeg først i det sidste Aarstid ret har lært at vurdere og elske — kan jeg gerne føje til — min forevigede Bedstemoders høje Aand og rene Religiøsitet derved, at jeg har øvet mig i at udfinde, hvilke Salmer der er de 102 i Guldberg Salmebog, som hun har udarbejdet efter Kong Davids Salmer, og jeg synes nu, at jeg føler mig saa inderlig hendragen til hende, at jeg vilde ønske, hun levede endnu, eller rettere, at Gud vilde skænke mig den Naade at samles med hende hisset, hvor vistnok ligestemte Aander mødes, Aander, som mener og troer det samme, om Gaverne end ej er lige.

Min Broder *Christian* [1]) blev Student 1812 og en kort Tid kom ogsaa han til at bo hos Bedsteforældrene tilligemed *Hans*. Men dels var det vel de ulykkeligt indtrufne Omstændigheder, der foranledigede, at Fader opsøgte et andet Logi til dem hos et Par simple, men vakre, aldrende Folk, en Instrumentmager *Schultz*, hvor de blev saa længe de var i Kjøbenhavn, og hvor *Hermann* flyttede ind med.

Christian, som ellers havde været saadan en stille, alvorlig lille Fyr, fik et Par Aar tidligere pludselig Lyst til at blive Militær, formodentlig ved at se de mange Militære, som siden 1807 vedblev at drage

[1]) Christian Elers Hertz født i Nørhaa 1795, blev Student 1812 og Aaret efter Sekondlieutenant i Kongens Regiment, men gjorde Tjeneste i Ingeniørregimentet fra 1814—22. Han tog juridisk Embedsexamen 1819, blev Premierlieutenant 1822 og s. A. udnævnt til Byfoged i Bogense, 1829 til Herredsfoged i Nørre Herred, 1842 til Byfoged i Frederikssund og 1848 til Borgmester i Aarhus. 1864 blev han Konferentsraad og døde 14. Jan. 1866. Han var en meget dygtig og højt agtet Embedsmænd.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

omkring i Landet fra det ene Kantonnement til det andet, og bad Fader om at maatte gaa ud af Skolen og tage Officersexamen. Men Fader ønskede, at han skulde blive ved Studeringerne, i det mindste til han havde taget de tre første Examina. *Christian* var af en alt for blød og bøjelig Karakter til at modsætte sig Faderens Ønsker og blev da i Skolen og fik Laud til alle sine Examiner.

Til Julen 1812 kom *Weyse* igen til Provstegaarden 1. Juledag i Selskab med *Jürgensens*, *Thrige*, *Hans* og *Christian* og øvrige Julegæster, og Liv kom der i Huset. Vi blev over en Snes tilbords daglig og desforuden fik vi næsten hver Aften Besøg af forskellige Studenter, som holdt Jul hos andre Familier.

Mærkværdigt var det Opsving, som vore Skuespilfornøjelser fik fra den Tid *Weyse* blev vor stadige Julegæst. Han interesserede sig levende for dem, og med ham og Fader til Instruktører var det ikke underligt, at mangt et Talent udviklede sig næsten til Mesterskab, tør jeg nok sige. Fra den Tid af blev det ogsaa sædvanligt, at vi begyndte med Prologer og sluttede med Epiloger, som Fader eller *Hermann* skrev,[1]) og i disse forekom altid Syngenumre, hvortil *Hans* komponerede Musik under *Weyses* Vejledning, og paa Forestillings-Aftenen blev Klaveret flyttet ind bag Kulisserne og *Weyse* gav da altid en smuk Ouverture, stundom med et Par Instrumenters Akkompagnement, og desuden akkompagnerede han altid Sangnumrene. Den første Gang, han bivaanede og bidrog saa meget til den forhøjede Nydelse, troer jeg nok, vi gav Oehlenschlægers „Frejas Alter" med Musik af *Hans*, Ouverture af *Weyse* og en smuk ny Skovdekoration, malet af *Chr. Jensen* og *Hanne Jürgensen*.

[1]) Forf. Goldschmidt omtaler Herman Hertz's Digtertalent i sine Erindringer 1, Side 173 f. Blandt hans literære Arbejder kan nævnes: „Gustav Erichson Vasa, Sverrigs Befrier. Et historisk Digt. Kbhvn. 1856" og „Udkast til Temperaments-Lærens Historie." Med en Fortale af F. C. Sibbern. Kbh. 1856.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Siden jeg nu er ved vore Komedier, vil jeg nævne nogle Stykker af vort Repertoire, som vi efterhaanden bragte paa Scenen, og man vil deraf se, at vi ikke var saa Sinker, — Holbergs „Barselstue“ med alle Visitter, „Maskeraden“ med Mellemspil, „Stakket Dans er snart sprungen“ [1]) med Musik, „Rasmus Montanus“, „Den Stundesløse“, „Jean de France“ (i hvilken *Thrige* udbad sig Titelrollen og udførte den særdeles godt). „Gert Westphaler“, „Gulddaasen“ af Olufsen ɔ: af Farbroder Hertz, Klokkeren, „Virtuosen Nr. 1“ af P. A. Heiberg o. a. fl. Dog maa jeg bemærke, at et Par af de her nævnte Stykker just ikke blev opført i Provstegaarden, men i Professor, Rektor *Blochs* Hus, da denne elskelige Familie nogle Aar senere kom til Roskilde.

Her vil jeg anføre et Par af de omtalte Pro- og Epiloger, — skulde nogle af mine Læsere trættes ved disse Bagateller, saa har de jo Lov til at springe dem over.[2]) — — Til „Barselstuen“, som vi gav et Par Aar senere, leverede Fader baade Prolog og Epilog. Da Tæppet [efter Prologen] gaar op igen, sidder en lang, bleg Barselkvinde i hvid Trøje og Skørt og Natkappe med en fiffig rød Sløjfe under Hagen, i en Lænestol. „Hvem er dog det?“ „Sikken en lang En!“ „Hvem kan det dog være?“ „Er det en Dame?“ hvisker Damerne blandt Tilskuerne halvhøjt til hverandre. *Weyse* bøjer sig ned over en ung Pige og hvisker hende i Øret, saa højt, at hele Publikum godt kan høre det: „Det er bare den lange Student *Kall*, der troer han har faaet en Lille.“ Damen holder forskrækket for Ørene: „Uf, *Weyse* dog.“ *Weyse:* „Tys, vi maa være stille. Nu begynder Stykket.“ Ja, Stykket begyndte og Latteren begyndte. Det gik godt. *Hans* var Hjeronymus [ɔ: Corfits] og saa spidsborgerlig nok ud. *Hans's* Madamme var meget svag og lugtede stadig til Hoved-

[1]) Et fransk Syngespil, som ikke havde gjort Lykke paa det kgl. Theater.
[2]) Udg. følger Forf.s Tilladelse og forbigaar dem.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

vandsægget. *Peter Thrige* som Ane Kandestøbers og *Christian* som Ingeborg Blytækkers slog Knips for hinanden, *Bolette* som Else David Skolemesters gjorde Publikum stor „Fornøjelse Contentement og Plaisir", *Hanne* knejsede som Fruen, medens *Heiberg-Jürgensen* ydmyg bar hendes Slæb, *Meisling* [1]) nejede sirligt med den spidse Hat som Engelke Hattemagers, *Herman* græd ynkeligt som Geske Klokkers over sit mavre Kødben — kort, enhver gjorde sit bedste, men hver havde ogsaa flere Roller. Jeg f. Ex. en Dame, en Kone og endelig Stine Isenkræmmers. En Mængde Dragter havde Tante *Jürgensen* dels bragt med fra Kjøbenhavn, dels selv indrettet alle Slags Hovedtøjer. — Og saa, ja saa forsvandt Kulisser og Tæpper og hele Stadsen for Smørrebrødet og Kniplingskager, Punsch og Kirsebærsuppe osv., og derefter fulgte Dans til Klokken slog 2. Saaledes sluttede altid disse muntre Aftener, — men en lille Ulempe førte de med sig: alle vore Bekendte vilde se disse Forestillinger, men der var dog ikke Plads til alle. Ikke altid kan dog Husrum svare til Hjærterum, og det troede Folk dog det maatte gøre i Provstegaarden, thi adskillige, som ikke blev budne, sendte Bud og meldte dem selv. Stundom blev vi saaledes over 80 Personer og stod paa Hovedet af hverandre.

Farvel 1812.

Aaret 1813 var jo for hele Danmark et alvorligt, ængsteligt Tidspunkt, da hele Landet gjorde den store Fallit. Hvorledes dette kunde lade sig gøre, hvilke Følger et saadant Skridt af Regeringen kunde og maatte have for mange, ja, vel for alle Indbyggere i Landet? Det var de Spørgsmaal, som daglig afhandledes næsten i alle Samtaler mellem Mænd, stundom vel endog mellem Kvinder, men især erindrer jeg ofte at have

[1]) Søren Meisling var Kontorist hos Domprovsten, som han fulgte til Ribe og forblev hos til hans Død.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

hørt Fader og gamle Professor *Gamborg* afhandle dette vandrende op og ned ad Gulvet med hinanden. Om det var et klogt Skridt af Kongen eller ej, kunde de ikke komme paa det rene med, men det var vel nødvendigt. I alt Fald ansaa *Frederik den Sjette* det for det eneste, der kunde frelse hans elskede Folk fra Undergang, han gjorde det *maaske* af Nødvendighed, men ganske vist af Kærlighed til Folket.

Bedstefader *Boye* laa paa den Tid midt i den store Proces, som jeg i forrige Afsnit har berettet om, men da den endte til hans Fordel, har jeg ikke hørt omtale, at hans Kapitaler var undergaaet nogen Forandring ved hin Katastrofe, og i vor Provstegaard vedblev alt uforandret sin sædvanlige Gænge. Endog sin Bygning fortsatte Fader ufortrøden, skøndt det *nu* undrer mig, hvorledes han kunde bestride de daglige Udgifter under saa vanskelige Konjunkturer. Hvorledes han havde akkorderet med sin Bygmester, véd jeg ikke, men det véd jeg, at han hver Aften udbetalte Dagleje til 6 à 8 Arbejdere, Murere og Tømrere. Fra disse Aften-Udbetalinger maa jeg fortælle en lille Anekdote. Man havde dengang næsten ingen Metalmønt, men kun Sedler, usle, forslidte var de, især var 8 og 12 Skillingssedler nogle smaa bitte Papirslapper, som ved den idelige Cirkuleren fra Mand til Mand næsten ikke var til at røre ved for Smuds og Huller. En Aften paa den Tid vi Børn fik vor Mellemmad (Fidtebrød), kom der en Stadsvisit til Forældrene, en Husaroberst *Bülow* med Frue. Midt under Besøget ser Fader, som var noget kortsynet, at Obersten lægger sin Arm op i Vindueskarmen paa nogle Bunker, der for Fader saa ud som sammenlagt Fidtebrød. Ganske forfærdet løber han ud for at kalde mig til Frelse for Oberstens Ærme. Det var jo mig, der smurte Mellemmaden og altsaa havde stillet den saa forkert op i Vinduet. Jeg var nede i Laden og tumlede mig i Halmen med Brødrene, og Fader var vred, da jeg omsider kom tilsyne. At jeg

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ikke havde stillet Fidtebrød i Vinduet, forsikrede jeg strax, men Fader var vis paa, at der stod 6 Bunker paa Rad, og jeg maatte strax komme ind og tage dem bort. Jeg opdagede da strax, at det var 6 Bunker 8 Skillings Sedler, som Fader selv havde aftalt til Haandværkerne. —

Min Broder *Hermann*, som jo nu var den ældste Søn i Hjemmet, var siden sin Konfirmation bleven et ganske andet Væsen end før, da han stedse sprudlede af Lystighed og Spilopper; hvad der var Grunden hertil véd jeg ikke, men naar vi andre Børn legede og morede os i Haven om Aftenen, gik han ofte og fantaserede paa sin Violin oppe i den halvfærdige Sal. Saaledes var det just en Aften i Slutningen af Juli Maaned, da Feriegæsterne allerede havde indfundet sig og blev i Haven til det næsten var mørkt, at *Hermann* var alene i Mørket i den store Sal og gik og fantaserede paa sit Instrument. Pludselig kommer en Skikkelse sagte gennem den aabne Mur, snapper ham Violin og Bue ud af Haanden og besvarer hans Forfærdelsesraab med et brillant Løb hen over alle Instrumentets Strænge. „Hvem Pokker er det! Giv mig Violinen!“ raaber *Hermann*, men som et Fantom flygter denne Mørkets Spillemand baglænds fra ham. Da griber *Hermann* ham med sine kraftige Hænder: „Holdt, det er *Weyse*, det kan ingen andre være.“ „Av, av!“ raaber Gespenstet, „slip *Hermann*, Du brækker min Arm!“ *Hermannn* slap Armen, og *Weyse* Violinen, og saa trak *Hermann* ham ned med i Haven og der blev almindelig Fryd over denne nye Feriegæst.

„Ja, jeg huskede nok, vi skrev den 26de i Morgen,“ sagde *Weyse*. Han havde erindret Faders Fødselsdag fra ifjor og havde nu indfundet sig til Gratulation. Mine Brødre havde arrangeret en lille Have-Illumination til den næste Aften, og *Weyse* var naturligvis snart en indviet Deltager. Det var rundt om Plænen, at Træer og Buske straalede i alle Farver og især det

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

runde Lindelysthus, der dannede en Baggrund og var oplyst som et prægtigt Tempel. I dets Midte stod et Alter, hvor Faders Navn brændte i Transparent og en blussende Offerskaal ovenpaa Alteret. Da nu *Weyse* og Moder førte Fader ud i Haven, fulgt af de Personer, som ikke havde Sangstemmer, modtog vi dem med en ret smuk Kantate af *Hans* og *Herman*. Da vi nu alle var samlet i Lysthuset, gjorde *Peter Thrige* Fader opmærksom paa en stor Sæk, der saa ud, som den indeholdt en Ledstolpe. Da Fader gik hen til Sækken, fandt han den forseglet og adresseret til ham. Han aabnede den, og ud af den kom en smuk riflet Sandstens Støtte som til en Solskive. Fader havde engang ytret, at han nok havde Lyst til at sætte en Solskive paa den store Plæne. Dette Ønske havde *Weyse* mærket sig og kom nu frem med Rekvisiterne til Støtten, hvorover Fader blev meget glad, og nu havde han og *Weyse* i flere Dage travlt med at faa Solskiven stillet solret paa den grønne Plæne, hvor den pyntede smukt og daglig morede Fader. —

Det var en Glæde for mine Forældre, at Broder *Christian* i dette Foraar [1813] tog filosofisk Examen med bedste Karakter og derefter, da han bestandig havde Lyst til det militære, i August Maaned blev ansat som Lieutenant ved Frederik den Sjettes Regiment [„Kongens Regiment"], noget som den Tid ansaaes for meget heldigt. Og fra den Tid foregik der en betydelig Forandring i hans før saa stille Væsen, det var som om Fuglen følte sig fri og var kommen i sit rette Element, saa munter og spøgefuld blev han, saa at han blev yndet, hvor han kom.

Et Bekendtskab gjorde vi forresten ogsaa dette Aar. Det var den senere som Rektor ved Kolding lærde Skole og selv som lærd Mand bekendte *Peter Grib Fibiger*, som vist samme Aar var bleven ansat som Adjunkt ved Roskilde lærde Skole. Han skal især have skrevet udmærket Latin, og min Fader formaaede ham

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

til at øve *Herman* i latinsk Stil. Som Ækvivalent skulde *Fibiger* indtage sin Middagsmad hos os. Undervisningen udførte han vist meget samvittighedsfuldt, og medens den vedblev, kom han ogsaa daglig til vort Middagsmaaltid, men dersom Fader havde gjort Regning paa interessant Underholdning med den lærde unge Videnskabsdyrker, blev han rigtignok skuffet. *Fibiger* traadte næsten altid ind ad Døren præcis i det Moment, Maden kom paa Bordet, og da han vidste sin Plads for Bordenden ved Siden af Fader, saa søgte han øjeblikkelig — om jeg tør sige det — sin Baas som en Umælende med et stumt Nik. Naar Moder saa gav ham som den Fremmede første Portion, slugte han den i sig koghed, brændte sig ofte og bar sig da saa underligt ad, at vi Børn, især Fætterne, *Hans Potter* [1]) var nu ogsaa kommen i Huset) havde ondt ved at bare os for Latter. Aldrig saasnart fik han Eftermaden paa sin Tallerken, før ogsaa den forsvandt saa hurtig som mulig, og saa skød *Fibiger* sin Stol tilbage, rejste sig med et kort Tak for Mad og afsted ud ad Døren. Tid til at drikke Kaffe havde han aldrig. En lille snurrig Begivenhed syntes at bekræfte hans Ukendskab til almindelig Bordskik. En Dag vi fik Andesteg havde Moder skaaret en hel And i Stykker, lagt den paa en Tallerken og bød den først til *Fibiger*, for at han kunde lade den gaa rundt, naar han havde taget, hvad han vilde; men han tog Sauce paa samme Tallerken og begyndte at snitte løs og spise, medens vi alle saa forbavsede til. Pludselig betænkte han sig dog og sagde ganske mut: „Ja, der er formeget til mig, det kan jeg ikke spise." Og saaledes begik han ikke sjælden Fejl mod almindelig Bordskik. Men det var kun i hans Ungkarledage, at *Fibiger* var lidt kejtet; da jeg adskillige Aar senere saa ham som Rektor i sit eget Hus i Kolding, havde hans behagelige, i Selskabs Omgang dannede Kone (en Datter af gamle Professor *Tauber*

[1]) Se Side 15 f.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

i Roskilde), havt en betydelig heldig Indflydelse paa hans Væsen. [1])

Saa kom da atter Juletravlheden, og Juleglæden fulgte efter med de mange Gæster, Festdage og Fornøjelser. Naturligvis kom *Jürgensens*, *Weyse* og de sædvanlige unge Herrer med mine Brødre, og den unge *Haagen*[2]) forøgede Antallet og Morskaben, han var vakker og talentfuld.

— Saasnart vore Julegæster en af de første Dage i 1814 var rejste, fik jeg travlt med min lille Garderobe — lille var den, thi jeg blev, takket være min forstandige Moder, fra Barndommen af vant til Tarvelighed i alt. Moder fortalte mig nemlig, at hun og Fader havde aftalt med Tante *Jürgensens*, at jeg skulde ind til dem og blive hos dem indtil Foraaret, for at deltage i Undervisning med *Lucie Koch* fra Horbelev.[3]) Faders Vogn kørte ind med mig og Tante *Wandel*, som havde nogle Ærinder at udrette. Det var den 19. Januar om Formiddagen vi kom ind til Staden. Det var vel altid lidt underligt, naar man rullede ind ad den lange skumle Vesterport, pludselig at se og høre sig omgivet af den larmende Sværm i den store By, saa forskellig fra den Rolighed, man dengang var vant til i det lille stille Roskilde. Jeg mindes, at jeg altid derved følte en underlig næsten højtidelig Sitren gennem hele Legemet; men skjøndt dette plejede at være saaledes, syntes dog baade Tante og jeg, at der saa endnu mere uroligt ud end ellers, da vi kom indenfor Porten, og da vi rullede gennem Gaderne var det, som Folkemængden voxede mere og mere. Militære og Civile stormede formelig om mellem hverandre, og overalt

---

[1]) Peter Grib Fibiger (1784—1833), Student fra Roskilde Latinskole, 1810 Adjunkt ved samme, 1822 Rektor i Kolding. Gift med Cathrine Jacobine Smith, født Tauber.

[2]) Christian Vilhelm Haagen (1792—1871). Søn af Politidirektøren i Kbhvn. Han blev juridisk Kandidat 1812, senere Direktør i Nationalbanken og Konferensraad.

[3]) Lucie Koch (1801—73), Datter af Pastor Hans Chr. Elers Koch og Laurenze Buntzen. Død ugift.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

taltes og raabtes saa højt, som om alle Folk skændtes. Der maatte vist være noget usædvanligt paafærde, det var vi enige om, før vi naaede ud i Nyhavn og steg af hos Tante *Jürgensen*.

Det var det Aar en stræng Vinter, og Sundet havde længe været tillagt, saa der var levende Færdsel over Isen fra begge Sider. Denne Morgen havde man pludselig opdaget en stor Masse Militære marchere ud fra den skaanske Kyst, stærkt bevæbnet og førende Kanoner og alt Slags Krigsmateriale med sig ud paa Isen, og af den Retning de tog var det umuligt andet, end at Toget galdt Kjøbenhavn. Aabenbar Krig laa vi just ikke i med vore Naboer (som vi nu elske saa højt!), men fuldkommen sikre paa deres Venskab var vi dog heller ikke. Saa besluttede man at slaa Allarm og alt, hvad der var af Militært i Staden, kom paa Benene.[1]) Mine Brødre var naturligvis med, *Christian* med sit Regiment og *Hans* og *Peter Thrige* med Studenterkorpset, som skulde stille paa Volden og Langelinie. De havde nu været ude flere Timer. Hvor nær Fjenden var, vidstes ikke.

Tante *Wandel* blev gyselig forskrækket ved denne Tidende. Hun saa alt i Aanden Kjøbenhavn bombarderet, brændende, indtaget, og sig selv som svensk Fange. Hun vilde strax bort igen og gav Kusken Ordre til at møde med Vognen, saa snart Hestene havde hvilet tilstrækkeligt. Og saa var det bedst, jeg fulgte hjem med! Hun turde ej lade mig blive i Kjøbenhavn og komme hjem til Forældrene uden mig, naar der var saadan Nød paafærde. Dette modsatte Tante *Jürgensen* sig dog til min Glæde. Derimod var hun enig med *Wandel* i, at det ikke kunde nytte at gaa i Butikkerne den Dag, da de fleste blev lukkede, saasnart Allarmtrommen gik, og Størstedelen af de Handlende ogsaa var udkommanderede til Borgervæbningen, Brand-

[1]) Om denne blinde Allarmering den 19. Januar 1814 se bl. a. Overskou. Af mit Liv og min Tid. Side 191 f.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

væsnet eller Livjægerkorpset, og ingen tænkte paa Handel.

Medens Tante *Wandel* nu blev forsynet med lidt Frokost og Kaffe, da hun ej vilde blive til Middag, kom mine Brødre og et Par andre Studenter løbende op for at fortælle noget om, hvorledes Sagerne stod. Man kunde endnu i den taagede Horisont ikke skønne, om Fjenden virkelig kom nærmere. Det saa egentlig ud, som om de holdt en Slags Øvelsesmanøvre endnu tæt under den svenske Kyst. Munition var endnu ikke uddelt til Studenterne. De gik med de tomme Tornystre paa Ryggen. Overalt herskede den største Forvirring, men kamplystne var de og — sultne. Aftenen iforvejen, den 18. Januar, var det Kusine *Hannes* Fødselsdag; hun havde fyldt sit 16. Aar, og i den Anledning havde Tante havt et lille Selskab. Af skaaret Smørrebrød var der levnet en Del, og det kom nu ret tilpas, desuden havde hun adskillige stegte Horbelevs-Æbler, ganske varme og gode i Kulden. Hvad de unge Herrer ikke kunde fortære paa Stedet, blev fyldt i de tomme Patrontasker og Tornystre, og dermed løb de igen. Spejdere var udsendt paa Isen, og med dem ventede man snart Efterretninger om Fjenden. Strax efter kørte Tante hjem igen alene, thi Brødrene vilde heller ikke lade mig tage hjem.

I temmelig Spænding tilbragte vi nu Resten af den Alarmsdag, hvert Øjeblik ventende Brødrenes Tilbagekomst med nærmere Efterretning. Vi lyttede efter hver Lyd paa Gaden og løb mange Gange forgæves ud paa Trappen, men først da det næsten var mørkt, kom de allesammen forfrosne og hungrige og fortalte, at den hele fjendtlige Hær havde opløst sig i en Del Fiskere fra Hveen og fra Skaane, som Spejderne havde truffet i Færd med at hugge Huller og Vaager i Isen for at lette sig Fiskeriet i denne lange strænge Vinter, da de var nær ved at sulte ihjel af Mangel paa Føde og Fortjeneste. Saa blev da endelig de forsamlede

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Fædrelandsforsvarere hjempermitterede med kolde Fødder og lange Næser. Fra hvem de første forkerte Rygter var udgaaet, fik man ej at vide.

Næste Dag var da Staden atter rolig, og vi kom ogsaa snart i Ro og Orden med vore Undervisningstimer. Tante og *Hanne* gav *Lucie* og mig Undervisning i Tegning, noget Fransk læste Tante ogsaa selv med os, men forresten havde vi fire Kusiner ogsaa nogle Timer om Ugen sammen hos en Madame *Hummel*. *Peter Thrige* havde i længere Tid læst Historie og Geografi med *Lucie*, nu fik jeg Del heri, men jeg véd ikke, om det var, fordi jeg kom ligesom paa Hovedet ind i denne Undervisningsgren eller jeg ikke har Hoved nok for den, men vist er det, at jeg hverken før, dengang eller senere har faaet synderlig Geografi og Historie ind i mit firkantede Hoved. Derimod var *jeg* med om Aftenen, naar *Thrige* læste højt for os i Mungo Parks Rejser, naar *Lucie* faldt i Søvn.

Broder *Hans* kom og spillede med mig, og *Bolette* og jeg sang sammen, og tidt var Tantes Kontra-Alt med. Haandarbejder blev heller ikke forsømt, og da Tante ej havde Raad til at holde Pige, hjalpes vi fire unge Piger ad med alt husligt Arbejde. En gammel Matros gik Byærinder og hentede Mad til os fra et Spisekvarter. Tiden gik hurtigt og let for os, og der kom ogsaa en Del Unge, baade Damer og Herrer, og tilbragte Aftnerne hos os. Hveranden Tirsdag var vor Selskabsaften, og da var vi gerne en hel Forsamling. Jeg saa her nogle af vore roskildske Julegæster igen: *Clausen*, *Schou*, *Haagen*, ogsaa *Weyse* kom imellem, og *Joh. Ludvig Heiberg;* men hvem, der hørte til den faste Stok, var Dr. *Bruun*, og han kom ogsaa ofte paa andre Aftner. Saa medbragte han Bøger og Musikalier, nye Sager, — til *Bolette*. Saa læste hun gerne højt for os, og hun læste overmaade smukt, men undertiden forfortalte *Bruun* os et og andet, og uagtet han ikke

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

havde noget smukt Organ, fortalte han dog smukt og interessant. [1])

Hveranden Torsdag var vi alle hos *Gyllembourgs*, og der saa jeg da ofte disse udmærkede Mænd, som jeg tidligere har nævnt: *Ørstederne*, *L. Kruse*, *Weyse*, *Baggesen* etc. *Bruun* og Professor *Howitz* — dengang med. Cand. [2]) ligesom *Bruun* — kom der ogsaa, og skøndt jeg jo var for ung til egentlig at blande mig i Samtalerne, saa havde jeg dog to Øren og Lov til at bruge dem, som jeg ogsaa gjorde efter bedste Evne. Beværtningen her var ligesom hos Tante *Jürgensen* altid meget simpel, men det var kun en Bisag: man morede sig herligt begge Steder. *Gyllembourg* var nu ogsaa en udmærket behagelig og smuk Mand og en fortræffelig Vært, og Tante *Sine* [ɔ: *Fru Gyllembourg*] indtagende, livlig, vittig som hendes Mand og Søn, og meget musikalsk. [3])

At Tiden saaledes kunde gaa godt for mig i Kjøbenhavn, kan man vel nok forstaa; men lærerig var den ogsaa. Allerbedst og fornøjeligst syntes mig dog vi havde det, naar vi om Dagen sad roligt hjemme ved vore Arbejder, og Tante paa sin livlige Maade fortalte os om sin Ungdom, sin Fader og sine Søstre, eller om Skuespil, hun havde set, og som hun kunde gengive saa livligt, som om vi selv saa det hele; og var det en Opera, saa sang hun mange Numre for os, og under alt det brugte hun Penslen lige hurtigt og smukt. Hun havde jo ikke Raad til at dovne, sagde hun.

— Hvide Tirsdag [ɔ: Dagen efter Fastelavns-Mandag], som den hedder i Almanakken, overraskedes

---

[1]) Rasmus Emil Bruun (1790—1819) blev 1812 medicinsk Kandidat og Distriktslæge i Kbh. 1815 tog han den medicinske Licentiatgrad og blev 1819 Lektor i Anatomi og Prosektor ved Universitetet. Gift 1819 med Bolette Sophie Jürgensen. Han var en af J. L. Heibergs bedste Ungdomsvenner.

[2]) Den senere saa bekendte Læge og Universitetsprofessor Frantz Gotthard Howitz (1789—1826).

[3]) Carl Frederik Gyllembourg, der var født 1767, levede som landsforvist i Danmark fra 1792, hans Forhold til P. A. Heibergs Hustru, deres Giftermaal og Samliv er almindelig bekendt. Han døde kort efter han her omtales $^{10}/_{5}$ 1815.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

jeg ved et Brev fra Broder *Hans*, — — inden i *Hans's* Brev laa et fra — *Marie Kornerup*. [1]) De var forlovede! Det var en ligesaa glædelig som uventet Nyhed, thi vel var *Hans* meget ung og kun Student, men at han nu valgte sig en saa forstandig, blid og stille Pige som *Marie*, syntes at være en Garanti for, at han vilde tage alvorligere fat paa Studeringerne. Han vilde være Theolog, og Fader havde vist alt tænkt sig ham som sin tilkommende Vikar, naar *Wegener* engang kom bort. Mig blev *Marie* en kær Søster. Den Kornerupske Familie viste ogsaa tydeligt, at de ansaa det for en Ære og Lykke at komme saaledes i Forbindelse med Provstens og det ved „den ældste og indtagende unge *Hertz*".

Det var vist kort efter, at *Weyse* inviterede mine Forældre ind til Byen for at se og høre „Faruk" paa det kgl. Theater. [2]) Han ønskede vistnok, at Fader skulde høre hans herlige Musik i dens hele Fylde. Da *Weyse* havde taget en hel Loge, var Tante *Jürgensen*, vi fire unge Piger og saa mange af mine Brødre, som var i Byen, med i Theatret til denne Nydelse. Ja, en sand Nydelse var det vistnok for min Fader og de Musikkyndige. Jeg for min Person morede mig ogsaa dejligt, men enten var jeg ikke musikalsk nok, eller det kom af, at Musikken i denne Opera er sværere og ikke saa iørefaldende som i „Ludlams Hule", det véd jeg ikke, men kun et Par Numre af „Faruk" har jeg beholdt i Hukommelsen, medens jeg næsten kan „Ludlams Hule", som jeg hørte to Aar senere, udenad. Jeg vil dog omtale, hvilke Optrin der den Aften tiltalte mig mest. Strax den første Scene i den dunkle Skov, hvor den forvildede Kurum kommer ind og synger sit

[1]) Maria Elisa Kornerup (se Side 73), født 1794, var en Datter af Købmand Jacob Kornerup. Hun blev gift med Hans Hertz 3. Septbr. 1819.

[2]) Det maa vistnok have været et Par Aar før. Weyses Opera „Faruk" til Text af Oehlenschlæger gik første Gang $^{30}/_{1}$ 1812 og gjorde ingen Lykke. Forf.s Kritik falder sammen med andre Samtidiges. (Se Overskou, Den danske Skueplads, IV, Side 249).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Recitativ: „Solen synker, Frøen klynker ynkeligt i Kærets Vand, Skoven slaar i Panden Rynker og forvilder min Forstand", var jeg henrykt over og angst for den stakkels vildfarende Slave. Yndigt var det jo ogsaa siden at høre Kildenymferne synge deres dejlige Vuggesang for Mira: „Risler alle Bølger" osv., samt at se Faruk ligge og sove, da Troldene danser om ham, samt at se ham kæmpe med dem, da han vaagner. Men hvad der ikke tog sig videre godt ud, var da den sorte Hexekvind skal forvandles til den dejlige Blomsterpige — og den gamle tykke Madam *Frydendal* kaster den sorte Dragt og ved sin Skønhed strax skal besejre Faruk. [1]) Hun kunde vel dengang endnu synge godt, men se yndig, ung og indtagende ud eller som en ung uskyldig Pige — var hun rigtignok voxet fra for længe siden, og man maatte absolut forbavses over Faruks Blindhed. At se Geoncha pludselig straale frem paa den mørke Klippe var et overmaade herligt Syn, men rædsomt var det siden at se den fortvivlede næsten vanvittige Satschekara komme styrtede ind fra Skydeprøven; alt dette staar endnu levende for mig, som var det igaar, jeg havde set det; og jeg husker ogsaa det daarlige Arrangement ved Dekorationsskiftet, da Græsbænken, som hun skal synke om paa, blev skudt ind efter hende og foer ind midt paa Scenen, til et Træ standsede den. I den dunkle Belysning saa den ganske sort ud, og jeg hviskede til Bolette: „Fy, hvad er det, er det en Ligkiste hun skal ligge i?"

Endnu en sjælden Begivenhed fra denne min første Vinter i Hovedstaden maa jeg fortælle. Det er vel ikke alle mine Læsere bekendt, at der i Nyhavn hører et Stykke Bolværk til hvert Hus, saa langt som dettes Grund strækker sig, og det tilkommer Husejeren at vedligeholde dette Stykke Bolværk. [2]) Som vi en Dag

[1]) Catharine Frydendahl, født Møller, (1760—1831) var dengang 52 Aar, men først ti Aar efter optraadte hun sidste Gang som Marcelline i „Figaros Bryllup".
[2]) Saaledes er Forholdet endnu.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sad ved vore sædvanlige Sysler, kom en Rode- eller Vandmester, hvad han nu var, og meldte Tante, at hendes Bolværk ved en Synsforretning var kasseret som forraadnet og skulde anskaffes af nyt inden en vis Termin. Det var et sandt Tordenslag for min stakkels Tante. Hun blev i Øjeblikket aldeles overvældet af denne Tidende, thi at skaffe et nyt Bolværk vilde blive hende en Sag paa 5 à 600 Rdlr. Hvor skulde hun skaffe dem fra? Da vi Unge saa hendes Forfærdelse og hørte den Sum, det kunde koste, blev vi naturligvis meget bedrøvede, og medens hun talte med sine Døtre i Fortrolighed derom, listede *Lucie* og jeg os ind i Kabinettet og hviskede og græd sammen som de andre inde i Stuen. Vi talte den lille Beholdning, vi havde i vore smaa Punge, fandt den *meget utilstrækkelig* og raadslog om vi ikke skulde skrive hjem og bede dem hjælpe med, hvad de kunde. Men en stor Beslutning fattede vi dog bestemt: vi vilde ikke bruge Sukker mere til The og Kaffe og ikke spise Smør, men Salt paa Brødet. Det maatte dog hjælpe noget. Snurrigt var det, at vi virkelig fik *Bolette* og *Hanne* til at gaa i Kompagni med os om denne Sparemethode, og samme Aften begyndte vi alle fire at spise tørt Brød med Salt paa. Men da Tante opdagede vort tørre Brød, tørrede hun sine Øjne og forbød os smilende at spare paa den Maade, dog troer jeg ikke hun nænnede at forklare os, hvor unyttig den vilde være. Med Kærtegn og Velsignelser skikkede hun os tilsengs, og vi bad vist alle den Aften samme Bøn med Taarer; men da vi mødtes næste Morgen ved Thebordet, var Tante mild og rolig og sagde: „Vor Herre hjælper nok, han har aldrig forladt mig i Nød. I skal ikke bryde Eder om, kære Børn, at jeg blev lidt forknyt igaar. Det kom mig saa uventet, men naar jeg faar tænkt mig lidt om, kommer jeg vel ud af denne Forlegenhed."

Da vi en Times Tid senere sad ved vore Arbejder, bankede det paa Døren, og en ældre Herre, som jeg

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ikke kendte, traadte ind. Tante rejste sig strax og sagde i en overrasket Tone: „God Morgen Hr. Grosserer!“ bad ham sidde ned, og da hun kort efter kaldte ham Hr. *Nielsen*, gættede jeg, at det var Grosserer *Nielsen*, som ejede den store Gaard ved Siden af Tantes Hus.[1]) Efter nogle almindelige gensidige Høfligheder bad han om at tale et Par Ord med hende under fire Øjne. Tante gav os et lille Vink, og vi forsvandt strax i Kabinettet. Kort efter blev dog *Bolette* kaldt ind igen, hun var altid Tantes Konsulent i vigtige Sager og førte Regnskabsbogen. Hun kom dog snart tilbage og saa egenlig glad ud, men havde dog vaade Øjne, tog os alle, hver især om Hovedet og kyssede os. „Aa, I søde Unger!“ sagde hun og løb saa ind og tog Tantes Hat og Kaabe frem. „Skal Moder ud?“ „Ja, Hr. *Nielsen* vil vise hende noget.“ Strax efter hørte vi de to gaa bort sammen. En Times Tid sildigere kom Tante hjem og løste da Gaaden for os. Hr. *Nielsen* havde nemlig spurgt, om hun ikke vilde bytte sit Hus bort for et, han ejede i Kronprinsensgade, som var lidt større end hendes og gav mere Leje. Han vilde gerne bytte lige om lige, for han trængte til et Pakhus i Nærheden af sin Gaard, og dertil vilde hendes Hus just passe fortrinligt. Først blev hun jo lidt underlig tilmode ved dette uventede Forslag og syntes det vilde gøre hende ondt at forlade det Sted, hvor hun næsten havde levet sit hele Liv. Hun erindrede sig da ogsaa det daarlige Bolværk og indvendte, at han vist ikke kunde staa sig ved Byttet, da denne Bekostning forestod. Men det vidste han og brød sig ikke om, han havde Tømmer nok liggende i sin Gaard og omtrent Folk nok til Arbejdet, saa det kunde ikke koste ham stort. Han blev ved at sige, at hun gjorde ham en stor Tjeneste, hvis hun gik ind paa Forslaget og overtalte hende til strax at gaa hen med ham og bese Huset i Kronprinsensgade. Dér havde

[1]) Grosserer Andreas Nielsen boede i sin Ejendom Hjørnet af Nyhavn og Kvæsthusgade, nuværende Nr. 69, men ombygget.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

hun nu været henne og kunde ikke nægte, at det var et meget fordelagtigt Tilbud. Hans Sted var et Fag længere og en Etage højere end hendes og gav næsten den dobbelte Leje. Det var ogsaa godt vedligeholdt og pænt baade ude og inde. — Dette gode Tilbud fandt hun ikke var ret at forkaste, om hun end nødig rykkede ud af sin gamle kære Rede, men paa samme Maade slap hun jo ogsaa uventet ud af Kniben med Bolværket, og saa slog hun til. Hun skulde nu kun sende ham Skødet paa sit Hus, saa vilde han overtage baade Ulejlighed og Omkostninger ved Papirernes Forandring.

„Se, kære Børn, har jeg ikke Grund til at stole paa Vorherre. Hvilken uventet Hjælp har han ikke strax sendt mig!“ Saaledes sluttede hun sin overraskende Beretning, som vi alle modtoge med Jubel, skøndt hendes Døtre vel fik Vand i Øjnene ved Tanken om at forlade det gamle Hus og nødig saa det omskabt til et Pakhus. Denne sidste Bekymring kunde de have sparet sig, thi „Pakhuset“ havde kun været et Skjul for *Nielsens* Ædelmodighed og et Paaskud for at faa Tante til at gaa ind paa Byttet. Det gamle kære Nr. 34 i Nyhavn var endnu i 1865, da jeg saa det sidste Gang, idetmindste udvendig at se til, uforandret i Skabelon, net og ordentligt oppudset og syntes at være beboet af pæne Folk.

Saaledes begyndte Tantes forbedrede Omstændigheder; siden sendte Vorherre hende efterhaanden flere og flere Hjælpekilder, saa hun kunde leve utrængt og kun bruge sine sjældne Evner til behagelig Underholdning. —

Da Tante *Jürgensen* denne Sommer kom tilbage fra Horbelev paa Falster med sine Døtre, kom til vor Overraskelse Dr. *Bruun* med dem, og med Glæde præsenterede Tante ham nu som sin Svigersøn. — Det var jo i mange Henseender et godt Parti, *Bolette* gjorde. *Bruun* var en anerkendt duelig Læge og eneste Søn af

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

en bemidlet Enke, en vakker gammel Dame, som forgudede ham. At han nylig havde faaet et Stipendium paa 5 Aar satte vel Giftermaal temmelig langt ud, men de var begge unge, og en saadan Rejse vilde jo være ham til betydelig Fordel, naar han kom hjem. *Howitz*, som var hans gode Ven, havde faaet et lignende Stipendium, og Begyndelsen af Rejsen vilde de gøre samlede. —

Sidst i September kom Faders Søsterdatter, *Ketty Potter*[1]) ud til os [i Roskilde] for at blive Vinteren over, og til Paaske konfirmeres tilligemed *Frikka Taarning*[2]) og mig. Det var en stor Glæde for mig, thi det var min kæreste Kusine, alle holdt af hende, hun var saa venlig, livlig, morsom og fordringsløs og var voxet sig saa smuk, saa fin og spinkel, at hun næsten saa ud som et Barn.

Til November foregik der en vigtig Forandring i vort Hus. Tante *Wandel*, som var svagelig, tog fra os den 1. November og paatog sig at føre Huset for den unge Organist *Struch*, som efter Faderens Død fik Embedet.[3]) I hendes Sted fik vi en ung Pige, *Louise Klein*, til Husjomfru, og da vi nu var saa mange unge Piger, fandt Moder det for meget at holde to Piger, Stuepigen blev derfor afskediget, og vi fire unge Piger maatte dele dette Arbejde imellem os.

Men jeg sprang Oktober rent over i mine Beretninger, og dog blev den just en meget vigtig Maaned for os. *Herman* tog Artium med Laud,[4]) om jeg husker

---

[1]) Cathrine Thomasine (Ketty) Potter (1799—1826), (se Side 15), Datter af Grosserer Thomas Potter og Domprovstens Søster Inger Dorthea Hertz (senere Reck) blev $^3/_9$ 1819 gift med sin Fætter Hermann Adolph Hertz, se nedenfor.

[2]) Marie Lucie Frederikke (Frikka) Taarning (1800—1839), Datter af Degnen i Butterup Niels Taarning og Domprovstindens Søster Dorthea Elisabeth Koch. (Se Side 38).

[3]) Hun kom dog tilbage til Domprovstens igen og fulgte senere Familien til Ribe, hvor hun nød Naadsens Brød og boede skraas overfor Bispegaarden. (Se: Fra Ribe Amt 1806, Side 1.)

[4]) Hermann Adolph Hertz, født i Nørhaa 1. Nvbr. 1796, blev Student 1814, tog kirurgisk Examen 1818 og nedsatte sig som Læge i Kallundborg, blev 1858 Distriktslæge og døde 4. Juni 1863. Han var en højt begavet og meget agtet og elsket Personlighed. Han blev gift med ovennævnte Ketty Potter. Efter hendes Død 1826 giftede han sig 1828 med Catharine Elisabeth Bayer.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ret, og paa samme Tid tog *Thrige* theologisk Attestats og fik „Laudabilis et quidem egregie“ til stor Glæde for os alle, men naturligvis især for den kære Moder. Han var dog hendes egen eneste Søn, og jeg husker godt, hvor ængstelig hun var for, at han ikke ved Flid skulde lønne Fader for alt, hvad han gjorde for sin Stedsøn.

Da nu de to heldige Kandidater kom hjem, blev det besluttet, at der skulde gives en stor Fête til Ære for dem, der skulde bestaa i en Komedie- og Bal-Aften, saadan som vi ellers plejede at have paa Moders Fødselsdag, da denne i Aar skulde fejres i mere Stilhed; thi Fader vilde ikke, at vi unge Piger skulde forstyrres med sligt, naar først Konfirmations-Undervisningen var begyndt. Det værste var, at vi manglede de to kjøbenhavnske Kusiner, som spillede saa godt og Tante, som altid hjalp saa udmærket med Kostumerne, men saa maatte vore Herrer tage tiltakke med, hvad vi yngre Pigebørn kunde præstere. Der blev valgt to Smaastykker til Opførelse for at lette Opgaven. Det første var vistnok „Maleriet eller Kong Pharaos Datter“, men jeg maa tilstaa, at jeg ikke kan huske det. *Weyse* var da ogsaa kommet med, det husker jeg nok. Om det andet Stykke véd jeg bedre Besked, thi deri spillede baade *Ketty* og jeg. — Hendes Skønhed var den Aften nær ved at forstyrre alle Aktørerne, dog ingen mere end stakkels *Herman*. Han fik nok Naadestødet den Aften, som ikke siden kunde læges, før *Ketty* barmhjærtig lagde sin Haand som Balsam paa Saaret, hun havde slaaet. Aftenen gik forresten meget morsomt og godt. Men jeg kan ikke nægte mig selv den lille Triumf, at Tante *Jürgensen* fortalte mig, at *Weyse* havde været oppe hos hende strax efter at han var kommen tilbage fra Roskilde, og da hun sagde, at hun havde hørt, at *Ketty* havde været saa dejlig den Aften og spillet saa godt, svarede han: „Aa ja, hun saa godt nok ud, men spille! Nej det kan hun ikke, men *Lise, hun* kan

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

spille!“ At *Weyse* roste mit Spil blev jeg henrykt over.

Kort efter at min Broder *Christian* havde taget Officersexamen, blev han forsat til Ingeniørkorpset. Dette var ham egenlig ikke imod, da han med sin Flid og Arbejdsomhed nok havde Lyst til at tage Ingeniørexamen, men han beklager sig [i nogle egenhændige Optegnelser] over at hans Chef, General *Suckow*,[1]) som dengang laa i Rendsborg, kommanderede ham til Adjutanttjeneste ved den holstenske Ingeniørbrigade, og han maatte saaledes forlade Kjøbenhavn og ligge i Rendsborg til 1816, hvor han slet ikke kunde studere og altsaa ej heller gaa op til Examen. Da nu i 1816 den store Reduktion skete i Armeen, kunde de, som ikke havde faaet Examen, ikke blive i Korpset, hvorfor han atter blev sat tilbage til Kongens Regiment. „Denne vilkaarlige Behandling,“ skriver han, „gjorde mig aldeles ked af det militære Væsen.“ Imidlertid kunde han ikke undvære sin Officersgage og blev derfor i Etaten, men begyndte atter paa sine Studier og tog Filosofikum 1816 med bedste Karakter. Saa begyndte han at studere Jura. —

Saa kom da Konfirmations-Søndagen den 2. April, saa tidlig indtraf Paasken det Aar. *Ketty* var da Gud ske Lov bleven saa rask, at hun nok kunde taale at komme ned i Kirken.[2]) Onkel *Taarnings* og Tante *Rech* var indbudne til den Dag, og under Klokkernes Højtidsklang vandrede da vi tre unge Piger i vore lange sorte Silkekjoler, stille og dybtbevægede, hver ved sin Moders Arm, det lille Stykke Vej fra Præstegaarden til Kirken. Jeg husker godt, det var klart Solskinsvejr, men Blæst som altid paa den kære Kirkegaard. Vi var det Aar 6 Døtre af saakaldte Honoratiores, som stod øverst paa Kirkegulvet i Pigernes Række, men da min

[1]) Generalmajor Christoph Henrich v. Suckow (1749—1818), Chef for Ingeniørkorpset 1809.

[2]) Hun havde i tre Maaneder været syg af en haardnakket Krampesygdom, hvis vidtløftige Beskrivelse forbigaaes.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Fader vilde være fuldkommen upartisk, fordi han havde tre af sin egen Familie med, blev vi stillet efter Alder, ikke som han ellers plejede efter Kundskaber, hvilket dengang ellers var almindelig overalt. Saaledes stod da *Andrea Gamborg*, Professorens Datter, øverst, den anden var *Elisabeth Albrecht*, Datter af Kammerraad, Forvalter *Albrecht*, Nr. 3 *Ketty*, Nr. 4 jeg, Nr. 5 *Bolette Borch*, Nr. 6 *Frikka Taarning*. — Hjemme i vor kære Præstegaard havde vi den Dag en yndig rolig Højtid. — Efter Bordet gik vi Unge op i den nye store Sal, som endnu stod i halv raa Format. Der plejede vi gerne at more os ved en eller anden Spøg, medens de Gamle samtalede i Ro og Stilhed. Denne Aften læste Fader sine Taler for dem, der ikke havde været i Kirke. Vi Unge sang og legede nogle stille Hviskelege, til vi omtrent Kl. 10 blev afbrudt af en ung, meget smuk Herre, som kom og meldte *Thrige* og *Hans*, at han nu var færdig til Rejsen, om de vilde med? Det var den dengang unge Hr. *Frimodt*. Han var, saavidt jeg véd, den Tid Fuldmægtig paa Birkedommerkontoret paa Løvenborg Gods, senere blev han Godsinspektør paa Lerchenborg.[1]) Efter Aftale kom han for at afhente mine Brødre til en Tur til Frederiksborg, hvor *Frederik den Sjettes* og *Marie Sophie Frederikkes* Kroning skulde foregaa den 3. April 1815. Strax efter brød vi alle op for at søge vore Senge, men idet jeg vilde gaa ud af Dagligstuen med *Ketty* og *Frikka*, kaldte Moder mig tilbage, Fader vilde tale med mig. Han gav mig en lille Medaillon-Brystnaal med sit og Moders Haar i og ledsagede den med en kærlig Velsignelse, og Moder gav mig en Dukat indsvøbt i et Stykke Papir, paa hvilket hun havde skrevet: Glem aldrig den 2. April 1815. Dukaten, tilstaar jeg, er sprungen, men Omslaget gemmer jeg trolig endnu. Det var de Gaver, jeg fik ved min Konfirmation. *Ketty* havde om Morge-

[1]) Senere Kammerraad, Godsinspektør paa Lerchenborg, Johan Frimodt, død 1855, 63 Aar gammel.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

nen faaet en lille Ring af sin Moder, *Frikka* troer jeg ikke fik noget. Det var nok ellers fra den Aften, at det blev Skik, at jeg skulde blive lidt bagefter hos de kære Forældre hver Aften, naar de andre gik tilsengs. Fader holdt af at sidde og tale med Moder og mig, medens vi opkrøllede vort Haar, stundom sad han ogsaa og fantaserede paa sit gamle Klaver, medens Moder og jeg smaasnakkede om Husvæsenet. Naar jeg saa havde sagt hende Godnat og kysset hendes dejlige hvide Haand, der vedblev at være fin og smuk, skøndt hun aldrig skaanede den for noget Arbejde i Hus eller Have, saa gik jeg hen og kyssede Faders spillende Haand; han standsede saa og gav mig Godnat-Kysset, og saa løb jeg ned i mit Kammer og sov snart sødelig ind.

I de første Dage af Juni Maaned var det nok, at Vorherre udløste gamle Bedstefader *Boye* af hans lange Lidelser, og omtrent ved samme Tid troer jeg det var, at den nye Rigsbank blev oprettet, vistnok til Gavn for Landet, men dog til Ruin for mange, som ikke strax forstod at indrette sig rigtigt under disse nye Pengeforhold. Blandt disse maa jeg desværre regne min Bedstemoder, som ved sin Mands Død blev Ejerinde af 80,000 Rdlr. Hun havde aldrig hidtil havt noget med Pengesager at gøre og kunde nu slet ikke finde ud af den Beregning, at en Rigsbanksdalerseddel var ligesaa god som 6 af de gamle Sedler. Saaledes gav hun f. Ex. sine to Piger, som havde faaet 100 Daler hver i Løn af de gamle Sedler, nu 100 Rigsbanksdalere og Kusken 200 Rigsbanksdaler om Aaret, og saaledes regnede hun altid i Rigsbanksdaler som i gamle Sedler, overalt hvor hun skulde betale noget, hvoraf naturligvis mange benyttede sig. Fru *Dampe*, som nu flyttede til hende, efter at hun var bleven skilt fra Manden, benyttede sig tilstrækkelig af den gamle Kones Vildfarelse, ligesom hun ogsaa godt vidste at finde de Obligationer, som lød paa „Ihændehaveren", og som Bedstemoder gemte i sit Chatol, hvori Nøglen altid sad, uden at hun nøje vidste,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

hvor mange hun havde eller fandt det nødvendigt at tælle dem efter imellem. „Hvem skulde stjæle dem? Hun eller *Dorte Dampe* var jo altid i Stuen!“ Saa var der ogsaa hendes Kokkepige, forlovet med en Slave, som tidligere havde været Bedstefaders Tjener, men nu sad fast paa Livstid for Tyveri. At hendes Lavværge, Justitsraad *Klingberg*, eller min Fader talte med hende derom, hjalp ikke. Hun troede de Bedragere, der omgav hende, altfor godt, og tilsidst afskedigede hun *Klingberg* og antog paa egen Haand en Jøde *Cohn*, til Lavværge, „*fordi han lignede min Fader meget*,“ sagde hun. Nogle Aar senere løb samme *Cohn* sin Vej med en stor Kasse, han havde under sin Bestyrelse, og det kan ikke betvivles, at en Del af Bedstemoders Kapital gik samme Vei. *Cohn* blev efterlyst af Politiet i alle Blade, men jeg tror ikke han blev funden. Jeg saa ham engang hos Bedstemoder, og hun spurgte mig da, om jeg ikke fandt han lignede min Fader, men jeg fandt Ligheden meget ringe. Nogen maa der dog have været, thi paa den Tid han blev eftersøgt, kom der en Dag en Jøde farende imod Fader paa Gaden, greb ham i Brystet og raabte: „Er det ikke Hr. *Cohn*?“ Men da Faders Frakke ved det faste Tag sprang op og Jøden saa Ridderkorset paa hans Kjole, slap han ganske forskrækket sit Bytte og krøb ydmygt bukkende og skrabende bort i Hast.

Der var mange, som i den Tid raadede Fader til at lade hans Moder erklære umyndig, men det kunde han dog aldrig bekvemme sig til. Hvem kunde forudse hvilke Følger den Skræk kunde bevirke paa hendes Helbred og Liv, og Pengesager fraregnet, var hans Moder jo klogere end de fleste Damer. Hun vedblev altsaa at styre sine Sager, og man behøver vel altsaa ingen nærmere Forklaring over, hvorledes det gik til, at hendes 80000 Rdlr. svandt ind i de otte Aar, som hun overlevede sin Mand, til lige saa mange Nuller. Hun havde et Par smukke brune Heste, som vistnok

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

var meget gamle, thi jeg kan huske „Hoplotte“ og „Pillotte“ fra jeg var Barn, men dem vilde hun ikke skille sig ved, skøndt hun aldrig brugte sin Karet uden to Gange om Aaret, naar hun kørte til Kirke for at gaa til Guds Bord, og én Gang, naar hun tog til Bakkegaarden og gratulerede Bedstefaders Halvbroder Kammerraad *Winderslev* til hans Fødselsdag.[1]) Hun maatte altsaa ogsaa beholde Kusken, og hun gjorde Akkord med min Fader, at han skulde levere hende den fornødne Havre, naar Kusken forlangte det.

For det første forlader jeg nu min stakkels gamle Bedstemoder med samt hendes forviklede Finanser.

Hen i Sommeren, da vi omtrent var færdige med al vor Syltning, fik jeg den belovede Tur til Petersborg, hvor baade Onkels [Reck] og min kære *Ketty* modtog mig med megen Glæde. Det var en smuk Ejendom og en dejlig Egn. De 14 Dage, jeg tilbragte der, løb hastigt og fornøjeligt hen. Her vil jeg kun fortælle om Høstgildet. Naar man nævner „Kulsviere“, troer jeg de fleste, ligesom jeg, tænker dem som sorte, forrøgede, svære Karle med lumske, røveragtige, skumle Ansigter, i det mindste havde man den Forestilling om dem i de Dage. Med vore Gæster havde vi paa Høstgildedagen spist lidt sildigere til Middag end Folkene, som alt var i fuld Dans, da vi kom ind i „Dansesalen“, som jeg gerne kan kalde den store Stue, som vi om Formiddagen havde dekoreret med Blomster, Kranse og Væggelampetter. Jeg blev ganske overrasket ved det Syn, den viste os ved Indtrædelsen. En lang Kvadrille, som vi dengang brugte dem paa de fineste Baller, til „Engelskdans“ stod opstillet. Pigerne vendte Ryggen til Indgangsdøren, men deres Dansere, som stod lige over for, saa ved første Øjekast ud som kække Officerer i Uniform. Det var næsten uden Undtagelse alle velskabte, smukke unge Karle, og naar jeg tør være saa fri at beskrive

[1]) Kammerraad Adolph Christian Windersleff, død 1828, boede paa Ny Bakkehus.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

hele deres Dragt, begynder jeg nedenfra: Sko med Sølvspænder, lange vide Nankins Pantalons, røde strikkede Uldtrøjer med snævre Ærmer og hvide Haandlinninger, derover en mørk Klædes Vest med to Rader blanke Topknapper, sort Silketørklæde om Halsen med hvid Linning over og en Bunke Signeter og Uhrnøgler, som glimrede nede ved Uhrlommen, akkurat som Spændet i et Militær-Gehæng. Alle saa opvakte og lystige ud, hilste utvungent, da „Herskabet" traadte ind og raabte „Spil op Musikant!" og klappede i Hænderne. Et Par Karle raabte: „Spænd for Piger!" og saa begyndte en rask og adroit Dans, ingen Klodrianer. Og da Pigerne blev svungne efter Tur, saa vi ret kunde se dem og deres Dragt, var der mange nette iblandt dem med Sølvspænder og Lænker ved Bullen, hvide klare Forklæder og smaa fiffige sølv- og guldbroderede Huer, ingen Lin, men Haaret krøllet foran og mange Baandsløjfer i Nakken. Efterhaanden blandede vi os nu i Dansen, der kun meget lidt afveg fra den, vi var vant til paa vore egne Baller, og saalænge *vi* deltog i Gildet til henimod Klokken 2 om Natten, saa jeg hverken Vildskab eller Fuldskab iblandt dem. Saaledes viste Kulsvierne sig for mig den Tid.

Nogle Dage senere kom Moder og Tante *Wandel* og hentede mig hjem. Paa Hjemturen spiste vi Frokost hos Præsten i Farum, en gammel Pebersvend, hvis Navn jeg har glemt, men ikke denne Præstegaards dejlige Beliggenhed, der nok ogsaa regnes for Perlen i denne overalt dejlige Egn. Paa éngang husker jeg nu, at Præsten hed *Kampmann.* [1])

Jeg har glemt at berette, at den unge *Clausen* havde paataget sig at manuducere min Broder *Hans* til Embedsexamen. Det forrige Aars Skranteri havde nok sat ham meget tilbage, thi ellers var det jo dengang ikke saa almindeligt som nu at holde Manuduktør. Man

[1]) Den gamle Salmedigter, Præsten i Farum, Henrik Kampmann (1750—1828), Edvard Storms og Rahbeks Ven.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

siger, hører jeg, at Examinerne er blevet meget strængere end før. Jeg ved det vistnok ikke, men tilstaar gerne, at jeg i det Stykke er en vantro Thomasine. — Jeg har nu mine Tanker for mig selv om den Ting og de skader jo ingen, — men den megen Politiseren, de mange Møder, Festiviteter, alle Slags sammenblandede Forstyrrelser, som i den senere Tid optager de unge Mennesker, kunde vel stundom have nogen Skyld i, at Examen trænges i Baggrunden. Men man siger vel, at jeg taler som den Blinde om Farver.

Mine Forældre havde aftalt med Tante *Jürgensen*, at jeg skulde tilbringe Vinteren i Kjøbenhavn. Tante holdt nu Pige og førte Husholdning i Stedet for at tage Mad fra Spisekvarter. Der var kommen to unge Piger i Huset foruden *Lucie* og mig, Døtre af Godsinspektør, Kammerraad *Schmidt* paa Corselitze. Vi sex havde nu Sproglærere sammen, i Fransk baade en Emigrant *le Monniez* [1]) og Madame *Hummel*, og i Tysk en Mamsel *Rogert*, en saare elskværdig Dame, der senere blev Konferensraad *A. S. Ørsteds* anden Kone. [2]) Desforuden kom en Kapelmusikus og spillede Fortepiano med *Schmidterne* og *Bolette* og lærte mig Guitare, og endelig fik vi fire Undervisning i Dans af Figurant *Villeneuve*. [3]) Af denne Ramse kan man forstaa, at det omtrent var blevet et formeligt Institut, alligevel førte vi et meget muntert og behageligt Liv. Megen Fornøjelse havde vi af jævnlig Omgang med to særdeles vakre Familier, som Tante nok egentlig var kommen i Bekendtskab med gennem *Bruun*, Bolettes Forlovede. Det var Professor *Rosenvinge-Kolderup* og hans Svoger, Kancelliraad *Winge* — det var deres Rang dengang. [4])

---

[1]) Rimeligvis Miniaturportrætmaleren Jean Joseph Hubert le Monnier, død 1853, 92 Aar gammel. (Pers. Tidsskr. V, 2, Side 46.)

[2]) Mathilde Elisabeth Rogert (1782—1824), Datter af Landfysikus i Viborg Joh. Ph. Rogert, blev gift 1819 med Anders Sandøe Ørsted.

[3]) Figurant ved det kgl. Theater Charles Caillou Villeneuve, død 1865, 87 Aar gammel.

[4]) Kancelliraad, senere Postdirektør og Konferensraad Niels Winge (1781—1850) og Professor Janus Lauritz Andreas Kolderup-Rosenvinge.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

De var gifte med 2 Halvsøstre, Frøkner *Lange*. *Winges* boede lige over for os paa 2den Sal, men oven over dem boede *Winges* Broder, som var Bureauchef ved det tunesiske Departement og ugift. [1]) Han (*Ole Winge*, som vi mellem os selv kaldte ham til Forskel fra Broderen) var meget splendid med Billetter til Komedier, Koncerter og sligt. Undertiden gav *O. Winge*, som var meget musikalsk, ogsaa Soireer hos sig selv, hvortil vi da alle blev indbudne. Ogsaa hos *Bruuns* gamle Moder og Søster, [2]) som boede sammen i deres smukke Hus i Reverensgade, som nok ligger der endnu med sin pyntelige Altan, blev vi yngre indbudne, saa vi manglede ikke Fornøjelser. Men et Menneske var der dog, som jeg savnede denne Vinter i Byen: Onkel *Gyllembourg*, han var død forrige Sommer. Tante *Sine* vedligeholdt vel endnu sine Torsdags-Soireer, men naturligvis i en mindre Stil. Hun var flyttet langt ud i Amaliegade i en pyntelig, men lille Lejlighed, hvor hun modtog os og andre Gæster som sædvanlig, men dels kom der nu ikke saa mange Celebriteter som før, kun adskillige unge Herrer, som hun og *Ludvig* forstod at trække til dem; men Sjælen, Aanden i Selskabet manglede dog. Jeg har aldrig kendt en behageligere Vært end *Gyllembourg;* han glemte ingen af sine Gæster, end ikke den ubetydeligste. Endnu hører jeg det venlige „lilla Prostinna", hvormed han tiltalte mig.

Vinteren gik hurtig og let. Julen kom, og jeg rejste hjem, Tante og Døtre kom senere som sædvanlig. Men nu har jeg nye Venner at præsentere. Der forestod jo ogsaa en Mængde Fornøjelser. For det første skulde der være Koncert og Bal anden Juledag paa Palaiset:

---

[1]) Kancelliraad Oluf Bang Winge, død 1867, 81 Aar gammel, var Sekretær ved den kgl. afrikanske Konsulatsdirektion og senere Grosserer i Kbhvn. Han blev 1819 gift med Bolettes Søster Johanne Christine Jürgensen, der allerede døde 1835, 36 Aar gammel.

[2]) Catharine Dorothea Bruun født Wolff (1758—1817), Enke efter Gæstgiver Peter Emil Bruun.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Jeg var anmodet om at synge med, og min Stemme til *Lagertha* laa og ventede paa mig. Det var Musik, som Professor *Bloch* [1]) havde bragt med sig; mit Parti var let og snart lært, og lille Juleaften gik jeg da med mine Brødre over paa Latinskolen, hvor den første Prøve skulde holdes. Flere af *Blochs* Familie skulde deltage i Udførelsen, baade syngende og spillende. Siden jeg kom hjem, havde jeg hørt saa meget om „*Blochs*" og „*Blochs*" fra alle Sider, saa jeg var meget begærlig [efter], men tillige lidt bange for disse mange fremmede Mennesker, og kom til Prøven i en Slags Spænding. Især var jeg bange for den ældste Frøken *Bloch*, jeg havde hørt hun var saadan en lærd Dame, som baade læste Latin og Græsk med Disciplene, og pudsigt nok, omtrent det samme havde hun hørt om mig. Da jeg nu kom ind i Salen, saa jeg adskillige fremmede Damer og Herrer, saa jeg hverken vidste ud eller ind, men saa troer jeg nok, det var *Thrige*, som præsenterede mig for Professoren og hans Søster, Fru *Hensler*, [2]) og hans ældste Datter, Frøken *Grete*. [3]) Professoren var en bleg *gammel* Mand, syntes jeg, med hvidt Haar, hans Ansigt saa noget strængt ud, naar han tav, men da han talte til mig og tog mig i Haanden, var han saa venlig og mild, at jeg strax forvandt min Frygt for ham, men i nogen Tid troede jeg dog bestandig, at han var meget gammel og undredes over, at han baade sang og spillede med saa livligt og smukt.

---

[1]) Søren Nicolaus Johan Bloch (1772—1862) blev 1815 Professor og Rektor for Roskilde lærde Skole, som han hævede til stor Anseelse, han var en udmærket Skolemand og havde stor Indflydelse paa Datidens Udvikling af vort Skolevæsen. Gift 1794 med Margrete Magdalene Hensler (1774—1821), Datter af Ritmester Bendix Vilhelm Hensler.

[2]) Fru Caroline Sophie Emerentze Hensler (1778—1830), Professor Blochs Søster, var gift med hans Hustrus Broder, Kaptajn i Søetaten Johannes Nicolai Kragh Hensler.

[3]) Margrethe Christiane Marie Bloch (1798—1866) var Digteren Poul Martin Møllers Ungdomskærlighed, se herom og om deres Kærlighedshistorie, der netop fandt sin Afgørelse i disse Aar (1816), i Vilhelm Andersens Poul Møller. Kbh. 1894. Side 69 ff.

Hun blev gift 1819 med Hans Peter Thrige (se nedenfor) og anden Gang 1835 med Sønderjyden, Professor Poul Detlev Christian Paulsen, der havde været gift med hendes yngste Søster.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Fru *Hensler* behagede mig mindre, jeg syntes, hun saa stolt ned paa mig, men hun sang jo med Færdighed svære Numre og havde vist havt en brillant Stemme, som dog nu lod til at være i Aftagende. Hvem der overraskede mig mest, var *Grete*, som jeg strax blev indtaget i. Min Frygt for hende svandt som Dug for Solen, hun var hverken stolt eller lærd, i det mindste ikke i Væsen. Hun kom mig hjærtelig i Møde og førte mig hen til sin Kusine, *Caroline Bloch*, en smuk Pige med et mildt Væsen. [1]) Saa førte *Grete* mig ogsaa til sin Søster *Antonie*, hun var endnu ikke konfirmeret og maaske derfor noget mere tilbageholden. [2])

Paa Koncerten 2den Juledag sad vi syngende Damer foran og derfor saa jeg ikke de to andre Frøkner *Bloch*, men i Pausen mellem Koncert og Bal kom *Frederikke Kornerup* [3]) en yngre Søster til *Marie*, hen til mig og spurgte: „Har Du talt med *Lotte Bloch*?" Jeg troer vi hilste venlig nok paa hinanden, men maaske netop fordi Frk. *Kornerup* i sin Iver havde sagt til os begge, at vi strax vilde blive Veninder, varede det længe, inden det skete. Hun var af et livligt Temperament og havde en ualmindelig Gave til at underholde baade Damer og Herrer, og denne Evne har hun bevaret frisk og oplivende endnu paa de gamle Dage. [4]) Dengang jeg saa hende paa Ballet, var hun omringet af en Kres af begge Køn, som morede sig fortræffeligt med hende. Af Ansigt var hun ikke saa smuk som sine Søstre, men havde en nydelig Figur og dansede meget smukt. Jeg sluttede mig imidlertid ikke til Klyngen, men søgte hen til *Grete* og fandt hos hende den yngste Søster

---

[1]) Frederikke Caroline Bloch (1898—1851), Datter af Rektorens Broder, Amtsforvalter, Kammerraad C. Fr. E. Bloch.

[2]) Antonie Vilhelmine Bloch, død ugift 1882, 80 Aar gammel.

[3]) Frederikke Dorothea Kornerup, gift 1826 med Pastor Jørgen Gad.

[4]) Charlotte Elisabeth Amalie Bloch (1799—1887), gift 1823 med Legationssekretær, senere Geheimelegationsraad Jacob Bredon Heide (1794—1855). Om hende fortælles det, at alle Skolens Disciple sværmede for hende (Familieoptegnelser).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Thora.[1]) Hun var voxet sine tre ældste Søstre over Hovedet, men naar man naaede (jeg var kun lille) at se op i hendes yndige Ansigt, var det ret, som om en Uskyldsengel smilte til en med de lysebrune Øjne og de søde Smilehuller i Rosenkinderne. Ja, man kan nok blive lidt poetisk stemt ved at tænke paa dette elskelige Ansigt og vemodig ved Tanken om, at det kære, fromme Væsen saa tidlig forlod os.

Jeg kan ikke huske, at jeg saa Fru *Bloch* (Professorens første Kone) paa Ballet. Hun var en midaldrende, endnu smuk Dame, Ungdommens Spøg og Munterhed glædede baade hende og hendes Mand, det saa og mærkede man snart, og det var ogsaa altid muntert og behageligt at besøge dem, hvortil naturligvis de fire vakre Døtre og flere unge Mennesker af Familien, der var i Pension som Skolediscipler, bidrog. At skildre alle disse Mennesker karakteristisk kan jeg naturligvis ikke indlade mig paa, uagtet vi jo snart blev besvogrede med dem; men vist er det, at de udgjorde tilhobe en behagelig Tilvæxt til vor Omgangskreds i Roskilde, saa jeg gerne kunde sige: 1815 begyndte den *Blochske* Æra i Roskilde.

Jeg gaar nu over til 1816, der blev et temmelig vigtigt Aar for Familien i Provstegaarden. En Søster til *Marie Kornerup* havde nylig fyldt sit 16de Aar og var indbudt af sin Farbroder til at bivaane et Bal [i Kjøbenhavn] i Anledning af Frederik den Sjettes Fødselsdag i „Venskabelig Selskabs Klub". Hun var en smuk og elskværdig Pige, kendt og yndet i en vid Kres under Navnet *Anegrete*[2]) og var meget glad over at skulle til

---

[1]) Thora Alvilde Bloch (1802—1834) gift 1826 med Professor Poul Ditlev Christian Paulsen (1798—1854). Hun og Heiberg-Jürgensen skal have næret varme Følelser for hinanden, men Forældrene foretrak den bekendte udmærkede og rige Mand for den fattige Student. Aaret efter hendes Død blev Paulsen gift med hendes Søster, Fru Thrige.

[2]) Anne Margrethe Kornerup (1798—1864), Datter af Købmand Jacob Kornerup, gift 1816 med Søren Frederik Kornerup (1797—1863), Søn af Købmand Hans Kornerup (1762—1833) og Sophie Kirstine Bruun (1776—1809).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

dette store Bal. Men pludselig kom Kontraordre: hun skulde straks hjem og — forloves! Hun har selv fortalt mig, at hun græd bitterligt, fordi hun skulde rejse og forloves, som hun aldrig havde tænkt paa, ligesaa lidt som paa Fætteren, hun skulde have. Sagen var denne. Hendes gamle rige Farbroder, Købmand *Hans Kornerup* havde købt den store Købmandsgaard i Ringstedgade, som i mange Aar havde tilhørt hans Svigerforældre og derefter hans Brodersøn, *Niels Bruun*, der var gift med sin Kusine, *Andrea Bruun*;[1]) nu var han død, og da de ingen Børn havde, solgte hun den store udmærkede Ejendom til *Hans Kornerup*. Men da det var nødvendigt, at Handelen i Gaarden strax maatte fortsættes, vilde han sætte sin næstældste Søn ind i denne Bedrift; men naar *Søren*, kun 19 Aar gammel, skulde kunne bestyre denne store Forretning ordentlig, var det nødvendigt, at han fik en flink Hustru til Medhjælp. Faderen skal have foreslaaet ham at vælge en af sine 14 Kusiner til sin Kone, en af Familien *skulde* det være, og skøndt den unge *Søren* ikke endnu havde tænkt paa Giftermaal, besluttede han dog snart og *klogt* at vælge *Anegrete*. Da Faderen meldte sig hos *Jacob Kornerup* som Bejler for Sønnen, blev der stor Glæde, og da Brylluppet skulde bringes i Orden saa snart som muligt, blev Datteren saa hovedkuls hentet hjem. Her maa jeg tilføje, at lige som hun selv har fortalt mig om hendes Skræk og Sorg ved Forlovelsen, har hun ligeledes selv tilføjet, at hun næppe havde været forlovet med sin Fætter i 14 Dage, før hun holdt inderlig af ham og følte sig meget lykkelig ved denne uventede Forbindelse. Og det blev et langt og lykkeligt Ægteskab; mindes jeg ret, opnaaede de at fejre deres Guldbryllup mellem en talrig Skare af Børn [10] og Børnebørn.

Men igen til 1816. Jeg skulde blive hos Tante *Jür-*

[1]) Købmand Niels Bruun, f. 1777, gift med Andrea Bruun (1780—1838), døde 19. Decbr. 1815.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

gensen indtil Pinse dette Aar. „Ludlams Hule" skulde opføres Fastelavns Lørdag. Jeg véd ikke, om det var *Weyses* Benefice, men han havde inviteret mine Forældre ind til denne Forestilling ligesom til „Faruk" to Aar tidligere og givet dem en hel Loge, saa vi kunde alle komme med. Til stor Overraskelse erfarede vi, at *Hermann* særskilt havde taget en Billet og sendt Tante *Reck*, „da det vilde glæde hans Forældre at træffe sammen med hende saa uventet", det fortalte hun selv, da hun kom. At *Hermann* havde Raad til denne Extra-Udgift forbavsede os, dog Gaaden blev snart løst. Først kom dog den dejlige Forestillingsaften, og havde vi glædet os ved „Faruk", saa var det i langt højere Grad Tilfældet med „Ludlams Hule" [1]). Det var vistnok ikke mig alene, men hele Publikum, som var henrykt over denne Nydelse. Denne Operas Opførelse indtraf netop ogsaa i Theatrets musikalske Glansperiode, da den yndige Jomfru *Walter* nød sine bedste Triumfer. At se og høre hende som Clara var noget af det mest henrivende, man kunde tænke sig. Det var i den Tid, da gamle *Rahbek* „gerne fra sit Bakkehus gad krybe paa alle fire ind til Theatret for at se *Walthers* Semire." I den Tid saa jeg ogsaa Semire og fandt den dejlig, men den var intet imod Clara. Endnu 60 Aar efter ser jeg hende i sin rosenrøde Atlaskes Kjole med et eneste Smykke, Diamantbaandet om Svanehalsen, staa i den gamle Riddersal og synge: „Her sad de gamle Fædre" saa klangfuldt, og siden oplæse Melodramaet om den gamle Borgfrue. [2]) Og saa den lille blege, hvide Madam *Foersom* [3]) saa fuldkommen genfærdsagtig stige op af Graven ved hendes Side. Jeg hører Clara synge sin mageløse Bravurarie: „Jeg elsker Dig!" — Kan man begribe, at en aldrende Pebersvend som *Weyse*

[1]) „Ludlams Hule" (Text af Oehlenschlæger) opførtes 3die Gang til Benefice for Weyse den 24. Febr. 1816.

[2]) Caroline Louise Amalie Walter (1797—1869) havde debuteret Aaret før, $^{21}/_{9}$ 1815. Hun blev 1817 gift med Skuespiller H. Rind, efter hans Død med Skuespilleren, Professor N. P. Nielsen, separeret 1831. Afsked fra Theatret 1833.

[3]) Forf. mener Madam Rosing. (Se Overskou IV. Side 423.)

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

kunde skabe saa rent erotiske Melodier? Og naar jeg saa tænker mig den yndige Duo, som slutter anden Akt: „Naar Mørket slukker Aftenrøden," og saa *Frydendal* som George: „Vil Du være stærk og fri." Ja, det hele træder frem for mig som i et Tryllespejl, som det dejligste Mindesmærke over vor tabte *Weyse*. Men jeg er nu kommen hjem fra Theatret og ud af min Henrykkelse derover, og mødes af Moder med en Efterretning, som slaar ned i mit Sind som et Lyn paa den klareste Sommerdag: *Herman* havde bragt Tante *Reck* og vore Forældre sammen for paa engang at bede dem alle om deres Velsignelse til hans og *Kettys* Forlovelse! Herman og Ketty forlovede, uden at jeg vidste et Ord derom i forvejen! Hvor var det muligt? Jeg troer aldrig nogen Efterretning er kommen mig saa par bricole som denne! — —

Min 16de Fødselsdag stundede til, og der beredtes mig en stor Glæde ved at Moder skrev, at jeg maatte komme hjem til den 18de Marts et Par Dage. Fader havde just faaet et Dyr til Foræring, og de agtede at celebrere min Fødselsdag med et stort Selskab. Det var rigtig nok til Ære for mig et mærkværdigt Selskab, thi det bestod af alle de ældre, gifte i vor Omgangskres. Imidlertig fik jeg dog en Hædersplads ved Siden af den kære Fader. Da han siden udbragte min Skaal og klinkede med mig, spurgte han sagte, om jeg havde tænkt paa, at det for ham ogsaa var en anden Højtid i Dag, hans „Sølvbryllupsdag" med min *egen* Moder. Det havde jeg ikke, men vi blev begge meget bevægede derved, og Moder, som havde lagt Mærke dertil, kom med sit Glas og Taarer i de kærlige Øjne og klinkede med os. Først medens jeg nedskriver dette, er det gaaet op for mig, at det vist var Moder selv, som havde foræret Fader Dyret til denne Dag og foranlediget Højtiden til Minde om den kære Afdøde, som dog ogsaa vist var den, som nærmest havde bidraget til den Forening, som nu i mange Aar var deres bed-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ste Lykke. Sikkert hængte det saaledes sammen, og derfor vilde hun have *mig* hjem, da min Fødsel jo havde forøget mine Forældres Bryllups[dags]glæde.

Den følgende Dag skulde vores Vogn køre mig ind til Byen, jeg maatte ikke forsømme mine Timer længere, men jeg var rigtignok meget vemodig, da Vognen kørte frem for Døren og kunde ikke lade være at hilse den med Taarer. Just som jeg stod ganske rødøjet og tog Rejsetøjet paa, kom der Bud fra Professor *Blochs*, om Fader tillod, at to Studenter, som havde besøgt dem i disse Dage, kørte med. Der blev naturligvis sagt Ja, skøndt vi alle ønskede, at jeg kunde have kørt ene. Et Øjeblik efter kom Herrerne, en *Berg* fra Skjoldemose,[1]) Fru *Blochs* Søstersøn, og — *Christian Winther*, dengang dog endnu ej berømt Digter.[2]) Da Fader saa, at jeg var ked af at vise mine røde Øjne, sagde han: „Ja Du sidder paa det forreste Sæde, værsgod mine Herrer, sæt Dem sammen paa det bageste." Saa maatte de da krybe op, vi rullede bort, jeg slog mit Slør ned og græd bag det tynde Skjul. Men *Christian Winther* har nok aldrig holdt af at se Folk græde, han begyndte strax at konversere lystigt, og da vi naaede Hedehusene, og han havde faaet mig lidt oplivet, sagde han pludselig: „Men Frøkenen fryser vist, De sidder saa ene i det store Sæde, det er meget varmere at sidde to sammen." Og inden jeg anede hans Hensigt, svang han sig over Agestolens Ryg og sad nok saa kæk ved min Side. Glad ved den varmende Sidemand var jeg virkelig ikke, men jeg havde dog ikke Mod til at vise den dristige Hr. *Winther* Vintervejen, og saa kørte vi da saaledes til Staden. Dette lille Impromptu kommer jeg med, fordi *Christian Winther* jo nu er en Celebri-

[1]) Maaske Jens Rudolph Johannes Berg, født 1802, død 1857 som Præst i Dannemare paa Lolland, Søn af Proprietær Berg til Skjoldemose og Elisabeth Hensler, altsaa en Slægtning af Rektorens. Muligvis har det dog været en ældre Broder.

[2]) Digteren Christian Winther (1796—1876) var blevet Student om Efteraaret (1815) fra Nykøbing lærde Skole, samme Aar Rektor Bloch blev forflyttet til Roskilde.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

tet. Jeg blev virkelig ogsaa lidt opvarmet i Sindet ved hans Passiar, og da jeg senere oftere har truffet ham i *Blochs* Hus, har han tidt moret mig, skøndt jeg aldrig udelukkende har beundret hans Aandsprodukter, ikke engang den saa meget forroste „Hjortens Flugt". Jeg er kun Professor *Henrik Hertz's* Navne, ikke hans Slægtning, men i noget slægter jeg ham dog paa: jeg har lige saa lidt nogensinde kunnet finde Velklang i ukorrekte Vers som i falske Toner. — —[1])

I denne Høst var det, at *Christian* kom tilbage fra Rendsborg [til „Kongens Regiment"] og tog fat paa sine Studier. Kort efter forstyrrede han mig en Nat i min bedste Søvn paa en snurrig Maade. Jeg har foran sagt, at Fader var færdig med hele sin Bygning, mit Kammer i den østlige Længe havde sit Vindu lige for Stakit-Indkørselsporten, og under mit Vindu stod den trofaste Karos Hus. En Nat, just som det første Dagskær begyndte, vaagnede jeg ved at høre Hunden knurre saa smaat og en Stemme tysse paa ham og „dølge" ham. Halvt forskrækket rejste jeg mig op i Sengen og blev det helt, da jeg saa et Mandfolk krybe op paa Hundehuset og sætte Ansigtet lige paa mit Vindue. Skrækken svandt dog, da jeg kendte *Christians* Stemme, som, idet han pikkede sagte paa Ruden, spurgte: „*Lise*, er Du vaagen?" I et Øjeblik var jeg ved Vinduet og spurgte til Gengæld: „Men *Christian* dog, hvor kommer Du fra paa denne Tid?" „Fra Kjøbenhavn, men ikke alene, kan Du ikke liste Dig op og aabne Forstuedøren for *Jürgensens* og *Weyse*, for de staar udenfor og venter. Men vær endelig stille, for Fader og Moder skal overraskes i Morgen."

Jeg listede mig ind og lukkede Døren mellem Sovekammeret og Dagligstuen, som altid stod aaben om

[1]) Her forbigaaes en ret vidtløftig Omtale af en Del Familie-Begivenheder, der mest omhandler Forf.s Brødre: Hans bliver cand. theol. med 2den Karakter og Huslærer paa Eskildstrup, Børge gør Mesterstykke som Dugmager og forbereder sig til at udvandre til Rusland, og endelige bliver Peter Thrige forlovet med Grete Bloch i Sommeren 1816.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Natten og aabnede saa sagtelig Hovedindgangsdøren og blev i al Stilhed favnet og kysset af alle Gæsterne. Da alt skulde være saa stille og tyst, fik jeg naturligvis ingen Forklaring, de bad blot om, at de maatte liste sig ind i de forskellige Gæstekamre, som de godt kendte, de vilde blot hvile sig et Par Timer i Klæderne. Saa skiltes vi; jeg lukkede atter Sovekammerdøren op, for at ingen Forandring skulde mærkes, om Forældrene vaagnede, før jeg kom op. Ogsaa jeg lagde mig med Klæderne paa, saa var jeg atter paa Benene for at have Frokosten parat, naar Gæsterne kom op, men Spisekammernøglen var i Sovekammeret, og jeg gik altsaa op gennem Dagligstuen for som sædvanlig at tage Nøglekurven. Men — ny Overraskelse! Da jeg kom ind i Stuen var ikke alene Gæsterne allerede samlede dér, men to store Karle paa Hosesokker tog det gamle Klaver og bar det op i Salen — nu faldt Skællene mig fra Øjnene: et stort, smukt, nyt Fortepiano blev sat i det gamle Klavers Sted. Jeg forstod nu, at dette var en Gave fra Tante *Jürgensen* til Fader. Hendes Kaar var nu ret gode og *Heiberg-Jürgensen*; som nu var konfirmeret, havde jo været 4 Aar frit i Huset hos mine Forældre og skulde blive der, til han blev Student. Medens jeg sørgede for The og Kaffe, begyndte det at blive levende i Sovekammeret. I Stuen hørtes ikke en Lyd, alt skete ved Tegn og Pantominer. Paa sædvanlig Tid og Maade lukkede Moder, endnu i Nattrøje, Døren halvt op, stak Haanden ind for at tage en Nøgle i Kurven og sagde med sædvanlig Stemme „God Morgen, Børn!“ Men da hun i det samme drejede Hovedet og alle Hænder vinkede og tyssede ad hende, gentog hun sit God Morgen i en egen langtrukken Tone og vi hørte Fader spørge: „Hvem er det, Du siger saadan God Morgen til?“ „Aa, jeg syntes, der sad en Fremmed i Sofaen,“ svarede hun ganske rolig. Kort efter kom de begge ind i Stuen. *Weyse* havde aabnet Instrumentet, og medens alle vi andre omrin-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

gede den forbavsede Fader, saa han ikke kunde se *Weyse*, slog denne Musikmester en saa fuldtonig Fanfare an, at Fader stod som forstenet, men *Weyse* sprang op, løb hen til ham og sagde paa sin snurrige rolige Maade: „Naa, der blev Provsten overjasket!“ Saa maatte vi alle le, og det var maaske en heldig Opløsning paa den virkelig gribende Scene. — Denne Jul gik paa sædvanlig Vis med de sædvanlige Gæster og Juleglæder. [1])

1817. Det var nok i Begyndelsen af dette Aar,[2]) at gamle Biskop *Münter* opfordrede min Fader til at skrive en Doktor-Disputats og lade sig creere ved den forestaaende Reformations-Jubelfest. Fader havde først ikke meget Mod paa den Sag, han mente, han var for gammel og havde tildels glemt baade at skrive og tale Latin. Men *Münter* lod ham ingen Ro, han mente at Fader var den, der af alle Landets Præster var bedst skikket dertil. Kundskaber manglede han ikke, og

---

[1]) Forfatteren, den senere Etatsraad Just Mathias Thiele (1795–1874) blev samme Aar Student og modtog af sine Venner Christian og Herman Hertz Indbydelse til i Selskab med Weyse at tilbringe Julen i Roskilde. „Denne Vinterfest“, skriver han i „Af mit Livs Aarbøger“, Kbhvn. 1873, Side 117, „som varede i otte Dage, er bleven mig uforglemmelig. Det var et overstadig muntert Liv, Dag for Dag og Aften efter Aften, saa optaget af Baller og Selskaber, at jeg nogle Aftener maatte dele mig. – Iblandt Provstens Gæster var en beslægtet Fru Jürgensen med sine to elskværdige Døtre, Ludvig Heibergs Kusiner, mig de interessanteste, og uden Forelskelse sluttede jeg mig især til dem i disse glade Dage. Anden Juledags Aften var Ballet hos Hertz's. Det var en dejlig, maaneklar Nat, og jeg var romantisk stemt. Ved Midnat fik jeg under Dansen Lyst til at gaa ind i Kirken, og det lod sig let gøre, da Provstegaarden laa ganske nær ved Kirkens Indgang, og Nøglen til Kirken hang bag Gadedøren i Forstuen. Jeg fik kun en Forsmag paa den Herlighed, som Maanens Straaler udbredte rundtomkring, maaske har jeg ikke engang havt Mod til at nyde den ganske alene. Jeg kom tilbage i den støjende Balsal med Efterretning derom, og i faa Øjeblikke var det hele Selskab med Weyse i Spidsen paa Vandring fra Ballet over den knitrende Sne, ind i Roskilde Domkirke. Højtideligheden greb os alle. Arm i Arm vandrede vi om i de oplyste Gange i passende Stilhed, og inden vi anede det, sad Weyse paa Organiststolen og forherligede den hele Scene med sit henrivende Spil.

Efter denne afkølende Vandring, som ikke havde optaget saa kort en Tid, fortsattes Dansen den øvrige Del af Natten, og næste Formiddag forsamledes en stor Del af Balgæsterne til en meget smuk Vandring over Snemarkerne til Fjordens Kyster og til det idylliske St. Jørgen. Under disse Festligheder vexlede Aaret 1816 med 1817 for mig.“

[2]) Det var paa den Tid, at Broderen Børge rejste til Rusland, hvor han fik Ansættelse paa en kejserlig Fabrik.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

man manglede en bekendt og dygtig Personlighed, som kunde træde frem ved denne sjældne Lejlighed just i det theologiske Fag og ved sin Anseelse som Gejstlig forhøje Festen. Fader havde jo altid været en dygtig Latiner og vilde let ved nogen Øvelse opfriske sin Færdighed i Sproget, og hvad Emnet til Disputatsen angik, saa havde *Münter* allerede tænkt paa at foreslaa ham Kirkefaderen Irenæus. Den kære Fader blev saaledes næsten nødt til at paatage sig Arbejdet.

En uventet Fornøjelse blev den Sommer beredt hele Familien, idet Tante *Bugge* i Throndhjem meldte sig til Besøg i Roskilde. Hun medbragte tre Døtre: *Hanne, Trine* og *Else*, den yngste endnu ukonfirmeret, og desuden en Tjenestepige til deres egen Opvartning, hvilket var meget godt, for Tante var lidt egen i sine Fordringer, og en umaadelig Vadsk brugte de fire Damer, hvilket vi fik at mærke i de tre Maaneder, de blev hernede. Det var vel en Snes Aar siden nogen af Familien havde set Tante eller *Hanne*, og de yngste Døtre var alle ubekendte. Med Hensyn til Faders Byggeri var det netop ogsaa det belejlige Tidspunkt, thi den sidste Haand var netop lagt paa Værket. Dagligstuen var i dette Foraar dekoreret, malet og betrukket, og den store Sal, som efter vore Forældres enstemmige Smag skulde forblive hvid, var nu smukt møbleret. De gyldengule Silkemoirés Gardiner harmonerede smukt med de hvidt og forgyldt lakerede Stole og Sofa med pensé- og grøntstribet Atlaskes Betræk og gav et livligt gyldent Genskin i tre Glasgirandoler paa Væggene og i Lysekronen, medens det store Spejl paa den vestlige Gavlvæg gengav det hele i fordoblet Længde. Jeg mente dengang aldrig at have set en smagfuldere Sal, og min Erindring om den siger endnu det samme.

Saa blev der Travlhed i Præstegaarden, for at hver Plet og Krog kunde være pudset og pæn til Gæsternes Ankomst. Tante havde skrevet hvad Dag omtrent de

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

vilde gaa ombord paa et godt stort Sejlskib — (Dampskibe var endnu ej kendte hertillands) — hvis flinke Kaptajn plejede at tilbagelægge den lange Vej mellem Throndhjem og Helsingør i 4 à 5 Uger i heldigt Vejr, ved Modbør kunde det medtage 8 Uger. Fra Helsingør vilde de saa komme tilvogns til Roskilde, og vi kunde da fra vort Lysthus Kiggenborg se dem komme ad Slangerupvejen — men det blev en lang Kiggen og Venten. Hele tre Uger løb vi forgæves ned i vort Lysthus med vor Kikkert; ærgerligt var det ogsaa, at de ikke kom og saa Haven i dens bedste Foraarsflor, den stod dér smilende i sin ungdommelige Pragt. Forældrene begyndte at frygte for, at der skulde være tilstødt dem noget, som Skibbrud eller sligt. Hvor tydelig husker jeg ikke en Aften paa en af de lange Junidage, da hele Huset var gaaet til Ro, paa Fader, Moder og mig nær, der gerne var de sidste oppe, og vi var ogsaa i Færd med at iføre os vore Nathabitter, — da raslede en stor Vogn gennem Hvælvingen oppe paa Kirkegaarden og ned til vor Stakitport. „Der er de! Der er de!“ raabte vi i Munden paa hverandre, og Fader løb ud og aabnede Porten for de længe ventede, som under norsk Syngen og Raaben rullede frem for Døren. Ja, det var dem, de kære Frænder, som snart laa i vore Arme, og under Kys og Latter og Glædestaarer blev ført ind i Stuen, før vi endnu kunde se hverandres Ansigter. Naturligvis hørtes denne Larm over hele Huset, og medens Pigerne kom op og gjorde Ild paa til The og jeg tændte Lys og Lamper, var snart hele Husets Mandskab paa Benene, alle foer omkring, raabte, sang og skreg allevegne, til endelig Trætheden meldte sig og hver blev skikket til sit Natteleje. Den norske Pige, *Marrith* hed hun, var gammelagtig og meget grim. Da jeg anviste hende sit Sovekammer, saa jeg hende binde et gult Tørklæde om sit Hoved, saaledes at det sorte Uldhaar struttede frem over den brune rynkede Pande, og jeg tænkte, hvad mon lille *Johanne* vil sige

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

MARGARETHE CHRISTIANE MARIE THRIGE født BLOCH
som gift. Blyantstegning

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

til den Sovekammerat, naar hun vaagner i Morgen og ser den Skabning ved sin Side. *Johanne* var en lille Hønsepige, vi havde, og hun laa just den Nat ene paa et Kammer i en stor Seng, men sov som en Sten, medens den norske Bjørninde krøb ned til hende. Om Morgenen gik det akkurat som jeg tænkte: da Barnet vaagnede og saa det Skabilkenhoved ved sin Side, skreg hun og foer ud af Sengen, og da den Norske vaagnede derved og begyndte med sin barske Stemme at norske paa, troede *Johanne* det var en Djævel og styrtede grædende og rystende ned i Køkkenet. Senere blev de meget gode Venner, thi *Marrith* var en skikkelig og meget ferm Pige.

Den langsomme Rejse, Damerne havde gjort, skrev sig fra Modvind og en ubetydelig Lækage, Skibet havde faaet, hvorfor de maatte lægge ind i Farsund. Først en Beskrivelse af de fire Damers Personligheder: Tante var endnu i sit 44. eller 45. Aar, en meget smuk Kone, som vidste hun var det, lidt mindre og fyldigere end Moder, lys og skær af Teint, brunt Haar og glimrende blaa Øjne, som hun forstod at bruge paa den mest indtagende Maade. *Hanne* var mørkladen af Hud og Haar og Sind, smilte sjældent og stod ikke paa den venligste Fod med Moderen, som fordi hun ikke var køn, havde ladet hende blive 14 Aar hos Bedsteforældrene i Horbelev. Kun mod *Peter Thrige* var *Hanne* venlig, da hun betragtede ham som en Broder.[1]) *Thrine* var lys og mild og i Alder med mig, og vi blev hurtig Veninder, skøndt hun var af en mere blid og rolig Karakter end jeg.[2]) *Lise*, den yngste af de norske Damer, var den smukkeste, men endnu halvt et Barn, Moderens Kæledægge og dygtig selvstændig, hun tumlede sig helst med Drengene, og var en øvet Rytterske, naar hun fik Lov at ride paa vore Køreheste, da vi ingen andre havde.[3])

[1]) Agathe Johanne Bugge døde ugift ca. 1825.

[2]) Cathrine Magdalena Bugge (1799—1877) gift 1827 med Købmand i Hamborg Johan Carl Vilhelm Hüpeden.

[3]) Elise Christane Marie Bugge (1802—79) gift 1828 med Pastor Nicolai Benjamin Flood i Christiania.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Der blev naturligvis gjort Udflugter tilfods, tilvogns, tilbaads, rundt omkring for at vise dem vor yndige Roskildes smukke Omegn. Dog Tante *Bugge* var nu saa gennemnorsket, at hendes Fødeland rent stod i Skyggen, og det stadig ærgrede os, paa de skønneste Steder i vore venlige danske Egne, at høre hende sige: „Aa ja, her er jo ganske net, men I skulde se vore stolte Fjælde knejsende i Sky og kronet af ranke Graner." —

En af disse Udflugter var dog ret efter Tantes Hoved, nemlig, da Fader og Moder gjorde en Tur paa et Par Dage med hende til Selsø, hvor Tante da iforvejen skriftlig udbad sig Tilladelse til at gøre den gamle Geheimeraadinde *Plessen* sin Opvartning og presentere sin Datter *Johanne* for hendes naadige Gudmoder.[1]) At jeg fik Lov til at følge med paa denne Tur til Selskab for Kusine *Hanne* var mig en stor Fryd. Mine Forældre havde flere Gange dels gjort Visitter, dels været indbudne til Geheimeraadinden,[2]) og mine Brødre oftere været bedt derover som gode Dansere til de store Baller, som den gamle Dame af og til gav for de mange unge Gæster, som undertiden var dér i Besøg. Det var da i 1817 [September] vi en smuk solklar Dag rullede op ad Alleen langs med Havegitteret ind over en sirlig brolagt Gaard, hen for den store brede Stentrappe midt for den toetages Rødstens Hovedlænge. Saa snart vi holdt, stod to Domestikker, en civil, en anden i Livré, for at hjælpe os af, og midt i den aabne Fløjdør presenterede sig med det mildeste Smil Geheimeraadindens lille Selskabsdame, Privat-Sekretrice, Hushovmesterinde, kort, hendes Naades Faktotum i et og alt, Frøken *Agathe Sinding*, en lille fin Dame med et særdeles klogt Fysigonomi, lidt forvoxen, men saa

[1]) Johanne Bugge var født i Skuldelev, der hørte under det Plessenske Gods, og hvor hendes Fader da var Præst, derfor havde Geheimeraadinden staact Fadder til hende; se Side 33.

[2]) Agathe Johanne Scheel v. Plessen født von Qualen (1745—1829), Enke efter Amtmand over Kbhvns. Amt, Geheimeraad Christian Ludvig Scheel v. Plessen (1741—1801) til Selsø og Lindholm.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

vever og venlig, at man næppe lagde Mærke til den lille Legemsfejl. Med særdeles Artighed modtog hun os alle, især dog Bispinden og hendes Datter, som Moder præsenterede, og førte os derpaa ad den brede magelige Trappe op i en lang Korridor i anden Etage. Dens Dekoration forbavsede mig saadan, at jeg nær havde glemt at følge med til det Værelse, hun anviste os. Den var nemlig fra Gulv til Loft betrukken med lutter Kobberstik i den sorte Kunst, som jeg troer den Slags i Streger afrudrede Kobberstiksmaade kaldes, og disse Billeder, som jeg synes var afdelt i tolv Stykker i sorte Trærammer, fremstillede Christi Lidelsers Historie i overnaturlig store Figurer. Smukt kan jeg ikke sige det var, dette sorte og hvide Papirsbetræk, heller ikke var Christus-Figuren tiltalende, men det hele havde noget gribende, ualmindeligt ved sig, som strax fængslede mig. Fløjdøren, som den civile Tjener aabnede for os paa vid Væg, førte ind i et stort Gæsteværelse, lyst og smukt, med Udsigt over Gaarden til Haven, møbleret i Rokoko-Stil. Hvad der især tiltrak sig min Opmærksomhed, var et Maleri af en Dame i Legemsstørrelse over Kaminlaagen. Frøken *Sinding* fortalte mig, at det var Familien *Plessens* „Ahnfrau“ eller Stammoder, og Maleriet, der saa ud som var det malet igaar, var flere hundrede Aar gammelt. Ansigtstrækkene var just ikke smukke, men meget melankolske og strænge; da jeg ytrede dette, svarede Frøkenen: „Ja, det kan nok være, den ædle Dame havde lidt af begge Dele i sit Sind. Nu staar hun jo dér saa rolig og fredelig om Dagen, men somme vil paastaa, at hun om Natten vandrer om og ser efter, hvorledes alt gaar til her,“ men da i det samme Majordomus, som jeg vil kalde den civilklædte Tjener, kom ind med en stor Sølvbakke med Chokolade, Vin, fine Smørrebrøder, Kage og Frugt, som han stille og højtidelig satte paa Marmorbordet, vendte hun sig og bad os nyde lidt Forfriskning, hvile os ud efter Rejsen og siden benytte Toilet-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

værelset, hvor Kufferterne var sat ind. Hun aabnede Døren til et mindre Værelse og sagde til mig: „Her vil De faa Nattekvarter og kan sove roligt, da Deres Forældre nok vil holde Vagt over den strænge Borgfrue. Nu anbefaler jeg mig hos de andre Gæster. Spisetiden er omtrent Klokken 4.“ —

Lidt før fire aabnedes atter begge Fløjdøre, og Majordomus meldte, at hendes Naade udbad sig vor Nærværelse, hvorpaa han ligesom vejvisende vendte sig, gik foran, og vi fulgte ham nu ned ad Trappen og atter ad en lang Gang, ved Enden af hvilken han igen aabnede begge Fløjdøre, og vi traadte ind i en stor Sal, hvor det første, der viste sig, var en lille snehvid, gammel Dame, siddende i en stor Fløjls Lænestol omtrent midt i Salen, med en høj Skammel under Fødderne. Den aldeles hvide Dragt, Sløret, der faldt ned over Nakken, det lille blege Ansigt med Sølvlokkerne mindede mig stærkt om Fru Clara i „Ludlams Hule“. Der var noget saa aandeagtigt i det hele Syn, at jeg næsten blev bange for at komme hende nærmere. Den gamle Dame rejste sig ikke heller op for at modtage os, kun en sagte Bøjning henimod Døren, som for at vise, at hun saa os komme; men den lille vevre *Sinding*, som stod ved hendes Side, skyndte sig hen til de Indtrædende og førte Moder og Tante *Bugge*, som gik forrest, hen til hendes Naade og sagde præsenterende, idet hun tog den sidstes Haand: „Hendes Naade, Bispinde *Bugge* fra Trondhjem.“ Geheimeraadinden rejste sig lidt, rakte Hænderne ud imod dem, men da de gjorde Mine til at kysse Haanden, fik de hver et let Kys paa Kinden og Anvisning at tage Plads paa to Stole, som stod der. Fader fik med en venlig Hovedbøjning Tilladelse til at kysse den lille, fine Haand, men da *Sinding* derpaa præsenterede *Hanne* og mig, fik Guddatteren et Kys paa Panden, medens jeg kun i Frastand gjorde den sirligste Kompliment, Mr. *Villeneuve* havde lært mig.

Medens nu hendes Naade med sagte Stemme under-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

holdt sig lidt med de to Æresdamer, hun havde valgt sig, førte *Sinding* Fader og os Pigebørn hen til adskillige andre Damer og Herrer, som jeg egenlig først nu opdagede sidde noget afsides i den store Sal. Den første vi kom til, præsenterede hun for Fader som Højesteretsadvokat, Etatsraad *Rotbøll*, en smuk midaldrende Mand med et Par levende Øjne og en høj skaldet Pande, ligesom Fader.[1]) Ved Siden af ham stod hans Frue og en gift og to ugifte Døtre, som alle paa en beleven Maade kom os i Møde, saa det stive Ceremoniel strax forsvandt, men *Hanne* satte sit sure Ansigt op og forblev tavs. Præcis som Taarnuhret slog 4, aabnedes to Fløjdøre paa samme Side som Indgangsdøren, og Majordomus meldte, at der var anrettet. Øjeblikkelig hoppede *Sinding* fra os hen til Geheimeraadinden, hjalp hende op af Stolen og bød hende Armen. Idet de kom til os andre, hilste hendes Naade hen til Herrerne og bad dem tage Damer. Først nu, da hun saaledes langsomt gik forbi os, kunde jeg rigtig se den lille, spinkle Figur og det blege, udtærede Ansigt, der just ikke saa strængt ud, men gennemfuret af bekæmpet Sorg. Ak ja, for os Roskildensere var det bekendt, hvad den vistnok meget adelsstolte, men just derfor des ulykkeligere og dog altid værdige gamle Dame, havde lidt ved sin fortabte og dybt sunkne eneste Søn, da han ægtede *Otto* Slagters Datter og førte hende ind som sin Hustru paa Herresædet Lindenborg, som Moderen havde maattet overlade ham, da hun ikke længere kunde omgaaes ham eller taale at se den raa, vilde og forsvirede Drukkenboldt, som nu kun fandt sin Glæde i Omgang med Mennesker af den raaeste Slags. *Otto* Slagter var en bekendt, men rig Slagter i Roskilde, som handlede med næsten alle de bedre Familier i Byen. Hans Datter var, saavidt jeg véd, Opvartningspige i „Prinsen", da Hr. Kaptajn og Kammerjunker

[1]) Højesteretsadvokat Jens Laasby Rottbøll (1766—1824), gift med Ida Vilhelmine Sehested (1766—1839).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Scheel-Plessen blev forlibt i hende, sendte hende til Kjøbenhavn, lod hende lære at klimpre lidt paa Klaver og ægtede hende saa uden at tage Hensyn til Moderens krænkede Følelser (vel især omtrent af samme Grund som en højere staaende Person gjorde en . . . til sin Gemalinde), fordi hun var godt skikket til at more sig ved hans Orgier og opvarte hans Svirebrødre. Spillefugle kom for at trække ham op i Hasardspil eller for at svire med de væmmeligste Orgier, som gerne endtes med hans Yndlingsfornøjelse: „at kvæle en Kat" ɔ: tømme en Flaske Gammelrom i et Drag, og blive liggende paa Gulvet og sove Rusen ud.[1]) Stakkels Moder, alt det vidste hun og kunde ikke ændre det, hvad maatte hun nu ikke have lidt!

Men nu kom vi da tilbords. De ældre Damer fik Herrer, Etatsraaden bød Tante Armen, Fader Etatsraadinden, saa var der en Godsinspektør, der tog Moder og den unge Fru *Rotbøll*, og hendes Mand, der tillige var hendes Fætter,[2]) tog *Hanne* tilbords; men de to Frøkner og jeg gik med *Sinding*, som kom løbende tilbage og tog os ind med, da hun saa, at vi stod og trippede paa Dørtærsklen. Samtalen gik ret flinkt blandt de Ældre, vi Unge sad heller ikke tavse, men forresten passerede intet mærkeligt ved Taflet, det skulde da være, at da det, som vi antog for Dyresteg, kom ind paa det blanke Fad, stak en Dusk sort krøllet Uld af Halen frem ombundet med Papir og røde Baand, og vi fik nu at vide, at det var en ung Gedebuk, som var fedet for at prøve, om Kødet var saa godt som et Daadyrs, men det var det ikke, det var mere grovt og trevlet og lignede Oxekød. Strax efter Taflet trak Ge-

---

[1]) Geheimeraadinde Plessens eneste Søn Major Kammerjunker Mogens Scheel v. Plessen, død 1819, 40 Aar gammel, blev 1805 gift med Annette Margrete Lund, Opvartningspige i „Prinsen" i Roskilde. (Se Museum 1894, II. Side 164).

[2]) Den unge Fru Nielsine Petrine Jensine Rottbøll (1795—1874) var en Datter af Fru Rottbøll, født Sehesteds første Ægteskab med Kammerherre Fr. Berregaard, og Kusine til sin Mand, daværende Kancellist, senere Justitiarius i Højesteret Christian Michael Rottbøll (1791—1884).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

heimeraadinden sig tilbage i sine indre Værelser. Vi kom tilbage til Salen, fik Kaffe og havde et Par Timer til Disposition, som gik livligt. Den unge Fru *Rotbøll* spillede godt Piano, og jeg havde stor Nydelse af med Fader og med hans Forklaring at bese de mageløse Væggemalerier, mageløse, tør jeg nok kalde dem, thi det var da egenlig disse sjældne Kunstværker, der gav Herresædet sit antike Værd. Jeg har dog besøgt adskillige Herregaarde og Slotte i mine Dage, men aldrig truffet nogen lignende. Desværre har jeg forglemt at spørge om Mesterens Navn. [1])

Medens jeg gik omkring og besaa disse Malerier, havde jeg dog lagt Mærke til at *Sinding* kom ind og hentede *Hanne* ind til Geheimeraadinden; hun blev derinde et Kvarters Tid, saa kom hun tilbage med et glædestraalende Ansigt og en rød Saffians Smykkeæske i Haanden, som indeholdt et kostbart Halsbaand af Mosaik og Guldkæder, som den gamle Dame havde skænket sin Guddatter, og Tante var vist i det mindste lige saa lykkelig derover som *Hanne* selv. Kort efter kom Geheimeraadinden ind igen og blev hos Selskabet hele Aftenen. Der blev musiceret og konverseret, tilsidst beværtet med The, Smørrebrød og Kager, lidt efter Kl. 10 bød hun Godnat og saa gik hver til sit, og jeg troer ikke, Kamin-Fruen forstyrrede nogen i deres Søvn den Nat. Om den næste Dag véd jeg ej meget at fortælle, vi tog en ærbødig og venlig Afsked med den elskværdige gamle Borgfrue og det behagelige Selskab, saa steg vi tilvogns og rullede tilfredse med Besøget og vel til Mode hjem til vor gode gamle Provstegaard. —

Det var en stor Fornøjelse for de to yngste Kusiner, at der netop samtidig med deres Ankomst indtraf en Danselærer, Hr. Krigsassessor *Jean Pio*, [1]) Danser ved det

---

[1]) En lang Beskrivelse af disse Malerier udelades.

[2]) Krigsraad Jean Pierre Pio, død 1867, var en begavet Skuespiller og Danser, der ved Intriger havde faaet Afsked fra det kgl. Theater 1811.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

kgl. Theater og Danselærer for Landkadetterne, hvilken sidste Omstændighed han skyldte sin Titel, der var ham meget vigtig. Han fik samlet en hel Del Elever og lejede den store Sal paa Palaiset. *Thrine* og *Lise Bugge* skulde nu lære at danse paa Dansk, og da Undervisningen skulde endes paa en Maaned, gav han to Timer hver Aften, derfor fik jeg Lov til at være med af Partiet for ej at blive for meget skilt fra Kusinerne, skøndt *Pio* strax erklærede mig for udlært og gav mig den Bestiling at se efter med de yngre. Det var en morsom Læretid, da vi var saa mange, og naar de to Timer var forbi, var det ikke sjældent, at Herrerne skød sammen og betalte Spillemanden for at spille en Time længere, saa vi fik os et lille Bal bagefter. [1]) —

Lidt over Midten af Juli kom vi hjem til vor gode Provstegaard, og der var Glæde ved vor Hjemkomst, ja Fader og Moder var virkelig, saa længe Vorherre lod dem leve sammen, som et Par unge Elskende, der vanskelig kunde undvære hinanden. Med uforstyrret Glæde saa vi den kære Faders Fødselsdag i Møde den 26de Juli, og Fader lovede endog de norske Niecer et lille Sommerbal den Dag, for at de kunde faa Lejlighed til endnu engang hernede at øve dem i Kunsten, de havde lært i Danmark. Dagen før denne store Højtid havde vi umaadelig travlt. Med Kusinerne sad jeg nede i vor kølige Kælder og bandt over 100 Alen Blomsterkranse. I Haven havde *Hans* travlt med at arrangere Illumination og Transparenter med Faders og Tante *Bugges* Navn. Hele den store Sal blev dekoreret med Rosenguirlander paa de hvide Vægge og Kornblomsterkranse over de gule Silkegardiner. Alle vore unge Venner var indbudte til Dans, som begyndte ved fuld lys Dag, og den gik muntert i Salen. Jeg husker, at *Lise Bugge* især gjorde Lykke med en Krans

[1]) En Del af de meget vidtløftige Beskrivelser af de unge Menneskers Fornøjelser, Skovture og Udflugter, saavel som Beretningen om en Rejse, de norske Damer foretog i Følge med Forf. og hendes Moder til Horbelev Præstegaard, udelades.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

af Rosenknopper om sine mørke Lokker. Efter Aftensbordet blev saa Fader og Tante i Triumf ført ud i den oplyste Have, og et helt Kor af Herrer og Damer afsang Vexelsange om Danmark og Norge. Lidt efter begyndte Dansen igen til Kl. 2, da hver gik til sit, lidt trætte og meget fornøjede. Men nær havde jeg glemt, at ved Aftensbordet overraskede vor kære *Grete* og hendes Søster, *Antonie*, os med at omdele en Sang. Det var et meget smukt, historisk-poetisk Digt over det broderlige Kærlighedsforhold, som Forfatteren antog endnu at bestaa mellem de forhen saa inderligt forenede, nu smertelig adskilte Danske og Norske, som dog *altid skulde vedblive at betragte hinanden som Brødre*. Jeg husker endnu kun det sidste Vers:

„Saaledes skal og Nidaros og Lejre
I uforstyrret Brodersamfund staa!
De samme Glæder med hinanden fejre,
Og fælles Børn til fælles Forsvar gaa!"

Ak ja, det var Forfatterens skønne Drøm! Men hvem var denne Forfatter? Det var netop den store Overraskelse — det var den kære Broder *Peter Thrige*, som aldrig før havde ladet se eller mærke det mindste Glimt af poetisk Fantasi.

Tante *Bugges* Hjemrejse nærmede sig nu, men først vilde hun dog tilbringe et Par Uger i vor Hovedstad og bese, hvad der var at se af Mærkværdigheder. Hun tog derind med sine Døtre, og jeg, som fik Lov til at følge med, saa ved den Lejlighed adskilligt, om hvis Existens jeg tidligere ingen Anelse havde. Hun valgte *Christian* til Cicerone og besaa Kunstkammeret, Dokken, Malerisamlingen paa Christiansborg osv. Rosenborg har vel forekommet den sparsommelige Tante for dyrt at se. Og da Runden var fuldendt, forærede hun min Broder en brillant Kaarde til 25 Rdl. Jeg fik et halvt lille Silketørklæde til 3 Mark til Erindring om den kære Moster. Ingen af de andre fik nogen Mindegave, — de huskede hende vel nok alligevel. Inde i Hoved-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

staden blev hun forresten malet en miniature af *Camrath*, den Gang vor berømteste Portrætmaler, men heldig var han just ej med Tante hvad Lighed angik. Hvad der lignede bedst, var hendes lille fjong hvide Silkehat med Violer paa, og i Virkeligheden var Tante smukkere end Billedet, det erkendte vi alle, og det havde hun intet imod at høre. Nej, jeg maa dog ikke gøre Tante Uret med Hensyn til Gaverne vi fik, thi da hun kom hjem til Trondhjem, sendte hun Moder en Pyntekappe med en stor, hvid Rose paa, der for at være rigtig naturlig var ligesom i Færd med at visne og havde tabt de halve Blade, og jeg fik 7 Alen smukt Musselin til en ny Kjole — formodentlig en Halvkjole, thi en hel kunde jeg umulig faa deraf. Moder skrev derop og bad dem købe nogle Alen af samme Slags for *hendes* Regning, da vi ikke kunde faa det hernede, men fik til Svar, at der ikke var mere. Det var en Rest, Tante havde købt og mente, jeg vel kunde faa en Kjole deraf — jeg var jo kun lille.

Imidlertid nærmede Tiden sig til vore norske Frænders Afrejse. Afskeden fra vore Forældre fandt ikke Sted i Provstegaarden, da Fader og Moder tog med dem til Helsingør, *Michael* og *Meisling* eskorterede Vognen et Par Mil tilhest.

Faders Disputats om Kirkefaderen Irenæus var nu trykt, havde været indsendt til Bedømmelse ved Universitetet og kom tilbage med megen Berømmelse baade over Indholdet og det smukke Latin, og Fader rejste da ind for at disputere. Professor *Engelstoft* var, saavidt jeg husker, det Aars Dekanus og havde udnævnt Professor *Thorlacius* til Opponent, cand. theol. *L. Chr. Westengaard* til Faders Respondens og cand. jur. *J. Chr. Kall* til hans Defensor. Som frivillige Opponenter havde meldt sig *H. N. Clausen* og *Johan Ludvig Heiberg*, (jeg troer han dengang endnu var Student) og endelig Konferensraad Professor *Moldenhawer*, hvilket

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sidste blev anset som en stor Æresbevisning. Disputatsen skal være gaaet ganske udmærket, man gjorde den Bemærkning, at det syntes næsten, som de selvskrevne Opponenter kun var traadt til for at sige Fader en Mængde Komplimenter. *Moldenhawer*, som selv var en udmærket Latiner, skal have ytret sin Beundring over, at Fader i sin Embedsstilling havde kunnet vedligeholde, ja uddanne denne Sprogkundskab. Og *J. L. Heiberg* skal have fremsat sine Komplimenter til Fader paa en saa pyntelig, let og fin Maade, at han selv vandt Beundring for sit smukke klassiske Sprog. Den kære Fader var glad ved de Laurbær, han høstede, og tilfreds med at have ladet sig overtale af Biskop *Münter* til det Skridt, han nu havde gjort paa den lærde Hædersbane. [1])

Endnu et, vist ikke ganske let, Arbejde overtalte *Münter* Fader til at paatage sig. Der var jo valgt Texter af Epistler og Evangelister paa begge de Kirkedage, hvormed den forestaaende Jubelfest skulde højtideligholdes, men der skulde endnu forfattes Bønner baade til Indledning og Slutning. Dette Arbejde paalaa *Münter*, men han bad Fader overtage det. Det havde han nu gjort. *Münter* ytrede sin fuldkomne Tilfredshed med Bønnerne og — udgav dem under sit *eget* Navn. Hvilket Fader dog fandt lidt indiskret af den højærværdige Biskop, men jo ej gad paatale. Mærkelig nok traf det sig saaledes, at da *Münter* et Par Aar senere indviede Fader til Biskop og stod ved hans Side foran Alteret og oplæste hans „vita", maatte han ogsaa nævne disse Reformations-Bønner blandt *Faders* trykte kristelige Skrifter! [2])

Saa kom da Reformationsfesten den 1., 2. og 3. No-

[1]) Domprovst Hertz fik 1817, skriver Biogr. Lex. (Pastor A. Jantzen), „den theologiske Doktorgrad for en Afhandling om Firmicus Maternus, en kristelig Apologet i det 4. Aarh. Arbejdet vidner om flittig Læsning, men er uden selvstændig Betydning. Som Theolog nød Hertz trods sin Doktorgrad ingen stor Anseelse."

[2]) Prof. theol. Friedrich Carl Heinrich Münter (1761—1830) blev 1808 udnævnt til Sjællands Biskop.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

vember. Den første Højtidsdag prækede Fader naturligvis til Højmesse i Domkirken, men da Universitetshøjtiden skulde foregaa den anden Dag og de vordende Doctores creeres i Rundekirke, saa rejste Fader og Moder til Kjøbenhavn om Eftermiddagen 1. Helligdag. Hvor gerne havde *Michael* og jeg ikke rejst med, men vi skulde begge synge med ved Gudstjenesten, Højmesse og Aftensang baade 1. og 3. Højtidsdag i den Kantate, som Fader havde leveret Text til og *Hartmann* komponeret. Ingen af vore Stemmer kunde undværes de to Dage, følgelig maatte vi blive hjemme, — det var lidt trangt, dog fik vi en god Trøst, da *Blochs* var saa venlige at invitere os hen til dem om Aftenen første Helligdag, og havde da en af de sædvanlige muntre Aftener, af hvilke jeg gerne vil give et kort Omrids, saaledes som de hurtig svandt med Musik og Spøg og aandrig Underholdning. Der var Rigdom af gode Musikalier, og mange af Familien var musikalske, ligesom der ogsaa kom mange unge musikalske Mennesker i Huset. Sædvanligvis sad *Grete* eller *Antonie* ved Pianoet mellem Thetid og Aftensbord, og da kom „Røverborgen", „Tryllefløjten", „Ludlams Hule" eller sligt frem, og vi sang Duetter, Terzetter, Kor m. m. Professor *Bloch* selv sang ofte med og hans Brodersøn *Fritz*, som havde en dejlig Stemme.[1]) Ved det store Aftensbord gik Underholdningen livligt. *Thrige* var der som oftest til Aften. Naar vi saa til Slutning istemte nogle af de dengang brugelige Bordsange, da var vor Professor ret i sit Es. Han sang gerne: „Naar jeg drikker, Amphion, jeg i Sangen Trods tør byde" osv. og som ægte Bakkanter og Bakkantinder faldt vi ind i Kor. Saa sang vi „Danmarks dejligst Vang og Vænge" osv., men vi sang ogsaa i Kor: „Jeg er en Mand, som har saa vidt omvandret", og da vi ikke dengang endnu var saa grovelig krænket af de røveragtige Tyskere,

[1]) Frederik Peter Emil Bloch (1801—1877) blev Student fra Roskilde lærde Skole 1821. Han døde som Distriktslæge i Kolding.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sang vi ogsaa: „Am Rhein, am Rhein“ osv. og alle var muntre og glade, sang, uden just at drikke til, og livligst næsten af alle var vor Professor. Efter Bordet kom saa gerne Legene i Gang. Undertiden satte vi os alle stille hen ved et af de saakaldte Kommersspil: „Sorteper“, „Casino“, eller hvad vi meget yndede, fordi det satte Aanderne i Bevægelse: „Plukke Roser“. Nutiden kender maaske ikke dette underholdende Selskabsspil? Jeg har idetmindste ofte hørt Unge nu sige: „Nej, det er altfor svært, det er kedeligt, det skal man jo tænke saa meget ved.“ Men just derfor spillede vi det gerne, dér kunde vi ret faa anbragt vort hele Forraad af Gaader, Karader, Poesie og Sang. Ogsaa legede vi Ordsprogsleg. Imellem fik vi os ogsaa en lille Svingom efter Pianoet, Professorens Violin elller *Fritz Blochs* Fløjte, og i Dansen var *Lotte* altid Primadonna. Ja, saaledes morede vi os ofte hos de elskelige Rektorfolk, det var et Sted, hvor man altid fandt sig vel, og hvorfra man ofte bragte aandeligt Udbytte hjem med sig. —

1818. Om det var i Begyndelsen af 1818 eller i Slutningen af 1817 at Biskop *Hjort* i Ribe døde,[1]) husker jeg ikke, men omtrent paa samme Tid blev det nok besluttet at skille Als og Ærø fra Lolland-Falsters Stift og oprette et særskilt Bispedømme af de to Øer, en Ide, der udgik fra det hertugelige Herskab paa Sønderborg, da de maaske allerede dengang følte Trang til at løsne Baandet mellem dem og det øvrige Danmark ved at faa oprettet en Bispestol. Saavidt jeg véd, levede dog endnu den Gang den gamle Hertug[2]) derovre, og „Oprøreren“, det tilkommende Hoved for Familien, var endnu ganske ung og nylig forlovet med

[1]) Biskop i Ribe Victor Christian Hjort f. 1765, døde 6. Juli 1818.

[2]) Ved den gamle Hertug forstaaes Hertug Frederik Christian af Augustenborg, der døde 1814, ved „Oprøreren“ forstaaes Hertug Christian Carl Frederik af Augustenborg (1798—1869), der i Vinteren 1816—17 blev forlovet og 1820 gift med Louise Sophie Komtesse Danneskjold-Samsøe.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Louise Danneskiold-Samsøe, et Parti, som dog just ikke vidnede om Higen efter Kongetronen. Ved den Tid, da begge disse Bispestole nu stod vakante, blev Fader underhaanden adspurgt, om han kunde ønske at blive Biskop i Ribe. Hvorpaa han dengang svarede nej, men nok kunde have Lyst til Bispestolen paa Als. En Tid lang hørte han intet videre herom, men vi gik saa smaat og drømte om at komme over til Als, dette Danmarks Eldorado, indtil det pludselig blev offenlig bekendt, at den theologiske Professor *Krog-Meyer* var udnævnt til at beklæde denne nye Bispestol og Stiftprovst *Tetens* i Odense til Ribe Bisp.[1]) Naa, saa blev vi da rolige igen, og syntes det var godt, at blive, hvor vi var, saa meget mere som Faders Vikar *Wegener* kort efter blev Forstander paa Jonstrup Seminarium,[2]) og Fader søgte at faa sin Søn *Hans* til Vikarius, hvilket ogsa blev bevilliget. Saa begyndte vi at tale om, at baade han og *Thrige* snart kunde gifte dem, og hvilken Fryd at have to Brødre boende gifte dér i Byen!

Ved Midsommertid samme Aar fik vi endnu et kært norsk Besøg ganske uventet. Det var netop St. Hansdag, da vi havde travlt med at lave til Landemode-Selskab, som vi plejede. Jeg havde just havt vor Lysekrone og Girandoler nede at vadske af og var i Færd med at samle dem, Moder havde et andet Arbejde for, da det pikkede paa Døren, og en smuk, elegant ung Mand traadte ind, spurgte om det var Provstinden og Frøkenen og præsenterede sig som Moders Søstersøn, *Christian Bugge* fra Trondhjem.[3]) Det var jo en stor overraskende Glæde, og han, ligesaa glad som vi, kys-

[1]) Professor Peder Krog Meyer (1780—1819), der havde været Lærer for Hertug Christian August af Augustenborg, blev af denne udnævnt til den første Biskop paa Als 1819 (ikke 1818), men døde faa Maaneder efter uden at have tiltraadt Embedet. Hans Efterfølger blev den til Biskop i Ribe lige udnævnte Stephan Tetens (1773—1855).

[2]) Se S. 96. Han blev først 1819 Forstander paa Johnstrup Seminarium.

[3]) Christian Severin Gabriel Bugge (1795—1884), Biskop Bugges næstældste Søn.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sede Moder paa Haand og Mund, og jeg — ja, inden jeg vidste, hvorledes det gik til, havde Kusinen ogsaa et varmt Kys. Det var Onkels næstældste Søn, som var Købmand i Trondhjem i Kompagni med sin Svoger *Hofflund*, som for nylig havde haft Bryllup med den næstældste af Døtrene *Lucie*. De unge Købmænd ejede selv Skib, og da det skulde anløbe Kjøbenhavn, tog min Fætter selv med for at paase Forretningen og benytte Lejligheden til at gøre Bekendtskab med Familien i Roskilde, som hans Moder og Søstre nu altid talte om. Desværre kunde han kun blive hos os i fem Dage, han var et særdeles vakkert og dannet Menneske, som selv i de faa Dage blev os alle kær. Landemodedagen havde vi stort Selskab, og de af vore Omgangsvenner, som ved denne Lejlighed saa den norske Gæst, blev ogsaa strax indtaget i ham; han blev bedt en Dag til *Kornerups*, en anden til *Blochs*, og Resten af de faa Dage gik med Ture i Omegnen. Den sidste Aften, vi havde ham hos os, kom *Weyse* uventet med den unge *Kirstein*, dengang en af hans unge Omgangsvenner, hvem vi ikke havde set før.[1]) Vi havde netop talt med min Fætter om, at han burde se Ledreborg. Men hvorledes skulde det lade sig gøre, hvem skulde tage derud med ham? En maatte dog med, som kunde føre ham omkring. *Kirstein* vilde meget gerne med, men var lige saa fremmed, *Thrige* kunde ikke forsømme sine Timer, *Michael*, *Heiberg-Jürgensen* og *Hans Potter* var alle tre i øverste Klasse og kunde ikke forlange Frihed. Paa engang slog *Thrige* Hovedet paa Sømmet, han var altid resolveret: „Har *Lise* og *Grete* ikke Lyst at køre med og vise de to Herrer om?“ Dette Forslag blev modtaget med Akklamation af begge Herrerne, og da Forældrene og vi heller ikke havde noget derimod, især da det kom fra *den* Kant, saa blev Bestemmelsen

[1]) Rimeligvis Fuldmægtig i Rentekammeret Carl Ludvig Kirstein (1793—1862), den senere Generaldecisor, Konferensraad, Direktør for det kgl. Theater osv.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

snart „fastslaaet“, som det nu hedder. Kun tilføjede min Fætter, om det ikke lod sig gøre, at *Thrige* tillod den lille Tulle at tage med. Det var en lille Discipel, som skulde i Pension hos *Thriges*, men var hos os, en Søn af Sukkerraffinadør *Christensen* i Kjøbenhavn. Tilladelsen blev givet og Drengen jublede. — Næste Morgen Kl. 4 slog Reveillen, og Kl. 5 sad vi alle paa Vognen og rullede i den yndigste Junimorgen ud ad Ledreborg-Vejen, hvilket *Grete* og jeg fandt saa snurrigt, at vi knap kunde lade være at le, naar vi saa paa hinanden. Det var forresten en meget behagelig Tur, Vejret var yndigt, Herrerne overraskede over det skønne, de saa. Naturligvis besteg vi den høje Bakke og gjorde vore Gæster opmærksomme paa det hele Panorama, ogsaa Ekkoet prøvedes, og min Fætter tilstod, at han selv i sit Klippehjem aldrig havde hørt det bedre. „Men Fossen manglede dog“, indvendte han. — Vi gik nu ind i Herthadalen og naaede snart til Schweizerhuset, som Fætter fandt hjemligt og norsk. *Grete* og jeg gik ind og fik et Par Fade Surmælk med behørigt Smør og Brød sat udenfor paa Bordet og bad saa Herrerne spise Frokost med os. De havde imidlertid moret dem over Tullen, der legede i Græsset med et tamt Lam, og det var virkelig et smukt Syn at se den mørklokkede Dreng lægge sit Hoved kælende paa det hvide Lam. Jeg kom til at tænke paa det dejlige Kobberstik, hvor Johannes som Barn staar og klapper Lammet. — Den smagte godt ovenpaa vor Morgenvandring, og da den var fortæret, var Tiden ogsaa udløben. Vi maatte skynde os op til vor Vogn, kørte rask hjem og holdt for Døren just som Middagsbordet var dækket.

Et Par Timer efter Middag var Vognen til min Fætter bestilt at møde. I Ventetiden overtalte den lille Tulle ham til at gaa med ud at se det store Vænge bag Provstestrædet, og jeg maatte da love min Fætter at passe paa, naar Vognen viste sig i Hvælvingen, at

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

springe ud og hente ham. Vognen kom, jeg opfyldte mit Løfte, men maatte næsten løbe hele Marken igennem ned til de bekendte Skræppeskove, som var Tulles Yndlingsplads, før jeg ganske forpustet fandt dem. „Stakkels Kusine, Du er bleven trangbrystet," sagde *Christian* og tog min Haand, for at vi roligt kunde vandre tilbage sammen. Paa Marken havde jeg dog trods min Hast plukket et Par Kornblomster, som jeg holdt i den anden Haand. „Giv mig dem til et Minde," bad min Fætter, og da han saa en lille Glemmigej ved min Fod, føjede han til, „og den med!" Jeg plukkede den og rakte ham den lille Buket. „Tusend Ære og Tak, søde Kusine," sagde han, kyssede Blomsterne og lagde dem pænt i sin Tegnebog med de Ord: „I smaa Blomster skal mangen Gang minde mig om denne Dag." I samme Øjeblik berørte han let et Halsbaand af blaa riflede Perler, som jeg gerne bar. „Kusine elsker den blaa Farve, det er jo Troskabens," sagde han. „Og Venskabets, mener jeg. Ja naar man er blond og rødmusset som jeg," føjede jeg til, „klæder blaat bedre end rødt." — Imidlertid var vi kommen op, og han gik ind for at sige os alle det Farvel, der kostede ham som os Taarer. Skøndt han havde været saa kort hos os, havde vi dog faaet hinanden inderlig kære, han kyssede og favnede os alle, og vi græd alle. Jeg var den sidste, han kom til, lagde sin Arm om min Hals, kyssede mig og bad sagte: „Glem mig ikke, søde Kusine." Endnu sagtere svarede jeg: „Gud velsigne Dig, kære Fætter." Jeg gik ikke ud med til Vognen, men saa efter den fra Vinduet, til den forsvandt gennem Hvælvingen; saa gik jeg med Tørklædet for Øjnene ned og satte mig paa *Børges Bænk* i Haven, for ret i Stilhed at overtænke disse forunderlige Dage, som nu aldrig vendte tilbage. Jeg havde vel siddet dér i ti Minutter og fordybet mig i Beskuelsen af vor smukke, rolige Fjord, der just begyndte at bringe Ro i mine urolige Tanker, da *Weyse* kom spaserende op til mig.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Jeg saa ham nok vanke om i Anlæget, da jeg løb forbi, men troede ej, han havde bemærket mig, thi i den lille Lund, som han jo havde været med at plante og selv skaffet Træerne til, havde han altid travlt med at efterse hver Gren og Kvist, om de voxede og trivedes; men set mig havde han dog, og nu kom han. „Tante Lise, sig mig dog, hvad rimer sig paa Honning? Jeg kan huske hele Provstindens Sommervise:

„Solen den virker, og paa Bjærget Sneen smelter,
Oxerne for Ploven gaar og ud paa Ag'ren ælter,
Blomsterne de skyder frem af Jordens kolde Gemme,
Regn og Sol forfrisker dem, og de bli'r meget skønne.
Bier suger deres Saft og drager deraf Honning — —"

Men Rimet! hvordan er det nu?"

Ved denne underlige Tværstreg i mine Tanker kom jeg næsten til at le og svarede strax:

„Deres Rige styres af en suveræne Dronning."

„Ja, ja, det er sandt, nu husker jeg det, „en suveræne Dronning!" Det er prægtigt," raabte han og gned sine Hænder fornøjet. „Resten kan jeg, hør nu:

„Træerne de springer ud, i Bøgen Gøgen galer,
Alle Fugle bygger Bo og med hverandre taler.
Men den skønne gik forbi og Skoven hende gemte.
Hele Dagen tænkte jeg og hele Natten drømte:
Hvor den Skønne Tolosi, hvor hun sit Leje havde — —"

„Mere véd jeg ikke," sagde han.

„Ja, jeg heller ikke, Weyse," svarede jeg, „men jeg synes, Du siger „Tolosi?"

„Ja, hedder hun ikke saadan?" spurgte han.

„Nej, der staar i Visen: hvor den Skønne tog Logi," rettede jeg ham.

„Ja saa, staar der saadan? Men hvad hedder hun saa?"

„Ja, det véd jeg ikke."

„Jeg troede hun hed Tolosi, og jeg syntes sgu det var et ganske pænt Navn."

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Saa nikkede han og gik bort, og jeg kunde ikke lade være at le af hans Iver for den gamle Vise. Om han nogensinde har faaet den optegnet, véd jeg ikke, men nu har jeg jo tildels gjort det for ham. Og — naar jeg har opskrevet dette snurrige Optrin, som jo var i *hans* Karakter, er det dog faldet mig ind, om det maaske mere var en gammel Ven, der vilde spare en ung Veninde for at græde sine Øjne røde, end just Interesse for Visen, der bragte ham op til mig, thi *det* kunde ogsaa være karakteristisk for ham. I saa Fald lykkedes det ham. Jeg skammede mig ved saaledes at sidde og spilde Tiden med dumme Grublerier, jeg sprang op, løb ind i mit Hummer for at vadske mine Øjne og glatte mit Haar, men da jeg kom hen for Speilet, saa jeg til min Forundring, at mine blaa Perler var borte!

Jeg vidste jo, at jeg havde havt dem paa lige op til Vængeleddet, altsaa maatte jeg have tabt dem i Haven. Saa løb jeg da Haven og Huset rundt og ledte, som man gør, naar man *vil* finde noget tabt, paa de urimeligste Steder, men ikke Spor af en Perle var at opdage, og tilsidst maatte jeg da opgive dette unyttige Arbejde, men spekulere over Halsbaandets Forsvinden kunde jeg i flere Dage ej lade være. *Weyse* blev hos os nogle Dage og gik omkring og puslede i Have og Hus paa sin sædvanlige Maade og morede sig selv og os andre med sin herlige Musik og sine vittige Indfald, men hvor *Kirstein* var bleven af vidste jeg egenlig ikke, dog gad jeg ikke spørge derom, thi dunkelt forekom det mig, at der havde siddet to paa Vognen, dengang jeg sidste Gang saa Fætteren oppe i Hvælvingen svinge med sin Hat til Farvel. Fire eller fem Dage senere fik jeg tilsendt en lille Æske med et Brev fra Broder *Christian*, hvori han skrev: „I Dag er *Bugge* afsejlet. Da jeg ledsagede ham ombord, gav han mig medfølgende lille Æske, som han bad mig sende Dig med mange kærlige Hilsener til Eder alle. Naar han kom hjem, skulde I høre fra ham. Det lod til at være en

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

flink, vakker Fyr, og i Roskilde var han meget indtaget.“ Med Æsken gik jeg i mit eget Kammer og aabnede den først dér, men hvor forbavset og overrasket blev jeg ikke ved at finde en meget smuk Wienerkam, besat med lyseblaa, riflede Perler i Kulør, Form og Størrelse akkurat Mage til mit Halsbaand! Hurtig løb jeg op med den i Stuen for at vise Moder den. „Det var da smukt af Christian,“ sagde hun, „og den passer godt til Dine Perler, naar Du finder dem.“ „Hvad er det, fra hvem er det?“ lød flere Stemmer, endogsaa *Weyse* rejste sig fra Klaveret og sin Komposition og kiggede med i Æsken og vendte sig derpaa om til mig, som stod der lidt forlegen, og sagde: „Ja, ja, Tante *Lise*, en Kam eller en Ring, det kommer ud paa ét.“ „Det mener jeg dog ikke, *Weyse*,“ svarede jeg lidt stødt, „de ligner ikke hinanden,“ og Moder hjalp mig med den Bemærkning, at en Ring jo var rund som et Tegn paa, at den var evig og uden Ende, men Kammen havde mange Ender og Spidser. „Ja, ja,“ sagde *Weyse*, „den Sag forstaar jeg mig ikke paa,“ og gik igen til Instrumentet. Ved mig selv tænkte jeg: Passe til mine Perler? Nej, nu véd jeg nok, dem finder jeg ikke mere. Skøndt raade den Gaade var mer end jeg formaaede. Naar og hvorledes havde han tilegnet sig Perlerne? Men Kammen maatte være købt efter dem, det var sikkert.

Det varede ellers længe, inden den Underretning om hans Hjemkomst indløb. I Slutningen af Juli syntes Moder, det varede *for længe*, saa skrev hun til Tante og spurgte, om Sønnen var kommen hjem, og jeg lagde efter hendes Raad et Par Ord inden i til min Fætter selv med Taksigelse for Kammen, og jeg kunde ikke bare mig for at anmærke, at han havde været meget heldig i at træffe Perler ganske Mage til mit Halsbaand.

Imidlertid indtraf en Begivenhed, som tildels drog Tankerne bort fra denne Episode. Mine Forældre skulde

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ind til Kjøbenhavn kort efter Faders Fødselsdag og skulde logere hos Bedstemoder *Boye*, jeg véd ikke selv, hvorfor jeg dengang ej havde Lyst til at rejse hjemmefra. Da Forældrene nogle Dage senere kom hjem igen, fik jeg rigtignok ingen *lille* Overraskelse: *Christian* var blevet forlovet med Kammerraad *Frederik Kornerups* eneste Datter *Inger Sophie*. Hun var en ganske net, livlig lille Pige paa 20 Aar, Forældrene var jævne, aldrende og velhavende Folk, som kom *mine* Forældre i Møde med megen Venlighed.[1]) Foruden *Sophie* havde de en Søn, der studerede ligesom *Christian*. — —

Et godt Stykke ind i September kom der endelig Brev fra Throndhjem fra Tante, men endnu intet fra Fætteren. Tante fortalte, at han paa Hjemrejsen havde havt samme Uheld, som hun paa sin Nedrejse ifjor, at lide Havari netop paa samme Sted tæt udenfor Farsund, havde maattet lægge op dér, og det havde medtaget næsten sex Uger for ham, i hvilken Tid han havde opholdt sig hos hans Faders Familie dér i Byen. Nu endelig om nogle Dage haabede de at faa, ikke ham alene, men hans Kusine *Hanne* (jeg har glemt Efternavnet) hjem med, da han havde forlovet sig med hende. Kort efter kom der da ogsaa et let og flygtigt Taksigelsesbrev fra min Fætter selv til mine Forældre, det sluttede med venlige Hilsner til Kusinen, til lille Tulle og til de Fættere, han havde læt at kende, men om *mit* Brev til *ham* var der ikke et Ord. Som Indlæg var der et Par Ord fra Kusine *Thrine* til mig, der ytrede sin Glæde over Broderens Forlovede, der ret var en elskværdig og vakker Jente, som de alle fandt lignede mig saa meget! — —[2])

Det var *Christians* Hensigt, om muligt, at gaa op til

[1]) Kirstine Inger Sophie Kornerup (1798—1873), Datter af Kammerraad, Kasserer i Generaltoldkammeret Frederik Kornerup (1761—1834), blev 1823 gift med Christian Elers Hertz.

[2]) Christian Bugge var en Tid Købmand i Throndhjem i Kompagni med sin ovennævnte Svoger Daniel Hofflund. Han blev senere Overtoldbetjent i Arendal. 1823 blev han gift med Johanne Cathrine Helsing.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

juridisk Embedsexamen til Nytaar 1819, men *Herman* vilde allerede gaa op til sin kirurgiske i Oktober. Han [ɔ: Herman] sled som en Hest, som Ordsproget siger, gik paa Hospitalet, hørte Forelæsninger, læste med Manuduktør, arbejdede fra Morgen til Aften, mangen Gang fra Aften til Morgen, ja vidste endog at finde Tid til at give nogle Timeinformationer, for derved selv at kunne betale for sin Middagsmad; Fader anede ikke, at han, af Frygt for at koste sin Fader for meget, ofte undværede Middagsmad, og nøjedes med, naar han Kl. 5 eller 6 kom til *Recks* og besøgte sin *Ketty*, at drikke en Kop The dér. Denne hans Higen efter at blive færdig, (thi hemmelig var det hans Bestemmelse ikke at tage mere end den kirurgiske Examen, saa søge sig en Plads som prakt. Læge, og hvis det gik, da gifte sig snarest mulig), havde vel nok tildels sin Grund i Ønsket om snart at faa sin *Ketty*, men maaske var det en vægtigere: at skaffe hende en bedre, friere Tilværelse end det Liv, hun nu førte hos Forældrene, der just paa den Tid havde det meget smaat, saa *Ketty* hele Dagen omtrent sad fængslet ved Brodererammen for hos Kræmmere at tjene ved sit Arbejde, hvad hun kunde klæde sig for; maaaske var der ogsaa et eller andet i Livet derhjemme, som ej var saa ganske behageligt for den voxne Datter. I alt Fald var den megen Stillesidden ikke tjenlig for hendes Helbred og sikkerlig Aarsagen til hendes senere Svaghed. Alt dette gik vist om i *Hermans* Hoved og gjorde ham saa ihærdig i hans Ilfærdighed. Nok er det, han *vilde* op til Oktober, gik op i Oktober og fik Haud pr. gr. — Det varede ikke længe, inden han fik Underretning om, at Distriktslægen, Dr. *Voigt*, i Kallundborg meget ønskede at faa en ung Mand som praktiserende Læge til Byen,[1]) og *Herman*, som strax rejste ned og talte med ham, fik Løfte af ham om at faa Raad og Anvisning med enhver vanskelig Forretning, og saa

[1]) Distriktskirurg i Kallundborg Johan Christian Voigt, død 1835.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ofte det stod til ham, vilde han overdrage ham al udenbys Praxis, som forefaldt, saa alt var ordnet, da han faa Dage efter kom tilbage, og til sin *Ketty*, som havde ventet paa ham hos os, sagde han strax: „Ja, til Moders Fødselsdag næste Aar holder vi Bryllup! Jeg skal nok spare sammen, saa vi kan begynde en net lille Husholdning, min Pige.“ —

Christian kom en Dag uventet ud om Formiddagen og kørte tilbage igen om Eftermiddagen. Da han nærmede sig Kjøbenhavn, saa han en stærk Ildløs inde i Byen, erfarede snart, at det var Tugthuset paa Christianshavn, som brændte, og da han kom hjem i sit Logi, laa der en Ordre til ham øjeblikkelig at møde paa Brandstedet til Vagt over Fangerne. [1]) Saa kom han da hurtig i Uniformen og ud paa Christianshavn, hvor han blev stillet til Bevogtning af de i Gaarden løsladte Fanger. Regnen styrtede ned i Strømme, men han maatte kampere med Fangerne under aaben Himmel ikke én, to eller tre Timer, men to hele Døgn, 48 Timer, thi Forvirringen var saa stor, at de Kommanderende glemte Afløsningen. Omsider da Fangerne skulde stilles under Forhør, ilede han hjem for at skifte de vaade Klæder og udhvile, men naaede ikke engang den første Vederkvægelse, før han atter blev udkommanderet til at føre 6 dødsdømte Fanger til Retterstedet og maatte i de vaade Klæder, uden engang at faa en Hjærtestyrkning, styrte afsted igen til denne Rædselsvagt. Han havde vel Kræfter endnu til at udføre denne sidste Ordre, men før han naaede sit Hjem, var hans Samling borte. — Min stakkels Broder laa i en hæftig Rosenfeber. Da han omsider kom op og var begyndt at gaa ud, anordnede Lægen en formelig Sultekur, og medens han endnu mat af Sygdommen brugte Kuren, maatte han atter melde sig til Tjeneste og vedblev ligefuldt at høre de juridiske Kollegier og arbejde

[1]) Det var den 25. Juli 1817 Tugthusfangerne gjorde Oprør og stak Ild paa Fængslet paa Christianshavn.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

fremad til sin Examen, som han mere end nogensinde længtes efter at faa. Og hvad der endnu var det strængeste, midt i denne trange og travle Tid kom Høstmanøvrerne paa Fælleden. Han var nu Premierlieutenant ved Kongens eget Regiment og kunde ikke svigte. En af de sidste Dage var Manøvren rigtig alvorlig. Kongen var selv tilstede, kommanderede maaske endog sit eget Korps, hvilket jeg dog ej sikkert véd, men Dagen var varm og Affæren ikke mindre. *Christian* var altid ivrig og rask til sin Gerning, men pludselig styrter han bevidstløs om lige foran Kongen, maa bæres bort og køres hjem, hvor da naturligvis Feberen brød frem paany. Dagen efter kom der en Ordonnans fra Kong *Frederik* for at spørge til hans Befindende og beordrede ham til at møde hos Majestæten, naar hans Helbred tillod det. *Frederik* tog venligt — paa *sin* Maade — imod ham, og gav ham en meget lang Audiens og udspurgte *Christian* nøje om alle hans private Forhold, og da han hørte, at han snart vilde tage Examen og saa ønskede civilt Embede, fordi hans Helbred ikke taalte Militærtjenesten, sluttede Majestæten Audiensen med det Løfte, at naar han søgte en juridisk Post, som kunde være passende for hans Alder og Evner, skulde Kongen vist erindre ham. Dette Resultat, endnu før han havde Examen, maatte jo kaldes meget heldigt, men at min stakkels Broder bar paa et svækket Legeme hele sit Liv igennem, maa dog anses for et tungt Kors, som Herren i sin Barmhjertighed løftede af hans trætte Skuldre kort før han fyldte sit 72de Aar. —

Til dette Aar havde Moder igen fæstet en Husjomfru, da det ikke var hendes Hensigt, at jeg stadig skulde passe Køkkenet, men hun tænkte, at jeg nu i de to Aar havde sat mig saa godt ind i Husholdnings Førelse, at jeg vel kunde styre min egen, om jeg engang fik en. *Vilhelmine Neumann* var en ganske ung Pige, jævnaldrende med mig. —

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

„Julen, den venlige Højtid, nu er der!
„Barnets og Mandens og Oldingens Fest!
„Julen, som samler de adspredte Hjærter!
„Christbarnet byder dem alle til Gæst."

Saaledes skrev jeg engang til den gamle elskede Moder, da hun havde mistet sit Syn og vi var legemlig adskilte, hun boede i Roskilde, jeg i Bogense. Verset, som naturligvis var en hel Del længere, glædede hende dengang, og nu faldt disse fire Linier mig just ind som betegnende for vor Jul dette Aar, der bogstavelig „samlede de adspredte Hjærter"; thi til denne Jul kom: *Christian* og hans *Sophie [Kornerup[, Herman* og hans *Ketty [Reck], Hans* fra Eskildstrup kom hjem til sin *Marie [Kornerup]. Thrige* og hans *Grete [Bloch]* var daglig sammen hos *Blochs* eller i Provstegaarden, og hvad der endnu mere passede paa Verset var, at Tante *Jürgensen* kom med begge sine Døtre for i Roskilde at mødes med Dr. *Bruun*, der nu omsider vendte hjem fra den lange Udenlandsrejse til sin *Bolette [Jürgensen]*, og at han selv havde ønsket, at dette Møde maatte ske hos os, glædede naturligvis mine Forældre og os alle. Men i den Tid gik saadanne Rejser over Bælter og med Agepost ikke just altid saa akkurat som nu med Damp paa Land og Vand. Han havde nok ment at naa Roskilde en af de høje Helligdage, dog gik vi alle og kiggede forgæves „tre hellige Dage tilende," som der staar i Visen. Endelig — det var nok den 27. December om Aftenen — var *Boletie* gaaet lidt ned med mig i mit Kammer, og vi stod just og pinte os med Gisninger om, hvor han dog kunde blive opholdt. Da lød Raabet oppe fra Stuen: „Bruun er her! Bruun er her!" Og vi fløj op i Hast. Bagefter har jeg tænkt paa, at det ikke var meget delikat, at vi saaledes alle samledes om Parret, men jeg maa tilstaa, at jeg løb lige i Hælene paa den kære *Bolette*, der rigtignok et Øjeblik stod med Haanden paa Hjærtet, som om hun vilde tvinge dets hæftige Slag, men saa

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

trak hun Vejret dybt og fløj op i Dagligstuen, og jeg kan ikke nægte, jeg var videbegærlig efter at se, hvordan man mødte sin Kærest efter saa lang en Adskillelse. Lige som vi nu kom ind ad den ene Dør, kom *Bruun* ind ad den anden, fik strax Øje paa sin *Bolette* og midt i Stuen sluttede han hende i sine Arme uden at se tilhøjre eller venstre, han lagde næppe Mærke til de opstillede Tilskuere, skøndt der var mange. —[1])

Hvorledes vi fejrede Julen det Aar, kan jeg nu ikke huske, men Komedie blev der heller ikke den Gang hjemme hos os. Dog troer jeg, at det var en Dag i denne Juleferie vi spillede Komedie hos *Blochs*. Det var et lille Stykke, som hed „To Broderdøtre for én". Min Broder *Christian* var Farbroderen, *Antonie Bloch* den virkelige Broderdatter, som tilsidst kommer rejsende og forstyrrer Illusionen, da Sønnen har villet indsmugle sin Kæreste hos Faderen under Navn af den ventede Broderdatter. Jeg var denne kontrabande Vare og min Elsker, en Adjunkt *Christensen*,[2]) var Sønnen, som efter Faderens Mening skulde elske Broderdatteren, men hun havde rigtignok en anden Elsker, som var *Christian Winther*, der kom med og gjorde Indsigelser mod det projecterede Giftermaal. Disse Forviklinger gav jo Anledning til adskillige snurrige Scener, men den Person, som dog egentlig var Stykkets komiske Bærer, var „Frøken Käsewurm", og hendes Rolle gav *Lotte Bloch* saa morsomt, at Publikum sad i en Latter, naar hun viste sig. Det andet Stykke var „Kilderejsen" af Holberg, og i det havde jeg den Fornøjelse at være Leonore, — vistnok den eneste morsomme Leonore, Holberg har skabt, men jeg morede ogsaa tilgavns den Aften — mig selv i det mindste. Jeg havde pyntet mig saa fantastisk i Sort med

[1]) Den berømte Henriette Herz, som Bruun besøgte i Berlin, omtaler ham paa en meget karakteristisk Maade i et Brev til F. C. Sibbern. Se Breve til og fra Sibbern. Kbh. 1866, Side 65.

[2]) Cand. theol. Hans Christian Christensen (1796—1864) blev 1818 Adjunkt ved Roskilde lærde Skole. 1839 Provst i Bregninge paa Ærø.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Rosabaand og et stort Slør, at det alene var nok til at skræmme „Papa". „Hun ser jo ud som en vandrende Gøglerske," og saa sang jeg mine tyske og danske Vers med saa rørende Trimulanter og Rulader, saa de skingrede gennem Salen og var snart paa Knæ og snart paa Koturnen, saa han nok kunde tro, jeg var besat af en ond Aand. Oven paa dette Divertissement og Souper'en fik vi saa en lille munter Svingom, hvorved vor gode Professor med sin Violin var Musikdirektør og *Fritz Bloch* med sin Fløjte hans Orkester. Det var en morsom Aften! — —[1])

1819. Begyndelsen af dette nye Aar var glædelig nok. Den kære, flittige Broder *Christian* tog juridisk Embedseksamen i Januar med bedste Karakter, og strax efter fik han Ansættelse som Volontær paa Stiftamtmand, Kammerherre *Lowzows* Kontor, og senere var han Assistent hos sin tilkommende Svigerfader, Kammerraad *Kornerup* i Generaltoldkammerets Sportelkontor.

Efter Aftale kom Onkel og Tante *Reck* ind til os en Dag og skulde blive hos os om Natten og næste Morgen tidlig køre med Fader og Moder til *Taarnings* i Butterup. En Times Tid efter at *Recks* var kommen til Roskilde, holdt atter en Vogn for Døren, og Bispinde *Plum* fra Odense og hendes Selskabsdame Frøken *Schepelern* udsteg.[2]) Det var jo en meget ubehagelig Visit. Jeg havde meget at bestille, mens Forældrene var borte, hele Huset skulde gøres foraarsrent, vi skulde vadske osv., der forestod jo megen Travlhed med *Thriges* Bryllup, og *Hans's* Ordination nærmede

---

[1]) Her forbigaaes en Del vidtløftige Beretninger om Familiebegivenheder, saasom om Broderen Børges Skæbne i Rusland, Familien Recks Anlæg af et Tobaksspinderi i Aarhus, Broderen Hermans Giftermaalsplaner og Kusinen Frikka Taarnings Forlovelse med Proprietær Niels Dyrlund (1790—1830) til Kaltredgaard, med hvem hun blev gift 1820.

[2]) Marie Sophie Plum født Munk, død 1829, 63 Aar gammel, var Enke efter Professor Regensprovst A. C.Hviid, da hun i 1792 blev gift med Pastor Frederik Plum, der fra 1811 var Biskop i Odense.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sig. Moder fortalte strax Bispinden, at de absolut skulde bort i Morgen tidlig Kl. 5, og saa var der ingen andre hjemme end jeg, Husjomfruen og Drengene; men det generede ikke hendes Naade, hun vilde blot logere hos os om Natten og rejse til Kjøbenhavn næste Morgen Kl. 8. Saa blev jeg da beroliget og paa bestemt Tid næste Morgen rejste da Onkels og Forældrene. Bispindens Vogn var bestilt til Kl. 8, men først ved den Tid kom Frøkenen ind og sagde, at Bispinden sov endnu, Vognen maatte afsiges til Kl. 10. Det skete da, og jeg begyndte at tænke paa Frokosten til den Tid, men Kl. slog 10, da Hendes Naade kom ned i sin Rejsekjole saa fjeret, at hun bestemt maatte have sovet i den, hun var dertil uden Krave og med en lille sort Hætte, hun rakte og strakte sig og mente, at Vognen helst maatte siges af til Kl. 2, thi hun vilde dog gøre Professor *Blochs* en Visit, saa vilde hun komme tilbage mellem 12 og 1, hvis jeg saa vilde give hende et lille simpelt Middagsmaaltid. Frokost fik hun nok hos *Blochs*. Saa gik de da, Fruen saa net som hun var, og jeg fik i Hast Bud til en Slagter om Suppekød, og vi maatte jage for at faa Middagsmad færdig paa to Timer. Kl. $1^1/_2$ kom Frøkenen og vilde gøre os den Ære at spise, Hendes Naade blev til Middag hos *Blochs*. Endnu engang Afbud til Vognen. Først Kl. 6 kørte Frøkenen hen til *Blochs* og tog Bispinden paa dér, og glad var jeg. Jeg har skildret denne lille Begivenhed saa omstændelig, fordi den virkelig var en træffende Karakteristik af den elskværdige Frues sædvanlige Færd. *Mine Neumann* og jeg fik nu travlt. —

Thrige havde nu lejet Værelser paa første Sal i Sukkerhuset, hvor *Blochs* boede i Stuen. Det var baade en hyggelig, smuk og bekvem Bolig, netop tilpas for dem med deres tre Disciple som Pensionærer.[1]) Brylluppet var nu bestemt til den 4. Juni.

[1]) Den før omtalte Christian Christensen (se Side 92) og Christian og Georg Kofod, Sønner af Grosserer Kofod i Kbhvn.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Den 3. Juni, som vi sad ved Aftensbordet, traadte *Weyse* ind ad Døren. Han var bedt til Brylluppet, men kom i et jammerligt Humør, i Stedet for at sige God Aften, foer han rundt om Bordet og klagede: „Ak, jeg ulykkelige Kartoffel, jeg kan ikke komme til Bryllup i Morgen, jeg har glemt mit Kalvekrøs hjemme!!!" Alle mente nu det var det samme, han kunde vel undvære den Stads, men nej, det var umuligt. Han vilde ikke gøre Skandale og møde uden Krøs! Saa fik han da Tilbud fra alle Sider om at laane Kraver med Krøs eller løse Krøs, som kunde ries i hans egne Kraver. Nej, nej, det gik ikke an! Han var slet ikke at stille tilfreds, før Moder faldt paa at tilbyde ham, at *Mine Neumann* strax kunde gaa ud og købe Kammerdug til en nyt Kalvekrøs, og Madam *Honum*, som just var her, lovede at staa op næste Morgen før Solen og sy det.[1]) Saa skulde *Mine* vadske, stive og stryge det og jeg kruse det. (Man kendte dengang ikke Krusemaskiner). De bedste Krøs blev lagt i overordenlig fine Læg (finere end Maskinerne siden kunde) med en Kniv, medens man trykkede dem fast med udspilede Fingre, Hovedpine gav det ogsaa gerne at sidde og stirre saa uafbrudt paa at Kniven fulgte med Traadene, men jeg havde jo god Øvelse, thi alle *Thriges* Kraver var forsynede med Krøs. Men alle disse Offere modtog *Weyse* med Taknemlighed. Nu var han tilfreds, kom tilbords og spiste godt. Uheldigvis vaagnede jeg Bryllupsdagens Morgen med en slem Hovedpine, men Krøset var strøget, og jeg maatte tage fat. Det var nu ikke endt i en Hast, et Par Timer sad jeg fængslet ved Arbejdet med den grueligste Migræne, og *Weyse*, som nok saa, hvor jeg led, trippede hele Tiden omkring mig: „Stakkels Tante *Lise*, løft bare Hovedet lidt op, saa skal jeg magnetisere Migrænen bort!" Af og til maatte jeg virkelig gøre det, for ej at faa altfor ondt. Endelig slap jeg da;

[1]) Madam Honum født Birch var Enke efter en Toldskriver Honum i Holbæk. Hun døde 1829, 68 Aar gammel.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Mine fik en Krave at ri Krøset i, og *Weyse* var lyksalig og Taknemligheden selv. Men ganske sporløst gik min Formiddags Anstrængelser ikke bort.

Vielsen var bestemt til Kl. 4 Eftermiddag. Til rette Klokkeslet, da Fader gik over i Kirken, var vi andre fix og færdige i Pudsen og fulgte parvis efter ham, og strax efter kom Brudeparret kørende med Forældre, Søstre og adskillige Slægtninge. Der var dengang ikke saa strængt Ceremoniel ved slige Lejligheder som nu, intet Brudeslør, ingen bestemte Brudepiger. Brud og Brudgom kom kørende sammen, det øvrige Følge i Vogne, som de kunde bedst. Saa gik Brudeparret foran, de andre fulgte parvis efter. Kirken var ikke pyntet med Blomster, intet Tæppe paa Gulvet, kun saa mange Stole i Koret, som der var Personer i Følget. Men højtideligt var det dog i vor gamle, ogsaa i sin forrige Skikkelse altid dejlige, Domkirke, og med den prægtige Korsang. Vi udgjorde en statelig Forsamling, som fyldte godt i Koret. *Grete* [Bloch] var en yndig Brud og *Thrige* en smuk Brudgom. Efter endt Vielse samledes vi naturligvis alle hos Professor *Blochs*, men jeg husker ikke flere Specialia fra den Aften, — maaske var mit Hoved endnu lidt omtaaget — undtagen at vi alle fulgte Brudeparret op i deres hyggelige, smukt oplyste Lejlighed, og der sluttede vi unge Piger Kres om Bruden, som havde taget sin Brudekrans i Haanden og var bleven bunden for Øjnene, saa sang vi og dansede rundt om hende, til hun gav Signal til Tavshed. Da stod vi stille i spændt Forventning, da hun yndigt hævede Armen, svingede Kransen op mod Loftet og den dalede — meget sindrigt ned paa hendes Søster *Lottes* Hoved. Jublende gratuleredes hun nu af alle som den næste Brud, og det var vist ogsaa kort efter, at hun blev forlovet med den unge *Heide*, som tre Aar senere blev hendes Ægtemand.

Næste Morgen blev først Brudegaver sendt op, og om Formiddagen var der stor Gratulation hos de Unge.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Den 6., en Søndag, havde vi hele Brudeselskabet til Aften i Præstegaarden, 52 Personer ved et stort Galabord i vor store Sal, og her hjalp *Weyse* mig troligt med at dække Bordet. Vi kappedes om at udfinde nye Façoner at lægge Servietterne paa, ikke én maatte ligge som den anden, og naar vi opfandt en rigtig kunstig Figur, gned han sine Hænder af Fornøjelse og lo hjærteligt. Til Brudeparret lavede vi hver sin Vase ombunden med rosa Baand og fyldt med Blomster. Og det er, hvad jeg husker om denne Bryllupsfest. —

Mod Slutningen af Juli Maaned var jeg i Kjøbenhavn med mine Forældre, der som sædvanlig boede hos Bedstemoder *Boye* paa Østerbro; jeg var hos *Kornerups* og havde det meget godt. Megen Fornøjelse havde jeg af at tilbringe en Dag hos hver af mine Kusiner i deres egne nye Hjem.[1]) — Da den kære *Bolette* og hendes *Bruun* havde prøvet fire Ugers lykkelige Ægteskab — kun 4 Uger — blev han, som altid havde havt en svag Konstitution, hæftig syg, jeg troer, det var Leveren, der var angreben. Fem Uger laa han under sin elskede *Bolettes* omhyggelige Pleje, da kaldte Vorherre ham bort. Efter ni Ugers Ægteskab sad den elskelige unge Hustru — Enke.[2])

Endnu en lille Begivenhed fra dette korte Besøg i Kjøbenhavn — der naturligvis var endt længe før *Bruuns* Død — maa jeg omtale, da den hører til min Faders Historie og havde en vigtig Indflydelse paa vor Tilværelse. Vi blev nemlig en Dag indbudne til et Middagsselskab hos Etatsraad *Lassen*, han var jo en af Kancelliherrerne.[3]) Jeg har vist nævnt ham tidligere og bemær-

---

[1]) Begge Fru Jürgensens Døtre havde den 2. Juli havt Bryllup, Bolette med Lektor Bruun og Johanne Christine med Oluf Bang Winge.

[2]) Hun blev gift igen to Aar efter, den 4. Maj 1821, med Filologen Professor Frederik Christian Petersen (1788—1859), senere Regensprovst og Konferensraad. Hun døde 1881, 86 Aar gammel.

[3]) Den meget bekendte Kancellideputeret og Departementschef Christian Ludvig Lassen (1767—1839), gift med Erasmine Karine Lampe (1771—1854). Biogr. Lex. bemærker om ham, at han synes „at have været en udpræget Repræsentant for det Overmod, der gennem flere Menneskealdre næsten uafbrudt prægede Kancelliets Optræden over for de andre Kollegier."

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ket, at hans Kone var en Ungdomsveninde af Moder. Selskabet var ikke stort og bestod mest af Familie, men den Person, jeg især lagde Mærke til, var Provst *Gutfeld*. Jeg havde ikke set ham før og fandt, han var en sjælden smuk Mand med et klangfuldt, fyldigt Organ, som han ogsaa brugte kækt, aabent og satirisk.[1]) Ved Bordet sad *Lassen* mellem ham og Fader, der efter min Mening ogsaa var en køn Mand, men *Lassen* var en lang, ledeløs Figur med et ualmindelig grimt Ansigt. Jeg har aldrig set saa stor en Mund, den gik næsten op til begge Ørene, og naar han lo, som han gjorde hyppigt, slog han Hovedet tilbage, og man saa ind i et uhyre Gab indhegnet af to Rader store sorte Tænder, og dertil var der noget listigt i hans Øjne.

Gutfeld, som mest førte Bordsamtalen, sagde engang til *Lassen:* „Men det er sandt, *Lassen*, er det sandt, at I har givet *Pontoppidan* det dejlige Fanefjord Kald?“[2])

Lassen: „Ja, min Ven, det er rigtigt.“

Gutfeld: „Rigtigt? Ja, det maa I Kancelliherrer forsvare, om I kan!“

Lassen: „Hvi saa?“

Gutfeld: „Hm! Der er mange Nattergale i Fanefjord. Nattergalen er en honnet Fugl; den maa flygte, naar I sætter saadan en Skurk derover til Præst!“

Hertil svarede *Lassen* kun med en skraldende Latter. Da denne Paroxysme standsede lidt, begyndte *Gutfeld* igen, halvt som for sig selv, hen til en Side: „Hm, ja! Vil man bare se, det hedder ellers: det er godt at have Bispen til Morbror. Det har nu *Pontoppidan* ikke, men Biskop *Jansen*[3]) er derimod hans Svigerfa'er, saa det kan

[1]) Holmens Provst Frederik Carl Gutfeld (1761—1823) havde i sin Tid været Domprovstens Formand som Præst i Korsør. Han var en berømt Prædikant og en ivrig Selskabsmand.

[2]) Den omtalte Pontoppidan er Børge Pontoppidan (1776—1854), der 1803 blev afsat som Kapellan i Grenaa, derpaa Feltpræst, 1809 Sognepræst paa Bogø og 1821 i Damsholte paa Møen. Han var gift med Biskop Jansens Datter, Mette Marie Jansen.

[3]) Biskop i Aalborg Rasmus Jansen (1746—1827) blev — maaske med Urette — tidt beskyldt for Nepotisme.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

dog ogsaa hjælpe lidt.“ *Lassen* lo igen, dog lidt tvungent, men pludselig vendte *Gutfeld* sig om til ham: „Men à propos om Bispen! Nu bliver *Tetens* vel Bisp paa Als hos det høje Herskab, som han saa gerne vil, siden *Krog-Meier*[1]) har været saa artig at gaa af Vejen for ham?“

„Ja, formodenlig,“ svarede *Lassen* lidt fornemt.

„Men hvem har vi saa til Ribe?“ spurgte *Gutfeld* videre. „*Kofoed* da vel ikke?“[2])

Lassen: „*Kofoed!* Nej, han er en god Forretningsmand, men Biskop, det duer han ikke til. Det er allerede for længe, han har været konstitueret. Nej, min gode Domprovst,“ her klappede han Fader paa Skulderen, „dér maa vi have Dem over! De er den rette Mand med Deres Dygtighed, Lærdom og Veltalenhed. De maa over og bringe Orden i Bispereden.“

„Nej,“ svarede Fader roligt, „det duer jeg næppe til. Jeg er bange for, Reden er mig for snæver.“

Lassen: „For snæver! Ej, De har jo dér vort allerstørste Stift at røre Dem i, og det kan nok behøve en dygtig Tilsynsmand paa alle Kanter.“

Fader: „Om jeg kunde magte det, véd jeg ikke, men for at kunne det, maatte man have det fornødne at leve af, og det vil man sige, falder knapt derovre.“

Lassen: „Aa, det er kun *Kofoed*, der udspreder slige Historier. Han vil gerne skræmme andre fra den fede Steg, som han nok selv gad beholde.“

Fader: „Men *Tetens* skal dog sige det samme, derfor vil han ikke dertil.“

Lassen: „Det er Sniksnak, kan jeg forsikre Dem. Det er et godt Levebrød. Hvad der mangler i de 5000, lægger jeg til af min egen Lomme.“ Her slog han paa den og skoggerlo igen af sit eget Indfald, men det klingrede slet ikke i Lommen, man hørte kun Latteren.

---

[1]) Se Side 190.

[2]) Conrad Daniel Koefoed (1763—1831) var Præst ved Domkirken i Ribe og blev 1825 Biskop Hertz's Efterfølger.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

„Ja," svarede Fader, da denne forstummede, „det Løfte klinger nu godt nok, — men saa sidder jeg ogsaa fast med min store kostbare Bolig i Roskilde, som de ærede Kancelliherrer ikke vil afkøbe mig til Embedsbolig."

[Lassen] „Ja, men det forstaar sig af sig selv, den køber vi, saa snart som De er befordret."

Her blev denne mærkelige Samtale afbrudt, da Taflet hævedes. Om den blev fortsat siden, véd jeg ikke, da Herrerne trak sig tilbage i Etatsraadens eget Værelse, og vi yngre Damer spaserede ud til Frederiksberg Kirke (*Lassens* havde Sommerbolig i Alleen) for at se et mærkeligt Bryllup, den unge Amtmand *Niels Preben Rosenkrantz* skulde vies til Frøken *Klingberg.*[1]) Mig interesserede denne Begivenhed meget. Jeg kendte jo dem begge fra Barndommen af, de var saa godt som blevne forlovede i vor Provstegaard, og jeg havde hørt meget om de Kampe, begge havde gennemgaaet, før de fik Forældres og Frænders Samtykke til Forbindelsen, men hendes Ynde og Elskværdighed havde dog tilsidst besejret Ministerens, Brudgommens Plejefaders, adelsstolte Fordomme. Nu skulde man jo tro, at disse to unge, elskelige og forelskede Væsner med Glæde gik Foreningen i Møde, men et besynderlig tungt Tryk syntes at hvile over den hele lille, men elegante Brudeskare. Ak, den stakkels fortræffelige unge *Niels Preben Rosenkrantz*, min Broder *Hans's* bedste Ven, havde maaske allerede dengang en Forudfølelse af den bitre Tid, han og hans elskelige, ædle *Elisabeth* gik i Møde!

Dog, deres Historie hører ikke her hen. Det gjorde derimod den før anførte Samtale, og nu, ved at tilbagekalde den i Erindringen, forekommer det mig, som den indeholder hele Motivet til vor Flytning til Ribe og

[1]) Assessor i Overretten i Viborg Niels Preben Rosenkrantz var Student fra Roskilde 1812, hvor han var i Huset hos Rektor Schultz. 1824 blev han Amtmand i Skanderborg, men døde allerede Aaret efter 1825, kun 29 Aar gammel. Han blev 1818 gift med Højesteretsadvokat Chr. Klingbergs Datter Karen Elisabeth, der døde 1863.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

alle deraf flydende, gode og onde, lykkelige og sørgelige Følger. Men jeg vil ej foregribe Fortællingen.

Dog maa jeg bemærke, at skøndt jeg følte, det gjorde Fader ondt at forlade denne Menighed, i hvilken han nu havde indlevet sig i saa mange Aar, saa kan jeg nok paa den anden Side godt forstaa, at netop denne Følelse af hans aandelige Begavelse, hans Nidkærhed, maatte nu lige som gøre ham til Pligt at følge dette gentagne Kald til en ny, større Virksomhed i sin Herres Tjeneste. Og hertil kom ogsaa den Lettelse, det vilde være ham, at vide sin kære *Stence* befriet fra den Nød, om han skulde falde fra, at sidde som Enke med den store Gaard og maaske skille sig ved den for den Spotpris, man behagede at byde hende. Hvad Fader selv fik for Gaarden, var i Sandhed usselt nok: 9000 Rdlr. troer jeg for den Bygning, der vel havde kostet ham 30,000. Alt dette kan jeg nu godt forstaa, beskæftigede hans Tanker siden hin Samtale, og bragte ham til at overse Frygten for de ringe Indtægter. Dersom *nogen* med Hensyn til denne Verdens Goder, satte sin Lid til Gud, og mindedes Fuglene under Himlen og Lilierne paa Marken, saa var det visselig vor fromme Fader! —

Herman skrev, at han havde forespurgt sig, om der kunde være noget i Vejen for, at han flyttede ind [i sin Lejlighed i Kallundborg] noget før Flyttedag, hvortil blev svaret, at da Stedet stod ledigt, var det godt, at det blev taget i Brug jo før jo hellere, han mente derfor, at de ligesaa godt kunde holde Bryllup paa *Kettys* Fødselsdag den 25. September. Saa blev der dobbelt travlt, naar vi nu skulde være færdige mere end en Maaned tidligere, og hvad jeg besluttede var, at Brudekjolen strax skulde i Arbejde. Saa fik jeg da strax det dejlige tykke, stribede hvide Atlask fat og begyndte at skære til, skøndt *Ketty* rystede paa Hovedet og mente, jeg var „altfor ivrig i Tjenesten". Siden maatte hun dog erkende, at det var godt, jeg havde skyndt

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

paa. Havde vi nu travlt hjemme, saa havde de det ikke mindre hos *Jacob Kornerups*. *Hans* havde lejet Værelser oppe i Adelgaden skraas overfor *Kornerups*, en pæn og passende lille Lejlighed, og *Maries* og hans Bryllup var ogsaa bestemt til September, dog var Dagen endnu ikke fastsat. En Eftermiddag langt hen i August Maaned sad vi Syersker alle travle om det store Bord i Dagligstuen. Jeg havde skaaret Livet til Brudekjolen og var i Færd med at ri det sammen, for at prøves, *Mine* samlede Brederne, Tante *Wandel* syede Ærmerne og *Ketty* lagde Foret i Piber til Garneringerne. Moder var efter Theen gaaet op til *Jacob Kornerups*, da *Hans* havde havt Bud til hende fra Madam *Kornerup*, hun havde noget vigtigt at tale med Moder om.

„Jeg skulde rigtignok skrive til *Herman* i Aften," sagde *Ketty*, „han venter vist Brev, men det faar bie til næste Postdag, for jeg kan ikke godt lægge det Flor fra mig, saa krølles det."

I det samme hørte vi Moder og *Hans* komme ind i Forstuen. Moder standsede lidt dér og talte med Fader, som just kom ned fra sit Værelse. *Hans* kom alene ind i Stuen.

„*Ketty*, har Du skrevet til *Herman* i Aften, er Brevet forseglet, er det kommet bort?" spurgte han ganske hæsblæsende.

„Nej, Hans da," sagde Ketty ganske forskrækket, „hvad er der paafærde? Du gør mig ganske bange, som Du raaber!"

„Svar mig, har Du skrevet?" spurgte han igen, uden at svare hende.

„Nej jeg har ikke," svarede hun ængstelig, „jeg har ikke Tid til at skrive i Aften."

„Ja, da maa Du skrive og det strax! Han maa have Brevet i Morgen, for nu skal I have Bryllup den 3. September tilligemed *Marie* og mig, og det maa strax skrives til ham, for at vi kan faa hans Samtykke inden Søndag!"

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Ketty var bleven ganske bleg og tabte Sytøjet paa Bordet. „Nej, Hans da," sagde hun næsten grædende og rystede over hele det lille fine Legeme. „Hvad er det dog for en urimelig Snak. Det kan jo slet ikke ske. Det *vil* jeg ikke."

„Jo, det faar Du ville og ske kan det!" blev han ved, „paa Søndag lyser jeg første Gang for Eder og paa Søndag otte Dage 2. og 3. Gang. Det gør man, naar der ikke er noget i Vejen og Tiden er saa kort."

Her kom Moder heldigvis ind og afbrød *Hans*. „Naa, nu staar Du nok og forskrækker den stakkels Pige i Din Iver. Hun ser jo ud, som hun skulde faa ondt. Kom min lille *Ketty*, lad mig tale et fornuftigt Ord med Dig." Og nu forklarede Moder hende, at det var Madam *Kornerups* Ide. Det var jo baade besparende og nemt for dem paa begge Sider, naar *Kornerups* gjorde begge Bryllupper paa engang, og vore Forældre saa kunde nøjes med et Andendagsgilde. *Kettys* første forskrækkede Overraskelse satte sig nu lidt under Moders rolige Forklaring. — Samtykket fra *Herman* kom da om Lørdagen, og Tillysningen skete da, som *Hans* havde sagt.

Den 2. September kom *Herman* selv, straalende som den lyksaligste Brudgom, og strax efter holdt vor Vogn for Døren med Tante *Reck* og *Weyse*, en uundværlig Gæst ved *Hans's* Bryllup, indbudt af *Kornerups;* nær havde jeg glemt *Sophie* og *Christian. Weyse* var i Perlehumør og havde denne Gang intet glemt. Den 3. September foregik da Vielsen. De to store Brudeskarer mødtes omtrent samtidig ved Kirkedøren, vi, der kom tilfods, var netop naaet ind i Vaabenhuset, da *Hans* og *Marie* holdt udenfor i Kareten, saa standsede vi lidt og lod det ældre Par gaa foran, derefter det yngre Par, og vi andre ordnede os da som vi bedst kunde. Det var et stort Følge, og Koret blev næsten fyldt, ligesom Kirken alt var det af Tilskuere, thi dette var jo en Begivenhed, der interesserede hele Byen, men der var

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

nogle, som rystede paa Hovedet over at to Brødre skulde vies paa engang.

Efter Vielsen kørte vi alle op til *Kornerups* og blev strax ført ud i deres store, smukke, nyindrettede Havesal, som Arkitekten, deres Brodersøn *Peter Kornerup*,[1]) havde opført og smykket i tyrkisk eller kinesisk Smag til denne Højtid. Da vi her var beværtede med alle Slags Forfriskninger, fordelte det talrige Selskab sig i den store, smukke Have. Efter stiltiende Overenskomst overlod man de to smaa Lunde ved hver Side af den store Sneglebakke til de tvende Brudepar, som vist hver indtog sin. Da de, lidt længere hen paa Aftenen blandede dem i det øvrige spadserende Selskab, kom vor gamle, kære *Hartmann*, *Maries* Onkel, hen til *Hans* og betroede ham, at han aldrig havde hørt *Weyse* spille, om det ikke var muligt, at *Hans* kunde formaa ham dertil i Aften, Fortepianoet stod i Havestuen. *Hans* vidste jo nok, at *Weyse* sjælden spillede, naar man just bad ham derom, men mente dog, at han i Aften som Brudgom maatte kunde bevæge ham dertil og gik med sin Brud for at søge Mesterspilleren op. De blev dog temmelig længe borte paa Expeditionen, og da de kom tilbage uden *Weyse*, saa man nok, at den var mislykket. Min gode Broder var meget vred paa sin gode Ven. Han ansaa det som en formelig Fornærmelse baade mod *Hartmann* og sig selv og især mod *Marie*, der med sin mest indtagende Mine og Stemme havde bedt ham gøre hende denne Fornøjelse paa hendes Bryllupsdag. Men *Weyse* havde svaret dem begge lige tvært: „*Hartmann* kunde jo spille selv! Han vilde sgu ikke gøre sig til Nar ved at spille for en, der selv kunde!“ Saa havde han vendt sig og var gaaet fra dem. Det varede lidt, inden vi efter denne Ærgrelse kunde komme ret i Kulør, men *Herman* huggede Knuden over: „Kom, lad os allesammen gaa op

[1]) Den senere Etatsraad, Bygningsinspektør Peter Ernst Ivar Kornerup, død 1875, 80 Aar gammel.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

i Salen, *saa spiller Hartmann* og vi synger alle vore bedste Numre sammen, saa kan *Weyse* høre, at vi ikke har tabt Humøret, fordi han er tvær, og kanske kan han saa more sig over *vores* Musik og skamme sig og komme ind til Instrumentet." Saa kom der lidt Liv i den stille Højtid. *Hartmann* gik ind paa Forslaget og snart var vi saa dybt inde i „Sovedrikken", „Ludlams Hule", „Røverborgen" [alle *Weyses* Kompositioner], at vi forvandt Ærgrelsen. *Weyse* lod sig ikke se, han gik i den nederste Ende af Haven og surmulede. Se, dette var den eneste Gang, som jeg tidligere har hentydet til, at jeg blev Vidne til en slem Dissonans i *Weyses* ellers altid i Roskilde saa harmonisk stemte Sind. Det gør mig næsten ondt at fremkalde det Træk af ham i min Erindring, men naar jeg vil være sanddru i mine Karakteristikker, turde jeg ikke forbigaa dette lille Optrin.

Det sirlige Brudebord var med Kornerupsk Smag og Rigdom dækket oppe i den lange smalle Dagligstue. Stemningen var mere livlig end sædvanlig i det stille Jacob Kornerupske Hus, selv *Weyse* havde nu glemt sin Mukkenhed eller ladet den blive i Haven, og var livlig og vittig som sædvanlig. Strax efter Bordet brød vi op. *Hans* blev nok fulgt over Gaden af en Del yngre Gæster, men vi kørte hjem en familie med vort Brudepar, og Provstegaarden tog sig ret brillant ud, da hele Længen af Værelser var oplyst. Den følgende Morgen havde vi pyntet et Bord i Salen med Blomster og nogle tarvelige Brudegaver, som de begge modtog med Glæde og Taknemlighed, de var saa ungdommelige og nøjsomme. Lidt op ad Formiddagen gik vi alle op til Gratulation hos det andet Brudepar, og ligesom der var en talrig Forsamling imod hos os hjemme (Folk ventede jo nok at finde begge Par samlet), var der en anderledes Rigdom af Gaver. Hvad der forbavsede alle, var *Weyses* besynderlige Brudegave: et Theskrin med Krystalglas til Sukker, The og Bønner, men Skri-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

net var af det dengang ganske nye graa moirée metalique paa Bronce-Løvefødder forsiret med sorte Kanter rundt om, Formen akkurat som *en Ligkiste*, smallere i Bunden, bredere opad, lang og smal, med et ophøjet Laag, Bronce Hanke ved begge Ender. Jeg har aldrig set et lignende og mindre smagfuldt, skøndt det vist havde været meget dyrt, men man kunde ikke se det, uden at tænke paa en Ligkiste. Jeg saa heller aldrig, at *Marie* tog det i Brug.

Ved Frokosten blev alle vi unge indbudt til at møde igen Kl. 2 til en Skovtur, alle mødte, Turen blev yndig i det dejlige Vejr, men da Dagene nu var korte, vendte vi tilbage til Aften i Brudehuset og faldt der ind med Leg og Spøg, Rundsange og Skaaler — *Christian* havde lært saa mange komiske i Rendsborg. Den 3die Højtidsdag, en Søndag, blev da fejret i Provstegaarden. Om Aftenen havde vi den hele Forsamling af Slægt og Venner, atter det store Galabord til 50 i den store Sal, men denne Gang véd jeg dog ikke af, at *Weyse* hjalp mig ved Dækningen, det var nok snarere Tante *Reck*, som altid var min Protektrice. Om Mandagen skiltes vore Bryllupsgæster ad.

Nu skulde jeg til at melde om Faders Kaldelse og Indvielse til det hellige og vigtige Bispeembede. Begge Begivenheder staar klart og tydeligt for min Erindring, men de bestemte Datoer kan jeg ikke nøjagtig huske.

Det var vistnok en af de første Dage i Oktober, at Faders Vogn var i Kjøbenhavn, maaske for at bringe Havre til Bedstemoder *Boyes* Heste, som hun havde bestilt hos Fader. Han havde maaske dengang endnu ej opdaget hendes Kusks skændige Snyderi, men fandt det urimeligt, at hendes Heste, der ingen Ting bestilte, fortærede dobbelt saa meget som vore, der idelig var i Tøjet og dog i god Stand. Saa gik han da engang selv ned i Stalden for at se de velnærede Heste og — fandt dem liggende i Baasene, fordi de var saa udhungrede,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

at de ikke havde Kræfter til at staa. Kusken solgte naturligvis Havren og gav de arme Dyr netop kun saa meget, at de ikke bogstavelig døde af Sult. Resultatet af denne Undersøgelse blev da, at Hestene blev skudte, for ej at pines af andre, og Karlen, som egenlig burde være skudt med, slap med at blive jaget paa Porten. Men denne Episode var dog nok endnu ikke indtruffen, da Faders Vogn den omtalte Dag i Oktober, tidlig om Morgenen, kom til Byen. Jeg var fulgt ind med Vognen og lod den køre mig til Reverensgade, hvor jeg vilde se til min kære *Bolette Bruun*, som bestandig skrantede, og gav Kusken Ordre til at hente mig dér igen Kl. 5 om Eftermiddagen. Sagen var, at Fader vidste, maaske fra Etatsraad *Lassen*, at det den Dag skulde afgøres, hvem der skulde udnævnes til Ribe Bisp. Efterretning herom kunde man faa om Eftermiddagen oppe i Kancelliet, og herom havde Fader paalagt mig at søge Underretning, før jeg forlod Byen. Min stakkels *Bolette* fandt jeg i Sengen. Tante *Jürgensen* var hos hende, og de tog begge meget kærligt imod mig. Med *Heiberg-Jürgensen*, som nu for nogle Dage siden var dimitteret fra Skolen og kommen ind for at tage artium, og saa fremdeles at blive hos Moderen, gjorde jeg den Aftale, at han strax efter Middag skulde gaa op i Kancelliet og se at faa sikker Underretning om Bispevalget.

Vi havde nu nok at samtale om det Par Timer, jeg var hos de kære Frænder; de vilde saa nødig af med os, og skøndt jeg nok troede, at det vilde være Fader en ubehagelig Skuffelse nu, om en anden blev ham foretrukken, da det to Gange saa godt som var ham tilbudt, saa nærede jeg dog stadig en Angst for at skulle bort fra mit gamle, kære Roskilde, hvor nu begge mine Brødre boede, og hvorfra vi saa let kunde komme til Vennerne i Kjøbenhavn. Hver Gang Talen kom her paa, fik vi alle Taarer i Øjnene. Tante fortalte mig ogsaa, at *Weyse* formelig var vred paa Fader, fordi

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

han tænkte paa at rejse saa langt bort, hvor han aldrig kunde besøge os.

Saaledes hengik Tiden, til *Heiberg-Jürgensen* rejstè sig fra Bordet for at gaa op i Kancelliet. Paa *Bolettes* Hus i Reverensgaden var — og er der maaske endnu — en Altan, hvorfra man kunde overse hele Kongens Nytorv og holde Øje med, hvem der kommer ud af Østergade. [1]) Med min Fætter gjorde jeg nu den Aftale, at jeg vilde gaa ud paa Altanen og passe paa, naar han kom tilbage, og saa snart han var kommen om Hjørnet og saa mig, skulde han tage Hatten af og hilse op til mig, hvis Fader var udnævnt til Bisp; men var han det ikke, skulde han beholde Hatten paa og ryste paa Hovedet. Man kan vel nok vide, at jeg var paa Post endog længe før han lod sig tilsyne, men derimod kom min Vogn, og jeg maatte da lade Pigen sige Kusken, at jeg ikke kunde rejse, før min Fætter kom hjem, saa længe maatte han holde. Jeg glemmer aldrig den Spænding, hvori jeg stod og stirrede op mod Østergade. Endelig kom han da og — tog Hatten af og bukkede dybt. Jeg styrtede ind til *Bolette* og Tante, som sad ved Sengen. „Ak, vi kan se det paa Dig! I skal bort!“ udbrød de begge, og jeg sank paa Knæ ved Sengen, skjulte mit Ansigt i Puderne og hulkede højt. Saa kom *Heiberg-Jürgensen*, tog mig om Halsen, kyssede mig og kunde først ikke faa Ordene frem, men snart gav han dog fuldstændig Besked, han havde det fra en sikker Haand, dog husker jeg nu ikke Navnet. Det var en trist Hjemrejse ene med Kusken, dog fik jeg jo Tid til at berolige mit Sind. Indtrykket. som det gjorde hjemme, var jo forskelligt efter de forskellige Individualiteter, men Glæde var ikke det fremherskende Udtryk. —

Den Vished, at vi nu *skulde* flytte, rykke op fra det rolige, lykkelige Hjem, vi havde havt i 16 Aar i det kære Roskilde, vakte naturligvis mange Tanker, megen

[1]) Nuværende „Hotel Monopol“, Hjørnet af Vingaardsstræde og Laxegade.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Uro i Sindet og mangehaande Planer om, hvordan dette Opbrud skulde indrettes lettest og bedst for os alle. I Faders milde rolige Karakter laa det, at han i Stilhed overtænkte sit, skøndt det jo var det sværeste: at fratræde dette Embede, som han i saa lang Tid havde styret med Kærlighed og Sindighed, og alle de forskellige Regnskaber, som skulde afleveres i fuldkommen Orden! Dog var han den samme venlige, stille Husfader som altid, hvor meget der end trængte sig sammen om ham, man mærkede ingen Forskel paa hans Væsen. Moder derimod kunde ikke gaa saa stille med alle de urolige Tanker og Bekymringer, der tumlede sig i hendes Hoved, især paa de Dage, hun led af sin voldsomme Hovedpine.

Midt i denne Tanke-Uro var der dog ét, som Fader strax, saasnart han fik sin Ansættelse public tilmeldt, erklærede for nødvendigt, nemlig at han snarest mulig maatte rejse over til Ribe for at kunne bestemme, om det var nødvendigt, at vi flyttede derover endnu i Efteraaret, eller om det gik an, at vi blev i Ro til Foraaret, hvilket vi alle ønskede inderligt. Saa blev det da bestemt, at Fader skulde opsætte sin Rejse, til *Michael* havde taget artium, saa skulde han følge med ham. Nogle Dage senere rejste saa Fader til Kjøbenhavn med den vordende Student, han havde naturligvis selv en Del derinde at udrette, men *Weyse* søgte han forgæves at træffe, det hed sig altid: han var ikke hjemme, naar Fader gik op til hans Bolig i Kronprinsessegaden, og skøndt Fader afgav sit Kort, kom *Weyse* ikke til ham. *Hans* sagde siden, at *Weyse* var saa fortvivlet over, at vi skulde fra Roskilde, saa han ikke kunde taale at se Fader. Han besøgte os heller ikke mere i Roskilde, men kom der først igen, efter at vi var borte, da han saa besøgte *Hans*, med hvem han vedligeholdt et varmt Venskab lige til sin Død.

Om jeg husker ret, fik *Michael* Laud til artium, han

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

havde ogsaa været en flink Discipel.[1]) Strax efter Examen rejste han da med Fader til Ribe.[2]) — — Strax efter Faders Hjemkomst blev det bestemt, formodentlig af Biskop *Münter* og Fader selv, at hans Indvielse til Biskop skulde gaa for sig i Begyndelsen af November, jeg synes det var den 7de. Med det samme fik vi ogsaa Indbydelseskort til Diner hos Bispens Indvielsesdagen. Moder og jeg var nævnte med paa Kortet, senere fik *Christian* og *Michael* Kort, thi der var paa den Tid ikke flere af mine Brødre i Kjøbenhavn.

Vi kunde jo nok tænke, at det blev et stort Galataffel for os i en os ubekendt fornem Circle, og da vi gerne var sammen med den kære Fader paa hans Hædersdag, saa var vi glade ved at faa det at vide saa betids, at vi fik Tid til at ordne vor Stads efter bedste Evne. Dagen før Højtiden kørte vi til Byen og tog ind hos Bedstemoder *Boye*, hvor jeg ogsaa skulde logere den Nat, men næste Morgen vilde Moder og jeg køre ind til Tante *Jürgensen*, følges med hende til Frelsers Kirke paa Christianshavn, hvor Højtideligheden skulde foregaa, da Frue Kirke dengang var under Bygning og Frelsers Kirke efter den var den rummeligste, og saa hjem igen til hende for at pynte os til Selskabet, i hvilken Hensigt vi ogsaa hjemme fra havde indpakket vor Stads i en særskilt lille Kuffert, som vi kunde tage med ind til Tante. Fader vilde fra Kirken tage hjem til sin Moder, klæde sig om og saa komme med Vogn og hente os til Spisetiden. Saaledes lød vort Program. Vi havde allerede spist til Aften hos Bedstemoder, da Adresseavisen kom, thi hun boede ude paa Østerbro. Uden at tænke paa, at det kunde komme os videre ved, tog Fader den i Haanden, og det første, han saa i den, var — *Hofsorg tilsagt fra i Morgen af i tre Uger,*

[1]) Domprovstens yngste Søn, Jens Michael Hertz, var født 19. Februar 1802 i Korsør, han blev Student fra Roskilde 1819, senere Institutbestyrer i Varde og 1828 Kateket i Hjørring. Samme Aar den 12. Aug. døde han. Han blev 1825 gift med Karen Johanne Halvorsen.

[2]) Resultatet af denne Rejse blev, at Opbruddet fra Roskilde blev udsat til Foraaret.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

jeg husker ikke for hvilken Prins eller Prinsesse.[1]) Dér sad Moder og jeg net i det med vor kulørte Pynt til Gildet! Det var umuligt, at vi kunde møde dér saaledes. Fader vidste nu, at alle Ministrene og alle Kancelliherrerne var indbudte. Det var en slem Streg i Regningen. Moder havde en dejlig staalgraa Silkekjole og et Tyls Hovedtøj med hvide Roser paa, og jeg havde en yndig Schawlstøjs Kjole med indvævet Rosenbord og smaa Roser i Bunden og lyserøde Baand til Haaret! Jo, det var en dejlig Hofsorg!

Vi maatte altsaa slaa den Gildes-Tand ud og sende en Undskyldning med Fader. Den kedsommelige Beslutning fattede vi da og gik lidt mismodige tilsengs.

Næste Morgen kørte vi tidlig ind til Tante, da vi dog nok mente, at vi kunde møde med vore Rejsedragter i Kirken, dér kunde vel ingen kontrollere os med Hensyn til Hofsorgen. Det første Ord, Tante mødte os med, var:

„Véd I, der er Hofsorg?"

„Ja desværre," svarede Moder, „vi kan ikke tage med til Münters."

„Jo, saamænd, I baade *kan* og *skal* være med. Vi saa det betids nok i Avisen igaar, og har faaet Sørgedragter i Stand til Eder begge," svarede Tante med et rigtig glad Ansigt. Og nu viste hun Moder en smuk, sort Silkekjole, hun havde laant hos den høje Frøken *Weinwig* [Weinwich?], der omtrent havde Moders Figur. „Ser Du, nu skal vi prøve den, den passer nok, men da der er korte Ærmer i den, og den er nedringet, saa har jeg købt sort Fløjl til Ærmer og Kraver, som *Bolette* og *Hanne* der sidder og syer paa. Dine smukke, hvide, runde Arme og Din ranke Hals vil just tage sig godt ud, og saa har jeg bestilt Theater-Frisøren herhen, og her har jeg to smukke sorte Fjer, dem skal han frisere Dig med, den Kunst forstaar han

[1]) Hofsorg blev 7. Novbr. anlagt i 4 Uger for Ex-Regent Carl Emanuel IV af Sardinien.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

tilgavns. Du bliver 10 Aar yngre i den Pynt, lille *Stence.*"

Moder havde dog først en Del Indvendinger mod at pynte sig som en ung Dame, hun vilde ønske, hun kunde have talt med Fader derom, hun var bange for, han skulde synes hun saa ud som en Theaterprinsesse. Tante slog det alt af Marken, og at Fader just vilde blive indtaget i sin smukke Kone, og hvad de fornemme Herrer angik, saa var de allesammen vant til at se, endog de ældste Damer, i saadanne Galadragter ved Hoffesterne. „Men *Lise* da?" spurgte Moder, kan hun ikke komme med, saa vil jeg ikke derhen."

„Jo vist, jo vist!" — Jeg skulde have *Bolettes* sorte Silkekjole paa, den var med Løbebaand i Ryggen og kunde nok passe mig, var den lidt for lang saa riede vi den op. Paa Haaret kunde jeg godt beholde de sorte Fløjls Baand, jeg gik med, og saa skulde Frisøren ogsaa sætte mit Haar. Naa, Moder maatte give efter og var godt nok fornøjet med at være hos Fader og saa tillige engang bivaane saadan et rigtig fornemt Gilde. Det havde da næsten ogsaa været Synd at berøve den kære Tante Glæden af al den Ulejlighed, hun havde havt, og Snildraadighed hun havde vist. Kjolerne blev saa prøvede i en Hast og fandtes meget brugbare, og saa kørte vi tre til Kirke.

Man maa nu ikke vente, at jeg skal give en klar, fuldstændig Beretning om denne hele højtidelige Handling, dertil var mine Følelser i altfor stærk Bevægelse og mit Hoved for opfyldt baade af, hvad jeg saa og hørte og — hvad der ventede mig. En Del af Ceremonien gjorde et højtideligt Indtryk paa mig, noget af den tiltalte mig mindre. Jeg holdt ikke af at se Aktører og Aktricer opstillede paa Orgelet og afsynge Kantaten, det saa ud som om de alle var paa Scenen, og jeg holdt meget mere af vore sortklædte Kordrenge i Roskilde, som dog ogsaa sang smukt, om ej saa kunstigt som Skuespillerne. Jeg kunde heller ikke lide *Münter* for

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Alteret i den straalende Guldmors Kaabe med det store brillante Brystspænde. Jeg syntes det var en katolsk eller snarere jødisk Dragt, og den tykke Stemme, hvormed han messede, holdt Tale og derefter oplæste Faders Levnedsløb, var heller ikke hverken behagelig eller tydelig, det meste forstod jeg ikke. Derimod saa Fader godt ud i den Sølvmors Kaabe, og da han knælede paa Skamlen og alle Præsterne, for det meste i hvide Messeskjorter, traadte sammen om ham og lagde Hænderne velsignende paa hans Hoved — det var gribende højtideligt! Da Fader siden prædikede og messede, klang hans smukke Stemme og klare Organ herligt i den store Kirke, men her holdt jeg igen ikke af at se ham paa Prædikestolen i Messeskjorte; dér synes jeg altid det er en Udpyntning, som ikke passer paa det Sted. Og hermed maa man nu tage tiltakke med Indvielsens Beskrivelse, jeg kan ikke gengive mere af den nu, efter mere end 50 Aars Forløb, derimod troer jeg, med Skam at melde, at jeg bedre skal kunne skildre Dineren, men den staar nu ogsaa ene i sin Slags for min Erindring; hvorimod jeg har bivaanet en Mængde højtidelige Gudstjenester i mit Liv. Vi blev dog og saa Fader knælende for Alteret modtage Sakramentet af *Münter*. Det greb mig dybt. Jeg følte i det Øjeblik med Fader: det højtidelige hellige Løfte, han dér aflagde sin Herre og Mester om Troskab og Nidkærhed i det nye vigtige Embede, der blev ham overdraget.

Klokken omtrent 1 kom vi hjem igen til Tante, nød en Kop Kaffe og lidt Frokost, og saa var Frisøren der. En lang, tør, gammelagtig Person, som da Tante præsenterede ham for „Bispinden" bøjede Hovedet lidt, trak en Stol frem, mumlede: Prenez place, madame, aabnede sin Kasse og begyndte sit Arbejde. Det stod ham unægtelig meget nemt i Fingrene og jeg morede mig baade ved at se derpaa og tillige høre hans Komplimenter paa gebrokkent Fransk og Dansk over „Madames rige, smukke, jævne, lange, bløde Haar, frit for

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

graa Indblanding". Snart havde han ordnet Haaret paa en virkelig smagfuld Maade og befæstede nu de sorte Fjer saa snildt, at de fremhævede Moders mørke Teint uden at lægge noget til hendes Højde. Jeg vilde hellere have sat mit Haar selv, men ved disse mine stille Observationer fik jeg dog Mod til at følge de andres Raad, dog med den Bøn, at han vilde sætte det omtrent som jeg var vant til at bære det. Det lovede han ogsaa, men begyndte strax at skrabe det højere op og snære det saa fast, at jeg ikke kunde lade være at sige Av! Jeg fik ikke synderlig Komplimenter for mit Haar: very fine, glissant, pas long! Glans havde det dog ogsaa, ualmindelig stærkt; éngang da *Bolette* havde ytret: *Lises* Haar er dog rigtigt smukt, hvilken Glans det har! husker jeg godt at Tante *Jürgensen* svarede: Smukt, nej det ildrøde Haar kan aldrig kaldes smukt, det er akkurat som hendes salig Moders! Disse Ord havde jeg gemt med en Art af Fortrydelse, for de var ikke ganske sande. Mit Haar var aldrig „ildrødt", men havde dette brunliggyldne Skær, som *nu* altid skal smykke Romanheltinder. Jeg blev da snart færdig og Manden gik, men da jeg saa mig i Spejlet, forskrækkedes jeg over det Stillads, han havde lavet af en dobbelt Række Fletninger med de sorte Sløjfer ovenpaa, han fandt vist jeg var for lille. Jeg havde stor Lyst til at rive det hele ned strax, men fik ikke Lov dertil, men havde jeg bare fulgt mit eget Hoved med mit eget Haar, saa havde jeg sluppet for at bivaane Festen med en slem Hovedpine.

Da vi var færdige, fandt jeg Moder dejlig som en Dronning, alle fandt de hende smuk, — jeg kunde passere. Fader kom omtrent, da vi var færdige, han fundt Moder nydelig og mig upaaklagelig. At vi var i Stand til at følge med ham i sorte Dragter, var en Overraskelse, for hvilken han ydede Tante fortjent Ros og Tak. Og saa rullede vi da afsted til det store Gilde.

Som jævne Købstadsfolk kom vi vist vel tidlig til

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Dineren, dog var Bispinde *Münter* og Frøken *Agnes* [1]) færdige til at modtage os, men Bispen lod Fader vente temmelig længe, og der gik lang Tid hen, inden de øvrige Gæster samledes. De første var Pastor *Mynster* og Frue, hun var jo *Münters* Datter, men flere Damer kom der heller ikke.[2]) *Agnes* havde sat sig paa en Forhøjning med mig, hvorfra vi havde Udsigt til Pladsen ved Frue Kirke. Vor Underholdning var ikke videre interessant, men hun lod Munden løbe, og saa kunde jeg nøjes med „Ja" eller „Nej". Imidlertid samledes der mange Herrer, sortklædte og i Uniformer med Stjærner og Baand. Det var hen paa Efteraaret, Dagene korte og Mørket faldt paa, saa man tilsidst ikke kunde skelne den ene fra den anden. Jeg kunde netop se og nikke til mine Brødre, da de kom, men de maatte kønt holde sig i Baggrunden, thi der var nu saa mange, at den ene knapt kunde komme forbi den anden. Paa engang afbrød *Agnes* vor Samtale og smuttede bort, saa jeg sad dér ene paa min Trone, om hvis Fod Herrerne flokkede sig, og det pinligste var, at der lige over for mig stod en aldrende civil Herre, som uophørlig lukkede Munden op og smækkede den sammen igen, saa Tænderne knagede. I første Øjeblik blev jeg næsten bange for ham, indtil jeg huskede paa, at det vist var Konferensraad *A. S. Ørsted*,[3]) om hvem jeg vidste, at han skulde lide af Mundkrampe, alligevel generede det mig dog at se derpaa, og jeg drejede da Hovedet helt om mod Gaden, indtil jeg paa engang mærkede, at Fløjdørene var aabnede og man begyndte at gaa ud i Gangen, formodenlig tilbords. Just som jeg havde fattet, hvad der gik for sig, kom en gammel Herre i stiveste

---

[1]) Biskop Münter var gift med Maria Elisabet Krohn (1771—1842) en Borgmesterdatter fra Lybek. Deres næstældste Datter Agnes døde ugift 1870, 68 Aar gammel.

[2]) Jacob Peter Mynster (1775—1854), der 1834 blev Biskop Münters Efterfølger, var dengang 1. Kapellan ved Frue Kirke og havde 1815 ægtet Biskoppens ældste Datter Marie Frederikke Franciska Fanny Münter (1796—1871).

[3]) Anders Sandøe Ørsted (1778—1860) var dengang Deputeret i danske Kancelli og Etatsraad.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Galauniform med mange Ordner, det brede blaa Baand og et sirligt pudret og friseret Haar, bukkede og bød mig Armen, som jeg da meget taknemlig modtog, thi *Ørsted* med Krampen havde jeg været bange for. Ude paa Gangen var der oplyst. Vi skulde op ad en Trappe til Spisesalen, og foran saa jeg *Münter* med Fader under Armen, saa en høj, statelig Herre med Moder og efter dem Husets tre Damer, hver med sin Ordensridder, saa kom vi, og efter os Herre med Herre, som de kunde bedst. Spisesalen var brillant oplyst, men just intet stort Værelse. Der var dækket Galabord vel omtrent til 30 Personer. Vi gik lige bagved *Agnes* og hendes Kavaler, der tog Plads øverst ved den ydre Side af venstre Fløj, og min gamle Herre trak den næste Stol frem til mig: „Om Frøkenen behager, saa sætter vi os her." I Begyndelsen var jeg noget forlegen; jeg vilde gerne vide, hvem min Kavaler var, men kunde ikke finde paa at indlede en Samtale, der kunde bringe det Resultat. Han, den gamle fine Hofkavaler havde vist en Del Verden mere end jeg og gættede maaske mit Ønske. Det var en køn gammel Mand med et rart Ansigt, som næsten forekom mig bekendt, naar han saa mildt ned til mig.

„Der forestaar nok Frøkenen snart en stor Forandring," begyndte han, „kender De noget til Ribe?"

„Nej slet ikke," lød mit beklemte Svar.

„Saa kan jeg maaske fortælle Dem lidt om Deres nye Opholdssted, for jeg har dog været der en Gang. Men De vil vel nødig fra Roskilde, som vel er Deres Fødested?"

„Nej, født dér er jeg ikke, men har levet dér i 16 Aar og holder meget — —." Han mærkede nok, at Stemmen var nær ved at svigte mig og afbrød mig hurtigt.

„Ja Roskilde er ogsaa en rar lille By, jeg har oftere været dér og besøgt min Søster, Priorinden paa Klostret."

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

„Priorinde *Møsting*," svarede jeg glad. Nu vidste jeg, at Herren var Hans Excellence Finansminister *Møsting*,[1]) hvis Borddame jeg havde den Ære at være. Fra nu af gik vor Samtale ret livligt. Han vidste, at hans Søstre (der var ogsaa en Frøken *Møsting* paa Klostret) oftere havde været i den smukke Provstegaard, og at Domprovstens ogsaa besøgte dem. Det gjorde ham ondt, at hans gamle Søstre nu skulde savne den behagelige Omgang. Saaledes gik vor Samtale jævnt hen, snart om Roskilde, snart om Ribe. Han beskrev mig Bispegaarden omtrent som Fader havde gjort det. Vore Naboer ved Bordet havde nok imidlertid opsnappet Ordet „Roskilde", thi jeg hørte *Agnes* paa Fransk forklare den Herre, som sad ved Siden af mig noget om Domkirken, Fru *Mynster* blandede sig ogsaa i Samtalen, og hendes Fransk var bedre end Søsterens, men Herren havde en underlig fransk Udtale, saa jeg tænkte, hvad Landsmand mon han er? Der var imidlertid noget, jeg husker ikke mere, hvad det var, som de ikke kunde blive rigtig enige om. Saa bøiede en muggen, mørk Riddersmand, der sad ved Siden af *Møsting*, sig frem og gav sit Besyv med, ogsaa paa Fransk, men med skurrende tysk Accent. Excellencen saa ned til mig med et Smil, som han vilde spørge: forstaaer De Samtalen, og han saa ret fornøjet ud, da jeg sagde: „Der er ingen af dem, som véd rigtig Besked, saadan og saadan er det." Jeg troer nok, han kunde lide, at hans Dame forstod Fransk, for han vendte sig strax om og forklarede de Disputerende: „Nej, Frøken *Hertz* siger De tager fejl" osv. Saa vendtes alles Øjne paa mig. *Agnes* gjorde mig endnu et forkert fransk Spørgsmaal, som jeg besvarede paa rigtig Dansk, som hun igen oversatte daarligt paa Fransk for sin Kavaler.

[1]) Geheimestatsminister Johan Sigismund v. Møsting (1759—1843). Han var Medlem af Statsraadet fra 1813 til 1842. Ridder af Elefanten 1815. (Biogr. Lex.) Begge hans Søstre døde Aaret efter, 1820, Priorinden i Roskilde adelige Jomfrukloster Christiane Henriette Lovise 63 Aar og Konventualinden Elisabeth Catharine 67 Aar gammel.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Siden spurgte *Møsting* mig, om Selskabet her ikke var mig temmelig fremmed.

„Jo, jeg kendte næsten ingen uden Biskop *Münters* og min egen Slægt."

„Maa jeg da være Cicerone. Den Dame med de sorte Fjer midt for Hovedfløjen er Deres Fru Mama, hendes Kavaler er vor Premierminister."

„Ah, *Kaas!*" slap det mig ud af Munden. „Rigtig, kender De ham?" „Kun af Navn." Saa nævnte han flere, jeg nu har glemt, men hviskede derpaa: „Fru *Mynsters* Herre er den franske Minister, og Frøken *Agnes's* den engelske og min Nabo den preussiske."

Her blev han afbrudt af Biskop *Münter*, som tog sit Glas, rejste sig og udbragte Faders og hans Families Skaal med et Par lykønskende Ord. Lange Skaaltaler var dengang ikke i Mode.

Hvad jeg endnu ej har fortalt, skøndt det glædede mig meget: begge mine Brødre sad lige over for mig med *Thorvaldsen* imellem dem, og da de nikkede over til mig med Glas i Haand, forespurgte *Thorvaldsen* sig om, hvem den Dame var, og — saa nikkede ogsaa han til mig og tømte sit Glas. [1])

„Ah, kender Frøkenen den Herre," spurgte *Møsting* lidt overrasket.

„*Thorvaldsen!* Nej, kun af Udseende efter hans Portrætter, men han sidder dér mellem mine Brødre og fik vel af dem at vide, at jeg hørte til Familien."

„Ja, aa ja, det er rigtigt," sagde *Møsting*, „De nævner ham kun ved hans Navn. Han behøver heller ingen Titler som vi andre Stakler. *Thorvaldsen* alene, det er nok! Det er kendt over hele Europa, men *os hører* han dog til!" føjede han til med Stolthed, tog i det samme sit Glas, hilste over til Genboen og tømte det, og jeg vovede at følge Exemplet, — jeg kunde ikke lade det være. Jeg var saa glad og ønskede, at jeg efter Bordet

[1]) Thorvaldsen var kort forinden, den 3. Oktbr., kommen til Kbhvn. og rejste igen i August n. A.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

blot kunde komme til at takke den store navnkundige Mand, som saa saa venligt til mig. For Resten følte jeg jo nok den lille fine Finte, *Møsting* gav mig, fordi jeg glemte Titulaturen. Jeg var virkelig undskyldt, thi jeg vidste ikke, om *Thorvaldsen* havde Titel eller ej; det gik mig med ham som med *Weyse*, jeg tænkte aldrig paa, at han var Professor, Navnet var nok. Mit Ønske at tale med *Thorvaldsen* gik dog ej i Opfyldelse, Kaffen blev serveret som vi sad ved Spisebordet, og umiddelbart derefter holdt alle Vognene parat, da vi kom ned fra Salen. Jeg fik knap sagt Farvel til Excellencen, den vakre gamle Mand, og til Frøken *Agnes*, saa maatte jeg springe i Vognen til Fader og Moder.

Vi kørte hen til Tante, hvor vi skulde samles med *Winges* og *Bolette Bruun*. Dér skulde vi drikke The, fortælle om Festen og saa blive der om Natten. Det første, jeg greb til, da jeg kom derop, var at pille den Takkelage ned, som var opført paa mit Hoved og som havde forvoldt mig en saadan Hovedpine, at jeg næsten maa undre mig over, at jeg saa nøje havde kunnet bemærke alt den Aften og egenlig moret mig derved. Nu meddelte hver sine Observationer. Fader fortalte bl. a., at Etatsraad *Lassen* var kommen hen til ham og udbrudt i Beundring over Moders Skønhed i den Sørgedragt. „For Pokker, jeg kunde først slet ikke kende hende og ikke begribe, hvad det var for en Dame, *Kaas* havde faaet tilbords." „Du bliver vel ganske stolt, lille *Stence*," føjede Fader til og kyssede hendes smukke Haand.

Michael kom lidt sildigere og fortalte, at da *Thorvaldsen* havde hørt, at de to var den nye Bisps Sønner, kom han hen og bad dem om at være hans Damer ved Bordet. „De har jo ogsaa en Søster med her, hører jeg, men", føjede han til, „hun er nok fløjet højere op, end jeg kan naa," og pegede paa *Møsting* og mig, som forsvandt i Spisesalens Dør. Vi sluttede da

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

denne vigtige mindeværdige Dag i en venlig Familiekres. Dette var i Begyndelsen af November.

Mod Slutningen af Maaneden fejrede vi atter en Fest, det var nemlig Professor *Blochs* og Hustrus Bryllupsdag den 27. November, og det var just ogsaa vore Forældres Bryllupsdag samme Dato. Det var en rigtig Glædesdag for begge Familier og det, at vi nu saa snart skulde skilles ad saaledes, at vi rimeligvis aldrig mere blev samlede paa den Aarstid, gav Dagen endnu et forhøjet Værd. Ak, havde vi den Gang anet, at *Blochs*, disse lykkelige Ægtefolk og Forældre, kun én Gang til skulde fejre denne Højtidsdag sammen!

Vi havde naturligvis meget travlt længe iforvejen med Tilberedelsen af de Overraskelser, vi tiltænkte Sølvbryllupsparret. Hos *Thriges*, som boede ovenover Forældrene, skulde det hele ordnes, uden at deres Underfolk (et selvgjort Ord) maatte ane det. Det gjaldt ikke mindre end at faa et lille Syngestykke, „Stakket Dans er snart sprungen" og derefter „Maskeraden" af Holberg med Maskeradeakten ført frem paa Scenen den Aften. Hvad vi glædede os til at overraske Professoren med, var to Studenter, hans fordums Disciple, en *Højberg*[1]) og en *Fabricius*, som hemmelig var komne tilbys, de havde smukke Stemmer og skulde med i Syngestykket. Prøverne blev holdt i Provstegaarden. En femte Person i Syngestykket var, om jeg husker ret, *Blochs* og vor Huslæge, Dr. *Arends*, en vakker, jovial ung Mand.[2]) Den 20. var vi da heldig færdige med alle Tilberedelser og sildig om Aftenen Theatret opstillet i *Thriges* Sal, som vel var temmelig lille til vore store Foretagender, men den maatte nu slaa til og det tilstødende Værelse hjælpe paa Tilskuerpladsen.

Saa stod da Solen op den 27. November 1819 og

[1]) Lars Jacob Nørager Højberg (1801—1836), Student fra Nykøbing 1818, død samme Dag han tiltraadte sit Præstekald i Sneum. Om Fabricius kan ingen sikre Oplysninger gives.

[2]) Christopher Arends (1792—1843) nedsatte sig 1818 som Læge i Roskilde efter Dr. Kall's Død. Død som Landfysikus i Holbæk.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

saavidt jeg husker, lyste den ret venlig, det var ikke en saadan iskold Frostdag som 1804, da mine Forældre havde Bryllup. Der var ingen Formiddagsgratulation hos Sølvbryllupsfolkene, det var dengang ikke meget i Mode. Alligevel var der Liv nok hos *Blochs*, thi adskillige af deres Familie var komne for at fejre Dagen, men den større Forsamling indfandt sig først, da Solen var gaaet tilsengs i Isefjorden, og Lamper og Lys straalede i „Sukkerhuset" fra øverst til nederst. Folk mødte dog dengang endnu temmelig tidlig til Theen, som snart havde kvæget det hele Selskab, at sige hvem der ikke havde listet sig ovenpaa til *Grete*. Deroppe vrimlede det i alle Kamre og bag Kulisser, medens vor gode Professor nedenunder var ved at blive utaalmodig. „Hvorfor kom *Grete* ikke ned? Sad *Lise Hertz* deroppe og passiarede? Og hvor blev Pastor *Hertz* af? Han skulde tage Parti med sin Svigerfader, dér gaar nu gamle *Kornerup* og keder sig! *Thora* sørg dog for at faa Spillebordene sat frem!" Det var egentlig kun Sølvbrudeparret, som var urolig, thi Gæsterne havde nok alle en Forestilling om, at de skulde se en Forestilling. Sligt gaar jo sjælden ganske tyst af, og det var dog lykkedes her; da Stafetten sprang ned ad Trapperne og *Thora* kunde sige: „Lille Fader, vil Du nu byde Moder Armen og gaa op til *Thriges*, saa følger Selskabet efter," blev hendes Forældre højst overraskede. Vore Forældre var næste Par, og saa fulgte alle efter.

„Hvad for noget, et Theater! Skal vi se Komedie?" udbrød de forreste, men Ouverturen, som *Hans* gav bag Kulisserne, afbrød snart Talen, og Tæppet gik op. Morsomt var det, at Professoren længe ikke kunde kende *Heiberg-Jürgensen*, og da han mærkede, det var et Syngestykke, blev han glad. Stykket og Musikken gik livlig og godt. Anden Gang gik nu Tæppet op, og Maskeradens første Akt udførtes, men her maa jeg tilstaa, min Hukommelse svigter mig saa rent, at jeg

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ikke kan sige, hvem der spillede i Stykket, min Uvidenhed stikker vist, som jeg med Skam maa bekende, deri, at jeg selv intet havde med Stykket at bestille, undtagen i Intermediet. — Da Tæppet faldt, kom Sølvbryllupsparret ind paa Scenen og vi fik virkelig tilstrækkelig Løn for Arbejdet i den Ros og Tak, som blev os alle til Del. —

— Julen var det Aar temmelig forskellig fra, hvorledes vi ellers plejede at tilbringe den; næsten alle Forhold i dette vigtige Aar havde taget ny Skikkelser, følgelig maatte Julen ogsaa blive anderledes. Vi fik ingen fremmede Julegæster. *Weyse vilde* jo ikke komme, efter *Hans's* Forklaring kunde han ikke taale at se Fader igen nu, da han vidste, han skulde miste ham. Han havde selv sagt, at han var *vred* paa Fader, fordi han tog fra Roskilde. Men havde vi ingen Komedie tænkt paa hos os, saa arrangeredes der en Forestilling hos *Blochs*. Professoren syntes, at da det var sidste Jul, vi fejrede sammen, blev det rimeligvis ogsaa sidste Gang, vi kunde more os sammen paa denne kære gamle Maade. Saa blev det besluttet, at vi skulde spille et lille Stykke hjemme hos dem. Maaske var det først den Gang, vi udførte „To Broderdøtre for én", hvori *Christian Winther* spillede med, thi jeg husker, at han tilbragte denne Jul hos *Blochs;* han var jo tilligemed sin Halvbroder, *Poul Møller*, en af Professor *Blochs* kæreste Disciple fra Nykjøbing Skole, og *han* havde ogsaa været med i Juleklappen hos os, dér havde han virkelig siddet som Apollo mellem to af sine Muser (*Grete* og *Antonie*) paa Toppen af Pindus, — der var lavet af Borde, Bænke og Stole, dækket af hvide Lagener og pyntede med Gran og Blomster, som dannede en Græsbænk i en Grotte, som jeg havde faaet anbragt i vor Entrée, — og sunget en Trio.[1]) Men det var jo denne Aften hos *Blochs*, jeg skulde fortælle om.

[1]) Se Side 165. Det maa altsaa have været før 1816, at Poul Møller optraadte som Apollo i Roskilde.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Enten det nu var dette eller et andet Stykke, vi spillede, saa faldt Tæppet næppe for sidste Akt, før jeg blev hentet ind blandt Tilskuerne og sat ved Siden af mine Forældre midt for Scenen paa forreste Bænk. Og atter gik Tæppet op, alle de Spillende stod opstillede og efter en kort indledende Dialog istemmede de alle et Kor, hvorefter Broder *Peter Thrige* solo sang et Afskedsvers til Fader, *Grete* derpaa et dito til Moder, og saa *Antonie* et til mig, og derpaa sluttedes med et Tutti, hvori ogsaa Tilskuerne deltog. Det var da en kærlig Overraskelse, som vor elskelige Professor havde beredt os, og som gjorde et dybt Indtryk paa os alle tre. Og jeg maa tilstaa, at jeg baade blev lykkelig og undselig over, at den kære Mand lod *Antonie* betegne mig som „Thalias Yndling", men skøndt jeg følte det var vel meget sagt, uddrog jeg dog den glædelige Slutning deraf, at var jeg end ikke Musens, saa var jeg maaske en af den gode Professors Yndlinge, — og det var da i Grunden meget mere værd. — — —

1820. Saa begyndte Travlheden hjemme for Alvor med Indpakning af Møbler osv. til Flytningen. Den jyske Skipper, som i Kjøbenhavn skulde modtage Godset, ankom dertil og vilde sejle igen lidt hen i April. Med ham skulde *Meisling* og *Mine Neumann* følge til Ribe for at være tilstede ved Tøjets Udskibning, hvis det ankom dertil tidligere end vi andre. Godset udgjorde 21 Vognlæs foruden de Møbler, der stod i Kjøbenhavn, og skøndt flere gode Venner hjalp med Heste og Vogne at besørge denne store Transport, saa tog den dog megen Tid, da det naturligvis maatte lempes efter Vennernes Lejlighed. Hver Gang en af disse Afdelinger, som altid bestod af flere Vogne, kørte ind, maatte *Meisling* være med for at besørge Afleveringen til Skipperen.

At Faders Eftermand var udnævnt: Amtsprovst *Hammond* i Brøndbyvester, har jeg nok glemt at be-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

rette, som ogsaa, at han og Kone, to vakre venlige gamle Folk (kun skulde man synes, vel gamle til den Forflyttelse), havde besøgt os engang og fundet alt i Provstegaarden udmærket godt. [1])

Da nu vor besværlige og vidtløftige Flytning af Sagerne, som vi skulde have med, omtrent var overstaaet, skulde Auktionen over det tilbageblevne jo bestemmes, samt hvor vi skulde tilbringe Tiden, naar hele Huset var tomt, indtil vi omtrent kunde antage, at Godset kom til Ribe. Da kom der Brev fra *Herman*, at der var en Kusk fra Kallundborg Ladegaard kørt ind til Kjøbenhavn med Fedevarer, om to Dage kom han til Roskilde med tom Vogn, og de bad indstændigt, om jeg maatte følge med Vognen og være hos dem, til vi rejste til Ribe. Jeg fik ogsaa Tilladelse dertil, og saa slap jeg da for at se noget til Auktionen, som jeg gruede for som en Begravelsesdag af mit Ungdomsliv, og tilbragte atter en kær Tid hos disse Søskende. Men hvad jeg tabte ved denne Kallundborgtur, var Glæden af Faddergildet hos *Thriges*, som blev fejret i de Dage.[2]) Han blev opkaldt efter sin Morfader og hedder *Søren Bloch Thrige*. [3])

Omtrent fjorten Dage tilbragte jeg roligt og godt i Kallundborg, saa kom der Brev fra Falster, at nu mente de, at Skibet snart maatte være ved Ribe, og saa skulde vi mødes i Korsør, om jeg husker ret, den 15. Maj. Tre à fire Dage tidligere rejste jeg saa fra Kallundborg og tog ind til *Thriges* i Roskilde. Dagene til Afrejsen gik med at sige Farvel til alle gamle Venner, just ikke noget fornøjeligt Arbejde. Paa disse Vandringer havde jeg flere Gange kigget ned til den kære Provstegaard, som nu stod tom og aflukket. Havde jeg truffet den

[1]) Eiler Hammond (1757—1822) havde været Sognepræst og Seminarieforstander i Brøndbyøster og -vester og senere Amtsprovst i Kbhvns. Amt, før han 1820 blev Hertz's Eftermand i Roskilde.

[2]) Udg. har forbigaaet Forf.s vidtløftige Meddelelse om dette Barns Fødsel den 17. Marts 1820.

[3]) Søren Bloch Thrige (1820—1901), den saa bekendte Skolemand og historiske Forfatter, har i „Museum" 1891, I, meddelt sine Ungdomserindringer.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

aaben, var jeg gaaet ind og spurgt, hvem jeg traf paa, om jeg maatte gaa omkring og se mig lidt om i mit gamle Hjem. Men det skete ikke, og jeg véd ej selv, hvorfor der fattedes mig Mod til at spørge nogen om, hvem der havde Nøglerne. Den sidste Aften før min Afrejse kunde jeg imidlertid ikke modstaa Fristelsen, da jeg kom over Kirkegaarden. Jeg løb derned, ruskede i Døren og i Porten og i Havelaagen — men alt var aflaaset. Saa gik jeg om og tittede ind ad alle de Vinduer, jeg kunde naa, og tænkte ved hver af de nu saa uhyggelige Stuer paa, hvor mange lykkelige og glade Timer, Dage og Aar, jeg havde tilbragt derinde. Ak, vilde jeg nogensinde blive saa glad og lykkelig mere? Jeg rystede paa Hovedet og tørrede mine Øjne. Men én Ting vilde jeg — det var jeg bestemt paa, — jeg vilde ind i Haven og besøge de kære gamle Steder derinde. Jeg saa mig forsigtig om til alle Sider, om der ingen var, som kunde belure mit Forehavende, — der var ingen at se, saa tog jeg Mod til mig, Stakittet var lavt og jeg klatrede over og skyndte mig ind i Buegangen for ej at blive set, saa vankede jeg da om, standsede i alle Lysthuse og hvor der havde været Siddepladser, stod og drømte lidt paa hvert Sted, men Bænkene var borte, ogsaa her var tomt! Det kæreste havde jeg gemt tilsidst, min kære „Klein Ochta", [ɔ: Broderen Børges Bænk], den var rammet ned i Jorden og stod fast. Her satte jeg mig da og græd og tænkte paa stakkels *Børge*. Her kom han aldrig til at sidde![1]) — — Saaledes klagede det i mit Bryst, og jeg græd og blev siddende, til Stjærnerne kom frem og spejlede sig i den stille, blanke Fjord. To Stjærner, som jeg altid var vant til at se her og elskede, fordi jeg syntes det var kærlige Søskende, som fulgtes ad — hvad de hed vidste jeg ikke, men jeg kaldte dem Castor og Pollux!

---

[1]) Børge Hertz, der var Klædefabrikant i Rusland, havde 1819 giftet sig med en ganske ung Pige, Anna Zergowna fra Petersborg, med hvem han fik mange Børn.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Da slog Kirsten Kimer og Per Døver otte Slag inde i Kirken. Jeg sprang op, nu maatte jeg skynde mig hjem til mine Søskende. Idet jeg kom ned fra Nøddehækken, saa jeg en Mand med Spade og Rive i Armen komme gaaende op ad Gangen ved den anden Side i Haven. Han standsede studsende, lige som jeg, men da jeg i det samme opdagede, at Havelaagen stod aaben, lod jeg som ingen Ting og gik rolig min Vej. Da jeg kom op til *Grete*, havde hun puslet sin lille *Søren* til Natten og rakte ham henimod mig til Godnatkys, men da jeg kom hende saa nær, opdagede hun hvor forgrædt jeg var, saa lagde hun Glutten stille ned i hans Vugge, tog mig kærligt i sine Arme og sagde: „Min stakkels *Lise*, hvor kommer Du fra?" Saa brast jeg igen i Graad, skjulte mit Ansigt ved hendes Bryst og hviskede: „Min gamle Have!" Mere kunde jeg ikke faa frem strax; først da vi havde siddet lidt sammen og jeg kunde fortælle hende om mit Vovestykke, lo hun saa hjærteligt over at tænke sig mig paa Stakittet, at jeg maatte le med. Saaledes endte min sidste Aften i Roskilde.

Næste Morgen var vi tidligt paa Benene vi skulde jo tilbagelægge 10 Mil med ét Par Heste, vor gamle *Niels* og de gamle Heste skulde gøre den sidste Rejse med os paa Sjællands Grund, det var betinget ved Auktionen, og vi vilde ogsaa gerne møde Forældrene præcis i Korsør, for at de ikke skulde ængstes for os. Tante *Wandel* kom da ogsaa meget præcis, Vognen (Kaleschen, som skulde med til Ribe) var pakket om Aftenen, og uagtet alle Afskedsfavntag og Taarer sad vi to dog snart paa Sædet og rullede afsted. Min kære, fromme *Marie* var vist den, der sidst slap mig af sine Arme, hun var meget bevæget, ak! hun havde maaske alt en Anelse om eller i det mindste en Frygt for, at det var sidste Gang vi saaes.[1])

---

[1]) Hans Peter Boje Hertz's Hustru Marie Kornerup døde samme Aar, 6. Nvbr. 1820. Han giftede sig anden Gang 1821 med Inger Bolette Borch (1800—84), Datter af Købmand Jacob Borch i Roskilde.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Den første Milsvej gik jo i Tavshed for os og ikke uden Taarer, men det smukke Foraarsvejr, den lysegrønne Borrevejle Skov og den muntre Fuglesang forjog dog snart det triste; jeg glædede mig dog nu ogsaa til at gense Forældrene. Omtrent $^1/_2$ Fjerdingvej fra Korsør fik vi Øje paa en Wienervogn foran os. Vi genkendte strax vor egen, naaede den snart og i Følgeskab rullede begge Vogne ned over Broen til Fæstningen; vi skulde nemlig tage ind til vore gamle Venner, Major *Lützows*, som Fader havde lovet en Dags Besøg. Den forreste Vogn havde ikke bemærket vor, før vi holdt, og der blev Glæde og Overraskelse, da Fader og Moder og *Pouline* [1]) saa os stige ud. Om Opholdet i Fæstningen den næste Dag er intet at melde. Den 17. om Morgenen sagde vi *Niels* og de gamle Heste vemodigt Farvel, efter at de havde hjulpet os de velpakkede Vogne ombord paa Smakken. Men Modvind og Stille havde vi paa Bæltet at begynde med og laa saa længe og skvalpede ud for Korsør, at Fru *Lützow* og Døtre tog en Baad og kom ud og gjorde os en Afskedsvisit paa Skibet. Kort Tid efter at de var borte igen, rejste der sig en temmelig Storm med Kulde og Hagelbyger, vi krydsede mod Vinden, kom just ikke langt afsted, men tabte dog Korsør og Sjælland afsyne og — sagde da for Alvor Farvel til Livet i Roskilde.

Her ender Memoirernes Beretning om „Domprovsten i Roskilde". Som Biskop i Ribe levede han kun fem Aar, til sin Død den 2. Juni 1825. Det var ret lykkelige Aar, men især i den første Tid var han

[1]) Petrea Pouline Taarning (1806—49), Datter af Degnen i Butterup, fulgte Familien til Ribe.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

trykket af Næringssorger og maatte gøre nogen Gæld, og da han kom paa fast Gage og kunde afbetale den, døde han. Det Billede, der i Memoirerne tegnes af ham, er set med Datterens Øjne, men fra alle Sider betegnes han som en dygtig Administrator, en erfaren Skolemand og en udmærket Prædikant, ikke mindst paa Grund af sine ydre Midler og sin Personlighed; som Videnskabsmand nød han mindre Anseelse. En af hans Præster, der ofte ledsagede ham paa hans Visitatser, skriver: „Jeg kunde ej nok beundre det sjældne Talent, hvormed han vidste at holde fortræffelige Taler ex tempore. De efter hans Død udgivne Prædikener have ikke tilfredsstillet mig saa meget. Med den Beundring jeg følte for den udmærkede Biskop, kunde jeg ej andet end beklage den Irritabilitet, som forledede ham til paa hans Visitatser i Kirker og Skoler, naar han fandt sig utilfreds med Børnenes Svar, at bruge Udtryk, som ikke sømmede sig en Mand med hans æstetiske Sands og fine humanistiske Dannelse.“ (Stiftsprovst P. N. Frost, Efterr. om Ribe Domkirke. Ribe 1841). Han vandt megen Yndest og Tilslutning i Ribe Stift, og der stod dengang Ry af ham som Digter af det nu ulæselige, uhyre store Digterværk „Det befriede Israel“.

Faa Dage før hans Død blev hans Datter, Forf. af disse Memoirer, gift med Pastor *Fich* i Bogense,[1]) og hans Hustru flyttede som Enke tilbage til Roskilde, hvor hendes eneste Søn *Hans Peter Thrige* var Overlærer. Da den unge Mand døde Aaret efter, den 14. Januar 1827 af Gigtfeber, græd Moderen saa meget over dette Tab, at hun mistede sit Syn. Hun døde blind i Roskilde den 9. Marts 1845, 76 Aar gammel.

[1]) Se Indledningen.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

PERSON-REGISTER

Albrecht, Elisab., 158. — Joh. Carl, Forvalter, 61, 158.
Adelwelt, Joh., Pr., 61 f. — Maren f. Kjerulff, 61.
Arends, Christ., Læge, 230.
Baagøe, Christ., f. Schønberg, 55. — Peder, Pr., 55.
Baden, Ludv., Prof., 12.
Baggesen, Jens, Digter, 40, 114, 149.
Bang, Jac. Hansen, Pr., 46. — Niels Hoffmann-, 77.
Barner, F. H., Godsejer, 122.
Bastholm, Math., Prof., 67.
Behrmann, Hans Heinr., Kancellir., 58 f.
Berg, Elisab. f. Hensler, 171. — Jens Rud. Johs., Pr., 171. — Proprietær, 171.
Berregaard, Fr., Kmhr., 182.
Biering, Chr. Henr., Pr., 27, — Fr. Chr., Inspektør, 43, 69. — Marie f. Koch, 43, 49 f., 69.
Birch, Andreas, Biskop, 40 f., 45.
Blicher, D. N., Pr., 78. — Jane Matttia, 79. — Mette f. Povlsen, 78—83.
Blicher-Olsen, Peder, Etatsr., 23.
Bloch, Antonie Vilh., 166, 185, 188, 202, 232 f. — Caroline Fr., 166. — Cæsar Fr. Ernst, Kamr., 166. — Fr. Peter Emil, Læge, 188 f., 203. — Margr. Magd., f. Hensler, 165, 167. — Søren Nic. Joh., Prof., 139, 165, 171 f., 188 f., 203 f., 230 ff.
Blücher, Fr. Emanuel, Gen., 70.
Bonnier, Peter Walther, Overlærer, 59.
Borch, Else Cath., f. Bruun. 65. — Jacob, Købm., 65.
Boye, Birg. Chr., f. Johansen, 3—14, 19—22, 61, 91, 136 f., 159 ff., 197, 207, 216. — Hans, Justitsr., 9 ff., 21, 122, 130 f., 134 ff., 141, 159.
Broager, Eggert Christ., Pr., 69.
Bruun, Andrea, f. Bruun, 65, 168. — Bolette Sophie, f. Jürgensen, 98, 112, 130, 140, 148—154, 163, 201 f., 207, 217 f., 221—229. — Cath.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Doroth., f. Wolff, 164. — Const., Konferensr., 122. — Inger Doroth., f. Borch 54. — Niels, Købm., 65, 168. — Peter Emil, Gæstgiver, 164. — Rasm. Emil, Lektor, 148 f., 154 f., 163, 201, 207. — Søren, Købm., 54.
Brünniche, Agent, 56.
Bugge, Agathe Johanne, 33, 175—182, 197. — Cath. Magd., f. Koch, 30, 33 f., 175—186, 197. — Chr. SeverinGabr.,Overtoldbetjent, 190—197.—Else Christiane, se Flood. — Cath. Magd., se Hüpeden. — Johanne Cath., f. Helsing, 197. — Peter Olivarius, 30, 33 f., 178.
Buntzen, Anna Bolette, f. Sangaard, 98. — Bolette, 97. — Elisabeth Doroth., f. Koch, 97. — Johanne, 97. — Johan, Dispachør, 97 f.
Bülow, Oberst, 141.
Camrath, Jørgen Fr., Maler, 186.
Carl Emanuel VI, Konge af Sardinien, 221.
Caroline, Prinsesse, 67, 94 f.
Christensen, Chr., 192, 204. — Hans Chr., Pr., 202.
Christian (Chr. VIII), Prins af Danm., 70. — Christian IX. Konge af Danm., 92. — Christian, Prins af Hessen, 94 f. — Chr. Carl Fr., Hertug af Augustenborg, 189.
Clausen, Henr. Geo., Pr., 120. — Henr. Nic., II, 65, 113, 120, 148, 162, 186.
de Clozier, Lærer, 50, 67.
Cohn, Jøde, 160.
Dampe, Bolette, 4. — Dorothea Kirstine, f. Johansen, 3 f., 10, 19 ff., 132 f., 159 f., — Hansine, 4. — Jacob, Urtekr., 4. — Jac. Frantzen, Skrædder, 4.
Danneskjold-Samsøe, Chr. Conr. Soph., Greve, 60, 96, 122. — Joh. Henr. Valentine, f. Kaas, 60.
Deichmann, Peter Fr., Lotteriinspektør, 9, 60, 64, 106, 122.
Dyrlund, Maria Lucie Fr. (Frikka), f. Taarning 155, 158 f., 203. — Niels, Proprietær, 203.
Døllner, Cath., f. Wandel, 67.
Ejler, 31—33 f.
Elers, Hans Christf., Pr., 23.
Engelstoft, Laur., Prof., 186.
Fabricius, Student, 230.
Fenger, Chr., Læge, Konfraad., 120.
Ferdinand, Prins af Danm., 70.
Fibiger, Cath. Jacobine, f. Tauber, 144 f. — Peter Grib, Rektor, 143 f.
Fich, Hans Jacob, Pr., I, 238. — Lucie Elise, f. Hertz, Bogens Forf., I—238.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Flood, Elise Christiane, f. Bugge, 177, 184. — Nic. Benjamin, Pr., 177.
Foersom, Joh. Cath., f. Ebbesen, Skuespillerinde, 169.
Frederik VI, Konge af Danmark, 90, 93 f., 141, 158, 200. — Fr. Christian, Hertug af Augustenborg, 189. — Arveprins, 7, 12, 70.
Friis, Hans, Grosserer, 82 f. — Peter, Borgmester, 85 f., 88.
Frimodt, Joh., Godsinspektør, 158.
Fririon, François Nic., fr. Gen. 108 ff.
Frydendal, Cath., f. Møller, Sangerinde, 120, 151. — Peter Jørg., Skuespiller, 170.
Gad, Frederikke Dorothea, f. 166. — Jørgen, Pr., 166.
Gamborg, Anders, Prof., 59, 106, 141. — Andrea, 157. — Marie Math., f. Clausson, 59, 106.
Gjemsøe, Joen Dam Vind, Degn, 56.
Glahn, Bodil Elisab., f. Blicher, 79, 82 f., 95 f. — Poul Egede, Pr., 79, 82 f., 95 f., 106.
Granberg, Snedkermester, 136.
Gravenhorst, Fr. Conr., Apoteker, 42.
Greif, Mine, Jfr., 43, 50, 72.
Grundtvig, Elisab. Chr., f. Blicher, 79. — Nicolai Fr. Severin, 79.
Guldberg, Ove Høegh, Minister, 7 f.
Gutfeld, Fr. Carl, Pr., 208 f.
Gyllembourg-Ehrensvärd Carl Fr., Baron, 97 f., 149, 164. — Thomasine Chr., f. Buntzen, 97 f., 112, 114, 122 f., 130, 149, 164.
Haagen, Chr. Vilh., Nationalbankdirektør, 145, 148.
Hammond, Ejler, Dompr., 233 f.
Hartmann, Aug. Vilh., 17. — Ebbine Fr., Bruun, 54. — Hans Joh. Ernst, 17. — Joh. Ernst, 8, 17, 54, 56, 106, 119, 214 f. — Peter, 8, 17.
Heiberg, Joh. Ludv., 97 f., 114, 123, 148, 186 f. — Peter Andr., 78, 97 f.
Heide, Charl. Elisab. Am., f. Bloch, 166, 189, 202, 206. — Jac. Bredow, Gehlegationsr., 166, 206.
Hensler, Bendix Vilh., Ritm., 165 f. — Carol. Sophie Emerentse, f. Bloch, 165 f. — Johs. Nic. Kragh, Søofficer, 165.
Hersleb, Thomasius Peter, Kasserer, 105 f.
Hertz, Adolph, Forstm., 5. — Anna, f. Zergowna 235. — Birgitte Cath., se Boye. —

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Børge Theodosius, Fabrikant, 40, 43, 52, 70, 74, 103, 106, 120 f., 172 ff., 203, 235. — Cath. Th. (Ketty), f. Potter, 15 f., 155—161, 170, 198 ff., 211 ff. — Christian, 3—12, 17—22, 72, 87, 106, 133, 139. — Christian Elers, Borgm., Konfraad, 37, 49, 58, 73, 103, 128, 137—143, 157. 172, 185, 195, 197—203, 213, 216, 220, 228. — Christiane Sophie, f. Koch, 34—42. — Else Christence, f. Koch, 12—238. Hans Peter Boye, Pr., 37, 49, 58, 73, 83, 103, 122—125, 137—150, 158, 162, 172, 184, 190, 201. 203, 210—215, 219, 231. — Herman Mikkelsen, Skovrider, 5 f., 8. — Herman Adolph, Læge, 38, 49, 58, 103, 115, 120, 128 f., 137 f., 142 f., 155 f., 169 f., 198—201, 211 ff., 234. — Henrik, Digter, 172. — Jens Mathias, Kateket, 122. — Jens Michael, Domprovst i Roskilde, 6—238. — Jens Michael, Pr., 41, 43, 52, 70, 104, 128, 186—191, 219 f. 228 f. — Inger Sophie Kirst., f. Kornerup, 197, 201, 213. — Inger Bolette, f. Borch, 158. — Karen Joh., f. Halvorsen, 220. — Marie Elise, f. Kornerup, 73 f., 150, 167, 201, 212 ff., 236. — Sylvia f. Molberg, 17, 19 ff.

Hjort, Victor Chr., Biskop, 189,

Hofflund, Købm., 191. — Lucie, f. Bugge, 191.

Honum, Madam, 205 f.

Howitz, Frantz Gotthard, Læge, Prof., 149, 155.

Hummel, Madame, Lærerinde, 148, 163.

Hviid, A. C., Prof., 203.

Hüpeden, Cath. Magd., f. Bugge, 175, 177, 184. — Joh. Carl Vilh., Købm., 117.

Højberg, Lars Jac. Nørager, Pr., 230.

Jansen, Rasmus, Biskop, 208.

Jensen, Joh. Chr., Byfoged, 110 f., 138.

Johansen, Dorthe, 8. — Jens, Fiskemester, 3, 5, 8. — Johs., 4.

Juliane, Prinsesse, 70.

Jürgensen, Elisab. Doroth., f. Buntzen, 97 f., 111—115, 120, 122, 129—132, 138 ff., 145—156, 168, 172 ff., 201, 217 f., 220 f., 224. — Froderus Chr., Dispachør 91, 97—99, 111 f., — Peter Andreas Heiberg-, 115 f., 140, 167, 173, 191, 217 f., 231. — Thomasine Elisab. Joh., f. Koch, 115.

Jørgensen, Elias Winther, Proprietær, 22. — Geo. Re-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

bekka Am., f. Molberg, 22, 28. — Hans Fr., Lærer, 84.
Kaas, Fr. Jul., Statmin., 228.
Kall, Joh. Chr., Dr. jur., 186. — Marcus Wøldike, Læge, 52.
Kampmann, Henr., Pr., 162.
Kirstein, Carl Ludv., Konfraad, 65, 191, 195.
Kjær, Lars Chr., Lærer, 56.
Klagenberg, Reinholt Jac., Justitiarius, 41.
Klein, Louise, Husjomfru, 155.
Klingberg, Chr., Højesteretsadv., 58, 134, 136, 160. — Ludv., 116.
Koch, Hans Christf. Elers, Pr., 28 f., 34, 46 f., 49, 69, 97 f., 129. — Hans Peter, Pr., 22—27, 67 f.. 97 f., — Jacob Olaus, Søofficer, 29, 69 f. — Laurenze, f. Buntzen, 46, 97 f., 129, — Laurenze Marie, f. Koch, 28. — Lucie, 145, 148, 152, 163. — Lucie, f. Olsen, 23, 34, 36. — Ole Stampe, 69. — Petrea Pauline, f. Taarning, 237. — Sophie Christiane, f. Tjellesen, 23.
Koefoed, Chr., 204. — Conr. Dan., Biskop, 209. — Georg, 204.
Kolderup-Rosenvinge, Janus Laur. Andr., Prof., 163.
Kornerup, Anne Magr., f. Kornerup, 167 f. — Fr., Toldkasserer, Kamr., 197, 203, — Jac., Købm., 65, 76, 104—109, 167, 212—215, 231. — Marie Elisab., f. Bruun, 65, 212 f. — Peter Ernst Ivar, Bygningsinsp., 214. — Sophie Kirst., f. Bruun, 56, 167. — Søren Fr., Købm., 167 f.
Krog-, Meyer Peder, Biskop, 190, 209.
Kruse, Laurids, Forf., 114, 149.
Lassen, Chr. Ludv., Departementschef, Etatsraad, 207 ff., 217, 229. — Erasm. Karine, f. Lampe, 207.
Lindholm, Hans, Søoff., 70.
Louise Sophie, Hertuginde af Augustenborg, f. Danneskiold-Samsøe, 189 f.
Luden, Fuldmægtig, 133—136.
Lund, Otto, Slagter, 181 f.
Lützau, Magn., Kommandant, 41, 247.
Løvenskiold, Fr. Jul., f. Knuth, 38. — Mich. Herm., Baron, 37 f.
Manboe, Carl Rud. Skolebestyrer, 96.
Marie Sophie Frederikke, Dronning af Danmark, 93 f., 158.
Meisling, Søren, Kontorist, 140, 186, 233.
Mirabail, fr. Lieutn., 109 f.
Molberg, Chr. Gran, fhv. Auditør, 17 f.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Moldenhawer, Dan. Gotthilf. Bibliothekar, Konfraad, 186 f.
Moldt, Jfr., 97.
le Monnier, Jean Joseph Hubert, Maler, 163.
Mynster, Jac. Peter, Biskop, 225. — Marie Fr. Franciska Fanny, f. Münter, 225 ff., 228.
Münter, Agnes, 225 ff. — Chr. Carl Henr., Biskop, 174, 187, 220—223, 228. — Maria Elisab., f. Krohn, 225.
Møller, Elise Marie, f. Møller, 105 f. — Niels Chr. Justitsr., 105. — Poul Martin, Digter, II, 165, 232. — Jfr., 105.
Møsting, Chr. Henr., Priorinde, 227. — Elisab. Cath., 227. — Joh. Sigism., Statsmin., 226 f., 229.
Neergaard, Ferd., 65.
Neumann, Vilhelmine, Husjomfru, 200, 204 f., 212, 233.
Nielsen, Andreas, Grosserer, 153 f. — Niels Peter, Skuespiller, Prof., 169.
Olsen, Gottsche Hans, Legationsraad, 23, 78. — Elisab. Doroth., f. Balle, 78. — Rasmus, Forpagter, 23, 31—36.
Olufsen, Oluf Chr., Prof., 18 f.
Ompteda, Kapt., 89.
Ortved, Søren Rosbjerg, Pr., 46.
Oxenstierna, Axel, 65.
Paulsen, Margr. Chr. Marie, se Thrige. — Poul Ditlev Chr., Prof., 166 f. — Thora Alvilda, f. Bloch, 165, 167, 231.
Petersen, Bolette, f. Jürgengen, se Bruun. — Fr. Chr., Prof., Regensprovst, 207.
Pio, Jean Pierre, Krigsraad, 183 f.
v. Plessen, Agathe Joh. Scheel, f. v. Qualen, 33, 178—182. — Annette Margrethe, f. Lund, 181 f. — Chr. Ludv., Amtm., Gehraad, 178. — Mogens Scheel, Major, 181 f.
Plum, Fr., Biskop, 41, 120, 203. — Marie Sophie, f. Munk, 203 f.
Pontoppidan Børge, Pr., 208. — Mette Marie, f. Jansen, 208.
Potter, Gertrud Marie, f. Spengler, 14. — Hans Jacob, Pr., 15 f., 141, 191. — Inger Dorothea, f. Hertz, se Reck. — Inger Marie, f. Wismer, 13, 15. — Thomas, Fabrikant, 13 ff. — Thomas, Pr., 15 f.
v. Prangen, Joh. Fr. Aug., Læge, 42.
Rahbek, Knud Lyne, 114, 169.
Rasbek, Birgitte, 3.
Reck, Andreas Fr., Fabrikant, 16. — Inger Doroth., f.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Hertz, 6—19, 157, 161, 169, 198, 203, 213, 216.
Rind, Hans Chr., Skuespiller, 169.
Rink, Johs., Gross., 111.
Roerslev, Rasm., Lærer, 55.
Rogert, Joh. Ph., Landfysikus, 163.
Rosenkilde, Chr. N., kgl. Skuespiller, 136.
Rosenkrantz, Niels Preben, Amtm., 65, 210. — Karen Elisab., f. Klingberg, 210.
Rosing, Joh. Cath., Skuespillerinde, 169.
Rosted, Ane, f. Borch, Gæstgiverske, 61. — Carl Chr., Gæstgiver, 61.
Rottbøll, Chr. Mich., Justitiarius, 182 f. — Ida Vilh., f. Sehested, 183. — Jens Laasby, Højesteretsadv., 183. — Nielsine Petrine Jenssine, f. Berregaard, 182 f.
Rønnekilde, Lærer, 55, 63.
Sangaard, Ole Peder, Sejlmager, 98.
Schepelern, Frk., 203 f.
Schierning, Nic. Lucie, f. Koch, 26, 33 f., 49. — Niels Burman, Forpagter, 33.
Schmidt, Godsinspektør, 163.
Schou, Mads, Byskriver, 130, 148.
Schrøder, Kapt., 67.
Schultz, Anna, f. Hass, 56, 63. — Anna Magd., f. Reimarus, 62 ff. — Anna Medea, 63. — Carl Fr., Rektor, 56, 59, 63, 69, 89, 106, 109, 121, 210. — Samuel, Landinspektør, 60, 62 f., 69, 106, 115. — Instrumentmager, 137.
Sinding, Agathe, 178—183.
Smith, Dan. Peter, Pr., 55 f., 59, 121.
Sommerfeldt, Søren, n. Pr., 130.
Staal, Agent, 22, 26.
Stahl, Ane Cath., f. Middleton, 74. — Danselærer, 73 ff.
Stampe, C. A., Justitsr., 23, 26.
Storm, Edv., Digter, 35.
Struch, Jens Vilh., Organist, 54.
Suckow, Christ. Henr., Genmaj., 157.
Taarning, Dorthea Elisab., f. Koch, 38 f., 157. — Marie Lucie Frikka, se Dyrlund. — Niels, Degn, 38 f., 69, 157. — Petrea Pauline, se Koch.
Tauber, Emanuel, Rektor, 110. — Joh. Henr., Rektor, 55 f., 59, 100 f.
Tetens, Stephan, Biskop, 190. 209.
Thiele, Just Math., Etatsr., 65, 174 f.
Thorlacius, Børge, Prof., 12, 186.
Thorvaldsen, Albert, 228 f.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Treschow, Mich., Amtm., 85 f., 88.
Tutein, Julie, 124.
Walter, Carol. Louise Am., Skuespillerinde, 169.
Thrige, Cath. Margr., f. Teilmann, 25. — Else Christence, se Hertz. — Marg. Chr. Marie, f. Bloch, 49, 165 ff., 172, 185, 188, 191 f., 201, 206, 231 ff., 236. — Hans Peter, Overlærer, 29, 34, 49, 52 f., 58 ff., 68, 83, 113 f., 117, 130, 138—148, 156 ff., 177, 188—192, 201—206, 230—238. — Søren, Prokurator, 25 f., 29 ff., 34, 49 f. — — Søren Bloch, Prof., 234.
Wandel, Caspar Nielsen, Købm., 67. — Cathrine, 67. — Elisab., f. Schiønning, 68. — Elisab., 63—67, 71, 104—107, 118, 146 f., 155, 162, 212, 236. — Mette Lene, 67.
Wegener, Birg. Marie, f. Bindesbøll, 96. — Jens Ernst, Seminarieforst., 60, 96, 190.
Weinwich, Frøken, 221.
Wellesley, Artur,-Wellington-eng. Feltherre, Hertug, 76, 80.
Werfel, Joh., Literat, 11.
Westengaard, Laur.Chr.Ditlev, Pr., 186.
Weyse, Chr. Ernst F., Komponist, II, 113 f., 122—130, 138—145, 148 ff., 157, 169—175, 193—197, 205, 207, 213—218, 229, 232.
Villeneuve, Charles Caillou, Figurant, 163, 180.
Windersleff, Ad. Chr., Kammerr., 161.
Winge, Johanne, Christine, f. Jürgensen, 98, 112, 130, 138, 147 f., 152, 164, 221. 229. — Niels, Etatsr., 164. — Oluf Bang, Kancellir., 164, 207.
Winther, Chr., Digter, II, 171, 202, 232.
Voigt, Joh. Christ., Distriktskirurg, 198.
Wølner, Karen Lykke, Jfr., 50 f.
Ørsted, Anders Sandøe, 114, 149, 225. — Hans Chr.. 114, 116 f., 149. — Marth. Elisab., f. Rogert, 163.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK